

Demografický, sociální a ekonomický vývoj Karlovarského kraje v letech 2000 až 2004

Zpracoval: ČSÚ, Krajská reprezentace Karlovy Vary
Ředitel: Ing. Jaroslava Šenitková

Kontaktní osoba: Ing. Iva Veselá
Telefon: 353 223 719
E-mail: iva.vesela@czso.cz

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na Internetu:

WWW.CZSO.CZ

ISBN 80-250-1178-X

© Český statistický úřad, Krajská reprezentace Karlovy Vary 2005

Reprodukce výňatků z této publikace lze požítovat, pokud je uveden jejich zdroj s výjimkou reprodukce pro komerční účely. Citace mohou být zveřejněny jen s uvedením zdroje – „Demografický, sociální a ekonomický vývoj Karlovarského kraje v letech 2000 až 2004“ a původu statistických dat v publikaci otištěných.

Ležatá čárka (-) v tabulce na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval.
Tečka (.) na místě čísla značí, že údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý.
Ležatý křížek (x) značí, že zápis není možný z logických důvodů.
Nula (0) se v tabulce používá pro označení číselných údajů menších než polovina zvolené měřicí jednotky.
Zkratka „i.d.“ v tabulce nahrazuje individuální údaj, který nelze zveřejnit.

Výpočty v tabulkách jsou prováděny z nezaokrouhlených údajů (včetně součtů).

Publikované údaje jsou definitivní.

OBSAH

Základní tendence vývoje Karlovarského kraje v letech 2000 až 2004 .....

1. Úvod	
1.1. Cíle analýzy	
1.2. Základní tendence ekonomického a sociálního vývoje České republiky 2000 až 2004	
2. Základní charakteristika území, sídelní a správní struktura	
2.1 Charakteristika území	
2.2 Sídelní struktura	
2.3 Územně správní vývoj	
3. Demografický vývoj	
3.1 Počet obyvatel	
3.2 Obyvatelstvo podle věku, rodinného stavu a vzdělání	
3.3 Narození, zemřelí, sňatky, rozvody	
3.4 Stěhování	
4. Sociální vývoj	
4.1 Domácnosti, příjmová situace domácností	
4.2 Bydlení (bytový fond, bytová výstavba)	
4.3 Ekonomická aktivita	
4.4 Školství	
4.5 Zdravotnictví	
4.6 Sociální péče	
4.7 Kriminalita	
5. Ekonomický vývoj	
5.1 Makroekonomický rámec	
5.2 Organizační struktura národního hospodářství	
5.3 Zemědělství a lesnictví	
5.4 Průmysl	
5.5 Stavebnictví	
5.6 Doprava	
5.7 Technická infrastruktura	
5.8 Cestovní ruch	
5.9 Věda, výzkum, informační technologie	
5.10 Veřejná ekonomika (veřejné rozpočty, hospodaření územních samosprávních celků)	
6. Životní prostředí	
6.1 Ovzduší	
6.2 Voda	
6.3 Půda	
6.4 Odpady	
6.5 Investice na ochranu životního prostředí	
6.6 Chráněná území	
7. Regionální spolupráce	
7.1 Mikroregiony	
7.2 Euroregiony	
7.3 Vnější vztahy	
8. Mezikrajské srovnání	
9 Závěr	

Tabulková část

1. Postavení Karlovarského kraje v České republice ve vybraných ukazatelích	
2. Vývoj Karlovarského kraje v letech 2000 až 2004	
3. Vybrané ukazatele podle krajů v roce 2004	
4. Vybrané ukazatele podle okresů v roce 2004	
5. Vybrané údaje o správních obvodech obcí s rozšířenou působností v roce 2004	
6. Bydlení a bytová výstavba podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností	
7. Pohyb obyvatelstva ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností v roce 2004	
8. Nezaměstnanost podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností k 31.12.2004	

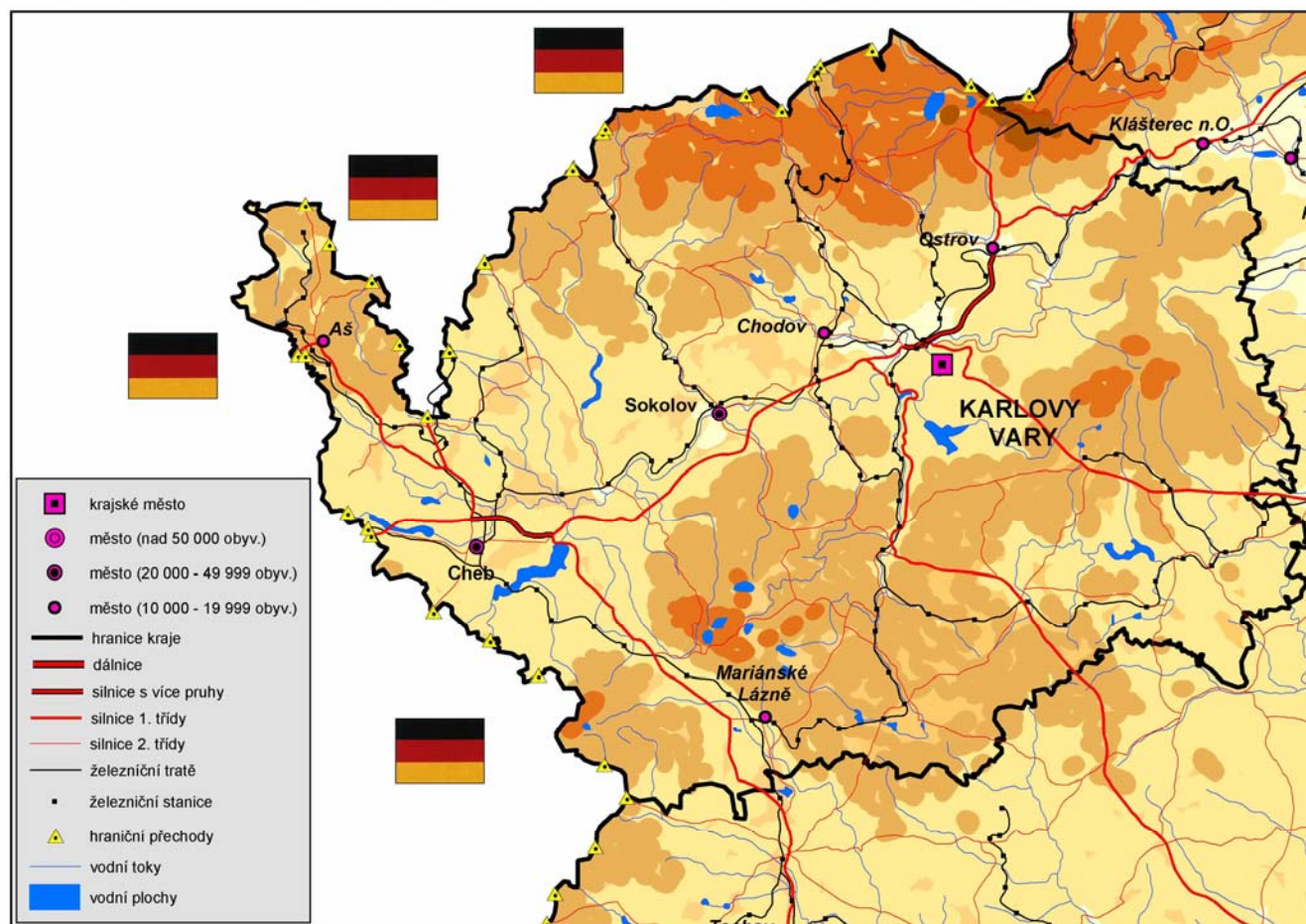
Seznam grafů:

1. Věkové složení obyvatelstva Karlovarského kraje .....
2. Obyvatelstvo podle vzdělání (VŠPS) .....
3. Sňatečnost a rozvodovost .....
4. Pohyb obyvatelstva .....
5. Domácnosti podle vztahu příjmů k životnímu minimu v roce 2002 .....
6. Bytová výstavba .....
7. Dokončené byty ve stavbách pro bydlení .....
8. Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle ekonomické aktivity (VŠPS) .....
9. Struktura zaměstnanosti podle hlavních sektorů .....
10. Míra ekonomické aktivity obyvatelstva ve věku 15 a více let podle vzdělání (VŠPS) .....
11. Průměrná hrubá měsíční mzda (fyzické osoby) .....
12. Průměrná hrubá měsíční mzda podle okresů (fyzické osoby) .....
13. Uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa .....
14. Studenti středních a vysokých škol .....
15. Struktura hrubé přidané hodnoty podle OKEČ v roce 2000 a 2004 .....
16. Osevní plochy obilovin (stav k 31.5.) .....
17. Hektarové výnosy zemědělských plodin .....
18. Stavební práce v tuzemsku podle místa stavby .....
19. Lůžka v hromadných ubytovacích zařízeních k 31.12.2004 .....
20. Změna počtu zahraničních hostů v hromadných ubytovacích zařízeních (v %) .....
21. Postavení krajů – demografický vývoj .....
22. Postavení krajů – sociální vývoj .....
23. Postavení krajů – ekonomický vývoj .....
24. Postavení krajů – životní prostředí .....
25. Vazba mezi postavením krajů v ekonomické a sociální sféře .....

Seznam kartogramů:

- Geografická mapa Karlovarského kraje .....
- Administrativní mapa Karlovarského kraje .....
- Změna počtu obyvatel mezi roky 2000 a 2004 (stav k 31.12.) .....
- Změna počtu obyvatel Karlovarského kraje od SLDB 2001 do 31.12.2004 podle obcí .....
- Index stáří a průměrný věk k 31.12.2004 .....
- Průměrný věk obyvatel Karlovarského kraje k 31.12.2004 podle obcí .....
- Úhrnná plodnost a podíl dětí narozených mimo manželství v roce 2004 .....
- Průměrný roční migrační přírůstek (úbytek) obyvatel na 1 000 obyvatel v období 2000 – 2004 .....
- Příjmy domácností v roce 2002 .....
- Dokončené byty na 1 000 obyvatel v letech 2000 – 2004 .....
- Míra registrované nezaměstnanosti k 31.12.2004 (nová metodika) .....
- Změna míry registrované nezaměstnanosti mezi roky 2000 a 2004 (stav k 31.12.) .....
- Míra nezaměstnanosti v Karlovarském kraji k 31.12.2004 podle obcí .....
- Změna míry nezaměstnanosti v Karlovarském kraji mezi roky 2000 a 2004 (stav k 31.12.) podle obcí .....
- Lůžka v nemocnicích na 1 000 obyvatel v roce 2004 .....
- Průměrné procento pracovní neschopnosti v roce 2004 .....
- Příjemci starobních důchodů na 1 000 obyvatel v roce 2004 .....
- Průměrná hrubá měsíční mzda (fyzické osoby) v roce 2004 .....
- Hrubý domácí produkt (HDP) a hrubá přidaná hodnota (HPH) v roce 2004 .....
- Vývoj hrubého domácího produktu v letech 2000 – 2004 .....
- Podíl obhospodařované zemědělské půdy na celkové výměře okresu v roce 2000 .....
- Stavební práce podle dodavatelských smluv a místa stavby v roce 2004 .....
- Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních v roce 2004 .....
- Zahraniční hosté v hromadných ubytovacích zařízeních v roce 2004 .....
- Dotace z vyšších rozpočtů do rozpočtů obcí v roce 2004 .....
- Investiční nákupy z veřejných rozpočtů v roce 2004 .....
- Měrné emise oxidu siřičitého (SO₂) v roce 2003 (REZZO 1-3) .....
- Specifická potřeba vody na 1 obyvatele a podíl domácností napojených na veřejnou kanalizaci s ČOV v roce 2001 .....
- Podíl lesní půdy na výměře v roce 2004 .....
- Pořízené investice na ochranu životního prostředí na 1 000 obyvatel v roce 2003 .....

Geografická mapa Karlovarského kraje

Administrativní mapa Karlovarského kraje

1. Úvod

1.1 Cíle analýzy

Publikace „**Demografický, sociální a ekonomický vývoj Karlovarského kraje v letech 2000 – 2004**“ má za cíl komplexně analyzovat souhrn ukazatelů, dat a informací ze všech rozhodujících oblastí na území Karlovarského kraje. Začátek hodnoceného období je totožný s rokem vzniku kraje. Současné územní uspořádání České republiky bylo ustanoveno ústavním zákonem č. 347/1997 o územních samosprávných celcích, který vstoupil v platnost 1.1.2000 a uzákonil rozdělení republiky do 14 krajů. Karlovarský kraj vznikl rozdělením bývalého Západočeského kraje a slučuje tři okresy: Cheb, Karlovy Vary a Sokolov.

Dalšími důležitými mezníky v analyzovaném období byly: sčítání lidu, domů a bytů k 1.3.2001, které již proběhlo v novém územním uspořádání a vstup do Evropské unie k 1.5.2004.

Hlavním cílem této publikace je objevit a zhodnotit hlavní směry a specifikace regionálního vývoje v demografické, sociální a ekonomické oblasti a dle možností zdůvodnit i příčiny těchto vývojových tendencí a diferenciací. Snahou je nejen zhodnotit hlavní vývojové trendy v kraji, ale porovnat i rozdíly v rozvoji uvnitř kraje mezi okresy a v konečné fázi konfrontovat krajský vývoj s vývojem celorepublikovým. V závěru publikace je provedeno i mezikrajské srovnání vybraných ukazatelů, ve kterém je zhodnoceno postavení Karlovarského kraje.

Tato analýza je zpracována ve všech 14 krajích České republiky podle jednotné metodiky ČSÚ, která zaručuje plnou obsahovou srovnatelnost dat.

1.2 Základní tendence ekonomického a sociálního vývoje České republiky v letech 2000 – 2004

Po období recese české ekonomiky z let 1997 a 1998 bylo v letech 2000 až 2004 patrné zrychlení růstu ekonomické výkonnosti, zejména v roce 2004, kdy Česká republika vstoupila do EU. Tento vývoj znamenal relativně vyrovnané reálné přibližování k výkonnosti zemí EU. HDP na obyvatele v paritě kupní síly se zvyšoval z 12 811 EUR v roce 2000 na 15 708 EUR v roce 2004 a jeho podíl na EU-25 rostl každoročně o více než 1 procentní bod až na 71 % v roce 2004.

V roce 2004 byl **vytvořený HDP** o 12,6 % vyšší než v roce 2000. Roční přírůstky nebyly rovnoměrné, do roku 2002 se snižovaly, později rostly až na 4,7 % v roce 2004, průměrný roční růst byl 3,0 %. Vedle zrychlení růstu v posledních dvou letech se měnila výrazně i struktura HDP. Na výdajové straně byl růst tvorby hrubého fixního kapitálu v letech 2002 a 2003 nepatrně vyšší než růst výdajů domácností na konečnou spotřebu, v roce 2004 se tento rozdíl opět zvýšil. Vysoká dynamika tvorby hrubého fixního kapitálu přispěla ke zvýšení vybavenosti české ekonomiky. Tempa růstu vývozu i dovozu byla s výjimkou roku 2002 poměrně vysoká, zejména v roce 2004. Negativní vliv čistého vývozu na vývoj HDP se neustále snižoval.

Tab. 1.2.1 Makroekonomické ukazatele

	v mlrd. Kč, běžné ceny						
	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v % ¹⁾	
						2004/ 2000	průměrná roční
Hrubý domácí produkt (HDP) v kupních cenách	2 150,1	2 315,3	2 414,7	2 555,8	2 767,7	12,6	3,0
v tom: výdaje na konečnou spotřebu celkem	1 597,8	1 705,3	1 789,9	1 919,4	2 011,2	12,7	3,0
z toho: domácností	1 108,8	1 179,4	1 220,6	1 300,5	1 372,4	14,1	3,4
tvorba hrubého kapitálu	618,5	668,6	674,2	692,9	769,6	20,3	4,7
z toho: fixního	594,9	638,6	643,3	685,6	743,8	20,2	4,7
čistý vývoz	-66,3	-58,7	-49,5	-56,6	-13,1	x	x

¹⁾ ze stálých cen

Tempa růstu **hrubé přidané hodnoty** (HPH) kolísala kolem temp růstu HDP, a to podle různého vývoje daní z produktů a dotací na produkty. Pro vývoj podílu jednotlivých odvětví na tvorbě HPH v běžných cenách byl charakteristický růst podílu služeb na úkor poklesu zemědělství ze 3,9 % v roce 2000 na 3,3 % v roce 2004 a průmyslu ze 31,7 % na 31,0 %. Podíl stavebnictví kolísal kolem 7 %.

Přírůstky **souhrnné produktivity práce** se do roku 2002 zpomalovaly a od roku 2003 výrazně zrychlily. Rychlejší růst prvotních důchodů na jednu činnou osobu než produktivity její práce vedl ke zvyšování jednotkových pracovních nákladů, nejrychleji v letech 2001 a 2002.

Tab. 1.2.2 Produktivita ve vybraných odvětvích

	index v %, stálé ceny					Průměrný roční
	2001/2000	2002/2001	2003/2002	2004/2003	2004/2000	
Hrubá zemědělská produkce	102,5	95,6	92,4	114,9	104,0	101,0
Průmyslová produkce	110,6	104,8	105,8	109,5	134,3	107,7
Stavební produkce ("S")	109,6	102,5	108,9	109,7	134,2	107,6
Tržby ve vybraných tržních službách	104,4	100,9	104,7	103,2	113,8	103,3

Objem produkce vybraných odvětví se ve sledovaném období zvýšil. Nejrychleji rostla průmyslová a stavební výroba a nejpomaleji hrubá zemědělská produkce. Ve většině těchto odvětví se výkonnost v roce 2002 zvýšila nejpomaleji a její dynamika až do konce období rostla. Výjimkou bylo zemědělství, ve kterém produkce v letech 2002 a 2003 v porovnání s předchozím rokem poklesla.

Rychlý růst **průmyslové produkce** zabezpečovala polovina odvětví zpracovatelského průmyslu, z nichž čtyři rostla vysoce nadprůměrně. Jednalo se zejména o výrobu elektrických a optických zařízení, která se v roce 2004 zvýšila na více než dvojnásobek objemu roku 2000. Rychle se zvyšovala také výroba pryžových a plastových výrobků. Průměrný roční přírůstek kolem 10 % měla výroba dopravních prostředků a zařízení a výroba koku, jaderných paliv; rafinérské zpracování ropy. Charakteristický byl růst podílu podniků pod zahraniční kontrolou na celkovém průmyslu.

Ve **stavebnictví** byla struktura prací v tuzemsku charakterizována předstihem růstu nové výstavby, rekonstrukcí a modernizací před vývojem prací na opravách a údržbě. Po poklesu v roce 2001 se počet zahájených i dokončených bytů postupně zvyšoval až na 39,0 tis., resp. 32,3 tis. bytů v roce 2004. Průměrný roční přírůstek počtu zahájených bytů byl téměř 5 % a počtu dokončených bytů 6,4 %.

Po meziročním poklesu **vývozu i dovozu** zboží v roce 2002 se následně vývoz i dovoz zvyšoval, se značným zrychlením růstu po vstupu České republiky do EU. Přestože posilování koruny ztěžovalo konkurenceschopnost českého vývozu, zvyšoval se vývoz zboží rychleji než dovoz. Průměrné roční tempo růstu vývozu bylo 11,4 % a dovozu 8,9 %. To znamenalo každoroční snižování schodku obchodní bilance, v letech 2002 a 2004 výrazné. Obchodní deficit byl redukován zejména vyšším přebytkem obchodu s EU.

Největší podíl na vývozu měly stroje a dopravní prostředky, jejichž podíl se neustále zvyšoval až na více než polovinu celkového vývozu v roce 2004. Ve vývozu se také zvyšoval podíl zboží s vyšším stupněm zpracování. Změny ve struktuře dovozu nebyly tak výrazné, ale i tam se nejvíce zvyšoval podíl strojů a dopravních prostředků na 42,2 % v roce 2004. Nejvíce poklesl podíl minerálních paliv, maziv a příbuzných materiálů, a to až na 7,0 % v roce 2004.

Tab. 1.2.3 Zahraniční obchod se zbožím

	v mld. Kč, běžné ceny						Změna v %	
	2000	2001	2002	2003	2004	2004/2000		
						2004/2000	průměrná roční	
Vývoz	1 121,1	1 268,1	1 254,9	1 370,9	1 723,7	53,8	11,4	
Dovoz	1 241,9	1 385,6	1 325,7	1 440,7	1 746,7	40,6	8,9	
Bilance	-120,8	-117,4	-70,8	-69,8	-22,9	x	x	

Ve sledovaném období došlo ke značnému zhodnocení **měnového kurzu** české koruny, které působilo na zvětšování schodku běžného účtu platební bilance. Koruna zhodnotila vůči EUR z 35,61 Kč/EUR v roce 2000 na 31,90 Kč/EUR v roce 2004, vůči USD z 38,59 Kč/USD na 25,70 Kč/USD.

Schodek **běžného účtu** se až do roku 2003 zvyšoval, v roce 2004 v porovnání s rokem 2003 klesl. Každoroční schodky běžného účtu byly financovány přebytky finančního účtu, s výjimkou roku 2003, kdy se mimořádně snížil příliv přímých zahraničních investic. Devizové rezervy se každoročně zvyšovaly, jejich růst však kolísal mezi mimořádnými 216,9 mld. Kč v roce 2002 a nepatrnými 6,8 mld. Kč v roce 2004.

Tab. 1.2.4 Platební bilance

	2000	2001	2002	2003	2004
Běžný účet platební bilance v mld. Kč	-104,9	-124,5	-136,4	-160,6	-143,3
Finanční účet platební bilance v mld. Kč	148,0	172,8	347,8	157,1	180,9
Změna devizových rezerv v mld. Kč (znaménko - značí růst)	-31,6	-67,2	-216,9	-12,9	-6,8
Podíl běžného účtu na HDP v %	-4,9	-5,4	-5,6	-6,3	-5,2
Podíl finančního účtu na HDP v %	6,9	7,5	14,4	6,1	6,5

Nabídka pracovních sil na trhu práce byla relativně vysoká, na druhé straně však míra ekonomické aktivity stále klesala. Míra zaměstnanosti se zvýšila pouze v roce 2002, potom se až do konce období snižovala. I při zvýšené výkonnosti ekonomiky se nedařilo vytvářet nová pracovní místa. **Míra nezaměstnanosti** v roce 2003 a 2004 postupně rostla. Negativním jevem byl také růst podílu dlouhodobě nezaměstnaných. V mírách nezaměstnanosti podle pohlaví, věku a vzdělání přetrvávají výrazné rozdíly.

Vývoj **průměrných mezd** byl charakterizován jejich růstem a zvyšující se diferenciací. Průměrná mzda vzrostla od roku 2000 do roku 2004 nominálně téměř o třetinu, reálně o více než pětinu, a to znamenalo průměrný roční reálný přírůstek 4,8 %. Rychleji rostly průměrné mzdy v nepodnikatelské sféře než ve sféře podnikatelské, jejich rozdíl se snížil z 1 933 Kč v roce 2000 na 355 Kč v roce 2004 ve prospěch podnikatelské sféry. Při přepočtu na paritu kupní síly byla průměrná mzda v ČR v roce 2002 na úrovni přibližně 50 % průměru celé EU-25.

Mzdová diferenciace se do roku 2002 prohlubovala, dále již stagnovala. Celkem se zvýšil variační koeficient ze 72,5 % v roce 2000 na 79,3 % v roce 2004. Nižší než průměrnou mzdu bere přibližně 65 % zaměstnanců. Diferenciace mezd se silně zvyšuje s vyšším stupněm vzdělání. Rozdíly ve mzdách mužů a žen přetrvávají. Ženy pobírají zhruba tři čtvrtiny průměrné mzdy mužů a ve sledovaném období se poměr průměrných mezd žen na mzdě mužů mírně zvyšoval.

Tab. 1.2.5 Průměrné měsíční mzdy

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v % ¹⁾	
						2004/ 2000	průměrná roční
Průměrná měsíční mzda zaměstnanců v ČR v Kč	13 614	14 793	15 866	16 917	18 035	20,8	4,8
v tom: v podnikatelské sféře	13 864	15 033	16 017	16 955	18 116	19,1	4,5
v nepodnikatelské sféře	12 731	13 954	15 342	16 800	17 761	27,2	6,2

¹⁾ reálně (po zohlednění cenového vývoje)

Roční průměrné **spotřebitelské ceny** v celém období rostly, i když se v části roku 2002 a 2003 prosadily deflační tlaky. V roce 2004 byly spotřebitelské ceny o 9,7 % vyšší než v roce 2000. Růst cen byl tažen cenami bydlení, vody, energií a paliv, dále cenami pošt a telekomunikací a cenami stravování a ubytování. Obavy z prudkého růstu cen po vstupu do EU se nenaplnily.

Ceny průmyslových i zemědělských výrobců v roce 2002 a 2003 klesaly, z toho ceny zemědělských výrobců výrazně. Zatímco ceny rostlinných výrobků se v průměru zvyšovaly, ceny živočišných výrobků klesaly. Ceny stavebních prací a tržních služeb v celém sledovaném období neustále rostly, v tržních službách zejména ceny peněžnictví a stočného.

Zatímco **ceny dovozu** od roku 2000 až do roku 2003 klesaly, **ceny vývozu** se snížily meziročně pouze v roce 2002. Z toho vyplýval každoroční růst směnných relací, a to v průměru o 1,8 %.

Tab. 1.2.6 Cenové indexy (průměr roku 2000=100)

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/ 2000	průměrná roční
Spotřebitelské ceny	100,0	104,7	106,6	106,7	109,7	9,7	2,3
Ceny zemědělských výrobců	100,0	109,0	98,6	95,8	103,5	3,5	0,9
Ceny průmyslových výrobců	100,0	102,8	102,3	101,9	107,7	7,7	1,9
Ceny stavebních prací	100,0	104,1	106,8	109,2	113,2	13,2	3,1
Ceny vybraných tržních služeb	100,0	104,0	107,3	109,0	111,5	11,5	2,8
Ceny dovozu	100,0	98,5	90,1	89,9	91,3	-8,7	-2,2
Ceny vývozu	100,0	100,5	93,8	94,6	98,1	-1,9	-0,5

Energetická náročnost produkce ve sledovaném období stagnovala vlivem obnovení růstu primárních energetických zdrojů a zůstává 1,8x vyšší v porovnání s průměrem zemí EU-15. Růst dopravní náročnosti má negativní dopad na životní prostředí. Pokles emise oxidů dusíku ze stacionárních zdrojů je nahrazen rostoucími emisemi z dopravy. V mezinárodním porovnání je v ČR nadprůměrná míra emise skleníkových plynů, i když ve sledovaném období v podstatě stagnovala. Stále se mírně snižují emise oxidu siřičitého i oxidu uhelnatého.

Produkce odpadů i nebezpečných odpadů se po metodické změně v roce 2002 zvyšovala. Produkce nebezpečných odpadů na HDP zůstává více než 2x vyšší než ve většině států EU. Investice do životního prostředí s výjimkou roku 2002 stále klesaly.

Tab. 1.2.7 Vybrané ukazatele životního prostředí

	2000	2001	2002 ¹⁾	2003	2004	Změna v %	
						2003/ 2000	průměrná roční
Emise - tuhé látky	48,4	44,1	48,8	50,8	.	5,0	1,6
Emise - oxid siřičitý	257,2	244,0	230,4	225,6	.	-12,3	-4,3
Emise - oxidy dusíku	162,3	163,5	163,9	162,1	.	-0,1	0,0
Emise - oxid uhelnatý	319,3	315,5	258,9	273,1	.	-14,5	-5,1
Produkce odpadů	43 597	45 453	28 178	28 362	29 425	x	x
Produkce nebezpečných odpadů	2 630	2 817	1 311	1 219	1 447	x	x
Investice do životního prostředí v mld. Kč	21,4	19,9	14,9	19,4	.	-9,3	-3,2

¹⁾ od roku 2002 změna definice odpadu - zákon o odpadech č. 185/2001 Sb.

V letech 2000 až 2004 vykazovaly **veřejné finance** deficitní tendence a jejich vývoj svědčil o strukturálních problémech české ekonomiky. Přetrvávalo vysoké tempo růstu veřejného dluhu (s výjimkou roku 2004). Výdajová strana veřejných rozpočtů byla charakterizována vysokým podílem mandatorních výdajů. Výplaty důchodů nebyly kryty příjmy do penzijního systému (s výjimkou roku 2004, kdy byla zvýšena pojistná sazba). Zvyšovaly se také náklady na zlepšování dopravní infrastruktury a životního prostředí.

Podle výsledků za rok 2004 splnila Česká republika kritéria Maastrichtské smlouvy. Kritérium cenové stability plní ČR dlouhodobě, stejně jako kritérium vládního dluhu (pod 60 % HDP). Splněno bylo i kritérium stálosti konvergence podle dlouhodobých úrokových sazeb a mimořádně bylo téměř splněno kritérium fiskální stability (deficit veřejných rozpočtů do 3 % HDP) vlivem nižšího schodku státního rozpočtu, převodu nevyčerpaných peněz do rezerv a překlasifikování garancí.

Tab. 1.2.8 Podíl vládního deficitu a vládního dluhu na HDP

	v % z běžných cen			
	2001	2002	2003	2004
Vládní deficit (podle ESA 95)	5,9	6,8	12,5	3,0
Vládní konsolidovaný dluh ke konci roku (podle ESA 95)	22,0	29,8	36,8	36,5

Ke konci roku 2004 měla Česká republika 10 220,6 tis. **obyvatel**. Po téměř desetiletém období populační ztráty začalo v posledních dvou letech kladné saldo migrace převyšovat úbytek obyvatelstva přirozenou měnou. V letech

2003 a 2004 přibylo celkem 17,9 tisíce obyvatel. Populační stárnutí bylo zatím způsobeno zejména úbytkem dětí v populaci. Počty **narozených dětí** se po stagnaci v roce 2001 začaly mírně zvyšovat, nejvyšší přírůstek byl v roce 2004. Rostl podíl dětí narozených mimo manželství, zároveň se zvyšoval průměrný věk ženy při narození prvního dítěte z 24,9 v roce 2000 na 26,3 v roce 2004.

Počet **zemřelých** kolísal v jednotlivých letech mezi 107 a 111 tisíci, nejvyšší byl v roce 2003 vlivem chřipkové epidemie z února a března. Naděje dožití při narození se zlepšila mezi lety 2000 a 2004 u mužů ze 71,6 na 72,5 roku a u žen ze 78,3 na 79,0 roku. Na tomto vývoji se podílel zejména pokles úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy.

Tab. 1.2.9 Obyvatelstvo

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/ 2000	průměrná roční
Střední stav obyvatel v tis. osob	10 272,5	10 224,2	10 200,8	10 201,7	10 206,9	-0,6	-0,2
Živě narození	90 910	90 715	92 786	93 685	97 864	7,4	1,8
Zemřelí	109 001	107 755	108 243	111 288	107 177	-1,7	-0,4
Přírůstek stěhováním	6 539	-8 551	12 290	25 789	18 635	x	x
Index ekonomického zatížení ¹⁾	43,0	42,3	41,8	41,2	40,8	x	x
Průměrný věk	38,8	39,0	39,3	39,5	39,8	x	x
Věkový medián	37,6	37,9	38,2	38,5	38,7	x	x

¹⁾ počet dětí ve věku 0-14 let a osob starších 65 let na 100 osob ve věku 15-64 let

V hodnoceném období **peněžní příjmy** domácností zaměstnanců i důchodců rostly. Podobně jako u mezd se zvyšovala příjmová diferenciaci, o tom svědčí zvyšující se poměr příjmů bohatých a chudých domácností. Sociální příjmy tvořily v roce 2002 přibližně 28 % z celkových čistých příjmů domácností, rostl především objem důchodů vlivem valorizací i růstu počtu důchodců. Relace důchodu k hrubé mzdě se však s výjimkou roku 2002 zhoršovala, v roce 2004 činila 40,6 %.

V závislosti na peněžních příjmech rostla i **peněžní vydání**. V domácnostech zaměstnanců rostla vydání ročně reálně v průměru o 1,9 %, v domácnostech důchodců o 1,5 %. Ve struktuře vydání se zvyšoval podíl výdajů na bydlení, který již předstihl podíl výdajů na potraviny a nealkoholické nápoje. Postupně se prosazují tendence zdravé výživy, které jsou patrnější v domácnostech zaměstnanců. Rostl také podíl výdajů na ostatní zboží a služby (mj. pojištění osobní i věcné).

Tab. 1.2.10 Čistá peněžní vydání

	v Kč/osoba						Změna v % ¹⁾	
	2000	2001	2002	2003	2004	2004/ 2000		
						průměrná roční		
Domácnosti zaměstnanců	81 455	85 605	88 085	93 050	95 584	7,8	1,9	
Domácnosti důchodců	75 620	80 338	85 544	87 971	90 268	6,0	1,5	

¹⁾ reálně (po zohlednění cenového vývoje)

2. Základní charakteristika území, sídelní a správní struktura

2.1 Charakteristika území

Území Karlovarského kraje se vyznačuje značnou vnitřní diferenciací, jak z hlediska přírodních podmínek, tak z hlediska hospodářské struktury a stavu životního prostředí.

Karlovarský kraj je **nejzápadnějším** územím České republiky. Více než polovinu celkové délky hranic tvoří hranice se Spolkovou republikou Německo, a to na západě s Bavorskem a na severu se Saskem. Jižním sousedem je Plzeňský kraj a na východě se rozkládá kraj Ústecký. Téměř celé území kraje spadá do povodí Ohře, do jihovýchodní oblasti zasahuje povodí Berounky a ze severních svahů Krušnohoří jsou vody odváděny do saských přítoků Labe. Ráz krajiny je převážně pahorkatinný. Na sever od Ohře se táhnou Smrčiny a Krušné hory, které tvoří přírodní hranici s Německem. Jižně od Ohře, na bavorské hranici, leží Český les a směrem do vnitrozemí Slavkovský les a Doupovské hory. Na jihu území se rozkládá Tepelská vrchovina. Nejvyšším bodem kraje je krušnohorský Klínovec (1 244 m n.m.), nejnižší místo (320m n.m.) leží na hranicích kraje v okrese Karlovy Vary. V okrese Cheb se nadmořská výška pohybuje mezi 418 až 820 m n.m. a v okrese Sokolov mezi 375 až 820 m n.m.

Z klimatického hlediska Karlovarský kraj odpovídá spíše **mírně teplé oblasti** s cca 30 letními dny, 130 dny mrazovými, průměrnou roční teplotou nad 6°C a 700 mm průměrného ročního úhrnu srážek. Místa, zejména na severu kraje v Krušných horách a také na jihovýchodě (severně od Mariánských Lázní) má klima již parametry oblasti chladné – okolo 20 letních dnů, 160 dnů mrazových, roční průměrná teplota vzduchu okolo 5°C s ročním průměrným úhrnem srážek až 1 000 mm. Charakter klimatu a půd zde nevytváří vhodné podmínky pro rozvoj zemědělství.

Karlovarský kraj je po kraji Libereckém **druhým nejmenším** a svou **rozlohou** 3 314,6 km² zaujímá 4,2% rozlohy České republiky. Rozloha zemědělské půdy 1 246,2 km² je jako v jediném kraji menší než rozloha lesních pozemků. Podíl orné půdy 17,2% nedosahuje o 21,6 procentního bodu podílu ČR, zatímco podílem trvalých travních porostů 19,3% převyšuje celorepublikový průměr o 7,0 procentního bodu. Zalesněná plocha 1 433,0 km² představuje podíl zalesnění 43,2%, zatímco v celé České republice dosahuje zalesnění pouze 33,5%.

Kultura a společenský život jsou pojmy, které neodmyslitelně patří k lázeňským i historickým místům kraje. Karlovarský kraj žije ve všech těchto sférách bohatým životem, což dokládá řada festivalů, slavností a dalších akcí, které jsou známy i v zahraničí. V Karlových Varech je to například Mezinárodní filmový festival, Folklorní festival, Tourfilm, Mezinárodní jazzový festival Jazz Fest, Dvořákův karlovarský podzim, Pěvecká soutěž A. Dvořáka, v Mariánských Lázních Chopinův festival, ve Františkových Lázních Hudební léto a Týden Johanna Strausse, v Chebu Mezinárodní Jazzový festival, koncerty mládežnických dechových hudeb FIJO, Chebské varhanní léto. V dalších místech kraje mají dlouholetou tradici například Filmový a televizní festival Oty Hofmana v Ostrově, Loketské kulturní léto i Loketské jazzové jaro. Významnou kulturní a společenskou událostí je každoroční zahájení lázeňské sezóny ve všech lázeňských městech kraje a turistické sezóny v Chebu.

I když hlavním turistickým cílem jsou **lázeňská místa**, nabízí se v Karlovarském kraji celá řada dalších atraktivních lokalit – historická města, kulturní památky i přírodní zajímavosti. Historií láká jedno z nejstarších měst v České republice – město Cheb, kde se nachází Chebský hrad, jedna z nejkrásnějších středoevropských románských památek. Dalším historicky atraktivním městem je město Bečov nad Teplou, s hradem Bečov a s druhou nejcennější kulturní památkou (po korunovačních klenotech), s relikváriem sv. Maura. Za zhlédnutí stojí historická jádra měst Loket s hradem Loket, Horní Slavkov a Jáchymov. Cílem výletů mohou být hrady nebo zámky Chyš, Valeč, Vildštejn u Skalné, Seeberg - Ostroh u Chebu, Hauenštejn, Andělská hora a Kynžvart. Nebo také premonstrátský klášter Teplá nabízející mimo jiné historickou knihovnu s 82 000 svazky.

Na území Karlovarského kraje se nachází přes 80 **chráněných lokalit** všech kategorií. Unikátním krajinným celkem je Chráněná krajinná oblast Slavkovský les. Nejcennějšími lokalitami jsou soubor rašenišť u Kladské, hadovcový hřeben u Pramenů, Soos na Chebsku, skalní městečko Svatošské skály u Lokte, naleziště perlorodky říční na Ašsku, horská rašeniště v Krušných horách. Poblíž Františkových Lázní určitě zaujme národní přírodní památka Komorní hůrka, jež je nejmladší vyhaslou sopkou u nás.

2.2 Sídelní struktura

Současný **stav osídlení** je výsledkem více než padesátiletého naprosto nepřirozeného vývoje. Nuceně opuštěná sídla se podařilo po 2. světové válce osídlit jen zčásti. Mnoho sídel bylo dále zlikvidováno ve vojenských prostorech v Doupovských horách, ve Slavkovském lese a v hraničním pásmu. Na Sokolovsku byla likvidována sídla v důsledku rozšiřování těžby hnědého uhlí. Charakter osídlení výrazným způsobem ovlivnila tzv. středisková sídelní soustava. Její uplatňování přispělo k značnému vylidnění venkovského prostoru a k destrukci ekonomického a sociálního prostředí venkovských sídel. Oblast Chebské a Sokolovské pánve je silně urbanizovaná a jsou zde koncentrovány výrobní funkce. Okrajové horské polohy jsou velmi řídko osídleny a mají předpoklady pro rozvoj rekreační funkce.

Vývoj **sídelní struktury** Karlovarského kraje doznal v období uplynulých 40 let značných změn. Po poválečné stabilizaci bylo v kraji při sčítání v roce 1961 celkem 192 obcí s 565 částmi. Po roce 1974 docházelo k radikálně prosazované integraci menších obcí, takže se jejich celkový počet výrazně snížil. K 1.1.1980 bylo v kraji jen 87 obcí s 505 částmi. Po roce 1989 v důsledku prosazování občanského principu územní samosprávy a zvyšování pravomoci i odpovědnosti obcí a měst se některé bývalé menší obce opět osamostatnily a při sčítání v roce 1991 měl Karlovarský kraj již 124 obcí, počet částí se nezměnil. V posledním desetiletí trend osamostatňování obcí dále pokračoval, a tak v Karlovarském kraji podle současného administrativního členění existovalo k 31.12.2004 celkem 132 obcí (nejméně ze 14 krajů ČR), s 516 částmi. Na každou obec připadá v průměru 3,9 částí, což je po Hlavním městě Praze nejvyšší počet. Celý kraj se rozkládá na 3 315 km², přičemž na každou obec připadá 25,1 km² (tj. 2. pořadí ze 14 krajů ČR). Dnešní průměrná demografická velikost obcí Karlovarského kraje překračuje celostátní hladinu. Ačkoliv v kraji žije nejméně obyvatel (304 588), průměr na jednu obec 2 305 obyvatel řadí kraj na 4. místo v rámci celé ČR. Hustotou obyvatel 91,9 obyvatel na km² pak připadá kraji 11. místo. V rámci kraje vykazuje nejvyšší hustotu obyvatelstva okres Sokolov (123,8), nejnižší pak okres Karlovy Vary (74,6), což je dáno zejména vlivem velké rozlohy neobydleného Vojenského újezdu Hradiště. Poměrně velká rozdílnost v hustotě osídlení je dána dlouhodobě odlišným ekonomickým vývojem okresů i rozdílnými přírodními podmínkami.

Tab. 2.2.1 Základní ukazatele sídelní struktury k 31. 12. 2004

	Rozloha (km ²)	Obyvatelstvo	Počet			Hustota obyvatel na 1 km ²	Podíl obyvatel žijících (%)	
			obcí	z toho měst	částí obcí		ve městech nad 10 000 obyvatel	v ostatních městech
Karlovarský kraj	3 315	304 588	132	28	516	91,9	55,2	25,4
Cheb	933	89 838	39	9	160	96,3	67,2	17,5
Karlovy Vary	1 628	121 430	55	9	255	74,6	56,6	21,7
Sokolov	754	93 320	38	10	101	123,8	41,9	37,9

Statut města má v kraji celkem 28 obcí, v nichž žije 79,8% obyvatel, přitom v 7 městech nad 10 000 obyvatel žije 55,2% obyvatel kraje.

Osamostatňováním obcí i jejich nerovnoměrným vývojem se změnila **velikostní struktura obcí**. V minulých letech docházelo k opětovnému nárůstu počtu malých obcí do 200 obyvatel. Počtu měst nad 5 000 obyvatel v kraji se tyto změny téměř nedotkly. Důsledkem pokračující koncentrace obyvatelstva do velkých měst byla skutečnost, že ve městech nad 5 000 obyvatel bylo od roku 1961 do roku 1980 soustřeďováno stále více bydlícího obyvatelstva v kraji. Od sčítání v roce 1991 se tento vývoj obrátil a dochází dále ke snižování podílu bydlících obyvatel ve velkých městech.

Tab. 2.2.2 Sídelní struktura podle velikostních skupin obcí

	Obce s počtem obyvatel							
	do 299		300 - 999		1 000 - 4 999		5 000 a více	
	počet obcí	počet obyvatel	počet obcí	počet obyvatel	počet obcí	počet obyvatel	počet obcí	počet obyvatel
Karlovarský kraj	35	6 615	54	29 084	30	63 327	13	205 562
Cheb	15	2 707	12	6 093	8	15 251	4	65 787
Karlovy Vary	12	2 150	28	14 951	12	27 050	3	77 279
Sokolov	8	1 758	14	8 040	10	21 026	6	62 496

K 31.12.2004 mělo 89 obcí Karlovarského kraje méně než 1 000 obyvatel a žilo v nich 11,7% obyvatel. Ve velikostní skupině obcí 1 000 – 4 999 obyvatel žilo ve 30 obcích 20,8% obyvatel. Nejvíce obyvatel (67,5%) připadlo na 13 obcí s více než 5 000 obyvateli. Krajskou metropoli Karlovy Vary obývá 16,9% obyvatel kraje.

Mezi jednotlivými okresy kraje jsou poměrně významné rozdíly v sídelní struktuře. Zatímco v okrese Cheb žije 73,2% obyvatel v obcích s více než 5 000 obyvateli, v okrese Karlovy Vary je to jen 63,6%. O 5,5 procentního bodu je rozdíl ve struktuře zastoupení mezi okresy u velikostní skupiny obcí s 300 – 999 obyvateli i s 1 000 – 4 999 obyvateli. Ačkoliv je v Sokolovském okrese 10 měst (ve zbývajících okresech po 9 městech), jde převážně o menší města. Ve městech nad 10 000 obyvatel žije jen 41,9% obyvatelstva, zatímco v okrese Cheb 67,2%.

Základním trendem **migrace** posledních let je přesun obyvatelstva mezi velkými městy a jejich zázemím. V menších obcích přiléhajících přímo k velkým městům se soustřeďuje nová výstavba, a to převážně rodinných domů. Důvodem je minimální doba dojezdu do měst, příznivá cena stavebních pozemků a atraktivní prostředí v blízkosti přírody.

2.3 Územně správní vývoj

Samosprávný Karlovarský kraj vznikl dne 1.1.2000 rozdělením původního Západočeského kraje. Součástí kraje se staly okresy Cheb, Karlovy Vary a Sokolov, které všechny patří mezi hraniční oblasti České republiky.

Cílem vzniku samosprávných krajů bylo naplnění myšlenky reformy veřejné správy, a to zavedení více demokracie do rozhodování o věcech regionálního významu, přiblížení veřejné správy občanům, umožnění jim větší veřejné kontroly a dát jim právo, aby si v samostatných volbách vybrali své reprezentanty.

S účinností od 1.1.2003 byly zákonem č. 314/2002 Sb. stanoveny správní obvody obcí s rozšířenou působností (SO ORP) a správní obvody pověřených obecních úřadů (POÚ). Tato nová správní struktura byla vytvořena za účelem rozšíření výkonu státní správy u vybraných obcí po zániku okresních úřadů k 31.12.2002. Karlovarský kraj je tvořen celkem 7 SO ORP, v tom je po 1 pověřeném úřadu v Aši, Chebu, Kraslicích, Mariánských Lázních a v Ostrově, 4 POÚ jsou v Karlových Varech a 5 POÚ je v Sokolově.

Tab. 2.3.1 Vybrané údaje o správních obvodech obcí s rozšířenou působností k 31. 12. 2004

	Rozloha (km ²)	Obyvatelstvo	Počet			Hustota obyvatel na 1 km ²	Podíl obyvatel žijících (%)	
			obcí	z toho měst	částí obcí		v sídelním městě	v ostatních městech
Karlovarský kraj	3 315	304 588	132	28	516	91,9	52,8	26,9
v tom SO ORP:								
Aš	144	17 266	5	2	22	119,9	74,2	13,2
Cheb	497	50 862	21	5	106	102,3	65,8	23,2
Karlovy Vary	1 196	89 054	40	6	177	74,4	57,9	22,5
Kraslice	265	14 094	8	2	29	53,2	50,8	24,3
Mariánské Lázně	405	24 715	14	3	56	61,0	57,0	18,8
Ostrov	319	29 371	14	2	54	92,1	58,5	11,0
Sokolov	489	79 226	30	8	72	162,0	31,2	46,2

Zatímco z hlediska rozlohy a absolutního počtu obyvatelstva je největším SO ORP Karlovy Vary, v relativním přepočtu obyvatel na km² patří však mezi méně zalidněné (74,4 obyv. na km²), což je ovlivněno již zmíněnou velkou rozlohou neobydleného Vojenského újezdu Hradiště. Právě ve výrazně rozdílných hodnotách hustoty zalidnění se odráží dlouhodobě odlišný ekonomický vývoj jednotlivých oblastí. Relativně nejlidnatější je SO ORP Sokolov (162,0 obyv. na km²) oproti nejméně zalidněnému SO ORP Kraslice (53,2 obyv. na km²).

Nejvyšší koncentraci obyvatel do měst vykazují SO ORP Cheb (89,0%) a Aš (87,4%), kde je i nejvíce obyvatel koncentrováno do sídelního města (74,2%). Nejdílnější struktura městského osídlení je v SO ORP Sokolov, kde je do sídelního města soustředěno jen 31,2% obyvatel a oproti krajskému průměru zde žije v ostatních městech o téměř 20 procentních bodů více obyvatel (celkem 46,2%). Počtem 8 měst převyšuje Sokolovský SO ORP ostatní správní obvody.

3. Demografický vývoj

3.1 Počet obyvatel

Při hodnocení **vývoje počtu obyvatel** je nutné mít na paměti změnu metodiky, ke které došlo od roku 2001, kdy proběhlo poslední sčítání lidu, domů a bytů. Tehdy došlo v souladu s mezinárodními doporučeními k metodické změně, kdy se do celkového počtu obyvatel začali zahrnovat kromě osob s trvalým pobytem na území České republiky také cizinci s dlouhodobým pobytem (tj. s pobytem na základě víza nad 90 dnů) a cizinci s azylem. Tato kategorie cizinců se stala součástí každoročních bilancí obyvatelstva navazujících na sčítání. Karlovarský kraj patří pro cizince mezi poměrně atraktivní kraje. K 31.12.2004 žilo na jeho území celkem 14 725 cizinců, tj. 5,8% z celkového počtu cizinců v ČR (6. pořadí ze 14 krajů), avšak z obyvatelstva kraje zaujímá 4,8%, což je po Hlavním městě Praha nejvyšší podíl.

Tab. 3.1.1 Počet obyvatel k 31. 12. podle okresů

	2000 ¹⁾	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000	Struktura v %	
							2000	2004
Karlovarský kraj	304 433	303 714	304 220	304 249	304 588	155	100,0	100,0
Cheb	88 804	88 770	89 107	89 603	89 838	1 034	29,2	29,5
Karlovy Vary	122 004	121 847	121 886	121 212	121 430	-574	40,1	39,9
Sokolov	93 625	93 097	93 227	93 434	93 320	-305	30,8	30,6

¹⁾ stav k 1. 1. 2001 (počet obyvatel zpětně bilancován podle výsledků SLDB 2001)

V úhrnu let 1961 – 2001 (roky sčítání) se počet obyvatel Karlovarského kraje vyvíjel poměrně progresivně. K tomu přispívalo i příznivé věkové složení obyvatel. Mezi uváděnými roky doznal počet obyvatel kraje zvýšení o 9,1%, zatímco přírůstek v ČR činil pouze 6,9%. Na zmíněném přírůstku v kraji se podílely zejména okresy Cheb (o 16,3%) a Sokolov (o 18,2%), v okrese Karlovy Vary naopak počet obyvatel poklesl o 1,1%.

Po celé sledované období je podíl počtu obyvatel na celé republice neměnný a činí 3,0%, rozlohou se kraj podílí na ČR 4,2%. Hustotou obyvatel 92 na km² nedosahuje kraj republikového průměru o 38 osob a zaujímá 11. místo.

Rokem 2001 byla přerušena klesající tendence vývoje počtu obyvatel Karlovarského kraje, která započala v roce 1995. Koncem 90. let kladné saldo migrace nevyrovnávalo úbytek přirozenou měnou a v kraji tak docházelo k celkové populační ztrátě. Ještě k hlubšímu propadu došlo v období mezi roky 2000 a 2001, kdy úbytek vlivem migrace činil 822 osob a společně s poklesem přirozenou měnou bylo zaznamenáno celkové snížení o 1 142 osob.

Ke 31.12.2004 bydlelo na území Karlovarského kraje 304 588 **obyvatel**, což představuje meziroční nárůst o 339 osob, tj. o 0,1%. Ve srovnání s rokem 2000 se počet obyvatel v kraji zvýšil o 155 osob, a to zejména vlivem růstu počtu obyvatel v okrese Cheb, jehož přírůstky převýšily poklesy ve dvou zbývajících okresech. Největší podíl na počtu obyvatel kraje má v roce 2004 okres Karlovy Vary (39,9% ve struktuře proti roku 2000 poklesl o 0,2 procentního bodu. Nejmenší podíl zaujímal okres Cheb (29,5%) s nárůstem o 0,3 procentního bodu. Růst počtu obyvatel kraje je v posledních letech ovlivněn také zvyšujícím se počtem cizích státních příslušníků.

Tab. 3.1.2 Projekce obyvatelstva do roku 2050 (práh projekce - rok 2002)

	Skutečný stav			Projekce bez migrace					
	2002	2003	2004	2004	2005	2010	2020	2030	2050
Počet obyvatel	304 220	304 249	304 588	303 836	303 681	302 409	295 843	283 125	250 744
v tom ve věku:									
0 - 14	49 691	48 426	47 459	47 336	46 412	43 726	42 901	37 797	33 386
15 - 64	217 556	218 316	218 843	218 363	218 282	215 521	194 234	181 458	140 043
65 a více	36 973	37 507	38 286	38 137	38 987	43 162	58 708	63 870	77 315
Živě narození	2 949	2 887	2 903	2 996	3 032	2 981	2 640	2 350	2 082
Zemřelí	2 851	3 095	3 020	3 164	3 187	3 316	3 569	3 822	3 800
Přirozený přírůstek	98	-208	-117	-168	-155	-335	-929	-1 472	-1 718
Porodnost (‰)	9,7	9,5	9,6	9,9	10,0	9,9	8,9	8,3	8,3
Úmrtnost (‰)	9,4	10,2	9,9	10,4	10,5	11,0	12,0	13,5	15,1
Naděje dožití při narození									
muži	71,21	71,52	71,30	71,2	71,3	72,1	73,6	75,1	78,2
ženy	77,54	77,47	77,49	77,4	77,5	78,2	79,6	81,1	83,9
Úhrnná plodnost	1,232	1,214	1,228	1,26	1,29	1,36	1,50	1,64	1,66

Český statistický úřad na základě výsledků sčítání lidu 2001 zpracoval **projekci obyvatel ČR do roku 2050**. Zpracována byla ve třech variantách (nízká, střední, vysoká), které se liší v rozdílném předpokládaném vývoji plodnosti, úmrtnosti a migrace. Projekce v krajích odpovídají střední variantě projekce ČR bez vlivu vnitřní i zahraniční migrace, který je nejobtížněji prognózovatelný.

Z výsledků projekce vyplývá, že by se měl počet obyvatel Karlovarského kraje snižovat nejprve pomaleji (do roku 2010 o více než 2 tisíce obyvatel proti skutečnosti roku 2004). Po roce 2010 začíná být pokles podstatně intenzivnější, do roku 2050 se má proti skutečnosti roku 2004 snížit počet obyvatel o 53 844, tj. o 17,7% na 250 744 obyvatel.

S poklesem počtu obyvatel bude docházet i k podstatnému **stárnutí populace**. Zatímco v roce 2004 žilo na území kraje 15,6% dětí ve věku 0 – 14 let, do roku 2050 je očekáváno jejich snížení o 2,3 procentního bodu. Naopak podíl věkové kategorie 65 a více let se má zvýšit o 18,3 procentního bodu na 30,8%. Tím se předpokládá i výrazné zvýšení indexu stáří (počet osob starších 65 let připadajících na 100 dětí ve věku 0 – 14 let) z 80,7 na 231,6.

Stárnutí populace je kromě snižující se porodnosti ovlivněno i zvyšující se nadějí dožití při narození. Dle projekce je očekáváno zvýšení u mužů o 6,9 roku na 78,2 roku, u žen pak o 6,4 roku na 83,9 roku.

Tyto předpokládané nepříznivé změny věkové struktury obyvatel se v konečném důsledku negativně projeví ve vzrůstajících nárocích na státní rozpočet, a to zejména v oblasti důchodového zabezpečení, zvýšených nákladů na zdravotnictví a ostatní sociální dávky a služby pro staré občany.

Přesnost projekce mohou v budoucnu ohrozit neočekávané události v populačním vývoji, případně intenzita migrace (od které bylo abstrahováno), která bezprostředně souvisí s ekonomickým rozvojem kraje.

3.2 Obyvatelstvo podle věku, rodinného stavu a vzdělání

Při posuzování jednotlivých **věkových skupin** ve struktuře obyvatelstva zjišťujeme rozdíly mezi muži a ženami. Ve věkových kategoriích až do 49 let věku jsou vždy vyšší podíly mužů než žen a k absolutnímu obrátu dochází od 50 let věku. Výsledkem je skutečnost, že se dlouhodobě rodí více chlapců, ale ženy se dožívají vyššího věku.

Podíl obyvatelstva v **produktivním věku** (15 až 64 let) činil v roce 2000 v rámci kraje 71,1% a do roku 2004 zaznamenal pouze mírné zvýšení o 0,7 procentního bodu (na 71,8%).

Tab. 3.2.1 Struktura obyvatel podle vybraných věkových skupin k 31.12.

	Celkem			Muži			Ženy		
	2000 ¹⁾	2004	rozdíl 2004 - 2000 v bodech	2000 ¹⁾	2004	rozdíl 2004 - 2000 v bodech	2000 ¹⁾	2004	rozdíl 2004 - 2000 v bodech
Počet obyvatel	304 433	304 588	²⁾ 0,1	149 238	149 039	²⁾ -0,1	155 195	155 549	²⁾ 0,2
v tom ve věku (%):									
0 - 14	16,9	15,6	-1,3	17,8	16,5	-1,3	16,1	14,7	-1,4
15 - 24	15,2	13,9	-1,3	15,7	14,4	-1,3	14,7	13,4	-1,3
25 - 29	8,7	8,6	-0,1	9,1	8,8	-0,3	8,4	8,4	0,0
30 - 49	28,4	28,6	0,2	29,3	29,7	0,4	27,5	27,6	0,1
50 - 64	18,8	20,7	1,9	18,3	20,4	2,1	19,3	21,0	1,7
65 - 69	4,1	4,1	0,0	3,8	3,7	-0,1	4,3	4,6	0,3
70 - 79	6,2	6,1	-0,1	4,7	5,0	0,3	7,6	7,1	-0,5
80 a více	1,7	2,4	0,7	1,1	1,4	0,3	2,3	3,2	0,9

¹⁾ stav k 1. 1. 2001 (počet obyvatel zpětně bilancován podle výsledků SLDB 2001)

²⁾ změna v %

Průměrný věk je aritmetický průměr dat o dokončeném věku za jednotlivé osoby (zvýšený o konstantu 0,5 roku). Hodnota vyjadřuje průměrný věk žijících obyvatel a nelze ji spojovat s průměrným věkem při úmrtí ani se střední délkou života. V roce 2004 dosáhl průměrný věk obyvatelstva kraje hodnoty 38,8 roku a proti roku 2000 se zvýšil o 1,1 roku. Průměrný věk obyvatel celé ČR činil v roce 2004 celkem 39,8 roku a z toho plyne, že v Karlovarském kraji máme mladší populaci v průměru o 1 rok. Společně s Ústeckým krajem vykazuje Karlovarský kraj nejnižší průměrný věk, avšak proti roku 1991 v kraji došlo společně s krajem Moravskoslezským k jeho nejvyššímu zvýšení o 3,9 roku (v celé ČR jen o 3,3 roku).

Věkový medián je střední hodnota, která rozděluje celou populaci uspořádanou podle věku na dvě stejně početné části. V roce 2004 činila tato hodnota 37,8 roku a byla vyšší proti roku 2000 o 1,2 roku. Z toho vyplývá, že 152 294 obyvatel kraje mělo věk vyšší než 37,8 roku.

Index stáří udává počet osob starších 65 let na 100 dětí ve věku 0 až 14 let. Zvyšující se index stáří vyjadřuje fakt, že počet osob přecházejících v daném období do skupiny poproduktivního věku je vyšší, než počet narozených dětí.

Index závislosti I. udává počet dětí na 100 osob ve věku 15 až 64 let.

Index závislosti II: udává počet osob starších 65 let na 100 osob ve věku 15 až 64 let.

Index ekonomického zatížení udává počet dětí a počet osob starších 65 let na 100 osob ve věku 15 až 64 let.

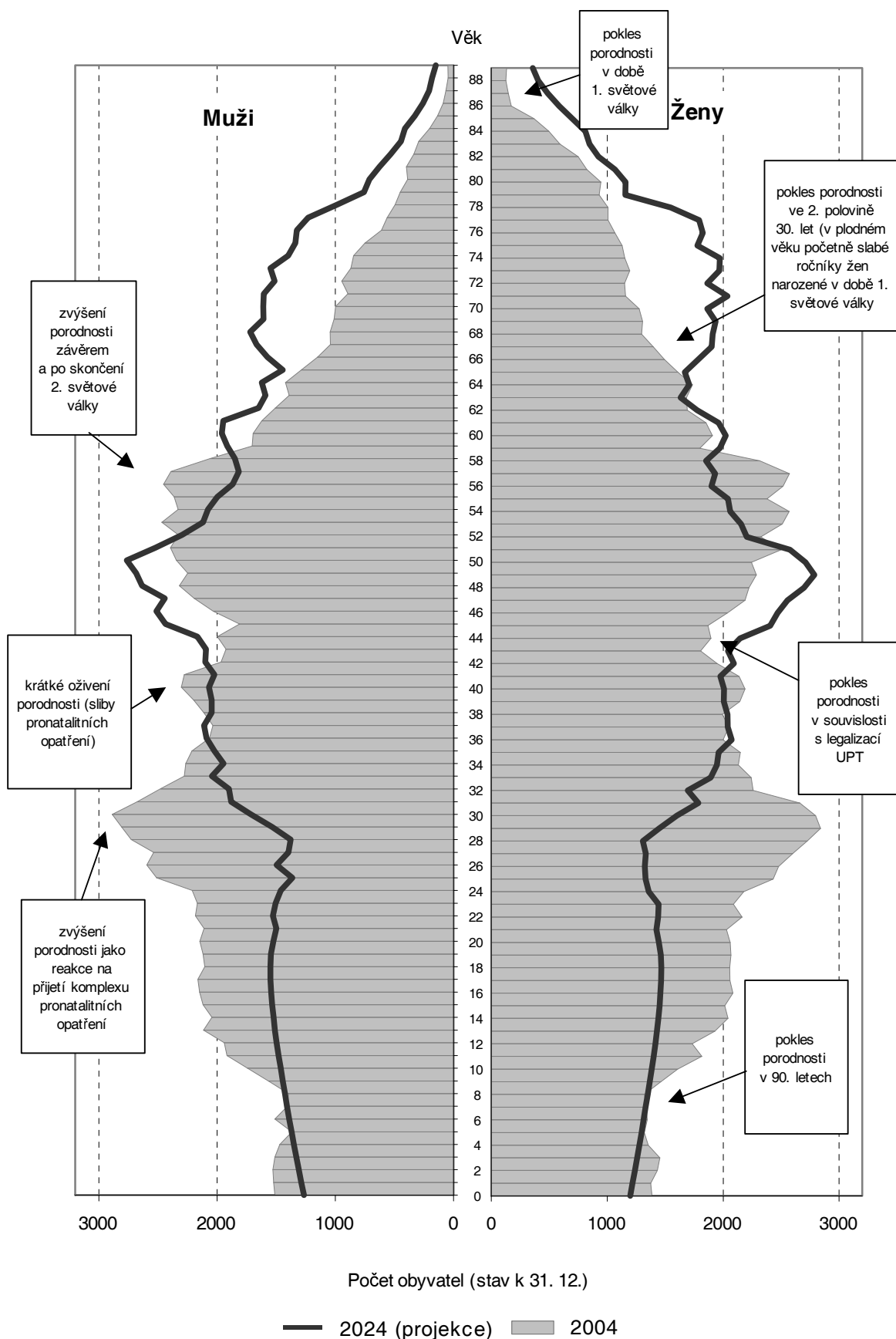
Uvedené hodnoty potvrzují nižší přírůstek počtu dětí, vyšší počet osob v produktivním než v poproduktivním věku. Do budoucna je však i v souladu s projekcí obyvatelstva možno očekávat rostoucí hodnotu indexu závislosti II. a tím i indexu ekonomického zatížení především z důvodu nárůstu počtu osob starších 65 let na úkor osob v produktivním věku.

Tab. 3.2.2 Charakteristiky věkové struktury obyvatelstva

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Průměrný věk	37,7	38,0	38,3	38,5	38,8	1,1
Věkový medián	36,6	37,0	37,2	37,5	37,8	1,2
Index stáří	70,6	72,7	74,4	77,5	80,7	10,0
Index závislosti I.	23,8	23,1	22,8	22,2	21,7	-2,1
Index závislosti II.	16,8	16,8	17,0	17,2	17,5	0,7
Index ekonomického zatížení	40,6	39,9	39,8	39,4	39,2	-1,4

Graf 1 Věkové složení obyvatelstva Karlovarského kraje

Věkové složení obyvatelstva nejlépe znázorňuje „strom života“, což je grafické znázornění věkového složení. Je zde velmi dobře vidět, ve kterých letech se porodnost zvýšila a naopak, kdy je nejnižší. Tyto rozdíly byly ovlivněny hospodářskými a politickými událostmi. Graf zobrazuje věkové složení obyvatelstva v roce 2004 a výhled do roku 2024. Kresba z roku 2004 ukazuje nízkou porodnost v období první světové války. První zvýšení se projevilo až po druhé světové válce. Vliv legalizace umělého přerušování těhotenství od roku 1958 na čas porodnosti snížil. K největšímu oživení porodnosti došlo v 70. letech, kdy byla přijata řada propopulačních opatření, především zvýšení přídavků na děti. Naopak největší pokles porodnosti nastal v 90. letech a má trvalou tendenci.

Tab. 3.2.3 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle rodinného stavu (SLDB 2001)

	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let	v tom rodinný stav (%)				
		svobodní	ženatí, vdané	rozvedení	ovdovělí	nezjištěno
Česká republika	8 575 198	26,1	55,3	9,5	9,1	0,0
Karlovarský kraj	253 373	27,3	50,7	13,0	8,3	0,8
Cheb	74 302	27,1	51,1	12,4	8,4	1,0
Karlovy Vary	102 659	27,1	50,7	12,9	8,7	0,5
Sokolov	76 412	27,5	50,3	13,8	7,5	0,9

Údaje o struktuře obyvatelstva podle **rodinného stavu** a podle **vzdělání** jsou převzaty z výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2001. Jelikož v období mezi cenzy nejsou podrobnější data k dispozici, je možno hodnotit vývoj v těchto oblastech pouze ve vztahu k předešlému sčítání, posuzovat rozdílnost struktury mezi okresy, rozdíly proti republikovým údajům.

K datu sčítání v roce 2001 žilo v kraji 253 373 osob starších 15 let. Z tohoto počtu bylo 27,3% osob svobodných, 50,7% ženatých či vdaných, 13,0% rozvedených a 8,3% ovdovělých. Z porovnání se strukturou obyvatelstva podle stavu za Českou republiku vyplynulo, že u dvou kategorií byl podíl v kraji proti republice vyšší a u dvou nižší, výraznější rozdíly byly u kategorie rozvedení, což má za následek i výraznější rozdíly (ale v opačném gardu) u kategorie ženatí, vdané.

Z jednotlivých okresů kraje nejvíce vybočuje okres Sokolov, kde je již tradičně největší podíl rozvedených, na což váže nejmenší podíl ženatých a vdaných. Tato situace je dána věkovou a vzdělanostní skladbou obyvatel v tomto okrese.

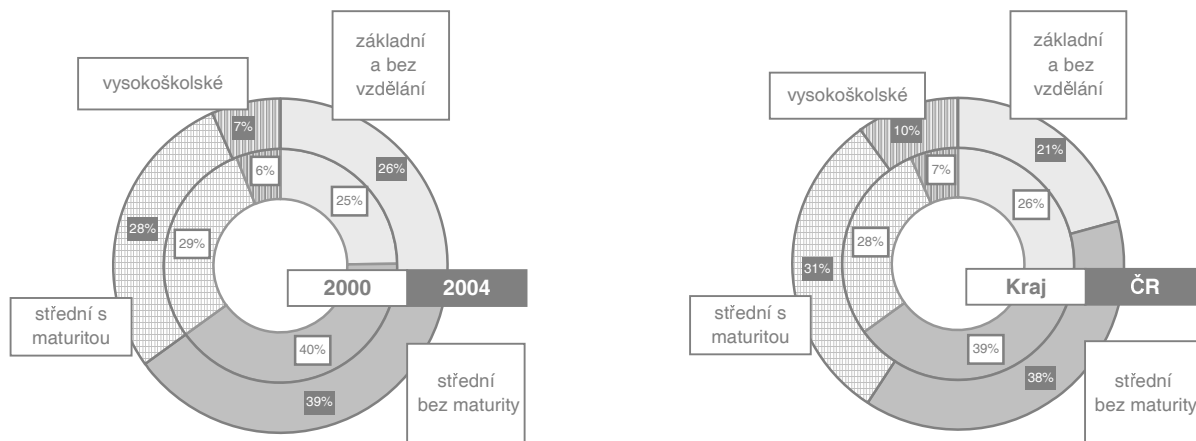
Tab. 3.2.4 Vzdelání obyvatel ve věku 15 a více let podle okresů (SLDB 2001)

	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let	z toho nejvyšší ukončené vzdělání (%)				
		základní a neukončené	vyučení a stf. odborné bez maturity	úplné střední s maturitou	vyšší a nástavbové	vysokoškolské vč. vědecké přípravy
Česká republika	8 575 198	23,0	38,0	24,9	3,5	8,9
Karlovarský kraj	253 373	27,9	39,6	21,5	3,0	5,6
Cheb	74 302	27,0	38,6	22,6	3,2	5,7
Karlovy Vary	102 659	26,3	38,9	22,7	3,6	6,6
Sokolov	76 412	30,8	41,3	19,0	2,2	4,0

Vzdělanost obyvatelstva Karlovarského kraje, stejně jako celé České republiky se dlouhodobě zvyšuje. Výsledky sčítání lidu v roce 2001 však ukazují, že vzdělanost obyvatel Karlovarského kraje je nižší, než v celé České republice. Při porovnání údajů byl zjištěn nižší podíl o 3,8 procentního bodu u vysokoškolsky vzdělaných osob (včetně vyššího a nástavbového vzdělání) a o 1,6 procentního bodu nižší podíl osob s úplným středním vzděláním s maturitou. Naopak podíl osob se základním a neukončeným vzděláním byl zaznamenán vyšší v Karlovarském kraji proti ČR o 4,9 procentního bodu.

V porovnání okresů Karlovarského kraje vychází nejhůře okres Sokolov, kde převažují obyvatelé se vzděláním bez maturity a základním a neukončeným vzděláním. Vzdělanostní struktura obyvatelstva v jednotlivých okresech má i značný vliv na příliv cizího investičního kapitálu do těchto oblastí. Není důležité mít jen připravené plochy pozemků pro investory, ale také lidi, kteří budou v nových kapacitách pracovat.

Graf 2 Obyvatelstvo podle vzdělání (VŠPS)

Informace o vzdělanostní struktuře obyvatelstva do úrovně krajů jsou pravidelným výstupem Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS), které je zdrojem informací o trhu práce. Výběrové šetření pracovních sil probíhá zjišťováním údajů v domácnostech respondentů v místě bydliště. Metodika ukazatelů zjišťovaných VŠPS je v souladu s definicemi a doporučeními Mezinárodní organizace práce, proto jsou jeho výstupy mezinárodně srovnatelné.

V Karlovarském kraji v období let 2000 – 2004 nedošlo k výrazným změnám vzdělanostní struktury obyvatel starších 15 let. Úroveň vzdělanosti obyvatelstva nedosahuje Karlovarský kraj celorepublikového průměru. Podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel a obyvatel se středním vzděláním s maturitou v populaci osob starších 15 let byl v Karlovarském kraji v roce 2004 o 3 procentní body nižší než v celé republice, kde dosahoval hodnoty 10%, resp. 31%.

Změny ve věkové skladbě obyvatelstva velmi úzce souvisí se strukturou podle rodinného stavu, jsou též spjaty se strukturou vzdělání osob. Provázanost věkové skladby, migrace a přirozené měny je zase úzce spjata i se sociálním a ekonomickým stavem oblasti a s velikostí sídel. Možnost pracovního uplatnění, resp. dosah pracovních příležitostí, atraktivnost z pohledu bydlení, možnost společenského vyžití, vše má souvislost se skladbou obyvatelstva.

3.3 Narození, zemřelí, sňatky, rozvody

Základem demografických procesů je **přirozená měna** (tzn. bilance živě narozených a zemřelých). Vývoj přirozené měny má od konce 90. let v Karlovarském kraji téměř dramatický průběh. V roce 1996 byl přirozený přírůstek vystřídán přirozeným úbytkem, výjimku tvořily pouze roky 1998 a 2002. Tento nepříznivý jev vznikl důsledkem nízké porodnosti navíc podpořené mírně rostoucím počtem zemřelých, zejména v letech 2000, 2001 a 2003.

Po výrazném poklesu **porodnosti** v první polovině 90. let a její stagnaci v letech 1996 – 1999, nastoupilo období mírné progresu, ke kterému přispívá také to, že se do plodného věku dostávají ženy ze silných populačních ročníků druhé poloviny 70. let.

Tab. 3.3.1 Charakteristiky pohybu obyvatelstva

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Celkový přírůstek	-423	-719	506	29	339	762
muži	-247	-547	84	160	104	351
ženy	-176	-172	422	-131	235	411
Přirozený přírůstek	-113	-207	98	-208	-117	-4
muži	-75	-141	52	-37	-73	2
ženy	-38	-66	46	-171	-44	-6
Přírůstek stěhováním	-310	-512	408	237	456	766
muži	-172	-406	32	197	177	349
ženy	-138	-106	376	40	279	417
Na 1 000 obyvatel						
celkový přírůstek	-1,4	-2,4	1,7	0,1	1,1	2,5
přirozený přírůstek	-0,4	-0,7	0,3	-0,7	-0,4	0,0
přírůstek stěhováním	-1,0	-1,7	1,3	0,8	1,5	2,5

V roce 2004 se v Karlovarském kraji **živě narodilo** 2 903 dětí (z toho 1 513 chlapců a 1 390 děvčat), což v meziroční relaci znamená zvýšení o 0,6% a proti roku 2000 jen o 0,1%. Podíl na celé ČR představuje 3,0%. Hrubá míra porodnosti (počet živě narozených na 1 000 obyvatel) byla na úrovni republikového průměru (9,6) a meziročně i proti roku 2000 poklesla o 0,1 procentního bodu.

K velmi negativnímu hodnocení demografického vývoje kraje přispívá nejvyšší novorozenecká a kojenecká úmrtnost. **Kojenecká úmrtnost** (tj. počet zemřelých kojenců do 1 roku věku připadající na 1 000 dětí živě narozených ve stejném časovém intervalu) za rok 2004 činila v kraji 5,9‰ a v relaci s republikovým průměrem byla o 2,2 bodu vyšší. Ukazatel **novorozenecké úmrtnosti**, který specifikuje totéž u kojenců zemřelých do 28 dnů života, svou hodnotou 3,8‰ za rok 2004 převyšil průměr ČR o 1,5 bodu. Po celé sledované období oba ukazatele s výjimkou let 2001 a 2002 převyšovaly republikový průměr, nejvýrazněji v roce 2003.

Tab. 3.3.2 Narození

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Narození celkem	2 907	2 926	2 957	2 898	2 917	10
Živě narození	2 900	2 920	2 949	2 887	2 903	3
na 1 000 obyvatel	9,5	9,6	9,7	9,5	9,6	0,1
Mrtvě narození	7	6	8	11	14	7
Živě narození mimo manželství	1 202	1 207	1 296	1 353	1 381	179
podíl z živě narozených celkem (%)	41,4	41,3	43,9	46,9	47,6	¹⁾ 6,1
Úhrnná plodnost	1,202	1,216	1,232	1,214	1,228	0,026
Průměrný věk matky při narození dítěte	26,4	26,8	27,2	27,4	27,7	1,3
při narození 1. dítěte	24,1	24,6	24,9	25,2	25,6	1,5
Čistá míra reprodukce	0,578	0,590	0,589	0,569	0,582	0,004
Hrubá míra reprodukce	0,584	0,596	0,595	0,575	0,587	0,003

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

V posledních letech se v kraji významně zvýšil podíl **dětí narozených mimo manželství**. Zatímco na počátku 90. let se mimo manželství rodilo každé čtvrté dítě, v roce 2004 to bylo již téměř každé druhé dítě. Podílem 47,6% dětí narozených mimo manželství zaujímá Karlovarský kraj 1. místo v ČR a republikový průměr tím přesáhl o 17,0 procentního bodu. Tento nepříznivý jev souvisí s tím, že ženy jako samoživitelky (i když reálně mnohé z nich žijí s partnerem v nesezdaném svazku) čerpají vyšší sociální výhody oproti ženám vdaným.

Zvýšení počtu živě narozených dětí se odráží v nárůstu ukazatele **úhrnné plodnosti** (průměrný počet živě narozených dětí připadající na jednu ženu ve fertilitním věku, tj. 15 – 49 let). Proti roku 2000 doznal střední stav počtu žen ve věku 15 – 49 let pokles o 2 145 a ve srovnání s rokem 1995 dokonce o 4 569 a v roce 2004 představoval 76 790 žen. Úhrnná plodnost za rok 2004 byla na úrovni republikového průměru. Proti roku 2000 byla

o 0,026 dítěte vyšší a činila 1,228 dítěte. Takto nízké hodnoty úhrnné plodnosti svědčí o tendenci dlouhodobého snižování početního stavu populace.

Trendem posledních let je odkládání mateřství do vyšších věkových hranic. Ženy nejdříve studují, budují kariéru a důsledkem toho je posun v rozložení plodnosti podle věku ve směru přesouvání maxima do vyššího věku. To se pak projevuje růstem průměrného věku matky při narození dítěte, zejména pokud jde o věk při prvním porodu. Za sledované období se tento věk v kraji zvýšil o 1,3 roku na 27,7 roku a proti roku 1995 dokonce o 2,7 roku. Zatímco v 90. letech se nejvíc dětí rodilo ženám ve věku 20 – 24 let, zlom nastal na přelomu tisíciletí, kdy se přesunula nejvyšší plodnost do věkové kategorie 25 – 29 let.

Plánované rodičovství, rostoucí informovanost zejména mezi mladými a stále dostupnější a modernější možnosti antikoncepce se odrazily v naprosto jednoznačně pozitivní klesající tendenci počtu potratů, ale i míry potratovosti (počet potratů na 1 000 obyvatel středního stavu). Počet potratů v roce 2004 (1 623) byl o více než polovinu nižší ve srovnání s rokem 1992 a proti roku 2000 vykázal snížení o 18,9%. Na úhrnu za ČR se Karlovarský kraj v roce 2004 podílel 3,9%, v roce 2000 dokonce 4,2%.

Míra potratovosti dosáhla v roce 1992 svého maxima (11,7) a postupně klesala až na 5,3 v roce 2004. Celorepublikový průměr však přesto převyšuje o 1,3 procentního bodu. Po Ústeckém kraji je to 2. nejvyšší hodnota ze 14 krajů.

Na 100 narozených připadlo v roce 2004 v kraji 56,6 **potratů** (v celé ČR 42,2). Na počátku 90. let byl tento poměr téměř 1:1 (na každé narozené dítě připadl jeden potrat).

Tab. 3.3.3 Zemřelí

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Zemřelí	3 013	3 127	2 851	3 095	3 020	7
na 1 000 obyvatel	9,9	10,3	9,4	10,2	9,9	0,0
Standardizovaná míra úmrtnosti	11,0	12,3	11,0	11,8	11,5	0,5
Naděje dožití při narození						
muži	70,78	70,60	71,21	71,52	71,30	0,52
ženy	77,03	76,90	77,54	77,47	77,49	0,46
rozdíl (ženy - muži)	6,25	6,30	6,33	5,95	6,19	x
Naděje dožití ve věku 60 let						
muži	16,35	15,98	16,45	17,04	16,87	0,52
ženy	20,31	20,35	20,65	20,77	20,87	0,56
rozdíl (ženy - muži)	3,96	4,37	4,20	3,73	4,00	x

Ve sledovaném období se v Karlovarském kraji vyvíjely jak počet **zemřelých**, tak **úmrtnost** (tj. počet zemřelých na 1 000 obyvatel středního stavu) poměrně rovnoměrně. Maximální hodnota úmrtnosti byla dosažena v roce 2001 (10,3) a minimální v roce 2002 (9,4). Počet zemřelých v roce 2004 činil 3 020, tj. 2,8% z celé ČR a meziročně se snížil o 2,4%. Vykázaná úmrtnost 9,9 byla proti celorepublikové nižší o 0,6 a po kraji Vysočina byla 2. nejnižší v ČR.

Nejčastější **příčinou úmrtí** zůstávají nemoci oběhové soustavy, přičemž jejich podíl na celkovém počtu úmrtí vykazuje mírně klesající tendenci (od roku 2000 o 3,4 procentního bodu na 45,2%). U druhé nejčastější příčiny úmrtí, kterou jsou novotvary, je tendence stagnující (pokles o 0,4 procentního bodu na 29,5%). Další nejčastější příčinou úmrtí jsou nemoci dýchací soustavy (nárůst o 1,9 procentního bodu na 6,3%). Jednou z příčin úmrtí jsou sebevraždy, jichž bylo v roce 2004 v kraji evidováno 36, tj. 1,2% ze všech úmrtí. Oproti roku 2000 se jejich počet výrazně snížil o 43,8% ze 64 (2,1% ze všech úmrtí).

Přepočtení zemřelých podle příčin na 100 000 obyvatel středního stavu v roce 2004 řadí Karlovarský kraj na 6. nejhorší pozici u zemřelých na novotvary a u úmrtí na nemoci dýchací soustavy po kraji Pardubickém má kraj 2. nejvyšší úmrtnost. Nejlepší je situace u úmrtí na nemoci oběhové soustavy, na které v kraji umírá relativně (tj. v přepočtu na 100 000 obyvatel) nejméně obyvatel a u úmrtí na vnější příčiny, kde kraj zaujal 2. nejlepší místo po kraji Vysočina. U obou těchto příčin úmrtí nedosahují krajské výsledky republikový průměr.

Naděje na dožití při narození se u obou pohlaví ve sledovaném období zvýšila cca o půl roku, u mužů výrazněji. Ve srovnání s rokem 1992 vzrostl tento ukazatel o 4,55 roku u mužů a o 3,46 roku u žen. V průměru mají ženy

v kraji při narození naději na dožití 77,49 roku, tj. o 6,19 roku delší než muži. Naděje na dožití při narození je u obou pohlaví v Karlovarském kraji nižší než v celé České republice, ve srovnání s ostatními kraji u mužů Karlovarský kraj zaujímá 12. nejnižší naději dožití, u žen dokonce 13. pořadí mezi 14 kraji.

Tab. 3.3.4 Sňatky a rozvody

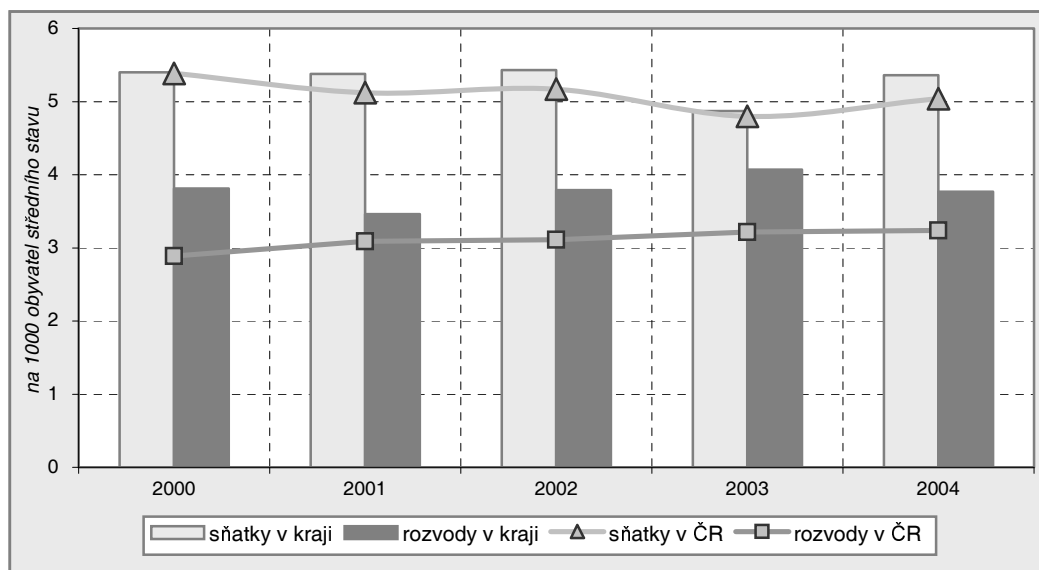
	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Sňatky	1 847	1 792	1 829	1 584	1 716	-131
na 1 000 obyvatel	6,06	5,90	6,02	5,21	5,65	-0,41
Průměrný věk						
nevěsty	29,7	30,0	30,8	31,2	31,4	1,7
ženicha	32,9	33,2	33,9	34,6	34,8	1,9
Rozvody	1 161	1 050	1 152	1 238	1 145	-16
na 1 000 obyvatel	3,81	3,46	3,79	4,07	3,77	-0,04
v tom podle délky trvání manželství (%):						
0 - 4 roky	21,3	20,4	20,9	21,8	20,4	¹⁾ -0,9
5 - 9 let	26,6	26,6	25,3	23,2	24,2	¹⁾ -2,4
10 - 14 let	22,8	20,1	22,4	21,0	21,1	¹⁾ -1,7
15 a více let	29,3	32,9	31,4	34,0	34,3	¹⁾ 5,0
Index rozvodovosti	62,86	58,59	62,99	78,16	66,72	x

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

U **sňatků** v Karlovarském kraji je možno z dlouhodobého hlediska sledovat klesající trend. Stále více párů preferuje soužití bez předchozího uzavření sňatku, část legitimních manželství je tak nahrazena nesezdanými soužitími. Od počátku 90. let byl nejvyšší počet sňatků uzavřen v roce 1992 (2 369), nejméně sňatků pak bylo uzavřeno v roce 2003 (1 584). V roce 2004 vstoupilo v kraji do manželství 1 716 párů (tj. 3,3% z celé ČR). Počtem 5,6 sňatku na 1 000 obyvatel středního stavu převyšuje kraj republikový průměr o 0,6 sňatku a ze 14 krajů dosáhl druhou nejvyšší hodnotu po Hlavním městě Praha.

V Karlovarském kraji dochází po Hlavním městě Praha k nejvýraznějšímu posouvání vstupu do manželství do pozdějšího věku. Průměrný věk mužů při uzavření 1. sňatku činil v roce 2004 v kraji 29,7 roku (o 0,9 roku více než republikový průměr) a proti roku 2000 zaznamenal zvýšení o 2,2 roku. Ve srovnání s rokem 1991 se tento ukazatel zvýšil dokonce o 5,3 roku. Nevěsty do svého 1. manželství vstupovaly v roce 2004 v průměrném věku 26,2 roku (tím převýšily republikový průměr o 0,2 roku) a v relaci k roku 2000 byly o 1,3 starší a proti roku 1991 dokonce o 4,6 roku.

Graf 3 Sňatečnost a rozvodovost

Zatímco na počátku 90. let byla u obou pohlaví u uzavíraných sňatků zastoupena věková skupina 20 – 24 let, v roce 2004 se nejčetnější zastoupení posunulo do věkové skupiny 25 – 29 let. Nutno ovšem podotknout, že u ženichů zlom nastal už v roce 1999, zatímco u nevěst až v roce 2002. V průměru se v kraji v roce 2004 ženili muži ve věku 34,8 roku (nárůst o 1,9 roku ve srovnání s rokem 2000 a proti roku 1991 dokonce o 6,1 roku). Průměrný věk nevěst se pak v relaci k roku 2000 zvýšil o 1,7 roku a proti roku 1991 o 5,5 roku na 31,4 roku.

Podíl uzavřených manželství, kdy věk (v dokončených letech) obou snoubenců byl shodný se drží přibližně na stejné úrovni. Oproti počátku 90. let je však patrný posun ve prospěch uzavíraných manželství, kdy byla nevěsta starší na úkor snížení procenta uzavřených sňatků, kdy byl starší muž.

Počty **rozvodů** vykazují mírně kolísavý až stagnující vývoj, s maximem v roce 1991 (1 374 rozvodů) a minimem v roce 1999 (898). Právě v roce 1999 byla rozvodovost ovlivněna přijetím novelizace zákona o rodině z roku 1998, od něhož si mnozí slibovali snížení rozvodovosti. Záhy se však rozvodovost dostává na úroveň před přijetím jmenovaného zákona. V roce 2004 bylo v Karlovarském kraji rozvedeno 1 145 manželství (tj. 3,5% z celé ČR). Na 1 000 obyvatel tak připadlo 3,8 rozvedených manželství (v celé ČR 3,2), což představuje po Ústeckém kraji 2. nejvyšší rozvodovost ze 14 krajů. Úhrnná rozvodovost v kraji za rok 2004 dosáhla 52% (byla o 3 procentní body vyšší ve srovnání s celorepublikovým průměrem), a tím po Ústeckém a Středočeském kraji byla 3. nejvyšší. Dá se tedy říci, že se v Karlovarském kraji skutečně rozvádí více než každé druhé uzavřené manželství. Neboť na rozdíl od hrubé míry indexu rozvodovosti (podíl rozvodů na počet uzavřených sňatků v daném roce), která je velmi orientační až zavádějící (protože je velmi ovlivněn klesajícím či stagnujícím počtem sňatků), je ukazatel úhrnné rozvodovosti vztahem mezi počty rozvodů podle doby uplynulé od sňatku a původními sňatky (sňatky uzavřené před x lety, kde x se rovná počtům dokončených let trvání manželství).

Průměrná **délka rozvedených manželství** v kraji v roce 2004 byla o 1,1 roku pod průměrem ČR a ve srovnání se 14 kraji byla absolutně nejkratší (11,0 let). Oproti počátku 90. let, kdy téměř 40% rozvedených manželství netrvalo ani 5 let, se tato manželství rozcházejí v roce 2004 jen ve 20% případech. Na počátku 21. století přibýlo naopak rozpadů manželství po více než 15 letech soužití. Jejich podíl přesahuje 30%, zatímco na počátku 90. let nepatrně překračoval 20%. Také v počtu nezletilých dětí u rozváděných manželství je proti počátku 90. let patrný značný posun. Na počátku 90.let se rozvádělo téměř 30% bezdětných svazků, na počátku 21. století se jejich podíl zvýšil téměř o 10 procentních bodů.

3.4 Stěhování

Za **stěhování** (migraci) je ve statistice považováno prostorové přemísťování osob mezi dvěma územními jednotkami (obcemi) spojené se změnou místa trvalého bydliště osoby na území ČR (vnitřní stěhování) nebo přes hranice ČR (zahraniční stěhování).

Tab. 3.4.1 Přistěhovalí podle pohlaví a věku

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Přistěhovalí celkem	1 879	2 722	5 119	4 016	4 240	2 361
muži	861	1 337	2 678	2 129	2 164	1 303
ženy	1 018	1 385	2 441	1 887	2 076	1 058
v tom ve věku:						
0 - 14	345	640	1 501	771	853	508
15 - 29	700	947	1 617	1 434	1 420	720
30 - 49	504	815	1 508	1 304	1 439	935
50 - 64	192	195	341	375	366	174
65 a více	138	125	152	132	162	24

Zvýšený počet **přistěhovalých** byl ovlivněn především změnou metodikou v roce 2001 spojenou se započítáváním stěhování cizinců s dlouhodobým pobytem. V souvislosti s tím se významným způsobem mění struktura přistěhovalých podle věku a pohlaví. Jestliže ještě v roce 2000 se muži na celkovém počtu přistěhovalých do kraje podíleli 45,8%, v roce 2004 to bylo již 51,0%, přitom nejvyšší podíl mužů byl zaznamenán v roce 2003 (53,0%). Nejčetněji byla u přistěhovalých v roce 2004 zastoupena věková skupina 30 – 49 let (33,9%), jejíž podíl za sledované období neustále vzrůstal (až o 7,1 procentního bodu). Příznivý byl klesající trend u nejvyšší věkové kategorie (65 let a více) z 7,3% na 3,8%.

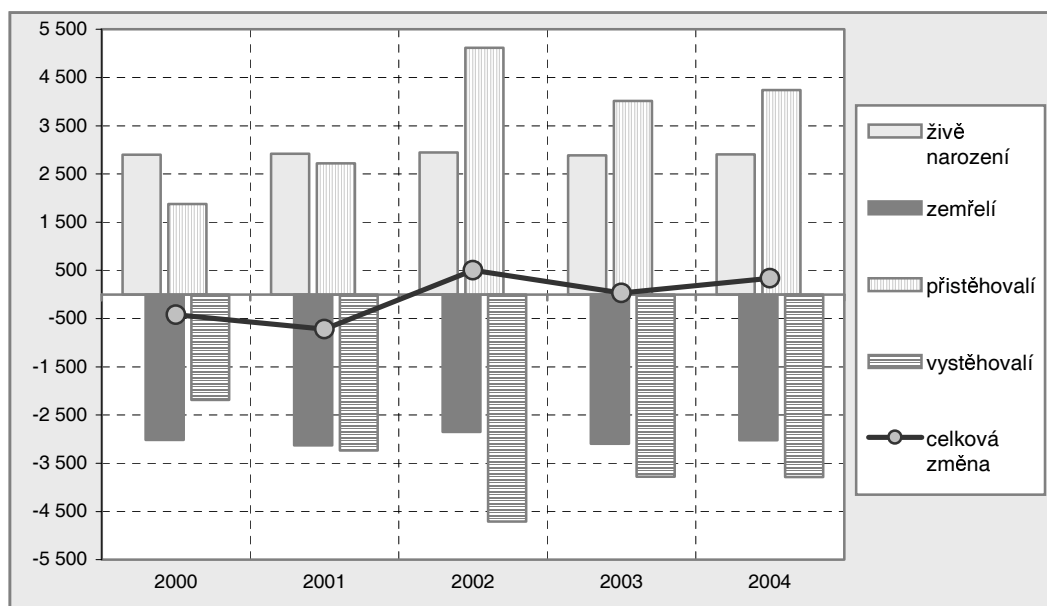
Tab. 3.4.2 Vystěhovalí podle pohlaví a věku

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Vystěhovalí celkem	2 189	3 234	4 711	3 779	3 784	1 595
muži	1 033	1 743	2 646	1 932	1 987	954
ženy	1 156	1 491	2 065	1 847	1 797	641
v tom ve věku:						
0 - 14	411	506	719	646	577	166
15 - 29	875	1 159	1 609	1 408	1 378	503
30 - 49	529	1 045	1 772	1 240	1 294	765
50 - 64	193	352	437	337	369	176
65 a více	181	172	174	148	166	-15

Obdobnou vývojovou tendenci je možno sledovat i u **vystěhovalých**. Ve věkové struktuře vystěhovalých je v roce 2004 proti roku 2000 patrný výrazný nárůst podílu u kategorie 30 – 49 let, a to o 10,0 procentních bodů na 34,2%. Nejčetnější věkovou skupinu ve vystěhovalých tvoří kategorie 15 – 29 let (36,4% v roce 2004), ale její podíl se v čase snížil až o 3,6 procentního bodu. Jako nepříznivý jev je možno hodnotit snižující se podíl vystěhovalých v nejvyšší věkové kategorii (65 a více let), pokles o 3,9 procentního bodu na 4,4% v roce 2004, čímž dochází k prohlubování stárnutí populace v kraji. Z hlediska pohlaví vystěhovalých se proti roku 2000, kdy se z kraje vystěhovalo 52,8% žen, obrátila situace ve prospěch mužů, kterých se v roce 2004 vystěhovalo 52,5%. Avšak maximum vystěhovalých mužů bylo zaznamenáno v roce 2002, a to 2 646 (jejich podíl činil 56,2%).

Zatímco první dva roky vykazoval Karlovarský kraj migrací pasivní bilanci (vystěhovalí převýšili přistěhovalé), od roku 2002 se situace obrátila a bilance migrací přešla v pozitivní saldo. V roce 2004 činil přírůstek stěhováním 456 osob, ovšem pouze díky zahraniční migraci. Vnitřní migrace byla pro kraj ztrátová.

Graf 4 Pohyb obyvatelstva v kraji

Karlovarský kraj patří pro **cizince** mezi jeden z nejatraktivnějších. K 31.12.2004 zde žilo 14 725 cizinců, což představuje 5,8% z celkového počtu cizinců v ČR (6. místo ze 14 krajů) a 4,8% z celkového počtu obyvatel kraje. Nejvýznamnější zastoupení v kraji dle státního občanství mají občané Ruska, Vietnamu a Německa. Struktura cizinců podle věku a pohlaví se podstatně liší od těchto struktur „místní“ populace. Jelikož převažujícími motivy příchodu cizinců do ČR jsou zejména ekonomické důvody, jsou mezi cizinci silněji zastoupeni muži a osoby v nižších věkových skupinách. Výrazně nižší je zastoupení dětí (s výjimkou Vietnamců) a osob v poproduktivním věku.

Tab. 3.4.3 Stěhování podle státního občanství

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Přírůstek stěhováním	-310	-512	408	237	456	766
v tom podle státního občanství:						
občané ČR	-497	-572	-842	-558	-779	-282
občané SR	21	-392	1	362	-367	-388
občané ostatních států EU	12	-41	-35	53	31	19
občané Ruska	70	58	98	60	261	191
občané Ukrajiny	59	-11	-30	78	141	82
občané Vietnamu	-4	440	1 199	145	937	941
občané jiných států	29	6	17	97	232	203

Migrační pohyb osob z pohledu státního občanství ukazuje na výrazný nárůst **zahraničního stěhování**. Je zřejmé, že přírůstek stěhováním v letech 2002 až 2004 je především zásluhou zahraničního stěhování. Skladbě migrujících podle občanství vévodí občané Vietnamu, Ruska a Ukrajiny. Za celé sledované období přibylo do Karlovarského kraje celkem 2 717 občanů Vietnamu, 547 občanů Ruska a 237 občanů Ukrajiny.

4 Sociální vývoj

4.1 Domácnosti, příjmová situace domácností

Pro hodnocení vývoje domácností byly využity výsledky ze sčítání lidu, domů a bytů (SLDB), které se uskutečnilo k 1.3.2001 a ke 3.3.1991.

Změny, ke kterým došlo ve vývoji **domácností**, mají úzkou souvislost zejména s demografickým vývojem (intenzita porodnosti, úmrtnosti, sňatečnosti, rozvodovosti), odráží se na nich vývoj věkové struktury obyvatel, migrace obyvatel a v neposlední řadě velký vliv sehrávají ekonomické a sociální podmínky. Od počátku 90. let se v souvislosti se změnami společenskými podmínkami a následnými změnami životního stylu projevil největší posun ve struktuře domácností. Významným způsobem se snížilo zastoupení úplných rodin, vzrostl podíl neúplných rodin a domácností jednotlivců, zvýšil se podíl dětí žijících v neúplných rodinách a zmenšila se průměrná velikost domácnosti.

Cenzové domácnosti jsou vytvářeny na základě příbuzenských a jiných vztahů v rámci jedné hospodářské domácnosti. Rozlišujeme tyto základní druhy cenzových domácností:

- úplné rodiny (manželský pár nebo druh a družka – s dětmi nebo bez dětí);
- neúplné rodiny (jeden z rodičů alespoň s jedním dítětem);
- vícečlenné nerodinné domácnosti (osoby příbuzné i nepříbuzné, které společně hospodaří);
- domácnosti jednotlivců.

Tab. 4.1.1 Cenzové domácnosti podle okresů (SLDB 2001)

	Cenzové domácnosti	v tom (%)					
		úplné rodiny		neúplné rodiny		vícečlenné nerodinné domácnosti	domácnosti jednotlivců
		bez závislých dětí	se závislými dětmi	bez závislých dětí	se závislými dětmi		
Česká republika	4 270 717	29,1	25,5	5,5	8,0	2,0	29,9
Karlovarský kraj	132 397	26,9	22,7	5,7	10,0	2,2	32,5
Cheb	38 423	26,7	23,2	5,6	9,5	2,5	32,5
Karlovy Vary	53 733	27,2	21,2	6,2	10,1	2,4	32,9
Sokolov	40 241	26,6	24,3	5,0	10,5	1,5	32,0

K 1.3.2001 bylo na území Karlovarského kraje zjištěno 132 397 cenzových domácností (tj. 3,1% z celé ČR). V relaci k výsledkům SLDB k 3.3.1991 to znamená nárůst o 14 006 domácností (tj. o 11,8%).

Z dlouhodobého hlediska je možno ve **struktuře domácností** kraje pozorovat až patologický nárůst zastoupení domácností jednotlivců na úkor zastoupení úplných rodin se závislými dětmi. Nejvyšší podíl v roce 2001 v kraji připadal na domácnosti jednotlivců (32,5%), se strukturální změnou 6,2 procentního bodu proti roku 1991. Ve věkové skupině domácností jednotlivců do 29 let bylo téměř 80% osob svobodných. Největší zastoupení však měla věková skupina 30 – 59 let (44,3%), z toho na muže připadalo 66,0% a z nich téměř polovina byla rozvedená. Ve věkové struktuře nad 70 let (21,5%) výrazně převažovaly ženy (cca 80%), ze kterých bylo dle rodinného stavu 79% ovdovělých.

Druhý nejvyšší podíl zaujímaly úplné rodiny bez závislých dětí (26,9% s nárůstem pouze 0,3 procentního bodu ve srovnání s rokem 1991). Tato kategorie dlouhodobě (od posledního sčítání) stagnuje, na na čemž se podílí zejména dlouhodobě nízká porodnost a soužití partnerů či manželů bez založení rodiny.

Nejvýraznější strukturální změna byla zaznamenána u úplných rodin se závislými dětmi (pokles o 11,7 procentního bodu na 22,7% v roce 2001).

Stále vzrůstající rozvodovost se odrazila na vzrůstajícím počtu neúplných rodin s dětmi, který se proti roku 1991 zvýšil o 2 procentní body na 10,0% v roce 2001.

Nad průměrem krajských výsledků bylo v roce 2001 zastoupení úplných rodin v okrese Sokolov (51,0%), zejména pak u rodin se závislými dětmi (24,3%). Naopak nejnižší podíl v okrese Sokolov zaujaly vícečlenné nerodinné

domácnosti (1,5%). Sokolovský okres je v kraji typický nejvyšší nezaměstnaností a nejnižší mírou vzdělanosti, přitom však nejvyšší průměrnou mzdou a nejnižším průměrným věkem obyvatel.

U podílu neúplných rodin (16,3%), zejména bez závislých dětí (6,2%), krajský průměr převyšuje okres Karlovy Vary, což je ovlivněno zvláště krajským městem Karlovy Vary. Pro tento okres je charakteristický nejvyšší podíl městského obyvatelstva, nejvyšší průměrný věk obyvatel a nejvyšší míra vzdělanosti.

Průměrný počet členů cenзовé domácnosti v kraji v roce 2001 činil 2,30, v roce 1991 pak 2,55. Na 100 bytových domácností připadlo 114 cenзовých domácností (rok 2001), v roce 1991 to bylo 107 cenзовých domácností.

Ze všech velikostních skupin obcí je nejméně úplných rodin se závislými dětmi (17,9%) ve městě Karlovy Vary (město nad 50 000 obyvatel). Naopak nejvyšší podíl úplných rodin bez závislých dětí je v obcích do 199 obyvatel (30,0%). Zvláštností je, že podíl vícečlenných nerodinných domácností je podobný u nejmenších obcí a největšího města (Karlovy Vary) v kraji. Podíl domácností jednotlivců je tradičně největší ve městě Karlovy Vary (35,9%), kde je vyšší průměrný věk obyvatelstva, velká soustředěnost domů sociálních služeb a také sociální struktura odpovídající současnému trendu velkých měst, kdy lépe zabezpečení jedinci preferují vlastní soukromí.

Dle věku osoby v čele domácnosti byly v roce 2001 nejčteněji zastoupeny domácnosti úplných rodin ve věkové skupině 50 – 59 let (23,8%) a ve skupině 40 – 49 let (23,4%), u neúplných rodin také ve skupině 40 – 49 let (26,2%). Naopak domácnosti jednotlivců byly z přirozených důvodů nejčteněji zastoupeny ve věkové skupině 70 a více let (21,5%).

Hodnocením cenзовých domácností podle **počtu členů** docházíme k závěru, že největší nárůst proti roku 1991 doznaly úplné rodiny bez závislých dětí, tzn. dvoučlenné domácnosti. U úplných rodin se závislými dětmi výrazně převažují rodiny se čtyřmi členy 49,6% (tzn. se dvěma závislými dětmi), u vícečlenných domácností dochází k poklesu. Z celkového počtu úplných rodin připadá 54,2% na bezdětné úplné rodiny. Novým vývojovým trendem je nárůst podílu rodin s jedním dítětem o 4,2 procentního bodu na 37,1%. To se projevilo i ve snížení průměrného počtu závislých dětí v rodinách s dětmi z 1,66 na 1,56 dítěte. Zároveň byl zaznamenán pokles průměrného počtu členů domácnosti z 2,54 na 2,28, což bylo způsobeno zejména přírůstkem cenзовých domácností jednotlivců a nárůstem počtu neúplných rodin. Přitom naopak v úplných i neúplných rodinách bez závislých dětí a ve vícečlenných nerodinných domácnostech průměrný počet členů domácnosti vzrostl, a to z důvodu špatné bytové situace, kdy nezávislí potomci zůstávají bydlet u rodičů. Tato skutečnost se projevila bez výjimky ve všech okresech Karlovarského kraje. Ve srovnání jednotlivých okresů připadá nejvíce členů na jednu cenзовou domácnost na okres Sokolov ((2,32), nejméně pak na okres Karlovy Vary (2,25).

Tab. 4.1.2 Bydlení domácností (SLDB 2001)

	Domácnosti celkem	v tom (%)			
		úplné rodiny	neúplné rodiny	vícečlenné nerodinné domácnosti	domácnosti jednotlivců
Domácnosti bydlící v bytech	130 729	100,0	100,0	100,0	100,0
v tom podle kategorie bytu:					
I. kategorie	116 031	91,2	87,6	85,6	85,7
II. kategorie	10 477	7,0	9,2	10,0	8,9
III. a IV. kategorie	3 452	1,6	2,6	3,9	4,2
nezjištěno	769	0,2	0,5	0,5	1,2
v tom podle právního důvodu užívání bytu:					
byt ve vlastním domě	29 076	27,1	17,1	17,8	17,4
byt v osobním vlastnictví	31 952	24,5	23,2	21,5	25,2
byt nájemní	48 809	33,2	44,0	48,0	39,7
byt člena bytového družstva	10 486	8,4	8,4	4,0	7,6
byt člena družstva nájemců založeného za účelem privatizace	652	0,5	0,6	0,7	0,5
ostatní a nezjištěno	9 754	6,3	6,7	7,9	9,6

Při posledním sčítání bydlelo 88,8% domácností v **bytech** I. kategorie. V bytech III. a IV. kategorie bydlelo jen 2,6% domácností. Vyšší podíl v bytech nižších kategorií zaujímal domácnosti vícečlenné nerodinné a domácnosti jednotlivců.

Podle právního **důvodu užívání bytu** převažují zatím byty nájemní (37,3%), avšak s postupující privatizací bytového fondu bude docházet k výraznějšímu nárůstu podílu bytů v osobním vlastnictví, jež v roce 2001 činil 24,4%.

U všech typů domácností je nejčteněji zastoupeno **bydlení** v nájemních bytech, přitom zřejmě z finanční dostupnosti tuto možnost preferují vícečlenné nerodinné domácnosti (48,0%) a neúplné rodiny (44,0%). Vzhledem k finanční i fyzické náročnosti bydlení ve vlastním domě je tato varianta realizována u 27,1% úplných rodin, ale jen u 17,1% rodin neúplných.

Úroveň příjmů je jedním z hlavních faktorů určujících životní standard. Na zjišťování peněžních a naturálních příjmů domácností bylo zaměřeno výběrové šetření Mikrocenzus 2002, které se uskutečnilo v březnu roku 2003. Cílem bylo získat údaje o úrovni a struktuře příjmů a základní sociální a demografické charakteristiky domácností a jejich členů. Dvoustupňovým náhodným výběrem bylo v České republice vybráno 0,25% (v Hl. městě Praze 0,5%) celkového počtu trvale obydlených bytů. Potřebné údaje se podařilo vyšetřit v 7 678 domácnostech (71,8% z vybraných domácností). Zjištěné hodnoty byly matematicko-statistickými metodami přepočteny na celou populaci. Výsledky Mikrocenzu jsou dostatečně reprezentativní pouze do úrovně krajů, proto jsou publikovány jen v mezikrajovém srovnání. V menších krajích je spolehlivost výsledných hodnot nižší. Výsledky ukázaly dále pokračující prohlubování příjmové nerovnosti a s využitím metodologie EU umožnily charakterizovat skupiny osob ohrožených příjmovou chudobou.

Tab. 4.1.3 Celkové peněžní příjmy domácností a jejich vztah k životnímu minimu v roce 2002

Zdroj: Mikrocenzus 2002

	Průměrný počet členů domácnosti	Celkový čistý příjem (Kč)				Struktura domácností (%) podle vztahu příjmů domácností k životnímu minimu (ŽM)					
		roční na osobu		měsíční na domácnost		méně než ŽM	1,00 až 1,49 ŽM	1,50 až 1,99 ŽM	2,00 až 2,49 ŽM	2,50 až 2,99 ŽM	3,00 a více ŽM
		celkem	pořadí	celkem	pořadí						
ČR celkem	2,50	94 221	x	19 595	x	3,3	13,1	29,7	22,7	11,4	19,7
Hl. m. Praha	2,19	130 447	1	23 849	1	1,2	6,9	20,4	20,2	12,1	39,1
Středočeský	2,54	101 498	2	21 433	2	1,9	11,2	29,4	20,7	9,6	27,2
Jihočeský	2,52	92 498	4	19 380	5	2,3	12,3	33,6	20,6	15,0	16,1
Plzeňský	2,49	97 406	3	20 182	4	1,3	9,1	32,3	24,7	13,1	19,5
Karlovarský	2,51	91 695	6	19 103	7	6,3	12,3	30,5	20,7	10,5	19,7
Ústecký	2,46	86 127	11	17 649	13	5,7	21,0	28,7	20,6	9,4	14,6
Liberecký	2,51	92 257	5	19 243	6	3,5	12,8	30,8	25,3	12,2	15,4
Královéhradecký	2,51	86 428	10	18 039	12	2,7	13,1	28,4	29,7	13,0	13,1
Pardubický	2,63	84 924	12	18 600	10	3,4	16,2	31,4	23,4	10,9	14,7
Vysočina	2,76	88 904	7	20 513	3	1,5	14,2	28,7	27,2	13,7	14,7
Jihomoravský	2,55	88 573	8	18 808	8	4,2	11,3	29,5	26,5	11,9	16,6
Olomoucký	2,59	84 096	13	18 152	11	2,5	17,2	36,7	19,9	10,1	13,7
Zlínský	2,58	86 987	9	18 726	9	6,3	11,2	35,5	22,8	9,8	14,4
Moravskoslezský	2,50	83 150	14	17 282	14	4,8	17,7	31,5	21,4	10,4	14,2

Z výsledků tohoto šetření bylo vypočteno, že v Karlovarském kraji žilo 119 583 **domácností** (2,9% z celé ČR) s počtem 300 402 členů domácností (tj. 3,0% z celé ČR).

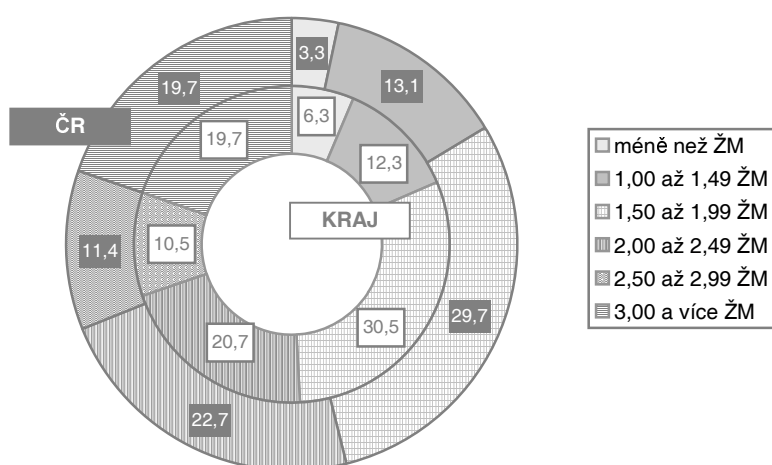
Z hlediska průměrné **velikosti domácnosti** patří Karlovarský kraj s 2,51 členy mezi nejmenší (po Hl. městě Praze, Ústeckém a Plzeňském kraji) a jen velmi nepatrně převyšuje republikový průměr (2,50). Přitom na jednu domácnost v kraji dle složení jejich členů připadá v průměru 1,13 ekonomicky aktivních (1,11 v ČR), 0,64 nezaopatřených dětí (0,61 v ČR) a 0,52 nepracujících důchodců (0,56 v ČR).

Výší celkového **ročního čistého příjmu** 91 695 Kč na osobu zaujímá Karlovarský kraj až 6. místo a do průměru za ČR mu chybí 2 526 Kč. Pokud jde o průměrný měsíční čistý příjem na domácnost, obsadil kraj až 7. místo a výší 19 103 Kč nedosahuje republikový průměr o 492 Kč.

Aby mohla být stanovena hranice sociální potřeby, která vytváří nárok na mnohé ze sociálních dávek, byl v roce 1991 přijat zákon o životním minimu. **Životní minimum** je kritériem, jehož hlavní funkcí je posouzení příjmové dostatečnosti resp. nedostatečnosti pro potřeby sociální ochrany občana nebo rodiny. Je určeno dávkou, která je nutná ke krytí minimálně nezbytných výdajů na osobní potřeby jednotlivých osob a na společné potřeby domácností. Je rozděleno do dvou bloků, na dávky pro jednotlivce (které jsou u dětí odstupňovány podle věku)

a na dávky pro domácnost (které jsou odstupňovány podle počtu členů). Od výše životního minima je odvozeno poskytování mnohých sociálních dávek. Dávky životního minima podléhají změnám, tj. jsou v souvislosti s vývojem mezd a cen valorizovány.

Graf 5 Domácnosti podle vztahu příjmů k životnímu minimu v r. 2002

Podle vztahu příjmů domácností k životnímu minimu (ŽM) jsou ve struktuře domácností kraje nejčastěji zastoupeny skupiny 1,50 - 1,99 ŽM (30,5%) a 2,00 – 2,49 ŽM (20,7%). Méně než ŽM disponuje v kraji 6,3% domácností, což představuje se Zlínským krajem nejvyšší podíl domácností s nejnižším příjmem, přitom republikový průměr představuje 3,3%.

Dle výsledků šetření jsou v kraji nejvíce zastoupeny domácnosti v **příjmové skupině** 6 001 – 8 000 Kč čistého měsíčního příjmu na osobu (34,8%). Četnost domácností ve vyšších příjmových skupinách v Karlovarském kraji je ve srovnání s republikovým průměrem nižší. Naopak u absolutně nejnižších příjmových skupin podíly v kraji překračují průměr ČR (ve skupině do 3 000 Kč na osobu o 2,1 procentního bodu, ve skupině 3 001 – 4 000 Kč pak dokonce o 2,5 procentního bodu).

Tab. 4.1.4 Struktura hrubých ročních peněžních příjmů na 1 člena domácnosti v roce 2002

Zdroj: Mikrocensus 2002

	Celkem Kč	v tom příjmy							
		ze závislé činnosti		z podnikání		důchody a sociální dávky		ostatní	
		Kč	v %	Kč	v %	Kč	v %	Kč	v %
ČR celkem	110 805	66 311	59,8	19 076	14,5	25 780	23,3	2 638	2,4
Hl. m. Praha	160 548	97 270	60,6	32 609	20,3	24 432	15,2	6 237	3,9
Středočeský	120 774	71 595	59,3	21 605	17,9	24 762	20,5	2 812	2,3
Jihočeský	108 738	66 690	61,3	15 875	14,6	23 944	22,0	2 229	2,0
Plzeňský	115 238	71 937	62,4	17 310	15,0	24 494	21,3	1 496	1,3
Karlovarský	106 686	62 136	58,2	14 697	13,8	24 254	22,7	5 599	5,2
Ústecký	99 774	58 730	58,9	13 193	13,2	26 415	26,5	1 436	1,4
Liberecký	110 277	65 853	59,7	18 484	16,8	25 029	22,7	910	0,8
Královéhradecký	100 389	61 807	61,6	10 521	10,5	26 001	25,9	2 060	2,1
Pardubický	98 498	55 802	56,7	13 854	14,1	27 860	28,3	984	1,0
Vysočina	102 164	59 612	58,3	13 734	13,4	25 499	25,0	3 319	3,2
Jihomoravský	103 376	63 339	61,3	12 087	11,7	26 315	25,5	1 635	1,6
Olomoucký	96 724	57 059	59,0	11 301	11,7	26 634	27,5	1 730	1,8
Zlínský	99 350	58 352	58,7	10 385	10,5	26 539	26,7	4 074	4,1
Moravskoslezský	95 583	56 463	59,1	9 759	10,2	27 535	28,8	1 826	1,9

Z hlediska struktury hrubých ročních peněžních příjmů na 1 člena domácnosti v kraji pochází nejvyšší část (58,2%) ze závislé činnosti a z důchodů a sociálních dávek (22,7%). Celkově v kraji tato částka dosáhla v průměru 106 686 Kč (5. místo ze 14 krajů) a byla o 4 119 Kč nižší než celorepublikový průměr.

V květnu 2004 proběhlo ve vybraných domácnostech České republiky jako v přistupující zemi EU šetření ENERGO 2004. Toto šetření se uskutečnilo zejména proto, že spotřeba domácností činí zhruba 25% celkové **energetické spotřeby** ČR v rámci energetické bilance státu. Jeho hlavním cílem bylo získání co největšího počtu údajů o parametrech, vybavenosti, energetické náročnosti a nákladech na provoz domácností.

Na základě výsledků šetření lze konstatovat fakt, že je v Karlovarském kraji značný rozdíl mezi průměrnou vytápěnou plochou městských bytů (68,9 m²) a venkovských bytů (92,5 m²). Průměrná velikost venkovských bytů je po Moravskoslezském kraji 2. největší a průměr ČR přesahuje o 4,2 m². Byty v městských lokalitách mají celkovou obytnou plochu výrazně menší, než byty v lokalitách venkovských (převážně rodinné domy).

Celkové průměrné roční náklady na spotřebovaná paliva a energie jsou ovlivněny především velikostí bytu, úrovní cen elektřiny, zemního plynu a dodávaného tepla. S rostoucí cenou energií přistupuje hodně majitelů domů k jejich zateplování či k přechodu na jiný, levnější, způsob vytápění, většinou ovšem související s vyšším znečištěním ovzduší.

Karlovarský kraj patří k energeticky nejdražším, a to jak v lokalitě městské, tak i venkovské. Celkové průměrné roční náklady 26 771 Kč na byt přesahují republikový průměr o 1 271 Kč a jsou 3. nejvyšší. Stejná situace je u průměrných nákladů na vytápěnou plochu (360 Kč na m²).

Pokud jde o hodnoty průměrné celkové energetické spotřeby (která kryje všechny účely užití) na jeden byt, je Karlovarský kraj absolutně nejdražší, jen u městských lokalit je předstížen Hlavním městem Prahou.

Z hlediska zjištěné **vybavenosti bytů** se spotřebiče jako chladnička, barevný televizor a automatická pračka staly téměř standardním vybavením každé domácnosti, každá třetí domácnost vlastní počítač.

4.2 Bydlení, bytový fond a bytová výstavba

Hodnocení vývoje **bytového fondu** využívá údaje získané z posledního sčítání lidu, domů a bytů (SLDB) z 1.3.2001 ve srovnání s výsledky z předchozího sčítání k 3.3.1991.

V době sčítání bylo na území Karlovarského kraje zjištěno 39 866 domů, tj. o 2 527 domů (o 6,8%) více oproti roku 1991. Z toho 89,5% domů bylo trvale obydleno.

Tab. 4.2.1 Trvale obydlené domy, trvale obydlené a neobydlené byty (SLDB 2001)

	Trvale obydlené domy celkem	z toho (%)		Trvale obydlené byty celkem	z toho v domech (%)		Neobydlené byty	
		rodinné domy	bytové domy		rodinných	bytových	celkem	z toho v trvale obydlených domech (%)
Česká republika	1 630 705	86,3	12,0	3 827 678	42,6	56,5	538 615	34,4
Karlovarský kraj	35 666	71,4	25,2	115 913	25,4	73,2	9 573	52,5
Cheb	11 156	70,9	25,1	33 421	28,3	70,0	2 814	58,1
Karlovy Vary	14 645	70,3	26,0	46 871	25,4	73,2	4 335	48,7
Sokolov	9 865	73,5	23,9	35 621	22,8	76,3	2 424	52,9

Trvale obydlených domů bylo na území kraje v roce 2001 celkem 35 666, což znamená nárůst proti roku 1991 celkem o 2 267 bytů, tj. o 6,8% a jejich podíl na ČR celkem činil 2,2%. Výrazný nárůst byl zaznamenán u rodinných domů (18,1%), u bytových domů došlo naopak ke snížení (o 18,0%). Tato skutečnost byla do jisté míry způsobena nesprávným zařazováním rodinných domů při sčítání 1991 a dále hlavně novým trendem výstavby rodinných domů v blízkosti velkých měst. K nejvyššímu nárůstu však došlo u ostatních domů (o 37,3%), ke kterému částečně přispěla dokončená privatizace lázeňství.

Pro Karlovarský kraj je z dlouhodobého hlediska charakteristická malá tradice individuální výstavby, která se projevuje ve struktuře domovního fondu mimořádně vysokým podílem bytových domů. Podíl trvale obydlených

rodinných domů v kraji představoval 71,4% a byl o 14,9 procentního bodu nižší než celorepublikový průměr. Proti roku 1991 došlo u tohoto ukazatele v kraji k nárůstu o 6,9 procentního bodu. Počátkem 90. let v rámci výstavby domů probíhalo především dokončování rozestavěných sídlišť s komunálními a družstevními byty. V dalším časovém období následoval poměrně velký útlum. Avšak s rozšířením hypotečních úvěrů a možnostmi jejich kombinování se stavebním spořením se vytvořily příznivější podmínky pro řešení bytové situace mnohých lidí, z nichž se většina orientovala na výstavbu nových rodinných domů. V rámci kraje nejvyšší podíl trvale obydlených rodinných domů vykazoval v roce 2001 okres Sokolov (73,5%), nejnižší pak okres Karlovy Vary (70,3%).

Podíl **neobydlených domů** (10,5%) se drží na přibližně stejné úrovni jako v roce 1991. Celostátní podíl neobydlených domů činil v roce 2001 celkem 13,3%. Nejčastějšími důvody neobydlenosti jsou užívání domu jako objektu k rekreaci (37,2%), přechodné obydlí domu (11,9%) a přestavba domu (11,7%).

Nejvíce **rodinných domů** se v kraji nachází v obcích s 1 000 až 4 999 obyvateli, kde tvoří 79,8% celkového počtu trvale obydlených domů. Nejméně jich je v obcích do 199 obyvatel, avšak podíl na všech trvale obydlených domech činí 91,8%. Trendem posledních let je výstavba nových rodinných domů v příměstských a okrajových částech větších měst a obcí. Největší podíl neobydlených rodinných domů se nachází v malých obcích, kde jsou tyto domy využívány převážně k rekreačním účelům.

Oproti minulému sčítání je možno pozorovat příznivé omlazení **domovního fondu**. Průměrné stáří trvale obydlených domů v roce 2001 činilo 55,0 let. Mezi velikostními skupinami obcí však existují poměrně velké rozdíly. Nejstarší domy se nacházejí v obcích do 199 obyvatel (63,7 roku), a to vlivem nejčetnější skupiny domů postavených do roku 1919 (32,2%). Nejmladší domy jsou v obcích s 20 000 až 49 999 obyvateli, jejichž průměrné stáří je 48,7 roku, a to zejména vlivem zvýšené výstavby panelových domů v období let 1946 – 1980, ze kterého pochází 39,3% domů. Nejstarší domovní fond se nachází na území okresu Karlovy Vary (56,7 roku), naopak nejmladší v okrese Sokolov (53,1 roku).

Trvale obydlených bytů bylo v roce 2001 sečteno v kraji celkem 115 913, tj. 3,0% z celé ČR. V relaci k minulému sčítání to představuje zvýšení o 5 776 bytů, tj. o 5,2%. Proti republikovému úhrnu zaznamenal Karlovarský kraj rychlejší tempo růstu o 1,9 procentního bodu, čímž kopíruje progresivnější populační vývoj v kraji.

U trvale obydlených bytů v členění podle vlastnictví došlo od minulého sčítání k výrazným změnám. V důsledku privatizace, při které obce prodávaly byty v bytových domech, došlo ke značnému snížení podílu vlastnictví obcí a státu (o 37,3 procentního bodu na 26,7%) ve prospěch jak kombinace vlastníků (nárůst o 29,0 procentního bodu na 29,7%), tak soukromých fyzických osob (nárůst o 9,5 procentního bodu na 26,7%).

Karlovarský kraj měl při sčítání 2001 společně s krajem Moravskoslezským nejnižší stupeň neobydlenosti bytového fondu. Krajská **míra neobydlenosti** 7,6% byla proti celostátnímu průměru o 4,7 procentního bodu nižší. Ačkoliv počet neobydlených bytů (9 573) v relaci se sčítáním 1991 doznal nárůstu o 23,9%, bylo tempo růstu celostátně výrazně vyšší (o 21,1 procentního bodu). Z důvodů neobydlenosti měla nejvyšší zastoupení nově vzniklá kategorie – přechodné obydlí bytů (26,0%), následuje využití bytu k rekreačním účelům (17,3%), přestavba bytu (10,7% a nezpůsobilost bytu k bydlení (9,3%).

Tab. 4.2.2 Trvale obydlené byty podle období výstavby a vybavení (SLDB 2001)

	Trvale obydlené byty	Období výstavby nebo rekonstrukce (%)			
		do roku 1899 a nezjištěno	1900 - - 1945	1946 - - 1980	1981 - - 2001
Byty celkem	115 913	7,0	22,7	50,3	20,0
z toho:					
byty v rodinných domech	29 461	11,1	47,0	19,5	22,5
byty v bytových domech	84 889	5,3	14,1	61,6	19,1
z toho podle velikosti:					
1 obytná místnost	18 036	7,7	20,1	44,7	27,6
2 pokoje	44 758	6,3	18,2	63,7	11,8
3 pokoje	35 478	6,0	22,5	49,7	21,9
4 pokoje	11 108	8,0	36,1	27,2	28,6
5 a více pokojů	5 457	8,9	40,0	16,2	34,9
z toho vybavené:					
vodovodem v bytě	114 821	6,7	22,5	50,7	20,1
přípojením domu na kanalizační síť	99 037	5,7	18,2	55,5	20,6
plynem zavedeným do bytu	82 358	5,3	18,1	57,3	19,3
ústředním topením	89 449	3,3	14,5	58,8	23,4
etážovým topením	8 759	16,5	47,2	25,0	11,4

Průměrné **stáří bytů** v Karlovarském kraji oproti minulému sčítání se snížilo. Nejstarší bytový fond je v okrese Sokolov, kde téměř polovina (45,0%) bytů byla vystavěna v období let 1946 – 1970. Naproti tomu nejmladší bytový fond se nachází v okrese Cheb, kde 33,1% bytů bylo postaveno v letech 1971 – 1990, kdy byla nejvyšší intenzita výstavby. Zohledníme-li druh domu, pak mladší bytový fond najdeme u domů bytových, kde 61,6% všech bytů bylo postaveno nebo zrekonstruováno v letech 1946 – 1980. Z let 1981 – 2001 pochází pouze 19,1% bytů. U domů rodinných naopak převažuje výstavba z let 1900 – 1945, ze které pochází 47,0% bytů, na výstavbu z let 1981 až 2001 připadá 22,5% bytů.

V členění **bytů podle velikosti** převažují 2-pokojové (38,6%) a 3-pokojové byty (30,6%). Celkově z hlediska velikosti i stáří ze všech trvale obydlených bytů jsou nejčetněji zastoupeny 2-pokojové byty pocházející z let výstavby 1946 – 1980 (24,6%), další skupinou jsou 3-pokojové byty ze stejného období (15,2%). S rostoucím trendem zvyšování standardu bydlení došlo v posledních letech k vyššímu tempu růstu vícepokojových bytů, druhou polaritou je zároveň vzrůstající zájem o byty s 1 pokojem, což souvisí se zvyšujícím se počtem domácností s jedním členem.

Od sčítání v roce 1991 se zvýšila i **úroveň technického vybavení bytů**. Ke zlepšení technické vybavenosti bytů přispěla zejména plynofikace, které probíhala nejen ve městech, ale i v řadě venkovských obcí. K plynofikaci se přistupovalo zejména z ekologických důvodů, a to za účelem dosažení zlepšení čistoty ovzduší. A právě u plynofikace byl zaznamenán největší nárůst, a to ze 64,9% v roce 1991 na 71,1% v roce 2001. Vodovodem bylo v roce 2001 vybaveno 99,1% bytů kraje, na kanalizační síť bylo připojeno 85,4% bytů, ústřední nebo etážové topení bylo v 84,8% bytů. Celkově nejlepší vybavení bytů je v obcích od 20 000 do 49 999 obyvatel. Nejhůře vybavené jsou byty v malých obcích, zejména pokud jde o zavedení plynu a o připojení na kanalizační síť. Nejlepší vybavení bytů bylo zjištěno u bytového fondu okresu Sokolov, kde je nejvyšší podíl měst a zároveň nejnižší průměrné stáří domů. Zbývající dva okresy byly na přibližně stejné úrovni v technické vybavenosti bytů s tím, že okres Cheb měl vyšší plynofikaci.

Z dlouhodobého hlediska je v Karlovarském kraji možno pozorovat zlepšení **úrovně bydlení**, které se projevuje zejména snižujícím se počtem osob na 1 trvale obydlený byt (proti roku 1961 o 0,9 osob na 2,6 osob). Naproti tomu vzrůstala obytná plocha v m² jak v relaci na 1 osobu (o 5,9 m² na 17,5 m² v roce 2001), tak v relaci na 1 byt (o 5,3 m² na 45,6 m²). Na 1 byt připadalo v roce 2001 celkem 2,5 obytných místností (větších než 8 m²), v roce 1961 to bylo jen 2,2 obytné místnosti. Na uvedených vývojových změnách se odrazily nejen rostoucí obytná plocha bytů a rostoucí počet místností v bytech, ale i zvyšující se absolutní počet obyvatel.

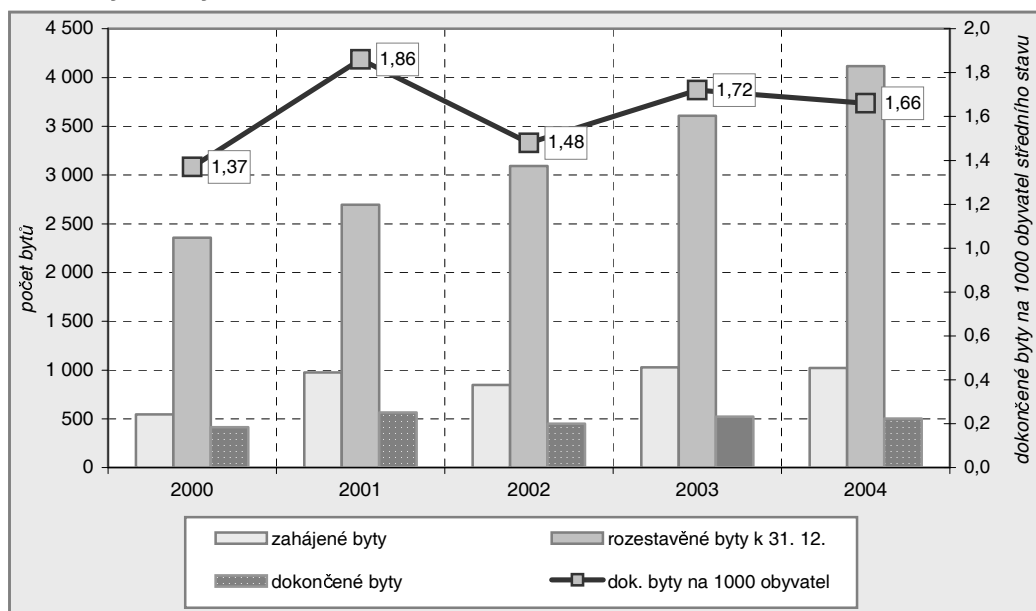
Tab. 4.2.3 Bytová výstavba

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/ 2000	průměrná roční
Zahájené byty	546	977	847	1 027	1 020	86,8	16,9
z toho v rodinných domech	198	276	235	356	306	54,5	11,5
Rozestavěné byty k 31. 12.	2 358	2 697	3 094	3 608	4 116	74,6	14,9
z toho v rodinných domech	1 030	1 045	1 043	1 164	1 219	18,3	4,3
Dokončené byty	416	565	449	524	503	20,9	4,9
z toho v rodinných domech	217	184	237	234	254	17,1	4,0
Dokončené byty na 100 zahájených bytů	76,19	57,83	53,01	51,02	49,31	¹⁾ -26,88	x
Dokončené byty na 1 000 obyvatel	1,37	1,86	1,48	1,72	1,66	¹⁾ 0,29	x
Průměrná obytná plocha dokonč. bytu v m ²	75,1	61,9	75,8	71,1	71,9	¹⁾ -3,2	x
z toho bytu v rodinných domech	95,8	100,0	105,9	100,2	99,3	¹⁾ 3,5	x

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000

Po výrazném útlumu **bytové výstavby** z 90. let minulého století, nastalo v této oblasti od roku 1999 mírné oživení, ovšem množství dokončovaných bytů nedosáhlo v roce 2004 ani třetiny z přelomu 80. a 90. let. Přesto však lze konstatovat, že intenzita bytové výstavby se nesnižuje, ba ani nestagnuje. O tom svědčí vzrůstající tendence v zahajování a rozestavěnosti bytové výstavby.

Graf 6 Bytová výstavba

Ve sledovaném období 2000 – 2004 bylo v Karlovarském kraji dokončeno celkem 2 457 bytů (tj. 1,8% z úhrnu ČR), jen v roce 2004 pak 503 bytů (tj. 1,6% z úhrnu ČR). Za předchozích 5 let, tj. roky 1995 – 1999 to bylo 2 240 bytů, což představuje nárůst o 9,7%. Na 100 zahájených bytů připadalo ve sledovaném období 55,6 bytu dokončených, v předcházejícím období pak 69,2. V roce 2004 v přepočtu na 1 000 obyvatel středního stavu připadalo v kraji 1,66 dokončeného bytu, tj. o 0,29 více než v roce 2000, avšak ve srovnání s ostatními kraji je to 3. nejnižší hodnota (po kraji Moravskoslezském a Ústeckém). Ve srovnání s republikovým průměrem (3,16) přesahuje kraj jeho polovinu. V přepočtu na 1 000 obyvatel bylo nejvíce bytů v roce 2004 dokončeno v okrese Karlovy Vary (2,36), nejméně pak v okrese Sokolov (1,11).

Tab. 4.2.4 Intenzita bytové výstavby podle okresů

	Dokončené byty				Dokončené byty na 1 000 obyvatel			
	úhrn za období		změna (rozdíl úhrnů)		úhrn za období		změna (rozdíl úhrnů)	
	1997 - 2000	2001 - 2004	absolutně	v %	1997 - 2000	2001 - 2004	absolutně	v %
Česká republika	87 881	111 444	23 563	26,8	8,5	10,9	2,4	28,2
Karlovarský kraj	1 845	2 041	196	10,6	6,1	6,7	0,6	9,8
Cheb	431	489	58	13,5	5,0	5,5	0,5	10,0
Karlovy Vary	1 097	859	-238	-21,7	8,9	7,1	-1,8	-20,2
Sokolov	317	693	376	118,6	3,4	7,4	4,0	117,6

Nová bytová výstavba ve sledovaném období nedosahuje intenzity celostátní, což je důsledkem excentrického položení kraje v hranicích státu, které není kompenzováno jeho naopak příznivější polohou z hlediska přeshraniční spolupráce.

Z hlediska **bytové výstavby** se na dokončovaných bytech více než z poloviny podílely v letech 2000, 2002 a 2004 byty vznikající v nových rodinných domech. Za léta 1995 – 1999 jejich podíl představoval 37,1%, v období let 2000 - 2005 se jejich podíl vyšplhal na 45,8%. Významnou měrou se v tomto období projevilo využívání hypoték a stavebního spoření, které přispělo k zintenzivnění výstavby rodinných domů. Vzhledem k faktu, že pro Karlovarský kraj je typická převažující dodavatelská forma výstavby rodinných domů, znamená to i výrazné zkrácení průměrné doby výstavby rodinných domů.

Pokud jde o průměrnou **velikost dokončených bytů** vyniká Karlovarský kraj nad ostatními kraji nadprůměrnou obytnou plochou. Za rok 2004 dosáhla průměrná velikost nových bytů 71,9 m² a byla 3. nejvyšší (po Ústeckém a Zlínském kraji), republikový průměr přesáhla o 3,4 m². Ještě výraznější polarita byla vykázána v letech 2000 a 2002. Mezi všemi okresy ČR byl okres Cheb průměrnou velikostí bytu 90,1 m² na 4. místě, v rámci kraje pak vykazuje nejmenší velikost okres Karlovy Vary (64,2 m²).

Ještě větší je **průměrná obytná plocha** dokončovaných bytů v rodinných domech (99,3 m²), která byla v kraji absolutně nejvyšší a průměr ČR přesáhla o 2,3 m², přitom nejvyšší byla v okrese Cheb 103,5 m², nejnižší pak v okrese Sokolov (97,0 m²).

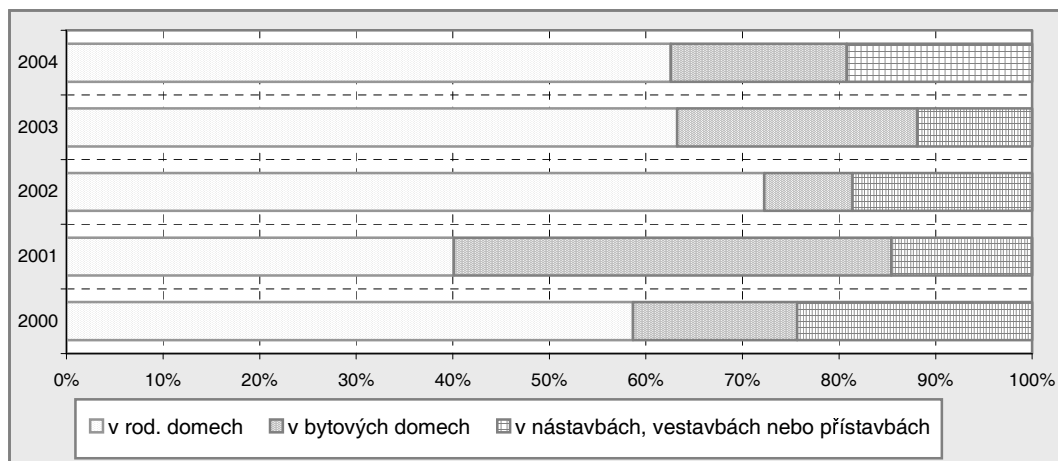
Tab. 4.2.5 Dokončené byty

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %	
						2004/ 2000	prů- měrná roční	2000	2004
Dokončené byty	416	565	449	524	503	20,9	4,9	100,0	100,0
v tom:									
ve stavbách pro bydlení	370	459	328	370	406	9,7	2,3	88,9	80,7
v tom:									
v rodinných domech	217	184	237	234	254	17,1	4,0	52,2	50,5
v bytových domech	63	208	30	92	74	17,5	4,1	15,1	14,7
v nástavbách, vestavbách nebo přístavbách	90	67	61	44	78	-13,3	-3,5	21,6	15,5
v domech s pečovatelskou službou	-	12	-	115	34	x	x	-	6,8
v nebytových objektech	21	15	33	13	55	161,9	27,2	5,0	10,9
v adaptovaných nebytových prostorách	25	79	88	26	8	-68,0	-24,8	6,0	1,6
Modernizace bytového fondu	1 662	411	559	514	369	-77,8	-31,4	x	x

Zatímco u bytů vznikajících v rámci individuální výstavby byla zaznamenána rostoucí tendence, došlo u dokončování bytů v bytových domech k tendenci stagnující až klesající. V bytových domech bylo za celé sledované období v kraji dokončeno 467 bytů (tj. 19,0% ze všech dokončených bytů). V roce 2004 jejich podíl představoval jen 14,7%. Byty vznikající jako nástavba, vestavba nebo přístavba ke stávající stavbě pro bydlení (ať už v rodinných či bytových domech) tvořily 13,8% všech dokončených bytů v letech 2000 – 2004. V tomto období vzniklo v domech s pečovatelskou službou 161 bytů (tj. 6,6%). Tíživá bytová situace a nedostatek bytů

v kraji přispívá k tomu, že nové byty vznikají i v nebytových objektech, kde bylo kolaudováno v letech 2000 – 2004 celkem 137 bytů (tj. 5,6%) a v adaptovaných nebytových prostorách vzniklo dokonce 226 bytů (tj. 9,2%).

Graf 7 Dokončené byty ve stavbách pro bydlení

V letech 2000 – 2004 bylo v kraji **modernizováno** 3 515 bytů, což představuje zintenzivnění procesu modernizace o 57,5% ve srovnání s lety 1995 – 1999. I přes vysoké tempo růstu v Karlovarském kraji, se snížil podíl kraje na ČR z 9,2% na 5,3%. Za sledované období se v kraji zmodernizovalo nejvíce bytů (43,3%) v okrese Sokolov, nejmenší podíl připadl na okres Karlovy Vary (20,9%).

V posledních letech se výrazně zintenzivnil proces zahajování výstavby bytů. Počtem 4 417 **zahájených bytů** v období 2000 – 2004 se podílí kraj na ČR celkem 2,6%, 3 237 zahájených bytů z let 1995 – 1999 pak činil 2,3% z ČR. Intenzita růstu mezi oběma obdobími dosáhla 36,4%. V daném období se na zahajování výstavby bytů největší měrou podílel okres Karlovy Vary, kde byla zahájena plná polovina všech zahájených bytů. V okrese Sokolov se podařilo zahájit jen 18,0% bytů z kraje.

Rychlejší tempo zahajování bytové výstavby před jejím dokončováním se projevilo ve zvýšené **rozestavěnosti**. V roce 2004 zůstalo rozestavěno 4 116 bytů, tj. o 14,1% více než v roce 2003 a proti roku 2000 dokonce o 74,6%. Na rozestavěnosti v ČR se kraj podílel v roce 2004 celkem 2,8%, v roce 2000 jen 2,0%. V rámci kraje se na rozestavěnosti nových bytů plnou polovinou v roce 2004 podílel okres Karlovy Vary, nejmenší podíl zaujímal okres Sokolov (10,5%).

4.3 Ekonomická aktivita

Dle výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) představují **ekonomicky aktivní obyvatelstvo** (tvořící pracovní sílu) všechny osoby patnáctileté a starší, které splňují požadavky na zařazení mezi zaměstnané a nezaměstnané. Takto vymezený pracovní potenciál Karlovarského kraje v roce 2004 čítal 256,2 tis. obyvatel a ve sledovaném období vykazoval mírně rostoucí tendenci (proti předchozímu roku o 0,4% a proti roku 2000 dokonce o 1,4%, tj. o 3,5 tis. osob).

Tab. 4.3.1 Ekonomická aktivita (VŠPS)

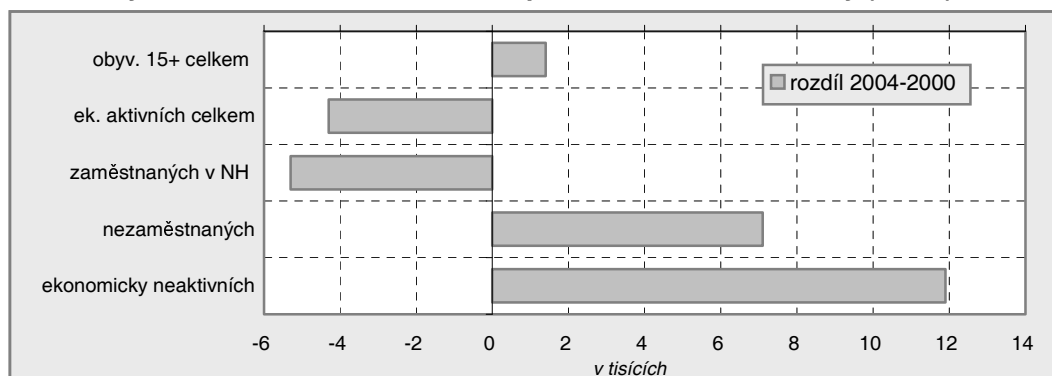
	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/2000	průměrná roční
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let celkem (tis. osob)	252,7	253,4	254,1	255,1	256,2	1,4	0,3
v tom:							
ekonomicky aktivní	164,6	159,6	157,6	156,9	157,6	-4,3	-1,1
v tom:							
zaměstnaní v NH	150,8	147,8	145,8	146,9	142,8	-5,3	-1,4
nezaměstnaní	13,8	11,8	11,8	10,0	14,8	7,1	1,7
ekonomicky neaktivní	88,1	93,8	96,4	98,2	98,6	11,9	2,9
Míra ekonomické aktivity celkem (%)	65,1	63,0	62,0	61,5	61,5	¹⁾ -3,6	x
z toho ve věku:							
15 - 19 let	24,8	16,7	19,0	12,4	12,8	¹⁾ -12,0	x
20 - 24 let	82,5	75,7	69,4	68,3	69,2	¹⁾ -13,3	x
35 - 39 let	93,2	93,6	92,9	91,5	90,5	¹⁾ -2,7	x
45 - 49 let	92,8	92,2	94,5	93,6	92,8	¹⁾ 0,0	x
60 - 64 let	22,5	15,9	20,2	22,4	21,9	¹⁾ -0,6	x
v tom podle vzdělání:							
základní a bez vzdělání	37,4	32,6	32,3	30,0	32,3	¹⁾ -5,1	x
střední bez maturity	72,9	73,7	73,8	75,5	74,7	¹⁾ 1,8	x
střední s maturitou	76,2	74,1	70,5	68,7	67,7	¹⁾ -8,4	x
vysokoškolské	82,3	83,9	82,6	82,4	75,4	¹⁾ -6,9	x
Obecná míra nezaměstnanosti (%)	8,4	7,4	7,5	6,4	9,4	¹⁾ 1,0	x
z toho ženy	8,0	7,7	9,0	6,4	10,0	¹⁾ 2,0	x

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

Ačkoliv **pracovní potenciál** ve sledovaném období vykazoval vzrůstající tendenci, počet ekonomicky aktivních doznal stagnace až poklesu. V roce 2004 bylo v kraji 157,6 tis. ekonomicky aktivních, což sice proti roku 2003 znamenalo nárůst o 0,4%, ale v porovnání s rokem 2000 došlo k výraznému poklesu o 4,3%.

Z ekonomicky aktivních bylo v roce 2004 zaměstnáno 90,6%, zatímco v roce 2000 to bylo 91,6%. Zároveň byl zaznamenán pokles v absolutním počtu zaměstnaných o 5,3% na 142,8 tis. K absolutně nejvyššímu meziročnímu poklesu v zaměstnanosti v kraji došlo právě v roce 2004 (o 4,1 tis. osob).

Graf 8 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle ekonomické aktivity (VŠPS)

Podíl ekonomicky aktivních osob kraje na ČR celkem v roce 2004 představoval 3,1%, proti roku 2000 se však snížil o 0,1 procentního bodu. Podíl žen v roce 2004 představoval 44,4% z ekonomicky aktivních celkem, v roce 2000 to bylo 45,3%. Klesal tedy nejen jejich podíl, ale i absolutní počet o 6,2% na 70,0 tisíc.

Z hlediska **odvětví činnosti** (OKEČ) zaměstnával v Karlovarském kraji nejvyšší počet všech zaměstnaných zpracovatelský průmysl (26,2%), odvětví obchodu, oprav motorových vozidel a spotřebního zboží (12,5%) a stavebnictví (10,9%).

Nejvýznamnější relativní nárůstové změny **počtu zaměstnaných** proti roku 2000 doznalo v kraji stavebnictví (o 29,0%), výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody (o 22,6%) a lesnictví, rybolov, chov ryb a související činnosti (o 22,6%). Významné snížení počtu zaměstnanců v relativním vyjádření bylo vykázáno proti roku 2000 ve vzdělávání (o 40,0%), finančním zprostředkování (o 32,7%) a dopravě, skladování a spojích (o 25,3%). Do změny struktury zaměstnanosti dle odvětví nevýrazněji zasáhlo růstovým směrem stavebnictví (o 2,9 procentního bodu), klesajícím směrem pak vzdělávání (o 2,5 procentního bodu) a doprava, skladování a spoje (o 1,6 procentního bodu).

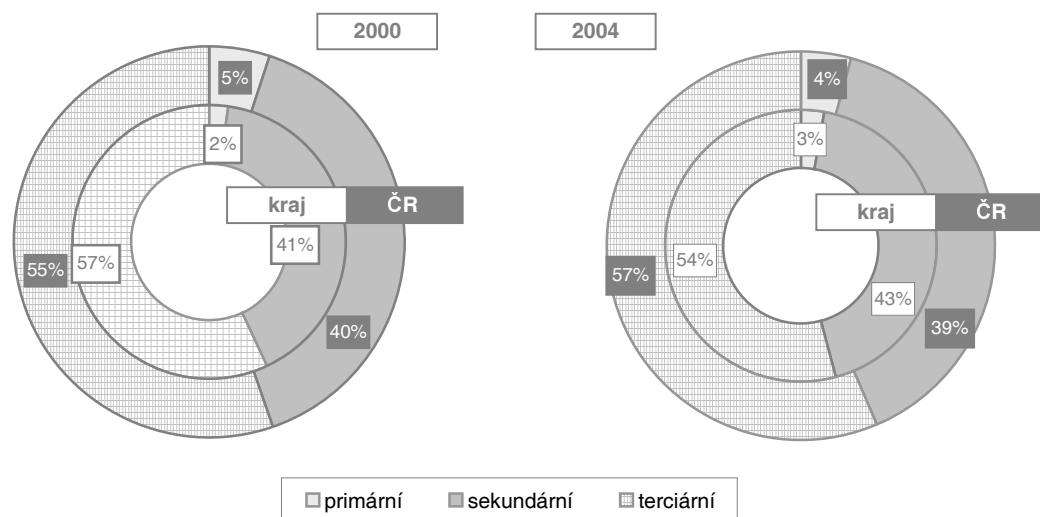
Tab. 4.3.2 Struktura zaměstnanosti podle sektorů (VŠPS)

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Zaměstnaní celkem (tis. osob)	150,8	147,8	145,8	146,9	142,8	-8,0
v tom v sektoru (%):						
primárním	2,3	3,4	3,6	2,9	2,9	¹⁾ 0,6
sekundárním	40,6	40,4	40,3	42,3	43,1	¹⁾ 2,5
terciárním	57,1	56,2	56,1	54,8	54,0	¹⁾ -3,1

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

Přestože **podíl zaměstnanosti** terciálního sektoru (tj. služby) vykázal proti roku 2000 v Karlovarském kraji výrazný pokles (o 3,1 procentního bodu), zaměstnával terciální sektor v roce 2004 plných 54% zaměstnanců. Krajský podíl byl o 2,5 procentního bodu nižší, než republikový průměr a ve srovnání s ostatními 14 kraji zaujímá Karlovarský kraj 6. místo. Vysoký podíl zaměstnanosti v terciéru je dán tradicí kraje s orientací na lázeňství a cestovní ruch, dnes ale již také rozvíjejícím se odvětvím obchodu a dopravy. Sekundární sektor (tj. dobývání a úprava nerostných surovin, zpracovatelský průmysl, výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody a stavebnictví) v roce 2004 zaměstnával v kraji 43,1% zaměstnaných a jejich podíl doznal proti roku 2000 nárůst o 2,5 procentního bodu, a to zejména vlivem růstu zaměstnanosti ve stavebnictví. V sekundéru měl kraj o 3,9 procentního bodu vyšší podíl zaměstnanosti, než činil průměr ČR a mezi kraji byl na 6. místě. Nejnižší (2,9%) byl podíl zaměstnaných v primárním sektoru (tj. zemědělství, lesnictví, rybářství), což je dáno zejména nevhodnými přírodními a klimatickými podmínkami kraje pro tato odvětví. Tento podíl zaostával o 1,4 procentního bodu za republikovým průměrem a zároveň byl mezi kraji 3. nejnižší.

Graf 9 Struktura zaměstnanosti podle hlavních sektorů

Z hlediska **postavení v zaměstnání** představovali rozhodující většinu zaměstnaných zaměstnanci (84,9%, u žen dokonce 91,4%), pracující na vlastní účet činili 11,3% (u žen jen 6,6%), zaměstnavatelů bylo 3,6% (u žen 1,6%) a 0,2% připadlo na pomáhající rodinné příslušníky. (u žen 0,4%). Ve srovnání s rokem 2000 se postavení zaměstnaných současně se změnami jejich počtu změnilo i strukturálně. Jedinou vzrůstající kategorií byli pracující na vlastní účet (nárůst o 28,5%, ve struktuře nárůstu o 3,0 procentního bodu. Z ostatních klesajících kategorií byl

nejvýraznější strukturální pokles u zaměstnanců (o 1,4 procentního bodu, v relativním vyjádření pokles o 6,9%) a zaměstnavatelů (o 1,2 procentního bodu s indexem 70,4).

Z hlediska **vzdělání** měli v roce 2004 zaměstnaní nejčastěji dosažené střední vzdělání bez maturity (47,2%) a střední vzdělání s maturitou (32,8%). U žen byl však vyšší podíl u středního vzdělání s maturitou (41,1%), bez maturity (37,4%).

Ve 4. čtvrtletí 2004 dle výsledků VŠPS odpracovali zaměstnaní v kraji v průměru 41,1 hodin týdně v **hlavním zaměstnání**, přitom zaměstnanci 39,5 hodiny a podnikatelé a pomáhající rodinní příslušníci 51,0 hodin. Délka pracovního týdne v kraji patřila k nejkratším (společně s krajem Vysočina a Moravskoslezským), v ČR celkem činila délka pracovního týdne 41,9 hodin.

Vzhledem k nízkým finančním příjmům bylo v Karlovarském kraji nuceno souběžně se svým hlavním zaměstnáním pracovat v **druhém a dalším zaměstnání** 2,5 tis. osob, z toho 72,0% mužů. Ze všech zaměstnaných osob to představovalo 1,8 % (v ČR 2,5%), v roce 2000 to bylo 3,2%. Z dlouhodobého hlediska dochází v kraji od roku 1994 (kdy to bylo 6,8 tis. osob) k výraznému snižování počtu osob, které pracují ve druhém a dalším zaměstnání. Jen v relaci s rokem 2000 došlo ke snížení téměř na polovinu, u žen dokonce o 60%.

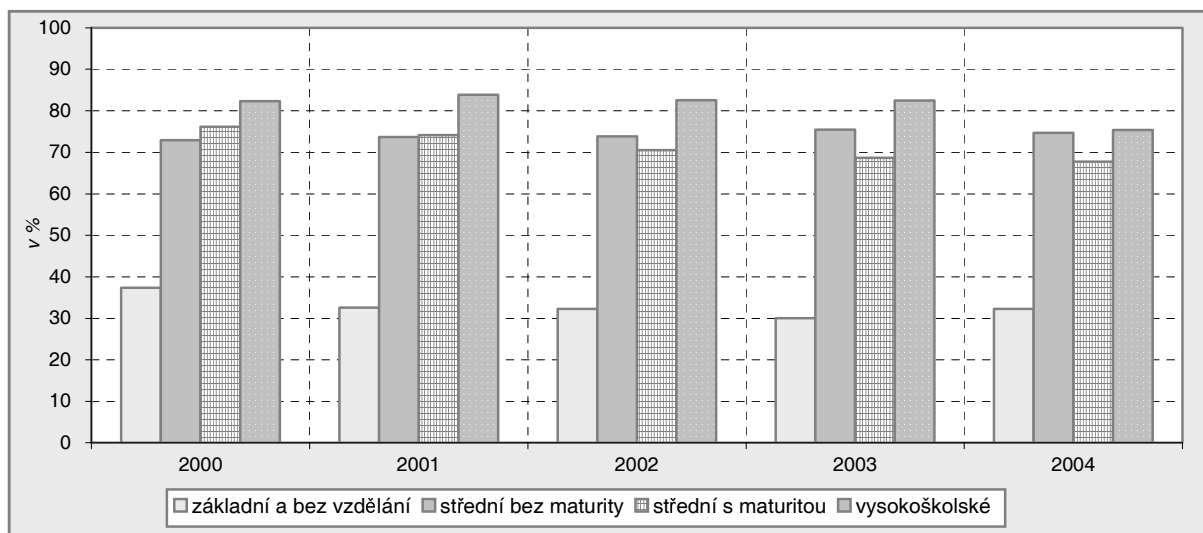
Počet **ekonomicky neaktivních** osob dosáhl v roce 2004 v kraji 98,6 tis. osob (tj. 2,8% z ČR), což ve srovnání s rokem 2000 představuje nárůst o 11,9% při průměrné roční změně 2,9%. Přitom z tohoto počtu bylo ekonomicky neaktivních žen 63,1% s nárůstem proti roku 2000 o 11,3% absolutního počtu. Z ekonomicky neaktivních bylo 46,4% se základním vzděláním (u žen 49,0%), ale jen 4,2% se vzděláním vysokoškolským (u žen 3,9%).

Míra ekonomické aktivity (tj. podíl počtu zaměstnaných i nezaměstnaných na počtu všech osob starších 15 let) vykazuje v letech 2000 až 2003 významný pokles (o 3,6 procentního bodu), mezi lety 2003 – 2004 pak stagnaci na úrovni 61,5%. Přitom extrémní míry ekonomické aktivity mužů se pohybovaly od 70,4% v roce 2003 do 73,7% v roce 2000 a žen od 53,0% v roce 2004 do 57,2 v roce 2000. Klesající tendence vykazovala obě pohlaví, ženy však o 1,1 procentního bodu rychlejší. Ze srovnáním s republikovým průměrem vyplývá, že míra ekonomické aktivity v Karlovarském kraji byla ve sledovaném období trvale vyšší a zároveň nejvyšší ze 14 krajů. Republikový průměr převýšila v roce 2004 o 2,3 procentního bodu a nejvíce pak v roce 2000 o 4,7 procentního bodu. Přitom ve srovnání podle pohlaví byl vykazován u žen v kraji vyšší náskok proti průměru ČR než u mužů.

Z hodnocení míry ekonomické aktivity podle věku vyplývá, že je nejvyšší ve skupině 45 – 49 let (92,8%), tato skupina společně s 35 – 39 letými (kde je míra ekonomické aktivity 90,5%) vykazuje v letech 2000 až 2004 relativně nejstabilnější a nejvyšší míru ekonomické aktivity. Naopak odchody do starobních důchodů ovlivňují míru ekonomické aktivity ve věkové skupině 60 – 64 let, kde se snížila na 21,9%. Pro nejmladší skupinu 15 – 19 letých, ve které se tyto osoby většinou ještě připravují na budoucí povolání, je charakteristická nízká míra ekonomické aktivity (12,8% v roce 2004). Avšak právě v této skupině došlo k výrazné změně proti roku 2000 (pokles o 12,0 procentního bodu). Nejvýznamnější byl však pokles ve skupině 20 – 24 letých (o 13,3 procentního bodu) na 69,2%, což zřejmě souvisí s prodloužením studijních příprav na povolání.

Při hodnocení vývoje míry ekonomické aktivity podle vzdělání platilo v letech 2000 a 2001, že s vyšší úrovní vzdělání roste i výše tohoto ukazatele. Od zlomového roku 2002 nejenže klesá míra aktivity u osob se vzděláním středním s maturitou (67,7% v roce 2004), ale zároveň je tento pokles vyšší než u míry ekonomické aktivity u osob se vzděláním středním bez maturity (74,7% v roce 2004). Nejvyšší míra ekonomické aktivity zůstává zachována u osob vysokoškolsky vzdělaných (75,4%), nejnižší u osob se vzděláním základním či bez vzdělání (32,3%).

Graf 10 Míra ekonomické aktivity obyvatelstva ve věku 15 a více let podle vzdělání (VŠPS)

Obecná míra nezaměstnanosti (ILO) je ukazatel získaný z výsledků VŠPS podle mezinárodních definic a doporučení. V čitateli i jmenovateli jsou šetřené osoby uváděny podle místa jejich pobytu. Za rok 2004 dosáhla obecná míra nezaměstnanosti v kraji 9,4% a proti předchozímu roku vzrostla o 3,0 procentního bodu, v relaci k roku 2000 doznala zvýšení o 1,0 procentního bodu. Ve srovnání s republikovým průměrem byla v Karlovarském kraji o 1,1 procentního bodu vyšší a zároveň byla 4. nejvyšší ze 14 krajů.

Tab. 4.3.3 Průměrné mzdy podle okresů¹⁾

	Průměrný evidenční počet zaměstnanců v roce 2004 (fyz. osoby)	Průměrná měsíční mzda zaměstnance (Kč)		Změna v %		Rozdíl oproti průměru			
		2000	2004	2004/2000	průměrná roční	kraje (%)		ČR (%)	
						2000	2004	2000	2004
Česká republika	3 198 854	13 614	18 035	32,5	7,3	x	x	x	x
Karlovarský kraj	72 689	11 717	15 414	31,6	7,1	x	x	-13,9	-14,5
Cheb	20 716	11 391	15 017	31,8	7,2	-2,8	-2,6	-16,3	-16,7
Karlovy Vary	30 181	11 497	15 134	31,6	7,1	-1,9	-1,8	-15,6	-16,1
Sokolov	21 792	12 286	16 180	31,7	7,1	4,9	5,0	-9,8	-10,3

¹⁾ subjekty se sídlem na území (bez podniků do 20 zaměstnanců)

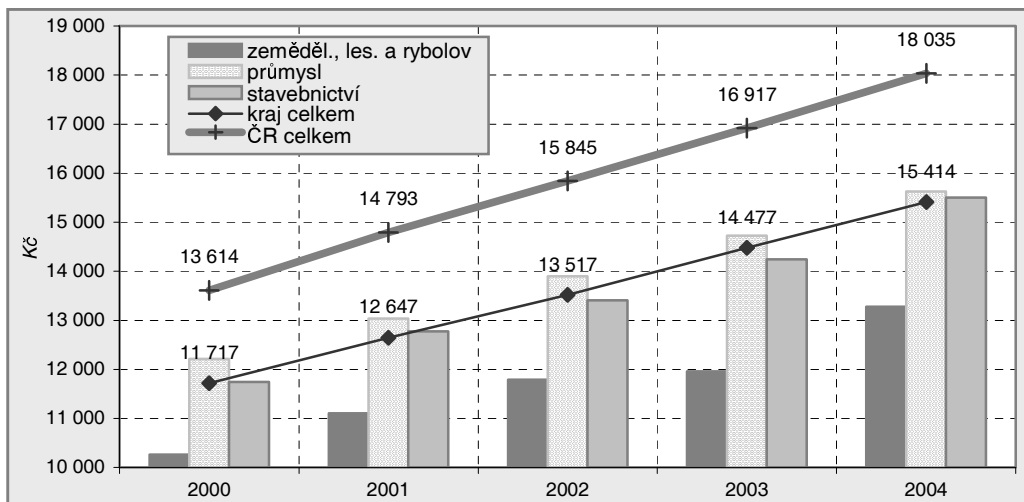
Průměrné mzdy zaměstnanců jsou zpracovány a publikovány v podnikatelské sféře za ekonomické subjekty s 20 a více zaměstnanci. Údaje jsou čerpány z výsledků zpracování statistických výkazů. Územní třídění je provedeno podle sídla vykazujícího ekonomického subjektu, tzv. podnikovou metodou. Do odvětví (OKEČ) jsou údaje zařazovány podle převažující činnosti podniku.

V kontextu s výše uvedeným dosáhl na území Karlovarského kraje v roce 2004 **průměrný evidenční počet zaměstnanců** 72 689 fyzických osob, což činilo 2,3% z ČR. V relaci k roku 2000 doznal v kraji tento počet snížení o 5,2%, přičemž tempo poklesu bylo proti průměru ČR o 4,5 procentního bodu rychlejší. Nejintenzivněji se tento počet zaměstnanců snížil v okrese Sokolov (o 9,9%), nejnižší byl pokles v okrese Cheb (o 1,8%).

Z hlediska **odvětví** zaměstnával v kraji v roce 2004 nejvyšší počet zaměstnanců (ve fyzických osobách) zpracovatelský průmysl (39,5%), zdravotnictví a sociální péče (12,8%), vzdělávání (10,2%) a dobývání nerostných surovin (7,7%). Podle jednotlivých ekonomických činností byly zaznamenány nejvyšší relativní růstové změny proti roku 2000 u činností odborových organizací (o 111,8%), u ubytování a stravování (o 36,9%), u výroby kovových konstrukcí (o 34,3%), u činností v oblasti nemovitostí (o 34,1%) a u finančního zprostředkování (o 32,5%). Nejvyšší relativní pokles proti roku 2000 naopak doznala výroba zdravotnických, přesných, optických a časoměrných přístrojů (o 91,5%), pomocné činnosti související s finančním zprostředkováním (o 77,3%), výroba

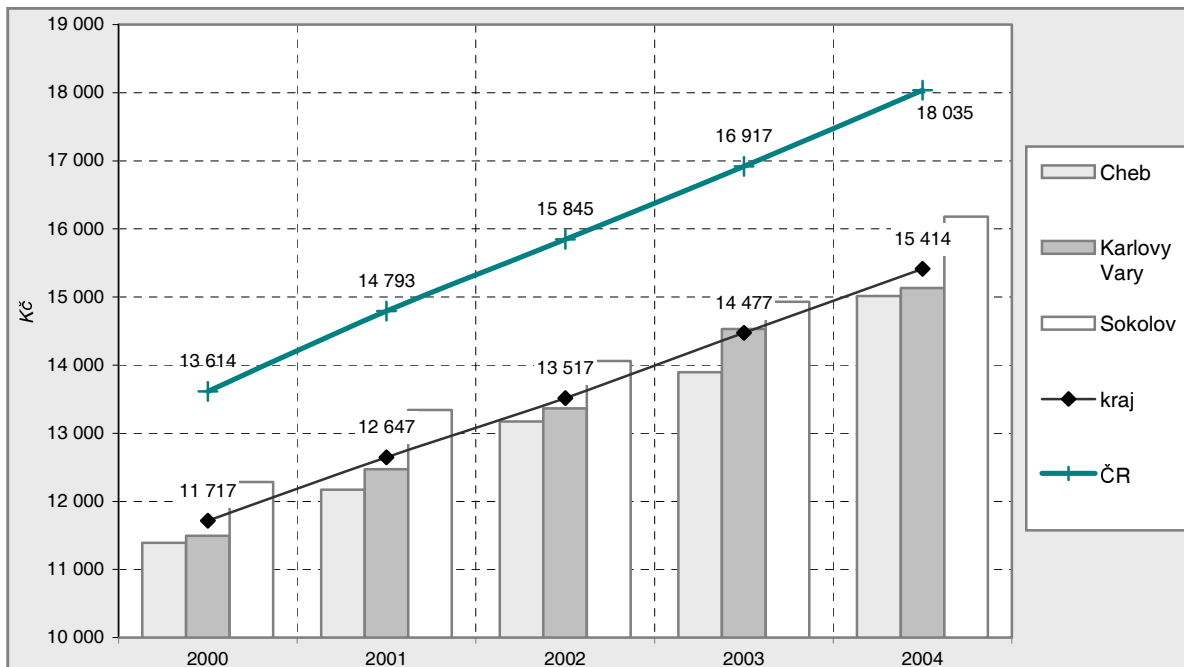
ostatních dopravních prostředků a zařízení (o 72,0%), lesnictví a související činnosti (o 49,7%) a zpracování dřeva, výroba dřevěných výrobků kromě nábytku (o 46,9%).

Graf 11 Průměrná hrubá měsíční mzda (fyzické osoby)

V průběhu sledovaného období se průměrná měsíční mzda zaměstnanců kraje (na fyzické osoby) zvýšila o 31,6% při průměrném ročním růstovém tempu 7,1% a v roce 2004 tím dosáhla 15 414 Kč. Zaměstnanci Karlovarského kraje pobírali v roce 2004 jen 85,5% průměrné hrubé měsíční mzdy v České republice, která činila 18 035 Kč. Ve srovnání 14 krajů to byla nejnižší mzda vůbec. Z pohledu okresů si nejvíce vydělali zaměstnanci firem sídlících v okrese Sokolov (v průměru 16 180 Kč), což bylo o 31,7% více než v roce 2000, ale jen 89,7% republikového průměru. Nejhorší byla v průměru mzdová situace v okrese Cheb, kde mzdy činily jen 15 017 Kč (83,3% republikového průměru) při nárůstu o 31,8% v relaci kroku 2000. Z 91 okresů a obvodů ve výši průměrné mzdy zaujímal okres Sokolov 40. a okres Cheb 66. pořadí.

Graf 12 Průměrná hrubá měsíční mzda podle okresů (fyzické osoby)

Z hlediska **odvětví** byli v roce 2004 nejlépe placeni zaměstnanci společností zabývajících se finančním zprostředkováním, jejichž průměrné mzdy dosáhly 23 330 Kč měsíčně. Nad hranicí 20 000 Kč se v roce 2004 pohybovaly v kraji mzdy v odvětví výroby chemických látek, přípravků a léčiv, činnosti v oblasti výpočetní techniky a dobývání energetických surovin. Naopak mzda zaměstnanců výroby oděvů, zpracování a barvení kožešin nedosáhla ani 10 000 Kč a byla jen o 2 783 Kč vyšší než stanovená minimální mzda v lednu 2004. Pokud jde o mzdový vývoj proti roku 2000 v jednotlivých odvětvích hospodářství, byl zaznamenán jako v jediném odvětví

výroby ostatních dopravních prostředků a zařízení pokles mzdové hladiny (o 6,7%). K nejnižšímu relativnímu nárůstu (o 8,2%) došlo v oblasti již zmíněného finančního zprostředkování, kde byly mzdy absolutně nejvyšší. Nejdynamičtější vývoj vykázaly mzdy na úseku recyklace druhotných surovin (o 150,1%), ve výrobě spojových zařízení (o 86,5%) a v činnosti v oblasti výpočetní techniky (o 66,7%).

Z pohledu celých odvětví byly v kraji v roce 2004 nejnižší průměrné mzdy vypláceny v oblasti nemovitostí a pronájmu a v podnikatelských službách (11 327 Kč) a v odvětví rybolovu a chovu ryb (12 237 Kč). Nejlépe placení byli naopak zaměstnanci peněžnictví a pojišťovnictví (21 278 Kč) a zaměstnanci odvětví dobývání nerostných rud (20 262 Kč). V čase rostly nejpomaleji mzdy v odvětví ubytování a stravování (o 13,5%) a v oblasti nemovitostí a pronájmu a podnikatelských činností (o 14,6%), nejvyšší růstová dynamika byla naopak zaznamenána v odvětví vzdělávání (o 48,4%) a veřejné správy a obrany (o 46,3%).

Z výsledků výběrového statistického šetření o struktuře mezd zaměstnanců za rok 2004 v Karlovarském kraji vyplývá, že v kraji byla po Pardubickém kraji vyplácena 2. nejnižší průměrná mzda v rámci celé České republiky. **Mzdová úroveň** kraje je vyjádřena průměrnou mzdou 18 070 Kč a mediánem (tj. mzda prostředního zaměstnance) 16 094 Kč. Variační koeficient 61,1% svědčí o střední úrovni variability mezd. Podíl průměrné mzdy k mediánu nadsazuje tuto mzdu o 12,3% nad medián a vypovídá o mírné šikmosti mzdového rozdělení. Jelikož je běžně ve statistice používaná výlučně jen průměrná mzda, neboť z podnikových výkazů medián nelze spočítat, nelze variabilitu mezd hodnotit ve vývoji. U mužů byla šetřením zjištěna průměrná mzda 20 032 Kč s mediánem 17 666 Kč a podílem těchto dvou ukazatelů (113,4%) byla zjištěna vyšší šikmost mzdového rozdělení oproti ženám (108,4%), jejichž průměrná mzda činila 15 645 Kč s mediánem 14 431 Kč. Ženy tedy pobíraly v kraji průměrně 78,1% mzdy mužů.

Dle výsledků šetření připadl na kraj v rámci ČR nejnižší podíl (2,61%) zaměstnanců a 3. nejnižší **placený čas** (171,6 hod. na měsíc), přitom mužům bylo měsíčně v průměru placeno 173,2 hod. a ženám o 3,6 hod. méně.

Z hlediska **struktury průměrné mzdy** byla mzda v kraji tvořena ze 66,95% základní složkou, 14,45% představovaly prémie a odměny, 10,44% náhrady mzdy a 7,28% ostatní příplatky. Nejmenší složkou mzdy byly příplatky za přesčas (0,65%) a odměny za pohotovost (0,23%). Ve srovnání s ostatními kraji nebyla struktura průměrné mzdy výrazněji odlišná, jen podíl prémie a odměn zaujímal nejnižší část mzdy.

Podle hlavních **tříd zaměstnání klasifikace KZAM** byly v Karlovarském kraji zjištěny nejvyšší mzdy u vedoucích a řídicích zaměstnanců (34 916 Kč), ačkoliv byly téměř 2x tak vysoké jako průměrné mzdy (o 3,2%), proti stejné třídě kraje Hlavní město Praha dosáhly jen 59,9% a byly 3. nejnižší ze 14 krajů. Právě u této třídy byl rozdíl proti nejvyšší mzdě v kraji Hl. m. Praha nejvýraznější, v ostatních třídách byla polarita obou krajů daleko méně patrná, pohybovala se od 75,6% u kvalifikovaných dělníků a výrobců do 86,4% u dělníků v zemědělství a lesnictví. Zjištěná mzda provozních pracovníků ve službách a obchodě (14 757 Kč) překročila průměr kraje Hl. m. Praha o 4,1% a byla nejvyšší v celé republice.

Tab. 4.3.4 Dojíždka za prací podle okresů

	Dojíždějící do obce			Vyjíždějící z obce			Rozdíl dojíždějící - vyjíždějící		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Karlovarský kraj	50 935	30 857	20 078	55 333	33 858	21 475	-4 398	-3 001	-1 397
Cheb	13 196	7 828	5 368	13 800	8 300	5 500	-604	-472	-132
Karlovy Vary	19 136	11 226	7 910	19 576	12 220	7 356	-440	-994	554
Sokolov	18 603	11 803	6 800	21 957	13 338	8 619	-3 354	-1 535	-1 819

Dojíždka obyvatelstva do zaměstnání představuje významný sociální jev, jelikož její rozsah, vzdálenosti, směry a formy monitorují ekonomickou strukturu regionu. Odpovídají na jedné straně dosaženému stupni koncentrace obyvatel (resp. sídelní rozdrobenosti) a na straně druhé rozmístění pracovních příležitostí.

Dojíždka je nutno chápat jako proces vztahově – integrační, podílející se významným způsobem na formování funkčně prostorových vazeb sídelní struktury.

Z celkového počtu zaměstnaných obyvatel Karlovarského kraje **vyjíždí** za prací mimo místo svého trvalého bydliště celkem 55 333 osob, tj. 38,5% všech zaměstnaných.

Mezi vyjíždějícími logicky převažovali muži, a to 61,2%. Nižší podíl vyjíždějících žen (38,8%) je dán především jejich péčí o děti a o domácnost, kdy hledají zaměstnání převážně v blízkosti svého bydliště, i když někdy za méně výhodných platových podmínek, jen aby mohly rodině zabezpečit potřebný servis.

Opačným směrem, tedy do Karlovarského kraje, dojíždělo za zaměstnáním celkem 50 935 osob. I pro dojíždku platí podobné tendence jako pro vyjíždku – výrazně převažuje dojíždka mužů (60,6%) nad dojíždkou žen (39,4%).

Převažující počet vyjíždějících nad dojíždějícími se odrazil v záporném saldu dojíždky za prací ve výši 4 398 osob, kdy největší záporné saldo 3 354 osob připadá na okres Sokolov, což je důsledek omezení těžby uhlí, a tím se snižující nabídky pracovních míst v této oblasti.

Tab. 4.3.5 Intenzita vyjíždky a obsazená pracovní místa podle okresů

	Podíl vyjíždějících zaměstnaných osob z obce bydliště (%)			Obsazená pracovní místa			Obsazená pracovní místa na 1 000 zaměstnaných ¹⁾		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Karlovarský kraj	38,4	43,2	32,7	139 762	75 415	64 347	969	962	979
Cheb	31,6	35,3	27,3	43 029	23 030	19 999	986	980	993
Karlovy Vary	34,1	39,0	28,2	57 024	30 348	26 676	992	968	1 021
Sokolov	51,0	56,6	44,2	39 709	22 037	17 672	922	935	907

¹⁾ bydlících na příslušném území

Intenzita vyjíždky, měřená podílem osob vyjíždějících za prací na celkovém počtu zaměstnaných osob, činí v rámci Karlovarského kraje 38,4%, což je o 1,9 procentního bodu nad celostátním průměrem. I zde lze vysledovat, že v rámci Sokolovského okresu je intenzita vyjíždky podstatně vyšší (51,0%) než v ostatních dvou okresech Karlovarského kraje.

Tab. 4.3.6 Nezaměstnanost k 31. 12.

Zdroj: MPSV

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/2000	průměrná roční
Uchazeči o zaměstnání celkem	13 174	14 062	16 115	17 362	18 726	42,1	9,2
z toho:							
ženy	6 032	6 371	7 285	7 983	8 812	46,1	9,9
občané se zdravotním postižením	1 396	1 501	1 635	1 715	1 935	38,6	8,5
absolventi a mladiství	1 625	1 738	1 731	1 528	1 479	-9,0	-2,3
Uchazeči o zaměstnání pobírající příspěvek v nezaměstnanosti	4 162	4 769	5 037	5 208	4 448	6,9	1,7
Míra registrované nezaměstnanosti (%) ¹⁾	8,02	8,71	10,07	10,62	11,60	²⁾ 3,58	x
Volná pracovní místa celkem	1 542	1 401	1 226	1 147	1 196	-22,4	-6,2
z toho pro občany se zdravotním postižením	79	146	56	31	114	44,3	9,6
Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo	8,5	10,0	13,1	15,1	15,7	84,7	16,6

¹⁾ podle metodiky platné do 30. 6. 2004

²⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

Od vzniku Karlovarského kraje, tj. od roku 2000, se **nezaměstnanost** vyvíjí nepříznivě. Registrovaná míra nezaměstnanosti (podle metodiky platné do 30.6.2004) zjištěná za rok 2004 na základě evidence úřadů práce řadila kraj na 10. místo mezi 14 kraji ČR.

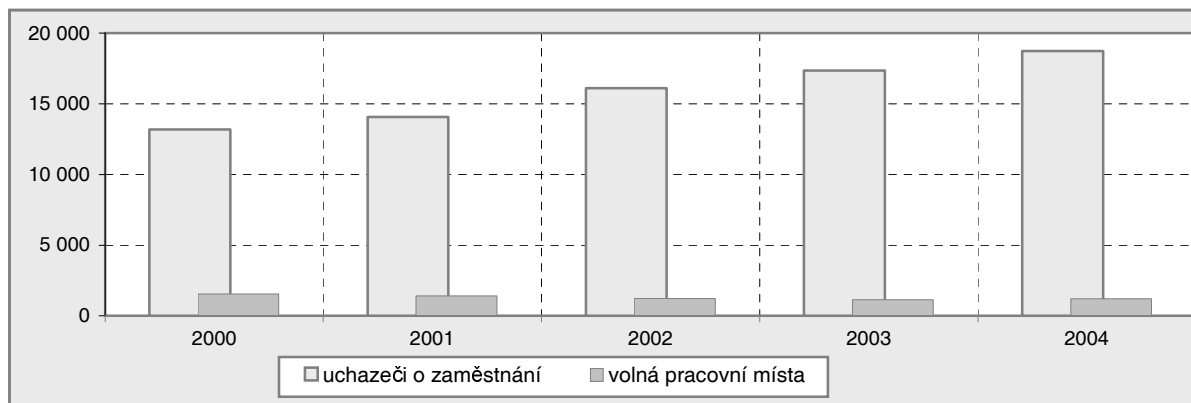
Problematika poměrně vysoké a stále vzrůstající **míry nezaměstnanosti** v kraji spočívá v tom, že řada tradičních podniků byla v 90. letech privatizována nebo transformována na menší podniky, které později zkrachovaly nebo podstatně omezily počet zaměstnanců a nově vytvořená pracovní místa mezeru na pracovním trhu nepokryla. Zvyšování počtu lidí bez zaměstnání v ekonomice znamená nejen jejich nižší kupní sílu, ale zároveň nižší ochotu utrácet ze strany těch, jimž riziko ztrát zaměstnání hrozí. Dalšími důvody vysoké nezaměstnanosti v kraji je restrukturalizace zemědělství, špatná dopravní obslužnost, jejímž projevem je obtížné a časově náročné dojíždění za prací, které je umocněno téměř nemožností se za prací přestěhovat (imobilita obyvatelstva) v důsledku nedostatečně fungujícího trhu s byty.

Zatímco v roce 2000 představovala míra registrované nezaměstnanosti v kraji 8,02%, v roce 2004 již dosáhla 11,60% a byla o 1,27 procentního bodu nad republikovým průměrem.

V evidenci úřadů práce v Karlovarském kraji bylo v roce 2004 vedeno 18 726 uchazečů, tj. 3,5% z úhrnu ČR. V relaci k roku 2000 to představuje nárůst o 5 552 uchazečů, tj. o 42,1% při meziročním průměrném tempu růstu 9,2%.

Graf 13 Uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa

Zdroj: MPSV

Podíl nezaměstnaných žen na začátku sledovaného období osciloval kolem 45%, v posledních dvou letech se mírně zvyšoval až na 47,1% v roce 2004. Celkový nárůst absolutního počtu byl u žen intenzivnější o 4,1 procentního bodu než u počtu všech uchazečů o práci a dosáhl 46,1% při průměrném ročním tempu růstu 9,9%. Ženy obecně, zvláště pak matky s malými dětmi, hledají hůř uplatnění, stejně jako nadále přetrvává menší ochota zaměstnavatelů zaměstnávat osoby se zdravotním postižením. Uchazečů z řad občanů se změněnou pracovní schopností od roku 2000 přibýlo o 38,6% a jejich podíl na registrovaných nezaměstnaných dosáhl 10,3%. Absolventů škol bylo mezi všemi uchazeči 7,9% a od roku 2001 jejich počet vykazoval příznivou klesající tendenci, což svědčí o tom, že úřady práce v kraji využívají vládní program, který umožňuje absolventy v novém zaměstnání dotovat. V poslední době zaměstnavatelé celkem ochotně zaměstnávají absolventy škol, ačkoliv jim chybí zkušenosti a praxe, oceňují jejich flexibilitu, chuť stěhovat se za prací a zejména počítačové a jazykové schopnosti.

Paradoxně s rostoucím počtem uchazečů o práci, klesá počet **volných pracovních míst**. Oproti roku 2000 ubylo v kraji 346 volných pracovních míst (tj. o 22,4%). Celková nabídka volných pracovních míst k 31.12.2004 představovala 1 196, z toho jen 20,7% pro absolventy a mladistvé a 9,5% pro občany se zdravotním postižením. Počet uchazečů na jedno volné pracovní místo od roku 2000 výrazně vzrostl (o 84,7%) na 15,7 a ve srovnání s republikovým průměrem připadlo na 1 volné pracovní místo v kraji o 5,1 uchazeče více. V rámci kraje byla nejhorší situace v okrese Sokolov, kde na 1 volné pracovní místo vycházelo 20,9 uchazeče, naopak v okrese Cheb to bylo jen 10,9 uchazeče.

Tab. 4.3.7 Uchazeči o zaměstnání podle délky nezaměstnanosti k 31. 12.

Zdroj: MPSV

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %	
						2004/2000	průměrná roční	2000	2004
Uchazeči o zaměstnání celkem	13 174	14 062	16 115	17 362	18 726	42,1	9,2	100,0	100,0
v tom podle délky nezaměstnanosti:									
do 3 měsíců	3 870	4 343	4 014	4 102	4 773	23,3	5,4	29,4	25,5
3 - 6 měsíců	2 491	2 737	2 914	3 115	3 129	25,6	5,9	18,9	16,7
6 - 9 měsíců	1 361	1 392	1 651	1 671	1 765	29,7	6,7	10,3	9,4
9 - 12 měsíců	1 020	1 055	1 404	1 381	1 431	40,3	8,8	7,7	7,6
12 - 24 měsíců	2 384	2 021	2 956	2 983	2 994	25,6	5,9	18,1	16,0
nad 24 měsíců	2 048	2 514	3 176	4 110	4 634	126,3	22,6	15,5	24,7

V kraji vzrůstá jak počet **dlouhodobě nezaměstnaných**, tak i délka trvání jejich nezaměstnanosti. Podle délky nezaměstnanosti připadl v kraji v roce 2004 nejvyšší podíl nezaměstnaných do skupiny do 3 měsíců (25,5%), jejich strukturální podíl však doznal pokles o 3,9 procentního bodu. Druhou nejčetněji obsazenou skupinou byla délka nad 24 měsíců (24,7%), která zároveň zaznamenala nejvyšší strukturální nárůst proti roku 2000 o 9,2 procentního bodu. Neumístěných uchazečů déle než 1 rok bylo v kraji ke konci roku 2004 evidováno 7 628 (také 3,5% z úhrnu ČR), avšak s výraznějším nárůstem proti roku 2000 (o 72,1%). Tito uchazeči představovali v kraji v roce 2004 celkem 40,7% ze všech uchazečů, v roce 2000 jen 33,6%. Přitom podíl nezaměstnaných žen déle než 1 rok činil 47,4%.

Tab. 4.3.8 Uchazeči o zaměstnání podle věku k 31. 12.

Zdroj: MPSV

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %	
						2004/2000	průměrná roční	2000	2004
Uchazeči o zaměstnání celkem	13 174	14 062	16 115	17 362	18 726	42,1	9,2	100,0	100,0
v tom ve věku:									
do 24	3 586	3 720	4 199	4 329	4 240	18,2	4,3	27,2	22,6
25 - 34	3 163	3 386	3 860	4 276	4 496	42,1	9,2	24,0	24,0
35 - 44	2 641	2 816	3 080	3 300	3 712	40,6	8,9	20,0	19,8
45 - 54	3 192	3 430	3 962	4 197	4 694	47,1	10,1	24,2	25,1
55 - 59	543	656	935	1 154	1 451	167,2	27,9	4,1	7,7
60 a více	49	54	79	106	133	171,4	28,4	0,4	0,7

Z hlediska **věku uchazečů** byla nejčetněji zastoupena věková skupina 45 – 54 let (4 694 uchazečů, tj. 25,1%). Pro tuto věkovou skupinu je velmi obtížné nalézt uplatnění, a to většinou z důvodu nízké flexibility a špatné jazykové výbavy, ačkoliv se u těchto lidí dají očekávat pracovní zkušenosti a dlouhodobá praxe. Proti roku 2000 se jejich počet zvýšil o 47,1%, což představuje průměrné roční tempo růstu 10,1%. Druhá nejčetněji zastoupená je věková skupina 25 – 34 let (24,0%), jejíž nárůst ve sledovaném období dosáhl 42,1%, tj. průměrně ročně 9,2%. Nejnižší růstová dynamika byla zaznamenána u věkové skupiny do 24 let (o 18,2%, tj. průměrně ročně 4,3%) a podíl této skupiny byl ve struktuře v roce 2000 nejvyšší. K nejintenzivnějšímu růstu dochází u nejstarších věkových kategorií, i když jejich absolutní počty zůstávají nejnižší. Zařazení do pracovního procesu se již u těchto lidí, často ve věku těsně před odchodem do důchodu, nedá předpokládat, proto v mnohých případech řeší tuto obtížnou až kritickou situaci předčasným odchodem do důchodu.

Tab. 4.3.9 Kvalifikační struktura uchazečů o zaměstnání k 31. 12.

Zdroj: MPSV

	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000	Struktura v %	
							2000	2004
Uchazeči o zaměstnání celkem	13 174	14 062	16 115	17 362	18 726	142,1	100,0	100,0
v tom:								
základní vzdělání vč. bez vzdělání	6 272	6 947	7 870	8 516	8 709	138,9	47,6	46,5
střední vzdělání bez maturity vč. vyučených	4 759	4 857	5 629	6 182	6 928	145,6	36,1	37,0
ÚSO vzdělání vč. vyučených s maturitou	1 696	1 839	2 108	2 174	2 464	145,3	12,9	13,2
úplné střední všeobecné vzdělání	244	236	272	240	336	137,7	1,9	1,8
vyšší odborné vzdělání	30	22	31	33	42	140,0	0,2	0,2
vysokoškolské vzdělání vč. vědecké výchovy	173	161	205	217	247	142,8	1,3	1,3

Obecně se dá říci, že ve struktuře **uchazečů podle dosaženého vzdělání** se s rostoucí výší dosaženého vzdělání snižuje jejich podíl. Nejhůře nacházejí uplatnění uchazeči se základním vzděláním či bez vzdělání, těch bylo k 31.12.2004 mezi všemi uchazeči 46,5%, avšak ve struktuře jejich podíl doznal pokles o 1,1 procentního bodu. Jinak platí, že se ve sledovaném období struktura uchazečů o zaměstnání podle dosaženého vzdělání výrazně nezměnila.

Tab. 4.3.10 Registrovaná míra nezaměstnanosti k 31. 12. podle okresů

(podle metodiky platné do 30. 6. 2004)

						v %
	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000 v bodech
Česká republika	8,78	8,90	9,81	10,31	10,33	1,55
Karlovarský kraj	8,02	8,71	10,07	10,62	11,60	3,58
v tom okresy:						
Cheb	5,68	5,41	7,21	8,34	9,75	4,07
Karlovy Vary	8,23	9,35	10,20	10,34	11,44	3,21
Sokolov	9,89	10,94	12,49	13,14	13,53	3,64

V rámci Karlovarského kraje byla po celé sledované období nejvyšší míra nezaměstnanosti v okrese Sokolov (13,53% v roce 2004), nejnižší pak v okrese Cheb (5,41% v roce 2001).

4.4 Školství

Ve **školství** na všech jeho stupních se odráží s časovým posunem nepříznivý demografický vývoj populace, zejména porodnost. Silnější ročníky školy opouštějí a nastupují generace narozené v období s nízkou porodností. Podle demografické prognózy zůstane zachována výrazně klesající tendence i v budoucnosti.

Tab. 4.4.1 Mateřské a základní školy

Zdroj: ÚIV

	Školní rok					Rozdíl 2004 - 2000
	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	
Mateřské školy	155	151	147	140	138	-17
třídy	371	358	355	354	350	-21
učitelé	711	681	681	679	663	-48
děti	8 561	8 140	8 183	8 227	8 197	-364
Základní školy	109	109	109	107	102	-7
třídy	1 468	1 442	1 394	1 345	1 284	-184
učitelé	2 076	2 080	2 040	1 984	1 930	-146
žáci	32 209	31 430	30 570	29 236	27 819	-4 390

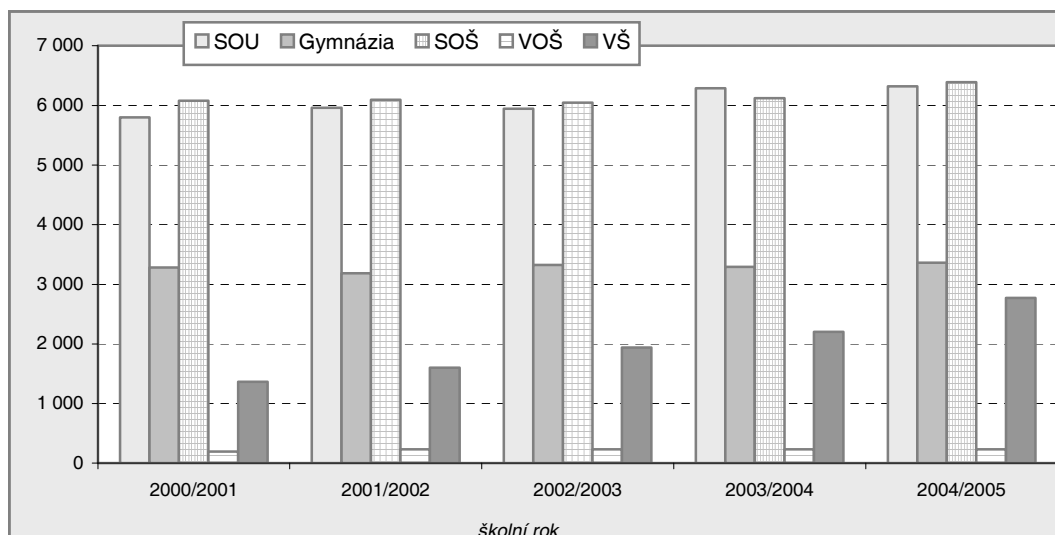
Ve školním roce 2004/2005 navštěvovaly děti Karlovarského kraje 138 mateřských škol, tj. o 17 méně než ve školním roce 2000/2001 (2,9% z úhrnu ČR) a 102 základních škol, což znamená o 7 méně (2,7% z úhrnu ČR). V mateřském a základním školství je ve sledovaném období patrný poměrně významný úbytek žáků, v návaznosti na to dochází ke slučování či rušení škol a zároveň ke snižování stavu učitelů. Zatímco v mateřském školství se nepatrně zvýšil počet dětí na 1 učitele (o 0,4 dítěte na 12,4 dítěte), v základním školství je tendence opačná (pokles o 1,1 žáka na 14,4 žáka).

Tab. 4.4.2 Střední školy

Zdroj: ÚIV

	Školní rok					Rozdíl 2004 - 2000
	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	
Střední odborná učiliště	19	19	18	19	19	0
třídy	249	249	254	287	286	37
učitelé	346	354	391	374	420	74
mistři odborného výcviku	250	263	253	256	252	2
učni	5 800	5 959	5 944	6 289	6 321	521
Gymnázia	8	8	8	8	9	1
třídy	120	116	122	121	123	3
učitelé	295	286	298	296	294	-1
studenti	3 280	3 188	3 327	3 293	3 362	82
Střední odborné školy	25	25	25	25	24	-1
třídy	250	245	243	246	251	1
učitelé	616	611	603	616	633	17
studenti	6 078	6 095	6 045	6 118	6 391	313
Vyšší odborné školy	2	2	2	2	2	0
studijní skupiny	9	17	17	17	20	11
učitelé	48	48	47	41	50	2
studenti	196	230	232	235	233	37

Graf 14 Studenti středních a vysokých škol

Na rozdíl od mateřského a základního školství zaznamenává střední školství progresivní vývoj, který svědčí o tom, že mezi mladou generací roste poptávka po vyšším kvalitnějším vzdělání. Zatímco ještě v 90. letech minulého století převažoval počet žáků středních odborných učilišť nad počtem žáků středních odborných škol a gymnázií, v posledních letech je situace opačná. U učňovského i středního školství se ve sledovaném období drží poměrový ukazatel počet žáků na 1 třídu na přibližně stejné úrovni (u učilišť osciluje hodnota mezi 21,9 – 23,9, u gymnázií jsou hodnoty vyšší, avšak zase vyrovnanější 27,2 – 27,5 a u středních odborných škol 24,3 – 25,9). U vyšších odborných škol se velikost studijní skupiny snížila z 21,8 studenta v roce 2000 na 11,7 studenta v roce 2004.

Tab. 4.4.3 Vysoké školy

Zdroj: ÚIV

	Školní rok					Rozdíl 2004 - 2000
	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	
Vysoké školy	1	1	1	1	1	0
fakulty	1	1	1	1	1	0
studenti se státním občanstvím ČR	1 351	1 584	1 920	2 184	2 732	1 381
v bakalářském programu	920	1 044	1 360	1 580	2 250	1 330
v magisterském programu	431	540	560	604	482	51
v doktorském programu	-	-	-	-	-	x
studující cizinci	14	15	17	17	38	24
další vzdělávání	779	815	1 441	1 761	675	-104
v tom:						
veřejné vysoké školy	-	-	-	-	-	x
fakulty	1	1	1	1	1	0
studenti	1 211	1 305	1 473	1 609	1 972	761
soukromé vysoké školy	1	1	1	1	1	0
fakulty	-	-	-	-	-	x
studenti	154	294	464	592	798	644
státní vysoké školy	-	-	-	-	-	x
fakulty	-	-	-	-	-	x
studenti	-	-	-	-	-	x

Na území Karlovarského kraje vzdělává studenty Fakulta ekonomická veřejné vysoké školy Západočeské univerzity Plzeň, která sídlí v Chebu. V Karlových Varech působí Vysoká škola Karlovy Vary, která patří mezi soukromé vysoké školy. Ve školním roce 2004/2005 studovalo v Karlovarském kraji na vysokých školách 2 732 studentů, což představuje 1,0% všech studentů v ČR (v roce 2000 jen 0,6%). Jejich počet se proti roku 2000 zvýšil o 1 381 studentů, tj. o 102,2%. Přitom v bakalářském programu studovalo 82,4% studentů, tento podíl doznal proti roku 2000 nárůst o 14,3 procentního bodu.

4.5 Zdravotnictví

Ve sféře **zdravotnictví** byl ve sledovaném období zaznamenán nárůst počtu lékařů jak absolutně (o 51 na 1 103 lékařů), tak relativně – v přepočtu na 1 000 obyvatel (o 0,1 na 3,6). Ve srovnání s republikovým průměrem se dá konstatovat, že Karlovarský kraj je pod úrovní o 0,4 lékaře na 1 000 obyvatel a mezi 14 kraji je na 7. – 9. místě společně s krajem Jihočeským a Moravskoslezským.

Tab. 4.5.1 Vybrané ukazatele zdravotnictví

Zdroj: ÚZIS

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Lékaři celkem (přepočtené osoby)	1 052	1 072	1 063	1 096	1 103	51
z toho v nestátních zařízeních	848	764	753	1 054	1 068	220
Lékaři na 1 000 obyvatel	3,5	3,5	3,5	3,6	3,6	0,1
Střední zdravotničtí pracovníci (přepočtené osoby)	3 339	3 372	3 447	3 437	3 125	-214
Lůžka v nemocnicích	1 776	1 712	1 688	1 710	1 734	-42
Lůžka v odborných léčebných ústavech	358	368	398	323	393	35
z toho v léčebnách dlouhodobě nemocných	283	293	323	323	393	110
Lékárny a výdejny ¹⁾	65	69	71	75	80	15
Samostatné ordinace lékařů ¹⁾						
pro dospělé	121	120	119	119	118	-3
pro děti a dorost	65	64	62	60	64	-1
stomatologů	134	136	137	137	140	6
gynekologů	40	40	40	40	42	2
specialistů	167	185	198	204	222	55
Ostatní samostatná zdravotnická zařízení ¹⁾	139	143	131	133	137	-2
Hospitalizovaní	54 619	54 759	57 812	57 880	58 413	3 794
Průměrná ošetrovací doba ve dnech	8,1	7,7	8,0	8,2	7,9	-0,2

¹⁾ bez detašovaných pracovišť

Zdravotnictví v posledních letech prodělává velké změny nejen legislativní, ale i strukturální a některé z nich způsobují další problémy a nejasnosti v této problematické oblasti. V Karlovarském kraji probíhá transformace zdravotnictví s cílem posílení jeho stabilizace a zefektivnění jeho dalšího rozvoje. V konečném výsledku má dojít ke sloučení tří okresních nemocnic do jedné akciové společnosti – krajské nemocnice. Také velkou pozornost věnuje kraj rychlé záchranné zdravotní pomoci. Aby byla zajištěna kvalitní a včasná urgentní zdravotní péče pro celé území, přistoupil kraj k modernizaci výjezdových stanovišť v Mariánských Lázních a Aši. Bude následovat výstavba tří nových stanovišť v Nejdku, Žluticích a Horním Slavkově. Rychlá zdravotní péče bude tak díky tomu dostupná všem občanům kraje během 15 minut od přijetí tísňové výzvy. Nejvýznamnější investicí do zdravotnictví byl v roce 2004 centrální pavilon Nemocnice Karlovy Vary, který byl dokončen nákladem 160 mil. Kč a dále vytvoření krajského kardiointervenčního centra za 50 mil. Kč.

Přechod zdravotních zařízení pod kraj způsobil významný nárůst počtu lékařů v nestátních zdravotnických zařízeních, počet těchto lékařů představuje nyní 96,8% všech lékařů (tj. nárůst o 25,8 procentního bodu od roku 2000). Dalšími zřizovateli nestátních zdravotnických zařízení mohou být obce, fyzické osoby a jiné právnické osoby či církve.

Zatímco **počty lékařů** vzrůstaly, a to zejména v nestátních zařízeních, počty středních zdravotnických pracovníků doznaly poměrně významného snížení o 6,4% (tj. o 214 přepočtených osob). K tomuto razantnímu snižování byly nemocnice tlačeny Ministerstvem zdravotnictví, stejně jako ke snižování počtu lůžek na málo využitých odděleních, z důvodu úspor finančních prostředků. **Počet lůžek** v nemocnicích se proti roku 2000 snížil o 42, tato klesající tendence byla přerušena v roce 2002, odkdy naopak počet lůžek doznal nárůst o 46. Tento nárůst souvisí s organizační změnou, při které dříve samostatné léčebny dlouhodobě nemocných přešly pod nemocnice. Za sledované období se počet lůžek v léčebnách dlouhodobě nemocných zvýšil o 38,7% na 393 lůžek. Tak jak se ve sledovaných letech zvyšovaly počty hospitalizovaných (o 6,9%) až na 58 413 v roce 2004 (tj. 2,6% z úhrnu ČR), vzrůstalo i **využití lůžkového fondu** v nemocnicích. Na 10 000 obyvatel v roce 2004 připadlo 1 923 realizovaných hospitalizací (v roce 2000 celkem 1 793 realizovaných hospitalizací), tj. o 254 méně proti republikovému průměru a po Pardubickém kraji 2. nejnižší využití lůžkového fondu. Podle tzv. lůžkodnů vzrostlo v kraji proti roku 2000 využití lůžkového fondu v nemocnicích ve dnech o 19,8 dne na 267,8 dne, přesto však zůstalo za republikovým průměrem o 5,7 dne. Karlovarský kraj se tímto výsledkem zařadil na 5. místo ze 14 krajů.

Tab. 4.5.2 Kalendářní dny pracovní neschopnosti podle příčiny a podle okresů

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %	
						2004/ 2000	průměrná roční	2000	2004
Kalendářní dny pracovní neschopnosti	2 691 579	2 789 322	2 824 413	2 739 317	2 311 821	-14,1	-3,7	100,0	100,0
v tom podle příčiny:									
pro nemoc	2 438 939	2 536 908	2 567 124	2 483 094	2 080 866	-14,7	-3,9	90,6	90,0
pro pracovní úrazy	88 926	91 900	92 213	90 775	85 636	-3,7	-0,9	3,3	3,7
pro ostatní úrazy	163 714	160 514	165 076	165 448	145 319	-11,2	-2,9	6,1	6,3
v tom podle okresů:									
Cheb	793 722	802 847	821 524	784 691	646 176	-18,6	-5,0	29,5	28,0
Karlovy Vary	1 151 368	1 200 981	1 236 073	1 216 453	1 061 289	-7,8	-2,0	42,8	45,9
Sokolov	746 489	785 494	766 816	738 173	604 356	-19,0	-5,1	27,7	26,1

Ve sledovaném období v Karlovarském kraji poklesl **počet nemocensky pojištěných** osob (o 6,6% na 111 108) i počet nově hlášených případů pracovní neschopnosti (dokonce o 33,2% na 73 138 v roce 2004), klesá i průměrný denní stav práce neschopných (o 1 038 osob na 6 316 osob), přesto průměrná doba trvání 1 případu pracovní neschopnosti trvale vzrůstá (o 7,0 dne na 31,6 dne). Průměrná doba trvání byla v roce 2004 v kraji oproti republikovému průměru o 3,2 dne kratší a společně s krajem Hl. m. Praha byla nejkratší mezi 14 kraji. V rámci kraje nejdéle v průměru stonali v okrese Karlovy Vary (34,0 dne), nejkratší průměrnou pracovní neschopnost vykázal okres Cheb (28,5 dne).

Úhrnná **doba pracovní neschopnosti** byla v kraji v roce 2004 proti roku 2000 o 379,8 tis. kalendářních dnů (o 14,1%) kratší. Podle příčiny se její struktura v čase výrazněji neměnila, 90,0% připadalo na nemoc, 6,3% na ostatní úrazy a 3,7% na pracovní úrazy. Téměř polovina (45,9%) z této doby bylo prostonáno v okrese Karlovy Vary, nejméně (26,1%) v okrese Sokolov.

Tab. 4.5.3 Průměrné procento pracovní neschopnosti podle příčiny a podle okresů

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000 v bodech
Průměrné procento pracovní neschopnosti	6,180	6,541	6,717	6,569	5,685	-0,495
v tom podle příčiny:						
pro nemoc	5,600	5,949	6,105	5,955	5,117	-0,483
pro pracovní úrazy	0,204	0,216	0,219	0,218	0,211	0,006
pro ostatní úrazy	0,376	0,376	0,393	0,397	0,357	-0,019
v tom podle okresů:						
Cheb	6,239	6,515	6,585	6,345	5,433	-0,807
Karlovy Vary	6,396	6,727	6,950	6,836	6,025	-0,370
Sokolov	5,818	6,301	6,503	6,398	5,417	-0,401

Přestože **průměrné procento pracovní neschopnosti** výrazně pokleslo, proti roku 2000 o 0,495 a proti roku 2003 dokonce o 0,884 procentního bodu, úrovně z 90. let se nepodařilo dosáhnout. Hodnota průměrného procenta pracovní neschopnosti v roce 2004 v Karlovarském kraji 5,685% byla proti republikovému průměru o 0,172 procentního bodu nižší a zaujala 3. nejnižší pořadí mezi 14 kraji. Zatímco procento pracovní neschopnosti pro nemoc i pro ostatní úrazy doznalo v kraji proti roku 2000 příznivé snížení, u pracovních úrazů byl zaznamenán nepatrný nárůst (o 0,006 procentního bodu).

Podle okresů bylo vykázáno nejvyšší procento pracovní neschopnosti v roce 2004 v okrese Karlovy Vary, kde však došlo i k nejnižšímu poklesu ve srovnání s rokem 2000. Nejnižší úhrnná nemocnost postihla okres Sokolov.

4.6 Sociální péče

Sociální péčí zajišťuje stát pomoc občanům, kteří se ocitli v nepříznivých životních poměrech a nemohou je překonat bez pomoci společnosti. Služby a dávky sociální péče zahrnují péči o rodinu a dítě, péči o občany se změněnou pracovní schopností, o staré občany a občany těžce postižené na zdraví, péči o občany, kteří potřebují zvláštní pomoc a občany společensky nepřizpůsobené.

V Karlovarském kraji se ve sledovaném období postupně mění struktura zařízení sociální péče směrem ke kvalitnějším službám. Domovy – penziony pro důchodce a domy s pečovatelskou službou zajišťují našim starším spoluobčanům odpovídající prostředí a služby pro jejich další důstojný život a nabízí jim domácí prostředí, na které byli celý život zvyklí.

Tab. 4.6.1 Zařízení sociální péče k 31. 12.

Zdroj: MPSV

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Ústavy sociální péče pro dospělé	3	3	3	2	3	0
místa	213	213	213	i.d.	214	1
Ústavy sociální péče pro mládež	8	8	8	8	8	0
místa	495	490	496	490	491	-4
Domovy důchodců	8	8	8	8	8	0
místa	676	612	629	630	630	-46
Domovy - penziony pro důchodce	9	9	9	9	10	1
místa	1 007	1 008	1 007	1 012	1 064	57
Domy s pečovatelskou službou	26	29	35	38	41	15
bytové jednotky	963	964	1 219	1 255	1 354	391
Ostatní zařízení sociální péče	6	7	9	9	11	5
místa	160	160	174	192	232	72
Dětské domovy	10	10	10	10	10	0
místa	480	480	480	480	480	0

Výdaje na **dávky nemocenského pojištění** za rok 2004 dosáhly 672,2 mil. Kč, což bylo o 54,8% méně než v roce 2000. Pokles vykázaly všechny složky, přitom nejintenzivněji dávky nemocenského (o 56,8%) a peněžité pomoci v mateřství (o 37,1%). Z hlediska struktury představovalo v roce 2004 nemocenské 83,3% objemu dávek nemocenského pojištění, peněžité pomoci v mateřství 13,4% a podpora při ošetřování člena rodiny 3,3%. Přitom největší změnu ve struktuře v relaci k roku 2000 doznalo nemocenské (- 3,8 procentního bodu) a peněžité pomoci v mateřství (+ 3,8 procentního bodu).

Tab. 4.6.2 Vybrané ukazatele sociálního zabezpečení

Zdroj: MPSV

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Příjemci důchodů celkem (prosinec)	69 061	69 484	69 407	69 775	70 806	1 745
z toho plných starobních	37 802	38 183	37 854	38 070	39 066	1 264
Průměrná měsíční výše plného starobního důchodu v Kč (prosinec)	6 243	6 751	6 770	7 002	7 190	947
Výdaje na dávky nemocenského pojištění (mil. Kč)	1 488,8	729,5	791,9	801,7	672,2	-816,6
z toho:						
nemocenské	1 296,8	618,6	678,7	685,8	560,2	-736,7
peněžitá pomoc v mateřství	143,0	76,9	83,7	85,3	89,9	-53,1
podpora při ošetřování člena rodiny	28,1	33,6	29,4	30,5	21,8	-6,2
Držitelé průkazů zdravotně postižených (k 31. 12.)	11 285	10 474	5 493	2 548	6 978	-4 307
Osoby v evidenci sociálně potřebných	16 170	14 801	14 404	14 404	14 404	-1 766
Žadatelé o umístění v domově důchodců	377	374	247	472	673	296
Žadatelé o umístění v penzionu pro důchodce	1 598	1 708	942	1 264	1 747	149
Neuspokojení žadatelé o byt v domě s pečovatelskou službou	258	609	465	587	507	249
Osoby, jimž byla poskytnuta pečovatelská služba	2 653	2 623	1 597	2 598	2 585	-68
Výdaje na pečovatelskou službu (mil. Kč)	23,2	24,9	21,5	26,9	31,2	8,0

V roce 2004 bylo v Karlovarském kraji 70 806 **příjemců důchodů** (tj. 2,7% z úhrnu ČR), z toho 55,2% pobíralo důchod starobní, 16,9% důchod invalidní a 25,5% důchod vdovský a vdovecký. Ve sledovaném období přibývá příjemců důchodů, proti roku 2000 se jejich počet zvýšil o 1 745 osob, tj. o 2,5%. Na tomto zvýšení se podílel zejména růst počtu příjemců starobních důchodů (o 1 264) a částečných invalidních důchodů (o 655). Nejintenzivnější nárůst byl zaznamenán u počtu příjemců vdoveckých důchodů (o 14,3%).

Průměrná výše plného starobního důchodu v Karlovarském kraji v roce 2004 činila 7 190 Kč (8 089 Kč u mužů a 6 507 Kč u žen), což představovalo proti roku 2000 nárůst o 15,2%. Nejčastější výše rozpětí pobíraného starobního důchodu v Karlovarském kraji je 6 000 – 6 999 Kč, kterou pobírá 29,0% příjemců. Do 3 999 Kč pobírá 2,1% příjemců a u 3,6% příjemců přesahuje starobní důchod 10 000 Kč. Ve srovnání s celorepublikovým průměrem byl tento o 80 Kč (o 1,1%) nižší, mezi kraji to představuje 8. pořadí.

Ke 31.12.2004 bylo na území Karlovarského kraje evidováno 6 978 **držitelů průkazů zdravotně postižených**, z toho 6,2% ve věku do 18 let. Počty držitelů průkazů se výrazně snižovaly do roku 2003 (proti roku 2000 o 77,4%), poté následoval výrazný nárůst o 174,9%.

Žadatelů o umístění v domově důchodců bylo v roce 2004 evidováno 673, což proti roku 2000 představuje nárůst o 78,5% (o 296 osob). Z toho 2,1% je považováno za přednostní a naléhavé čekatele. Z úhrnu žadatelů ČR představuje kraj 1,8%. Penzióny pro důchodce evidovaly 1 747 žadatelů o umístění, jejich nárůst ve srovnání s rokem 2000 dosáhl 9,3% a z republikového úhrnu pocházelo z Karlovarského kraje 9,7% žadatelů. Žadatelů o byt v domě s pečovatelskou službou zůstalo k 31.12.2004 neuspokojeno 507, tj. o 249 více než v roce 2000 a zároveň to znamená 2,4% z úhrnu ČR.

Celkem 2 585 občanům byla v roce 2004 v kraji poskytnuta **pečovatelská služba**. Z toho v 53,2% případech v obecním a v 41,6% případech v krajském zařízení. Z uvedeného celkového počtu byla u 28,5% občanů poskytnuta pečovatelská služba přímo v domovech s pečovatelskou službou a u 30,9% případů šlo jen o dovážku obědů. Počet osob, jimž byla poskytnuta pečovatelská služba se v kraji ve sledovaném období poměrně neměnil, výjimkou byl pouze rok 2002, kdy pečovatelská služba byla poskytnuta jen 1 597 osobám, což představuje jen 60,2% skutečnosti roku 2000.

Výdaje na pečovatelskou službu za rok 2004 činily 31,2 mil. Kč, tzn. že v průměru bylo na 1 osobu, které byla tato péče poskytnuta vydáno 12 070 Kč. V relaci k roku 2000 absolutní výdaje vzrostly o 34,5% a v přepočtu na 1 osobu činily v roce 2000 celkem 8 745 Kč.

Tab. 4.6.3 Dávky státní sociální podpory

Zdroj: MPSV

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Přiznané dávky ¹⁾	1 272 784	1 193 295	1 207 101	1 191 235	1 244 788	x
Vyplacené dávky (mil. Kč) ²⁾	1 031,8	1 028,5	1 091,0	1 046,1	1 190,8	159,0
z toho:						
přídavek na dítě	398,9	396,8	415,3	391,3	373,4	-25,5
sociální příplatek	216,7	209,6	218,9	204,8	190,6	-26,0
příspěvek na bydlení	87,6	93,9	106,6	99,9	93,6	5,9
příspěvek na dopravu	31,1	34,7	38,7	38,5	26,7	-4,4
rodičovský příspěvek	241,5	242,7	256,7	256,4	331,3	89,8
zaopatřovací příspěvek	0,5	0,4	0,4	0,3	0,1	-0,4
pěstounská péče	14,8	15,0	15,2	15,4	16,7	1,8
z toho:						
na potřeby dítěte	11,1	11,2	11,4	11,6	12,6	1,4
odměna pěstouna	3,2	3,5	3,4	3,3	3,6	0,4
porodné	18,6	19,7	25,4	24,7	25,4	6,8
pohřebné	14,6	15,4	14,0	15,0	14,7	0,2

¹⁾ v letech 2000 - 2002 bez zpětně přiznaných dávek²⁾ včetně zpětně vyplacených dávek

V roce 2004 bylo v Karlovarském kraji přiznáno 1 244 788 **dávek státní sociální podpory**, tj. o 4,5% více než v předchozím roce. Na tyto dávky bylo vyplaceno 1 190,8 mil. Kč, tzn. v průměru na 1 dávku 957 Kč. V roce 2000 v průměru připadlo na 1 dávku 811 Kč. Z hlediska struktury vyplácených dávek bylo na přídavky na dítě vyplaceno 31,4%, na rodičovský příspěvek 27,8%, na sociální příplatky 16,0% a na bydlení 2,2%. Největší strukturální změnou mezi krajními roky sledovaného období prošly přídavky na děti (pokles o 7,3 procentního bodu) a sociální příplatky (pokles o 5,0 procentního bodu). Naopak zvýšení výše vypláceného rodičovského příspěvku se odrazilo i v růstu podílu této dávky o 4,4 procentního bodu.

4.7 Kriminalita

Obecným problémem posledních let zůstává vzrůstající **kriminalita**. I když podle výsledků Policejního prezidia ČR v Karlovarském kraji od roku 2002 počet zjištěných trestných činů klesal až na 10 349 v roce 2004. Na úhrnu trestných činů ČR se kraj podílel 2,9%.

Tab. 4.7.1 Trestné činy

Zdroj: Policejní prezidium ČR

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Zjištěné trestné činy	10 675	10 243	11 135	10 591	10 349	-326
z toho:						
hospodářská kriminalita	1 039	913	1 348	1 093	1 037	-2
obecná kriminalita	8 640	8 444	8 854	8 564	8 360	-280
z toho:						
loupeže	161	162	270	217	200	39
vloupání do bytů	268	240	335	296	222	-46
znásilnění	13	29	26	35	31	18
vraždy	4	16	11	12	7	3
Zjištěné trestné činy na 1 000 obyvatel	35,0	33,7	36,7	34,8	34,1	x
z toho:						
hospodářská kriminalita	3,4	3,0	4,4	3,6	3,4	x
obecná kriminalita	28,4	27,8	29,1	28,2	27,5	x

Na všech zjištěných trestných činech se v rozhodující míře podílí obecná kriminalita 80,8% a hospodářská kriminalita 10,0%. V čase se tato struktura měnila jen nepatrně.

V přepočtu na 1 000 obyvatel bylo ve sledovaném období zaznamenáno maximum v roce 2002, a to 36,7 zjištěných trestných činů a minimum v roce 2001 s 33,7 zjištěnými trestnými činy na 1 000 obyvatel.

V roce 2004 se v kraji podařilo objasnit 54,0% ze všech zjištěných trestných činů, v roce 2000 to bylo 54,5%. Nejúspěšnějším rokem ve sledovaném období z hlediska objasněnosti trestných činů byl rok 2001, kdy bylo objasněno 57,5% případů.

Tab. 4.7.2 Zjištěné trestné činy

Zdroj: Policejní prezidium ČR

	Trestné činy celkem			z toho					
				hospodářská kriminalita			obecná kriminalita		
	2000	2004	index 2004/2000	2000	2004	index 2004/2000	2000	2004	index 2004/2000
Česká republika	391 310	351 090	89,7	37 582	33 203	88,3	327 880	292 913	89,3
Karlovarský kraj	10 675	10 349	96,9	1 039	1 037	99,8	8 640	8 360	96,8
Cheb	3 004	2 893	96,3	312	360	115,4	2 408	2 266	94,1
Karlovy Vary	4 763	4 592	96,4	427	410	96,0	3 886	3 855	99,2
Sokolov	2 908	2 864	98,5	300	267	89,0	2 346	2 239	95,4

V obou sledovaných letech 2000 a 2004 se podíl okresů na kriminalitě Karlovarského kraje mění jen minimálně. Největší měrou se podílí okres Karlovy Vary (44,4%), nejmenší zastoupení má okres Sokolov (27,7%).

5. Ekonomický vývoj

5.1 Makroekonomický rámec

Celková **výkonnost ekonomiky** je měřena pomocí souhrnných ukazatelů (hrubá přidaná hodnota, hrubý domácí produkt, tvorba hrubého fixního kapitálu, disponibilní důchod domácností). Na **hrubém domácím produktu (HDP)** vytvořeném v České republice se Karlovarský kraj ve sledovaném období podílí cca 2,6% – 2,7%. Celkový nárůst HDP kraje v roce 2004 proti roku 2000 dosáhl 24,3%, avšak proti celkovému nárůstu HDP v ČR byl o 4,4 procentního bodu nižší a ve srovnání s ostatními kraji byl po Libereckém kraji 2. nejnižší. Příznivější není ani situace v přepočtu HDP na 1 obyvatele, kde 216,6 tis. Kč představuje 79,9% průměru ČR a mezi kraji zaujímá Karlovarský kraj před krajem Olomouckým předposlední místo. HDP na 1 obyvatele v PPS (jednotka pro měření kupní síly) dosahuje za Karlovarský kraj v roce 2004 jen 56,6% průměru za 25 členských zemí Evropské unie a ve srovnání s ostatními kraji je na předposledním místě.

Tab. 5.1.1 Regionální makroekonomické ukazatele

	Měřicí jednotka	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
							2004/2000	průměrná roční
Hrubá přidaná hodnota (HPH) v zákl. cenách	mil. Kč	47 868	49 096	53 144	55 846	59 019	23,3	5,4
Hrubý domácí produkt (HDP) v tržních cenách	mil. Kč	52 932	54 247	58 618	61 476	65 798	24,3	5,6
Podíl kraje na HDP České republiky (ČR=100)	%	2,5	2,3	2,4	2,4	2,4	¹⁾ -0,1	x
Vývoj HDP (stálé ceny roku 1995, min. rok=100)	%	.	96,8	105,9	103,5	101,8	x	x
HDP na 1 obyvatele	Kč	173 778	178 509	192 974	202 171	216 639	24,7	5,7
HDP na 1 obyvatele (ČR=100)	%	83,0	78,8	81,5	80,7	79,9	¹⁾ -3,1	x
HDP na 1 obyvatele v PPS ²⁾ (EU 25 = 100) ³⁾	%	53,8	52,0	55,1	55,6	56,6	¹⁾ 2,8	x
HDP na 1 zaměstnance	Kč	423 605	440 014	489 551	514 798	554 427	30,9	7,0
HDP na 1 zaměstnance (ČR=100)	%	77,8	74,9	81,8	79,0	78,8	¹⁾ 1,0	x
Tvorba hrubého fixního kapitálu (THFK)	mil. Kč	11 199	19 376	17 196	19 433	20 544	83,4	16,4
THFK na 1 obyvatele	Kč	36 768	63 761	56 609	63 909	67 642	84,0	16,5
THFK na 1 obyvatele (ČR=100)	%	63,5	102,1	89,8	95,1	92,8	¹⁾ 29,3	x
Disponibilní důchod domácností (DDD)	mil. Kč	32 299	32 469	33 534	34 681	36 038	11,6	2,8
DDD na 1 obyvatele	Kč	106 039	106 846	110 396	114 055	118 654	11,9	2,9
DDD na 1 obyvatele (ČR=100)	%	95,4	90,8	88,5	87,7	87,2	¹⁾ -8,2	x

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

²⁾ PPS - jednotka pro měření kupní síly

³⁾ EU 25 - průměr za 25 členských zemí EU

Pro Karlovarský kraj nevychází nijak příznivě ani přepočet **HDP na 1 zaměstnance** 554,4 tis. Kč, jež se sice za sledované období zvýšil o 30,9% (při průměrném ročním tempu růstu o 7,0%), avšak dosahuje jen 78,8% průměru ČR.

Tvorba **hrubého fixního kapitálu** je ve srovnání s jinými kraji podprůměrná. V průběhu let 2000 – 2004 se ale vyvíjela s poměrně rostoucím trendem, celkový nárůst představuje 83,4% při průměrném ročním tempu růstu 16,4%. V přepočtu na 1 obyvatele bylo docíleno v kraji 67,6 tis. Kč, což představuje 92,8% republikového průměru a zároveň 5. pořadí ze 14 krajů, Podíl tvorby hrubého fixního kapitálu kraje v roce 2004 činil 2,8% celkového objemu ČR, což byl nejnižší podíl ze 14 krajů.

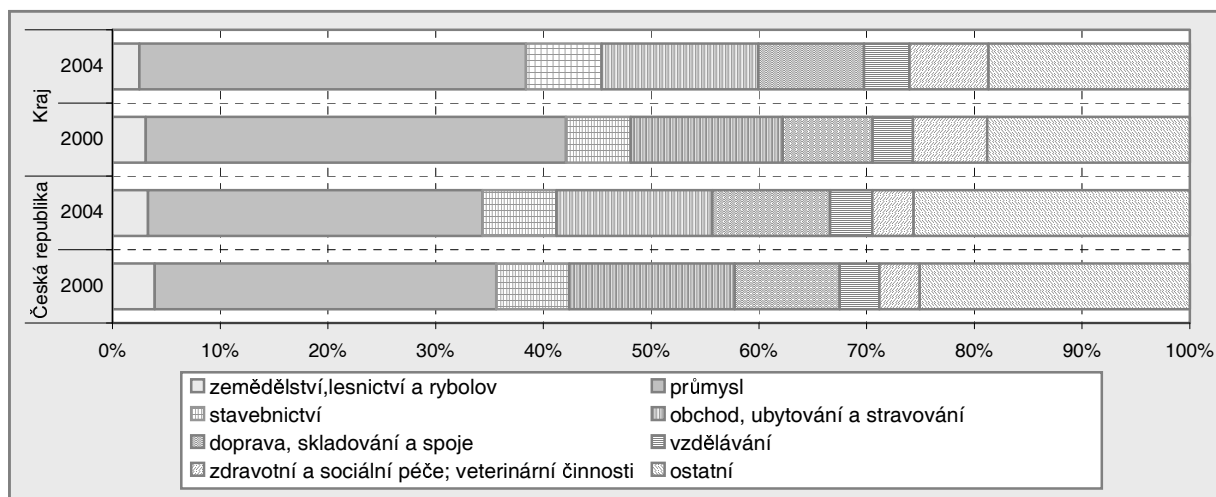
Tab. 5.1.2 Hrubá přidaná hodnota podle odvětví

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 -2000 v bodech
Hrubá přidaná hodnota celkem (mil. Kč)	48 733	49 984	54 177	56 937	60 169	¹⁾ 23,5
v tom odvětví (%):						
zemědělství, myslivost, lesnictví; chov ryb	3,0	3,0	2,7	2,5	2,5	-0,6
průmysl	39,0	38,1	36,9	35,7	35,9	-3,1
stavebnictví	6,0	5,6	6,4	6,8	7,0	1,0
obchod; opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu; ubytování a stravování	14,1	13,7	14,2	16,1	14,6	0,4
doprava, skladování a spoje	8,4	9,0	9,7	9,7	9,8	1,4
finanční zprostředkování; činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu, podnikatelské činnosti	9,1	8,7	9,7	9,8	10,2	1,1
veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	7,3	7,6	5,6	4,9	4,8	-2,5
vzdělávání; zdravotní a sociální péče; ostatní veřejné, sociální a osobní služby	13,1	14,3	14,9	14,6	15,2	2,2
ostatní odvětví	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

¹⁾ změna v %

Na tvorbě **hrubé přidané hodnoty** (tj. hodnota celkové produkce zmenšená o mezispotřebu) se v Karlovarském kraji v roce 2004 podílel v největší míře zpracovatelský průmysl (25,3%), obchod, opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu (10,6%), doprava, skladování a spoje (9,8%) a činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu (8,5%). Oproti průměru České republiky byl v Karlovarském kraji podíl jmenovaných odvětví přibližně shodný, nejvýraznější rozdíly byly u činností v oblasti nemovitostí a pronájmu, kde byl podíl o 4,7 procentního bodu v kraji nižší a u obchodu, oprav motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu o 1,8 procentního bodu nižší.

Graf 15 Struktura hrubé přidané hodnoty podle OKEČ v roce 2000 a 2004

5.2 Organizační struktura národního hospodářství

K 31.12.2004 bylo v Registru ekonomických subjektů (RES) v Karlovarském kraji evidováno 74 580 **subjektů**, tj. 3,2% z úhrnu ČR. V relaci k roku 2000 se počet zaregistrovaných subjektů zvýšil o 22,5%, při průměrném ročním tempu růstu 5,2%. Zároveň tempo růstu počtu podnikatelských subjektů v kraji bylo o 7,8 procentního bodu rychlejší než v úhrnu za ČR. V meziročním srovnání byl vykázan nejvyšší nárůst v roce 2002 (11,8%), nejmenší pak v roce 2004 (1,3%), kdy zaniklo 1 567 subjektů a nový vznik subjektů nebyl tak vysoký, aby zasáhl významněji do nárůstu počtu ekonomických subjektů. Objektivnější přehled o vývoji **podnikatelské aktivity** poskytuje ukazatel

její intenzity (tj. počet podnikatelských subjektů v přepočtu na 1 000 obyvatel středního stavu). Intenzita podnikatelské aktivity v Karlovarském kraji ve sledovaném období vzrůstala ze 199,9 v roce 2000 na 245,6 subjektu na 1 000 obyvatel v roce 2004. Zatímco v letech 2000 a 2001 byla tato intenzita zhruba stejná s celorepublikovým průměrem, od roku 2002 došlo ve prospěch Karlovarského kraje k výraznějšímu růstu. V roce 2004 připadlo v průměru na 1 000 obyvatel Karlovarského kraje o 15,1 podnikatelského subjektu více než v ČR celkem.

Tab. 5.2.1 Registrované subjekty podle právní formy

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %	
						2004/2000	průměrná roční	2000	2004
Registrované subjekty celkem	60 903	63 164	70 591	73 656	74 580	22,5	5,2	100,0	100,0
z toho:									
fyzické osoby	50 347	51 926	58 117	59 905	59 614	18,4	4,3	82,7	79,9
obchodní společnosti	4 172	4 450	4 628	4 957	5 388	29,1	6,6	6,9	7,2
družstva	109	116	119	127	134	22,9	5,3	0,2	0,2
zahraniční osoby	3 524	3 449	3 613	3 867	4 232	20,1	4,7	5,8	5,7
sdružení	1 195	1 283	1 378	1 477	1 561	30,6	6,9	2,0	2,1

Po dynamickém růstu počtu ekonomických subjektů z počátku 90. let se situace již výrazně stabilizovala. Přesto se nadále zvyšují počty registrovaných subjektů všech typů s výjimkou státních podniků, jejichž počet od roku 2000 poklesl v kraji o 16 na 28 subjektů v roce 2004. Nárůst je do značné míry ovlivněn tím, že jsou zapisovány nové subjekty, zatímco rušení je proces dlouhodobější a tak často k němu nedochází. Podle průzkumů velká část registrovaných osob (tj. fyzické osoby) podnikatelskou činnost jako hlavní zaměstnání nevykonává.

V čase se struktura subjektů podle **právní formy** významněji neměnila. K nejvýraznější změně (pokles o 2,7 procentního bodu) došlo u nejčastěji zastoupené skupiny jíž jsou fyzické osoby, které v roce 2004 zaujímaly 79,9%.

Tab. 5.2.2 Registrované subjekty podle počtu zaměstnanců

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %	
						2004/2000	průměrná roční	2000	2004
Registrované subjekty celkem	60 903	63 164	70 591	73 656	74 580	22,5	5,2	100,0	100,0
v tom s počtem zaměstnanců:									
neuvedeno	15 732	10 480	10 739	17 546	21 752	38,3	8,4	25,8	29,2
bez zaměstnanců	36 123	44 729	51 860	47 812	44 438	23,0	5,3	59,3	59,6
1 - 5	6 466	5 449	5 496	5 659	5 697	-11,9	-3,1	10,6	7,6
6 - 19	1 722	1 668	1 629	1 726	1 753	1,8	0,4	2,8	2,4
20 - 49	491	467	517	550	546	11,2	2,7	0,8	0,7
50 - 99	199	203	183	197	219	10,1	2,4	0,3	0,3
100 - 199	96	90	95	99	104	8,3	2,0	0,2	0,1
200 - 499	56	63	58	53	57	1,8	0,4	0,1	0,1
500 - 999	16	12	11	11	9	-43,8	-13,4	0,0	0,0
1 000 a více	2	3	3	3	5	150,0	25,7	0,0	0,0

Z hlediska **počtu zaměstnanců** byla v kraji v roce 2004 nejčastěji zastoupena skupina ekonomických subjektů, která nemá žádného zaměstnance (59,6%) nebo tento údaj nespecifikuje (29,2%). Kategorie s nespecifikovaným počtem zaměstnanců zaznamenala nejvýraznější strukturální změnu v čase (nárůst o 3,3 procentního bodu). Výrazně klesající tendenci doznala ve sledovaných letech kategorie s počtem 1 – 5 zaměstnanců, a to jak absolutně (pokles o 11,9%), tak i ve struktuře (pokles o 3,0 procentní body). U ostatních kategorií nedošlo k výraznějším změnám, výjimkou je jen kategorie 500 – 999 zaměstnanců, jejichž počet se snížil ze 16 na 9 v roce 2004. V kategorii nad 1 000 zaměstnanců bylo v kraji evidováno jen 5 subjektů, z nichž k největším zaměstnavatelům patří v současnosti Sokolovská uhelná, a.s., Witte Nejdek, spol. s r.o. a Karlovarský porcelán, a.s.

Tab. 5.2.3 Registrované subjekty podle převažující činnosti

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %	
						2004/ 2000	průměrná roční	2000	2004
Registrované subjekty celkem	60 903	63 164	70 591	73 656	74 580	22,5	5,2	100,0	100,0
v tom:									
zemědělství, myslivost, lesnictví a rybolov	2 722	2 840	3 029	3 173	3 224	18,4	4,3	4,5	4,3
průmysl celkem	7 103	7 415	8 623	8 770	8 676	22,1	5,1	11,7	11,6
stavebnictví	6 238	6 485	7 561	8 011	8 164	30,9	7,0	10,2	10,9
obchod, opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a pro domácnost	21 449	21 874	23 331	23 867	23 759	10,8	2,6	35,2	31,9
ubytování a stravování	4 453	4 516	5 222	5 417	5 546	24,5	5,6	7,3	7,4
doprava, skladování a spoje	2 332	2 556	2 736	2 786	2 780	19,2	4,5	3,8	3,7
finanční zprostředkování	2 144	2 139	2 194	2 122	2 128	-0,7	-0,2	3,5	2,9
činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu	8 293	8 738	10 635	11 665	12 282	48,1	10,3	13,6	16,5
veřejná správa a obrana, sociální zabezpečení	239	244	242	235	147	-38,5	-11,4	0,4	0,2
vzdělávání	498	505	617	821	837	68,1	13,9	0,8	1,1
zdravotní a sociální péče, veterinární činnosti	801	834	875	924	956	19,4	4,5	1,3	1,3
ostatní veřejné, sociální a osobní služby	4 631	5 018	5 526	5 865	6 081	31,3	7,0	7,6	8,2

Podle **odvětví ekonomické činnosti (OKEČ)** podniká 31,9% evidovaných subjektů v činnosti související s obchodem a opravami motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu, 16,5% subjektů se realizuje v činnostech v oblasti nemovitostí a pronájmu a 11,6% podniká v průmyslu. Z hlediska časového vývoje nejvýraznější růstovou dynamiku vykázaly počty subjektů v oblasti vzdělávání (o 68,1%), činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu (o 48,1%) a v ostatních veřejných, sociálních a osobních službách (o 31,3%). Pokles doznal v podstatě pouze úsek veřejné správy a obrany a sociálního zabezpečení (- 38,5%).

5.3 Zemědělství a lesnictví

V souladu s legislativou Evropské unie sjednotil Český statistický úřad od roku 2002 způsob zjišťování dat za zemědělství. Údaje jsou zjišťovány převážně výběrovým způsobem, vybraný soubor respondentů vychází z aktualizovaného stavu Agroregistru a zjištěné výsledky jsou dopočítávány pomocí matematicko – statistických metod. Celoplošná strukturální šetření, podchycující veškeré hospodařící zemědělské subjekty, jsou zabezpečována v delších časových intervalech v rámci prováděných Agrocenzů. Veškeré údaje se od tohoto roku šetří a dopočítávají pouze za zemědělský sektor bez domácích hospodářství obyvatelstva.

Základní evidenční jednotkou v zemědělské statistice je subjekt s převažující činností zemědělství, vymezený prahovými hodnotami, tj. výměrou od 1 ha obhospodařované zemědělské půdy a doplňkovými kritérii od výměry 1 500 m² pěstovaných intenzivních ploch – sadů, květin, venkovní zeleniny, 1 000 m² vinic, 300 m² plochy skleníků a pařenišť, od 1 ks skotu, 2 ks prasat, 4 ks ovcí a koz, 50 ks drůbeže, 100 ks králíků nebo kožešinových zvířat a dále všechny podnikatelské subjekty s chovem ryb na vodní ploše bez vymezení výměry. Pro zařazení hospodařícího subjektu do zemědělského sektoru je rozhodující splnění alespoň jednoho z uvedených kritérií.

Po změně ekonomických podmínek v roce 1989 prošla struktura zemědělských podniků zásadní proměnou. Z velkých celků vznikla řada malých subjektů, které se snaží o větší konkurenceschopnost a lepší uplatnění v náročných podmínkách zemědělského trhu. Pokud došlo až k úplnému rozdrobení zemědělské výroby do fáze jednotlivých samostatně hospodařících rolníků, dostávají se tito v mnohých případech do finančních problémů a v důsledku nemožnosti odolávání konkurenčním tlakům, silícím vstupem ČR do EU, mnozí ukončují svoji

činnost. V mnohých případech komplikují činnost dosud plně nedořešené vlastnické vztahy a zejména legislativní problémy.

Karlovarský kraj svou geografickou polohou, ani svými přírodními a klimatickými podmínkami neměl předpoklady pro rozvoj zemědělství. Vlivem dovozu levnějších zemědělských produktů ze zahraničí dochází v posledních letech k omezování zemědělské výroby v kraji, klesá zaměstnanost v tomto odvětví, snižuje se výměra zemědělské půdy a klesají stavy některých druhů hospodářských zvířat. O klesajícím významu zemědělství v kraji z dlouhodobého hlediska svědčí i klesající podíl tohoto odvětví na tvorbě hrubé přidané hodnoty o 0,6 procentního bodu proti roku 2000. Celkem se zemědělství v roce 2004 podílelo ze 2,4% na tvorbě HDP kraje.

Zemědělská půda, jejíž výměra v Karlovarském kraji k 31.12.2004 dosáhla 124 590 ha, se na celkové výměře kraje podílela 37,6%, což představovalo nejnižší podíl ze 14 krajů a zároveň republikového průměru nebylo dosaženo o 16,5 procentního bodu. Nejvyšší podíl zemědělské půdy na celkové výměře v kraji vykazuje okres Cheb (46,9%), nejnižší okres Sokolov (27,3%). Ve struktuře zemědělské půdy kraje zauímají nejvyšší podíl trvalé **travní porosty** (51,5%) a **orná půda** (45,6%). Z nezemědělské plochy (206 862 ha), která se na celkové výměře kraje podílela 62,4%, připadá největší podíl na lesní plochy (69,3%) a na plochy ostatní (25,7%).

Z hlediska přírodních a půdních podmínek se nachází v Karlovarském kraji ze zemědělské půdy 45,1% v bramborářské oblasti, 38,7% v bramborářsko-ovesné oblasti a 16,2% v horské oblasti.

V souvislosti s transformací zemědělství a rostoucím vlivem jiných odvětví (zejména terciálního sektoru) se postupně snižovala zaměstnanost v tomto odvětví. Podle výsledků posledního sčítání lidu, domů a bytů k 1.3.2001 činil podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva kraje pracujících v zemědělství, lesnictví a rybolovu 2,9%, zatímco při minulém sčítání v roce 1991 podíl pracujících v tomto primárním sektoru představoval 8,8%. Z hlediska okresů primární sektor zaměstnával v roce 2004 nejvyšší podíl pracujících v okrese Karlovy Vary (3,4%), nejnižší pak v okrese Sokolov (1,8%).

Tab. 5.3.1 Souhrnný zemědělský účet (SZÚ) v roce 2003

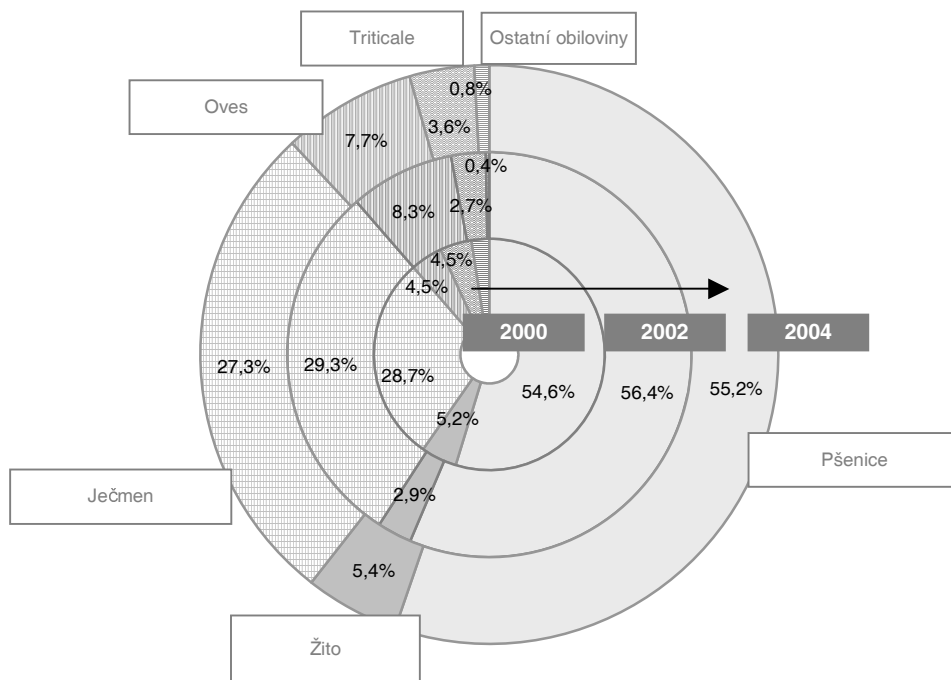
Kód SZÚ	Ukazatel	SZÚ 2003 (mil. Kč, běžné ceny)		Přepočten na (tis. Kč)			
				1 ha zem. půdy		1 pracovníka	
		kraj	ČR	kraj	ČR	kraj	ČR
10	Rostlinná produkce ¹⁾	515	43 927	3	12	294	269
13	Živočišná produkce ¹⁾	762	46 376	5	13	434	284
14	Produkce zemědělských výrobků (10+13)	1 277	90 303	8	25	728	553
15	Produkce zemědělských služeb	33	1 335	0	0	19	8
16	Zemědělská produkce (14+15)	1 310	91 638	8	25	747	561

¹⁾ vč. dotací na produkty, bez daní na produkty

V roce 2003 se Karlovarský kraj podílel 1,2% na tvorbě celkové **rostlinné produkce** ČR a 1,6% na celkové **živočišné produkci**. Celkem pak bylo v kraji vyprodukováno za 1,3 mld. Kč zemědělské produkce.

Z hlediska převažující zemědělské výroby bylo v roce 2003 v kraji zaměřeno téměř 38% podniků na kombinovanou rostlinnou a živočišnou výrobu, 22% na rostlinnou a 19% na živočišnou výrobu.

Graf 16 Osevní plochy obilovin (stav k 31. 5.)

Z celkové výměry zemědělské půdy bylo v Karlovarském kraji v roce 2004 oseto 33,9%, tj. 42 270 ha. Na celkové osevní ploše ČR se kraj v roce 2004 podílel 1,6%. Z celkové osevní plochy připadalo v kraji 60,8% na obiloviny (v ČR 60,3%), z toho nejvíce na pšenici (33,6% z celkové osevní plochy) a na ječmen (18,9%). Druhou nejvýznamnější položkou ve struktuře osevních ploch byly pícniny na orné půdě, na které připadalo 20,4% (o 1,6 procentního bodu nad průměrem ČR).

Tab. 5.3.2 Sklizňové plochy hlavních zemědělských plodin (ha)

	2000 ¹⁾	2001 ¹⁾	2002	2003	2004	Průměrná roční změna v letech (%)	
						2000 - 2004	1995 - 1999
Obiloviny	22 981	24 501	24 222	22 136	25 680	2,8	-4,2
Pšenice	12 718	14 278	13 651	10 708	14 188	2,8	-5,0
Ječmen	6 601	6 929	7 108	7 254	7 026	1,6	-4,6
Luskoviny	854	713	596	674	663	-6,1	0,8
Brambory	422	367	251	230	262	-11,2	-6,4
Olejníny	6 609	8 093	8 430	7 064	6 839	0,9	-3,6
Řepka	5 891	7 102	6 375	4 881	5 645	-1,1	-2,2
Pícniny na orné půdě	22 419	20 127	10 687	9 782	8 634	-21,2	x
Kukuřice na zeleno a na siláž	2 266	2 316	1 392	1 222	1 608	-8,2	-7,5

¹⁾ včetně drobných pěstitelů

Osevní plochy se proti roku 2000 v kraji snížily o 11 917 ha, tj. o 22,0%, což bylo způsobeno změnou metodiky, kdy od roku 2002 nejsou započítávána domácí hospodářství obyvatelstva. Na celkovém úbytku osevních ploch se podílel zejména pokles osevních ploch pícnin na orné půdě (o 13 799 ha).

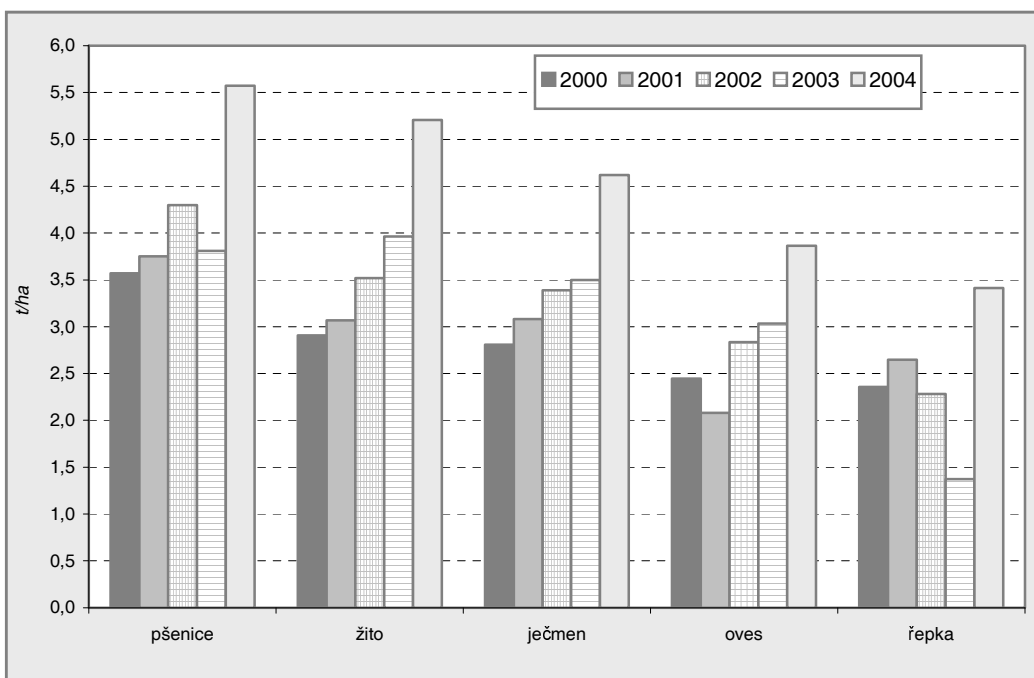
Tab. 5.3.3 Sklizeň zemědělských plodin (v t)

	2000 ¹⁾	2001 ¹⁾	2002	2003	2004	Průměrná roční změna v letech (%)	
						2000 - 2004	1995 - 1999
Obiloviny	73 193	83 521	93 779	80 036	131 519	15,8	0,3
Pšenice	45 411	53 545	58 665	40 788	79 067	14,9	-0,9
Ječmen	18 539	21 343	24 094	25 386	32 454	15,0	1,3
Luskoviny	990	1 169	898	841	1 479	10,6	-1,7
Brambory	7 710	5 228	6 325	4 770	6 405	-4,5	-4,5
Olejniny	14 436	19 596	16 089	8 128	20 444	9,1	1,9
Řepka	13 876	18 803	14 550	6 710	19 272	8,6	1,8
Pícniny na orné půdě	85 408	78 684	53 828	38 746	43 536	-15,5	x
Kukuřice na zeleno a na siláž	69 128	62 222	46 209	32 551	47 738	-8,8	-2,9

¹⁾ včetně drobných pěstitelů

Intenzita rostlinné produkce je velmi závislá na průběhu počasí. Nepříznivé počasí v roce 2002, zejména mimořádně suché léto roku 2003, se odrazilo na nízké sklizni zemědělských plodin. Naopak příznivé klimatické podmínky roku 2004 se projevily v rekordní sklizni za posledních 15 let, a to jak absolutně, tak zejména v intenzitě. Hektarové výnosy v roce 2004 byly v kraji zcela výjimečné. Při hodnocení vývoje hektarových výnosů je třeba připomenout, že do roku 2001 byl hektarový výnos počítán na plochu, ze které byla skutečně provedena sklizeň. Od roku 2002 se produkční plocha, s výjimkou trvalých travních porostů a kukuřice na zrno, na zeleno a na siláž, rovná ploše osevni. Ve sledovaném období se hektarové výnosy obilovin pohybovaly v rozmezí od 3,18 t/ha v roce 2000 do 5,12 t/ha v roce 2004, z toho u pšenice od 3,57 t/ha v roce 2000 do 5,57 t/ha v roce 2004 a u ječmene od 2,81 t/ha do 4,62 t/ha ve stejných letech. U brambor se výnosy pohybovaly od 14,23 t/ha v roce 2001 do 25,20 t/ha v roce 2002, kdy se na výnosech příznivě projevily vyšší srážky. U pícnin na orné půdě byly nejnižší výnosy v roce 2000 (3,81 t/ha), maxima bylo dosaženo v letech 2002 a 2004 (5,04 t/ha), výnosy olejnin se pohybovaly od 1,15 t/ha v roce 2003 do 2,99 t/ha v roce 2004. Ve srovnání s ČR byly hektarové výnosy obilovin v kraji vždy nižší (nejvyšší rozdíl v roce 2001 o 1,11 t/ha), jen u žita a ovesa byl v letech 2002 a 2003 velmi nepatrně převyšován republikový průměr. Výrazně vyšší rozdíly ve výnosech brambor proti průměru ČR v prvních dvou letech sledovaného období (v roce 2001 o 6,65 t/ha v kraji méně) byly mírně kompenzovány vyššími výnosy v letech 2002 až 2004 (v roce 2002 o 1,69 t/ha v kraji více).

Graf 17 Hektarové výnosy zemědělských plodin

Zemědělství v posledních letech zaznamenává příznivý pokles ve spotřebě **průmyslových hnojiv**. Celková spotřeba průmyslových hnojiv v hospodářském roce 2003/2004 v Karlovarském kraji dosáhla 2 872 tun, z toho

92,5% činila hnojiva dusíkatá. Celková spotřeba se proti roku 2001 v kraji snížila o 32,2%, přitom hnojiva dusíkatá o 29,7%. Zatímco spotřeba průmyslových hnojiv zaznamenává snížení, objem spotřeby vápenatých hnojiv se více než zdvojnásobil (nárůst o 114,1%). Nepříznivě se snížila spotřeba přírodního chlévského hnoje o 34,2% na 91 323 tun. Za hospodářský rok 2002/2003 bylo v Karlovarském kraji spotřebováno 41,7 kg hnojiv na 1 ha zemědělské půdy, v hospodářském roce 2003/2004 to bylo jen 38,2 kg. Přitom pokles spotřeby dusíkatých hnojiv na 1 ha zemědělské půdy činí 6,2%, fosforečných 53,8% a draselných 9,4%. Karlovarský kraj je ve spotřebě průmyslových hnojiv na 1 ha zemědělské půdy na posledním místě ze 14 krajů, přitom republikový průměr činí 99,8 kg na 1 ha zemědělské půdy.

Tab. 5.3.4 Hospodářská zvířata (stav k 1. 4. následujícího roku)

						v kusech	
	2000 ¹⁾	2001 ¹⁾	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/ 2000	průměrná roční
Koně	994	1 055	1 190	1 236	1 143	15,0	3,6
Skot	31 994	31 855	34 819	34 434	34 689	8,4	2,0
z toho krávy	13 896	14 255	15 149	14 869	15 285	10,0	2,4
Prasata	48 741	50 955	47 703	43 128	42 349	-13,1	-3,5
z toho prasnice	4 087	4 072	3 852	3 396	3 384	-17,2	-4,6
Ovce a berani	9 074	9 827	10 553	10 474	13 276	46,3	10,0
Drůbež	485 954	433 984	354 752	244 111	249 401	-48,7	-15,4
z toho slepice	183 750	146 982	139 869	98 139	121 988	-33,6	-9,7

¹⁾ k 1. 3.

Významný pokles **stavu hospodářských zvířat** z počátku 90. let minulého století se stabilizoval. Některé kategorie hospodářských zvířat dokonce zaznamenávají v posledních letech i nárůst, zejména skot, koně, ovce a berani. I přes tento nárůst však v relaci s rokem 1990 představoval stav skotu v roce 2004 jen 39,5%, u ovcí a beranů 70,5%.

Změny v početních stavech hospodářských zvířat se projeví v ukazatelích intenzity jejich chovu. U **intenzity chovu skotu** (počet kusů na 100 ha zemědělské půdy) dochází vzhledem k jejímu poměrně významnému snižování za ČR ke smazávání rozdílů s Karlovarským krajem. Zatímco v roce 2000 byla proti ČR intenzita chovu skotu o 10,5 ks nižší, v roce 2004 to bylo již jen o 6,2 ks na 100 ha zemědělské půdy. Po kraji Ústeckém a Jihomoravském byla v Karlovarském kraji v roce 2004 3. nejnižší intenzita chovu skotu (32,3 kusu na 100 ha zemědělské půdy). Nejvyšší intenzita byla v kraji dosažena v roce 2002 (35,7 kusu).

Intenzita chovu prasat (počet kusů prasat na 100 ha orné půdy) se v kraji ve sledovaném období podstatně snížila (ze 102,4 v roce 2000 na 88,5 v roce 2004). Proti průměru ČR je intenzita v kraji o 17,3 kusu na 100 ha orné půdy nižší.

Průměrná roční dojivost 1 krávy od roku 2002 v kraji klesá a v roce 2004 dosáhla 4 636 litrů, což představuje nejnižší dojivost ze 14 krajů a za republikovým průměrem (6 006 l) výrazně zaostává. Nerovnoměrný vývoj byl zaznamenán u ukazatele **počtu narozených a odchovaných telat na 100 krav**. V kraji bylo odchováno v roce 2004 na 100 krav 74,5 telat (v ČR průměrně 85,0 telat). Daleko vyrovnanější vývoj je možno pozorovat u počtu narozených a odchovaných selat na 1 prasnici, kde i rozdíl proti republikovému průměru je téměř zanedbatelný (19,0 odchovaných selat v ČR, v kraji 18,3). Republikový průměr převyšuje pouze průměrná roční snáška 1 slepice, a to o 9,3 kusu (celkem v kraji 278,6 kusu).

Tab. 5.3.5 Vybrané ukazatele lesnictví

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/ 2000	průměrná roční
Zalesňování celkem (ha)	1 306	855	815	875	960	-26,5	-7,4
Těžba dřeva (m ³ bez kůry)	750 608	608 002	634 338	629 215	790 701	5,3	1,3
v tom:							
jehličnaté	718 834	593 822	604 938	597 298	768 705	6,9	1,7
listnaté	31 774	14 180	29 400	31 917	21 996	-30,8	-8,8
Prořezávky celkem (ha)	2 775	2 470	1 856	2 391	2 329	-16,1	-4,3
Probírky celkem (ha)	5 474	4 574	4 199	3 735	4 366	-20,2	-5,5

Lesní plochy zaujímají v Karlovarském kraji 43,2% veškeré plochy území. Lesní plochy se v čase téměř nemění, od roku 2000 se v kraji zvýšily o 402 ha. V roce 2004 bylo na území kraje zalesněno 960 ha, z toho 69,9% sazenicemi jehličnatých dřevin (cca 60% z celkové zalesněné plochy připadá na smrk). Z listnatých dřevin výrazně převyšuje výsadba buku (cca 20% z celkové zalesněné plochy). Těžba dřeva rostla průměrným ročním tempem 1,3%. V roce 2004 se v kraji vytěžilo 790 701 m³ dřeva bez kůry, z toho 97,2% jehličnanů.

5.4 Průmysl

V přímé souvislosti s transformací ekonomiky po roce 1989 spojené s přechodem k tržnímu způsobu hospodaření došlo i v Karlovarském kraji k omezování výroby či úplnému zániku některých, i tradičních, průmyslových podniků. Příkladem zaniklých velkých podniků v kraji jsou Škoda Ostrov, s.r.o., Eska, a.s. Cheb, Tosta, a.s. Aš. O 40% snížil zaměstnanost gigant Sokolovská uhelná, a.s. a cca o 25% Karlovarský porcelán, a.s. K útlumu výroby došlo ve Vlnapu, a.s. Nejdek. Přesto si průmyslová výroba v kraji udržela důležitou pozici a díky tradici a významné strategické poloze kraje sem směřuje zájem zahraničních investorů. Nejvýznamnějšími podniky v kraji z hlediska nabídky pracovních příležitostí jsou již zmíněné Sokolovská uhelná, a.s., Karlovarský porcelán, a.s., Witte Nejdek, spol. s r.o., Karlovarské minerální vody, a.s., Moser, a.s., Vodárny a kanalizace K. Vary, a.s., Amati – Denak, s.r.o. Kraslice, Eastman Sokolov, a.s.

Tab. 5.4.1 Tržby z průmyslové činnosti podle odvětví v průmyslu¹⁾

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						v mil. Kč (běžné ceny)	
						2004/ 2000	průměrná roční
Průmysl celkem	29 804,2	31 967,1	30 498,9	32 284,5	35 045,3	17,6	4,1
v tom:							
těžba nerostných surovin	6 693,8	7 013,8	7 033,2	7 164,2	7 391,6	10,4	2,5
zpracovatelský průmysl	22 053,9	23 752,5	22 236,7	23 813,8	26 618,9	20,7	4,8
z toho:							
výroba potravinářských výrobků a nápojů, tabákových výrobků	4 639,9	4 538,0	4 866,7	5 398,3	5 014,9	8,1	2,0
výroba textilií, textilních a oděvních výrobků	1 201,5	1 170,2	1 154,9	1 208,6	1 433,2	19,3	4,5
výroba pryžových a plastických výrobků	636,8	796,1	932,7	1 267,1	1 186,7	86,4	16,8
výroba ostat. nekovových minerál. výrobků	3 421,7	3 470,1	3 068,1	2 734,6	3 674,5	7,4	1,8
výroba základ. kovů, hut. a kovodělných výrobků	4 032,3	5 191,3	5 466,7	6 261,5	7 923,5	96,5	18,4
výroba a opravy strojů a zařízení jinde neuved.	1 280,6	1 155,3	936,7	1 290,8	1 359,6	6,2	1,5
výroba elektrických a optic. přístrojů a zařízení	569,2	703,9	1 337,0	1 142,0	1 068,8	87,8	17,1
zpracovatelský průmysl jinde neuvedený	941,1	950,9	880,7	777,9	750,8	-20,2	-5,5
výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	1 056,5	1 200,8	1 229,0	1 306,5	1 034,7	-2,1	-0,5

¹⁾ podniky se 100 a více zaměstnanci se sídlem v kraji

V hodnoceném období 2000 – 2004 vykazovaly v Karlovarském kraji **tržby za prodej vlastních výrobků a služeb** průmyslových podniků se 100 a více zaměstnanci se sídlem v kraji pozitivní rostoucí tendenci. Celkový nárůst představoval 17,6% při meziročním tempu růstu 4,1%. Celkové tržby za rok 2004 dosáhly 36,1 mld. Kč (tj. 1,6%

z tržeb ČR), z toho tržby za prodej vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy činily 97,1% (v celé ČR 92,9%). Svého maxima dosáhl tento podíl v roce 2000 (98,6%). Z průmyslu ČR zaujímaly tržby průmyslové povahy kraje 1,7% v roce 2004 a 2,0% v roce 2000.

Na tvorbě **tržeb z průmyslové činnosti** se v roce 2004 v kraji v rozhodující míře podílel zpracovatelský průmysl (ze 76,0%), z toho nejvíce výroba základních kovů, hutních a kovodělných výrobků (29,8%), výroba potravinářských výrobků a nápojů (18,8%) a výroba ostatních nekovových minerálních výrobků (13,8%). Na zvýšení tržeb se proti roku 2000 v nejvyšší míře podílely prosperující podniky zabývající se výrobou základních kovů, hutních a kovodělných výrobků. Po tomto nejdynamičtěji se vyvíjejícím se odvětvím následuje výroba elektrických a optických přístrojů a zařízení a výroba pryžových a plastických výrobků.

Vhodnějším ukazatelem k hodnocení vývoje v průmyslu je **produktivita práce** (objem tržeb vytvořený jedním zaměstnancem). Podle celkových tržeb i tržeb průmyslové povahy vykazuje kraj v rámci celé ČR nejnižší produktivitu práce. Roční produktivita práce z celkových tržeb za rok 2004 dosáhla 1 336,7 tis. Kč na jednoho zaměstnance, což představuje jen 53,1% republikového průměru, u produktivity z tržeb průmyslové povahy kraj zaujímá 55,4% z průměru ČR.

Tab. 5.4.2 Průměrný evidenční počet zaměstnanců a průměrná hrubá měsíční mzda podle odvětví v průmyslu¹⁾

	Průměrný evidenční počet zaměstnanců (fyz. osoby)			Průměrná hrubá měsíční mzda (Kč)		
	2000	2004	index 2004/2000	2000	2004	index 2004/2000
Průmysl celkem	29 737	27 010	90,8	12 604	16 102	127,8
v tom:						
těžba nerostných surovin	6 711	5 565	82,9	15 279	20 219	132,3
zpracovatelský průmysl	21 933	20 406	93,0	11 712	14 913	127,3
z toho:						
výroba potravinářských výrobků a nápojů, tabákových výrobků	2 161	1 688	78,1	13 963	18 992	136,0
výroba textilií, textilních a oděvních výrobků	2 584	2 157	83,5	10 284	11 900	115,7
výroba pryžových a plastických výrobků	598	620	103,7	10 850	15 497	142,8
výroba ostat. nekovových minerál. výrobků	5 568	5 124	92,0	10 768	13 319	123,7
výroba základ. kovů, hut. a kovodělných výrobků	2 662	3 731	140,2	12 084	16 804	139,1
výroba a opravy strojů a zařízení jinde neuved.	1 251	1 447	115,7	12 518	15 163	121,1
výroba elektrických a optic. přístrojů a zařízení	1 852	2 334	126,0	10 895	12 768	117,2
zpracovatelský průmysl jinde neuvedený	1 698	1 244	73,3	10 676	13 842	129,7
výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	1 092	1 039	95,1	14 096	17 411	123,5

¹⁾ podniky se 100 a více zaměstnanci se sídlem v kraji

V roce 2004 nabízel průmysl v kraji více než 27 tisíc **pracovních příležitostí**, i když v roce 2000 to bylo téměř o 3 tisíce více. Výraznější vzestup počtu zaměstnanců zaznamenala ve sledovaném období pouze výroba základních kovů, hutních a kovodělných výrobků a výroba elektrických a optických přístrojů a zařízení. U téměř všech ostatních odvětví docházelo k postupnému snižování zaměstnanosti. Z hlediska absolutních počtů zaměstnanců byl nejvýraznější pokles v oblasti těžby nerostných surovin, ve výrobě dopravních prostředků a zařízení, ve výrobě potravinářských výrobků a nápojů. Dovoz levného zboží z asijských zemí se odráží ve snižování počtu zaměstnanců v textilním průmyslu.

Průměrná **hrubá měsíční mzda** na 1 zaměstnance dosáhla v průmyslových podnicích v roce 2004 v kraji 16 102 Kč a v relaci k roku 2000 vzrostla o 27,8% (tj. o 3 498 Kč). Tempo růstu produktivity práce z tržeb průmyslové povahy bylo před tempem růstu průměrných mezd v předstihu o 1,7 procentního bodu a u produktivity z celkových tržeb dokonce o 3,7 procentního bodu. Průměrná mzda v kraji byla o 2 043 Kč nižší než průměr ČR, přičemž v mezikrajovém srovnání se jednalo o třetí nejnižší průměrnou mzdu po kraji Olomouckém a Pardubickém.

Nárůst mezd ve sledovaném období doznala všechna odvětví, přitom nejvyšší dynamiku, a to jak absolutně, tak relativně vykazovala výroba chemických látek, přípravků, léčiv a chemických vláken. Nejnížší příjmy byly pobírány v odvětví zpracování dřeva a výroby dřevěných výrobků a v textilním průmyslu.

5.5 Stavebnictví

V Karlovarském kraji byly údaje o **stavebnictví** v roce 2004 zjišťovány v průměru od 60 stavebních firem s 20 a více zaměstnanci se sídlem na území kraje (podniková metoda). Počet stavebních firem v kraji představuje 2,5% z ČR. Jejich počet byl v čase téměř neměnný, nejnížší v roce 2001 (57 firem).

Tab. 5.5.1 Stavební práce

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/ 2000	průměrná roční
Průměrný počet vykazujících podniků ¹⁾	61	57	60	59	60	-1,6	-0,4
Stavební práce podle dodavatelských smluv podle sídla podniku celkem (mil. Kč b. c.)	2 765	3 040	3 452	3 314	3 941	42,5	9,3
z toho v tuzemsku	2 667	2 944	3 415	3 242	3 907	46,5	10,0
Struktura stavebních prací podle dodavatelských smluv v tuzemsku (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	x	x
nová výstavba, rekonstrukce a modernizace	76,2	72,7	76,1	76,6	78,8	³⁾ 2,6	x
opravy a údržba	23,7	27,0	23,8	22,9	19,5	³⁾ -4,2	x
ostatní práce	0,0	0,3	0,1	0,5	1,7	³⁾ 1,7	x
Stavební práce podle dodavatelských smluv v tuzemsku podle místa stavby ²⁾ (mil. Kč b. c.)	4 886	5 184	6 138	7 419	8 580	75,6	15,1
Poměr stavebních prací v tuzemsku podle místa stavby ke stavebním pracem v tuzemsku podle sídla podniku (%)	183,3	176,1	179,7	228,8	219,5	³⁾ 36,2	x

¹⁾ stavební podniky s 20 a více zaměstnanci se sídlem v kraji

²⁾ stavební práce realizované na stavbách v okresech kraje (z podkladů MPO)

³⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

Stavební práce podle dodavatelských smluv za rok 2004 v kraji dosáhly 3 941 mil. Kč v běžných cenách (tj. 1,4% z ČR), což znamená proti roku 2000 nárůst o 42,5% při průměrném meziročním růstu 9,3%. Uvedená růstová dynamika přibližně odpovídala růstu stavebních prací v ČR (44,2%). Přitom index cen stavebních prací za stejné období doznal nárůst o 13,2%.

Rozhodující význam měly práce realizované v tuzemsku, jejichž podíl se od roku 2000 zvýšil o 2,7 procentního bodu na 99,2% a jejich objem ve shodném období vzrostl o 46,5%, tj. průměrně ročně o 10,0%. Ve struktuře tuzemských stavebních prací podle dodavatelských smluv v rozhodující míře převažuje v roce 2004 nová výstavba, rekonstrukce a modernizace (78,8%), nejnížší byl tento podíl v roce 2001 (72,7%). Z celého sledovaného období právě v roce 2004 směřoval nejnížší podíl do oprav a údržby (19,5%), pro opravy a údržbu byl nejpriznivější rok 2001 (27,0%).

Dle podkladů ministerstva průmyslu a obchodu o územně členěných stavebních pracích podle dodavatelských smluv vyplývá, že v Karlovarském kraji v roce 2004 byly realizovány na stavbách stavební práce podle místa stavby v celkové hodnotě 8 580 mil. Kč v běžných cenách. V relaci k předchozímu roku byl objem těchto prací vyšší o 15,6% a proti roku 2000 o 75,6% s průměrným meziročním růstem 15,1%. Přitom v roce 2004 směřovalo na novou výstavbu, rekonstrukce a modernizace 86,9% z celkového objemu stavebních prací. Rozhodující podíl z celku (53,2%) připadl na inženýrské stavby, jen 8,7% bylo realizováno na bytové budovy. Z hlediska okresů se na celkovém objemu stavebních prací podílel okres Karlovy Vary ze 72,6%, v tomto okrese byla zároveň

dosažena meziroční růstová dynamika (o 34,5%). Zatímco ve zbývajících dvou okresech je zaznamenán pokles, v okrese Sokolov dokonce o 22,6%.

V průběhu sledovaného období se poměr stavebních prací v tuzemsku podle místa stavby ke stavebním pracím v tuzemsku podle sídla podniku pohyboval v kraji v rozmezí od 176,1% (v roce 2001) do 228,8% (v roce 2003).

Tab. 5.5.2 Zaměstnanost a mzdy ve stavebnictví

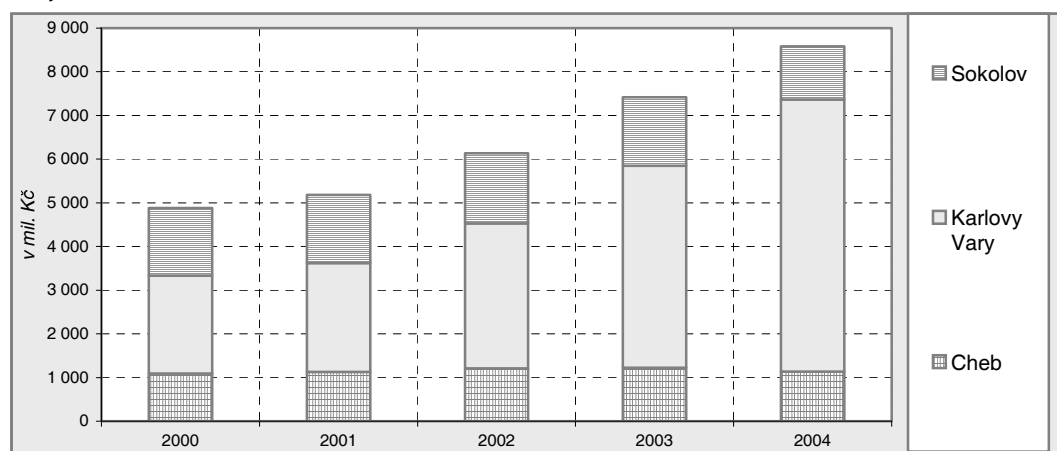
	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/2000	průměrná roční
Průměrný evidenční počet zaměstnanců (fyz. osoby)	3 126	3 091	3 139	2 907	2 929	-6,3	-1,6
z toho dělníci na stavebních pracích	2 276	2 219	2 205	2 054	2 039	-10,4	-2,7
Průměrný evidenční počet zaměstnanců na 1 podnik	51	54	52	49	49	¹⁾ -2	x
Průměrná hrubá měsíční mzda 1 zaměstnance (Kč)	11 804	12 698	13 322	14 166	15 358	30,1	6,8
Produktivita práce ze stavebních prací podle dodavatelských smluv (tis. Kč b. c.)	884	984	1 100	1 140	1 345	52,1	11,1

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000

Stavební podniky se sídlem na území kraje nabízely v roce 2004 **pracovní příležitosti** v průměru 2 929 zaměstnancům, z toho 69,6% dělníkům na stavebních pracích. Zaměstnanost se ve stavebnictví kraje proti roku 2000 snížila o 197 fyzických osob, tj. o 6,3%. Podíl dělnických kategorií na celkové zaměstnanosti v roce 2000 činil 72,8%.

Graf 18 Stavební práce v tuzemsku podle okresu místa stavby

Zdroj: MPO

I přestože průměrná **hrubá měsíční mzda** proti roku 2000 vzrostla o 30,1% (tj. o 3 554 Kč) na 15 358 Kč, zůstává kraj na 12. místě ze 14 krajů a z republikového průměru to představuje 84,7%. Příznivý vývoj zaznamenala produktivita práce ze stavebních prací podle dodavatelských smluv, jejíž dynamika růstu činila 52,1% (tj. v průměru ročně 11,1%) a byla tak v předstihu před dynamikou růstu mezd o 22,0 procentních bodů.

Tab. 5.5.3 Stavební práce podle dodavatelských smluv podle okresů

	v mil. Kč (běžné ceny)									
	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %		
						2004/2000	průměrná roční	2000	2004	
Karlovarský kraj	2 765	3 040	3 452	3 314	3 941	42,5	9,3	100,0	100,0	
Cheb	880	845	1 012	755	849	-3,5	-0,9	31,8	21,5	
Karlovy Vary	1 188	1 254	1 408	1 701	2 005	68,8	14,0	43,0	50,9	
Sokolov	697	941	1 032	858	1 087	56,0	11,8	25,2	27,6	

Pokud jde o stavební práce podle dodavatelských smluv podle okresů, jejich objem v roce 2004 dosáhl v kraji 3 941 mil. Kč v běžných cenách, při nárůstu proti roku 2000 o 42,5%. Z hlediska tvorby dle okresů připadlo v roce 2004 celkem 50,9% na okres Karlovy Vary, nejméně se podílel okres Cheb (21,5%), ve kterém došlo i k poměrně nevyrovnanému vývoji stavebních prací s celkovým poklesem o 3,5%.

Tab. 5.5.4 Vydaná stavební povolení

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/ 2000	průměrná roční
Vydaná stavební povolení celkem	4 366	3 992	3 701	3 851	4 192	-4,0	-1,0
v tom na stavby (%):							
budovy	51,6	56,2	55,2	51,7	48,7	¹⁾ -2,9	x
v tom:							
bytové	27,2	30,1	29,5	29,2	28,9	¹⁾ 1,7	x
nebytové	24,5	26,1	25,6	22,6	19,8	¹⁾ -4,7	x
na ochranu životního prostředí	25,6	21,6	19,2	18,4	19,2	¹⁾ -6,4	x
ostatní	22,7	22,3	25,6	29,9	32,2	¹⁾ 9,5	x
Meziroční změna počtu vydaných stavebních povolení (%)	-9,7	-8,6	-7,3	4,1	8,9	x	x
Orientační hodnota staveb, na něž byla vydaná stavební povolení							
celkem (mil. Kč)	7 170	5 962	5 300	6 325	8 181	14,1	3,4
na 1 stavební povolení (tis. Kč)	1 642	1 493	1 432	1 642	1 952	18,8	4,4

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

Za rok 2004 bylo v kraji vydáno 4 192 **stavebních povolení**, což je o 4,0% méně než v roce 2000. V průběhu sledovaného období se měnila struktura vydaných povolení podle druhu stavby, po nárůstu podílu povolení na budovy (zejména bytové) v roce 2001, dochází k jejich útlumu ve prospěch povolení na ostatní stavby. K nejvýraznějšímu poklesu ve struktuře dochází u stavebních povolení na ochranu životního prostředí (pokles o 6,4 procentního bodu na 19,2%). Průměrná hodnota na 1 stavební povolení dosáhla v kraji v roce 2004, při hodnocení celého sledovaného období, svého maxima (1 952 tis. Kč) a současně na republikový průměr nedosáhla o 99 tis. Kč. Nejnižší finanční objem na 1 stavební povolení v kraji připadl v roce 2002 (1 432 tis. Kč).

Tab. 5.5.5 Ceny vybraných druhů nemovitostí

Zdroj: Ministerstvo financí

	Rodinné domy		Byty		Bytové domy		Garáže	
	2001 - 2003	2002 - 2004	2001 - 2003	2002 - 2004	2001 - 2003	2002 - 2004	2001 - 2003	2002 - 2004
Počet převodů celkem	820	862	1 604	1 825	444	333	993	937
v tom ve velikostních skupinách obcí podle počtu obyvatel (%):								
do 1 999	47,0	48,0	3,9	4,7	13,3	13,5	17,2	17,5
2 000 - 9 999	33,3	35,2	16,5	18,8	13,3	14,1	33,2	32,6
10 000 - 49 999	18,2	15,1	71,1	66,4	48,0	45,9	41,4	40,9
50 000 a více	1,6	1,7	8,5	10,1	25,5	26,4	8,2	9,1
Průměrná kupní cena (Kč/m³)	1 103	1 211	¹⁾ 5 154	¹⁾ 7 158	1 067	1 088	950	1 042
v tom ve velikostních skupinách obcí podle počtu obyvatel:								
do 1 999	981	1 121	¹⁾ 3 303	¹⁾ 4 323	526	527	789	905
2 000 - 9 999	1 021	1 083	¹⁾ 4 035	¹⁾ 5 094	720	807	878	961
10 000 - 49 999	1 409	1 573	¹⁾ 4 918	¹⁾ 6 898	1 155	1 179	1 026	1 090
50 000 a více	2 888	3 133	¹⁾ 10 119	¹⁾ 14 041	1 366	1 368	1 188	1 383
Průměrná velikost (m ³)	707	719	²⁾ 61	²⁾ 61	4 400	4 264	67	67
Průměrné opotřebení (%)	60,6	60,2	42,6	41,6	54,4	52,5	35,8	38,0

¹⁾ v Kč/m²²⁾ v m²

Z údajů Ministerstva financí z přiznání k dani z převodu nemovitostí, kterou jsou povinni podávat vlastníci (prodejci) nemovitostí místně příslušným finančním úřadům vyplývá, že u všech uskutečněných kategorií převodů nemovitostí jejich cena výrazně vzrůstá, jednak s růstem velikostní skupiny obcí podle počtu obyvatel a jednak v čase. V letech 2002 až 2004 bylo v kraji uskutečněno nejvíce převodů bytů (1 825), při průměrné kupní ceně 7 158 Kč/m², přitom v obcích nad 50 tisíc obyvatel se tato cena vyšplhala na 14 041 Kč/m². Právě u průměrné ceny bytů došlo ve sledovaném období k nejvýraznějšímu nárůstu (o 38,9% za m²), zatímco průměrná cena rodinných domů vzrostla za stejné období o 9,8% za m³.

5.6 Doprava

Po roce 1989 vznikla z dopravního hlediska v kraji zcela nová situace. Otevřením hranic mnohonásobně vzrostla **silniční doprava**, a to jak osobních vozů, tak zejména vozů nákladních s nepříznivými dopady na životní prostředí. I v důsledku toho dopravní infrastruktura neodpovídá současným potřebám rozvoje kraje.

V kraji je poměrně hustá síť silnic I., II. a III. Třídy. Vzhledem k poloze kraje mají silnice I. třídy nadregionální význam a jsou hlavními spoji do vnitrozemí i do SRN. Problémem zůstává nedostatečná údržba, neúměrné přetěžování tranzitní dopravou a chybějící obchvaty kolem většiny měst ležících na trase hlavních dopravních směrů.

Tab. 5.6.1 Silnice a dálnice, dopravní prostředky

Zdroj: Ročenka dopravy MD ČR

	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000
Délka silnic a dálnic (km)	2 047	2 047	2 046	2 046	2 049	100,1
z toho:						
silnice 1. třídy	222	222	222	222	227	102,1
rychlostní komunikace	-	-	-	-	12	x
dálnice v provozu	-	-	-	-	-	x
Dopravní prostředky						
motocykly	14 171	14 107	14 509	14 407	14 591	103,0
osobní automobily	94 926	97 697	100 792	103 952	106 900	112,6
nákladní vozidla	7 584	8 047	8 695	8 983	9 780	129,0
silniční tahače	722	760	820	707	659	91,3
návěsy	801	844	948	717	778	97,1
autobusy	505	519	639	569	591	117,0

Současná silniční síť dosahuje v Karlovarském kraji celkové délky 2 049 km, z toho 11,1% představují silnice I. třídy, 27,5% silnice II. třídy a 61,4% silnice III. třídy. Z hlediska dopravních prostředků využívajících silniční síť jsou rozhodující osobní automobily, kterých bylo v roce 2004 evidováno 106 900 s nárůstem o 12,6% proti roku 2000 a motocykly (14 591 s indexem 103,0). Vzhledem k tonáži se nepříznivě na stavu silnic odráží nákladní vozidla, kterých bylo v roce 2004 v evidenci 9 780 a která zároveň vykazují nejvyšší růstovou dynamiku (o 29,0%).

Tab. 5.6.2 Silniční nákladní a autobusová doprava

Zdroj: Ročenka dopravy MD ČR

	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000
Vývoz zboží z kraje (tis. tun)	1 431,6	2 122,9	2 004,8	1 709,9	1 488,0	103,9
Dovoz zboží do kraje (tis. tun)	2 489,8	2 066,7	2 277,2	1 945,7	1 488,4	59,8
Přeprava zboží v rámci kraje (tis. tun)	12 056,4	12 322,7	12 609,3	11 869,5	9 079,4	75,3
Přeprava cestujících v rámci kraje (tis. osob)	9 449	7 001	3 984	10 389	8 319	88,0
Počet autobusových spojů v rámci kraje	9 967	10 208	10 601	10 601	10 827	108,6
v tom:						
pracovní den	6 479	6 591	6 886	6 886	7 200	111,1
sobota	1 839	1 881	1 925	1 925	1 901	103,4
neděle a svátky	1 649	1 736	1 790	1 790	1 726	104,7

Veřejná autobusová doprava po roce 1989 orientovala svoji pozornost spíše na dopravu mezi většími městy v regionu a místy mimo jejich spojnice a místa s řidším osídlením byla obsluhována pouze sporadicky. V těchto lokalitách byli pak obyvatelé odkázáni většinou na vlastní dopravní prostředky. Tím docházelo zčásti k migraci obyvatel do větších měst a také k nárůstu provozu na silnicích. V posledních letech se i v hromadné dopravě prosadilo soukromé podnikání, které se projevilo rostoucím počtem autobusových spojů v rámci kraje (proti roku 2000 o 8,6%), ačkoliv za stejné období došlo v rámci kraje ke snížení počtu přepravených osob o 12,0%.

Tab. 5.6.3 Železniční doprava

Zdroj: Ročenka dopravy MD ČR

	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000
Provozní délka železničních tratí (km)	427	433	438	439	439	102,8
Vývoz zboží z kraje (tis. tun)	2 228,2	646,8	3 985,9	3 912,7	4 004,5	179,7
Dovoz zboží do kraje (tis. tun)	4 667,8	4 042,1	319,7	313,3	371,6	8,0
Přeprava zboží v rámci kraje (tis. tun)	444,7	77,2	25,1	19,5	42,2	9,5
Počet vlakových spojů v rámci kraje	4 774	4 663	5 595	5 595	5 536	116,0
v tom:						
pracovní den	1 715	1 675	2 002	2 002	2 012	117,3
sobota	1 513	1 473	1 782	1 782	1 744	115,3
neděle a svátky	1 546	1 515	1 811	1 811	1 780	115,1

Karlovarský kraj je pokryt relativně hustou **sítí železničních tratí** (439 km). Většina z nich byla vybudována na konci 19. století a od té doby nebyla podstatným způsobem modernizována, některé nádraží a provozní objekty jsou ve špatném stavebně technickém stavu. Na hlavních tazích jsou prováděny rekonstrukce některých úseků, část sítě byla elektrifikována. Některé tratě (např. Sokolov – Kraslice – Klingenthal, Karlovy Vary – Potůčky – Johangeorgenstadt, Cheb – Schirding) jsou součástí mezinárodní sítě. Páteř železniční sítě regionu je tvořena dvojkolejnou tratí Chomutov – Cheb, vedoucí napříč celým územím. Z této trati pak odbočují jednotlivé regionální tratě. Provoz na tratích byl v posledních letech, stejně jako i na ostatních tratích v celé ČR, značně snížen. Na území Karlovarského kraje je toto omezení provozu ještě citelnější, neboť zde došlo k výraznému útlumu těžby hnědého uhlí, které tvořilo velkou část přepravované zátěže na českých drahách. Další odliv zátěže z kolejí byl způsoben jejím přesunem na silniční síť. Po dramatickém omezení vlakových spojů koncem minulého století, dochází k jejich růstu, jen ve sledovaném období o 16,0%.

V Karlovarském kraji se nachází tři **letiště** – v Karlových Varech, v Chebu a v Mariánských Lázních. Karlovarské letiště má status letiště mezinárodního a jako na jediném se provozují pravidelné linky do Moskvy. V poslední době byly zahájeny i lety např. do Tel Avivu a Tunisu. Pravidelná vnitrostátní doprava zde byla zrušena již v roce 1982. V posledních letech byly investovány značné prostředky do zlepšení podmínek cestujících a v navádění letadel. Zavedení pravidelného leteckého provozu si vyžádá zásadní modernizaci a značné investiční prostředky. Cílem zahájené modernizace je zkvalitnit a zvýšit leteckou dostupnost Karlovarského kraje, napojit Karlovarský kraj na evropské dopravní sítě a rozšiřováním letecké dopravy podporovat podnikatelské aktivity, zvláště v oblasti lázeňství a cestovního ruchu. Obyvatelům regionu se zároveň otevrou nové možnosti důstojného a bezpečného cestování leteckou dopravou do vzdálenějších míst za prací i odpočinkem. Letiště v Chebu a v Mariánských Lázních jsou využívána pouze pro sportovní a rekreační létání.

5.7 Technická infrastruktura

V databázi městské a obecní statistiky, kterou spravuje a průběžně aktualizuje Český statistický úřad, se sleduje z velkého množství ukazatelů také **technická vybavenost** obcí. Pokud jde o úroveň technické infrastruktury obcí, byla tato v roce 2004 značně rozdílná a úzce souvisí nejen s počtem obyvatel v obci, ale především s prací zastupitelstev jednotlivých obcí.

Tab. 5.7.1 Technická infrastruktura

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000 v bodech
Počet obcí	132	132	132	132	132	x
z toho vybavených (%) :						
veřejným vodovodem	96,2	96,2	96,2	95,5	96,2	0,0
kanalizací	95,5	84,8	84,8	84,1	85,6	-9,8
kanalizací s napojením na ČOV	65,9	67,4	68,2	68,9	73,5	7,6
plynem ze sítě	56,8	59,1	61,4	62,9	65,2	8,3
skládkou tuhých domovních odpadů	6,1	6,1	6,8	6,8	6,8	0,8

Nejnižší úroveň technické vybavenosti je v obcích do 500 obyvatel, kterých je v kraji 43,9%. Z hlediska vybavení obcí **kanalizací s napojením na čističku odpadních vod (ČOV)** je Karlovarský kraj se 73,5% takto vybavených obcí druhým krajem za krajem Hlavní město Praha (se 100% vybaveností). Z úhrnu ČR je kanalizací s napojením na ČOV vybaveno jen 34,5% obcí.

Z hlediska **plynofikace** je takto vybaveno v kraji 65,2% obcí, což řadí kraj na 8. místo ze 14 krajů, avšak stále převyšuje republikový průměr o 4,5 procentního bodu. Vzhledem k velmi nepříznivému vývoji cen plynu v posledních letech se dá očekávat, že stále více obyvatel bude přecházet k méně ekologickým, avšak levnějším způsobům vytápění.

Tab. 5.7.2 Technická infrastruktura podle okresů

	Podíl obcí vybavených (%)					
	kanalizací s napojením na ČOV			plynem ze sítě		
	2000	2004	rozdíl 2004 - 2000 v bodech	2000	2004	rozdíl 2004 - 2000 v bodech
Česká republika	29,9	34,5	4,6	48,7	60,7	12,0
Karlovarský kraj	65,9	73,5	7,6	56,8	65,2	8,3
Cheb	61,5	69,2	7,7	53,8	64,1	10,3
Karlovy Vary	63,6	72,7	9,1	47,3	56,4	9,1
Sokolov	73,7	78,9	5,3	73,7	78,9	5,3

V meziokresním srovnání jsou kanalizací s napojením na ČOV i v plynofikaci nejlépe vybaveny obce okresu Sokolov (u obojího 78,9% obcí). Ačkoliv v rámci kraje obce okresu Cheb vykazují nejnižší vybavenost kanalizací a obce okresu Karlovy Vary plynofikací, přesto výrazně překračují průměrnou vybavenost obcí celé ČR.

Tab. 5.7.3 Vodovody

	Měřicí jednotka	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
							2004/ 2000	průměrná roční
Délka vodovodní sítě	km	.	.	.	.	1 930	.	.
Obyvatelé zásobovaní vodou z vodovodů	osoby	301 873	303 200	282 520	299 150	297 154	-1,6	-0,4
Podíl obyvatel zásobovaných vodou	%	99,1	99,0	93,0	98,4	97,8 ¹⁾	-1,2	x
Voda vyrobená pro veřejnou potřebu	tis. m ³	29 646	27 390	24 055	25 108	24 586	-17,1	-4,6
Voda fakturovaná celkem	tis. m ³	20 709	19 842	17 751	18 246	18 308	-11,6	-3,0
z toho pro domácnosti	%	64,5	63,5	64,6	64,9	64,0 ¹⁾	-0,5	x
Podíl ztrát v trubní síti (z vyrobené vody určené k realizaci)	%	21,2	17,4	16,5	18,1	15,0 ¹⁾	-6,2	x

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

Na **veřejný vodovod** bylo v roce 2004 napojeno 96,2% obcí kraje. Pitnou vodou z veřejných vodovodů bylo v kraji zásobováno 297 154 osob, tj. 97,8% obyvatel kraje (v celé ČR 91,6%). Karlovarský kraj má ve srovnání se všemi kraji 2. nejvyšší podíl obyvatel zásobovaných vodou z vodovodů po kraji Hl. město Praha. Pro veřejnou potřebu bylo v roce 2004 vyrobeno 24,6 mil. m³ pitné vody, což bylo o 5 mil. m³ méně než v roce 2000. Fakturováno přitom bylo 74,5% z vyrobené vody a pro domácnosti směřovalo 64,0% z fakturované vody. Příznivé je neustálé snižování podílu ztrát v trubní síti (o 6,2 procentního bodu proti roku 2000) až na 15,0% v roce 2004.

Tab. 5.7.4 Kanalizace

	Měřicí jednotka	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
							2004/2000	průměrná roční
Délka kanalizační sítě	km	.	.	.	.	865	.	.
Obyvatelé bydlící v domech napojených na kanalizaci	osoby	290 784	292 700	252 580	273 500	277 455	-4,6	-1,2
Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci	%	95,4	95,5	83,2	89,9	91,4	¹⁾ -4,1	x
Vypouštěné odpadní vody do veřejné kanalizace	tis. m ³	21 156	19 147	16 284	16 485	17 113	-19,1	-5,2

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

Do veřejné kanalizace bylo v kraji v roce 2004 vypuštěno 17,1 mil. m³ **odpadních vod** (z toho 60,8% splaškových), tj. o 4 mil. m³ méně než v roce 2000. Podíl čištěných odpadních vod z vod vypuštěných do kanalizace se v kraji zvýšil z 98,2% v roce 2000 na 99,6% v roce 2004 a tímto podílem předčil republikový průměr (94,4%) a zaujímá 2. pořadí po kraji Hl. město Praha. S rostoucími satelitními oblastmi v blízkosti větších měst a s rozšiřováním blízkých obcí u těchto měst, které nejsou doposud vybaveny kanalizační sítí, klesá nejen absolutní počet obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci (proti roku 2000 o více než 13 tisíc), ale i jejich podíl ze všech obyvatel o 4,1 procentního bodu na 91,4% v roce 2004. Přestože tento podíl klesl v Karlovarském kraji, stále výrazně převyšuje republikový průměr (77,9%) a zároveň je mezi kraji 2. nejvyšší po kraji Hl. město Praha.

5.8 Cestovní ruch

Vzhledem k výhodné zeměpisné poloze, příznivým přírodním podmínkám a bohatým historickým, kulturním a uměleckým památkám má Karlovarský kraj předpoklady pro rozvoj **cestovního ruchu**. I když hlavním cílem návštěvníků kraje jsou lázeňská místa, existuje na jeho území řada dalších atraktivních cílů jako jsou významná historická jádra měst – Cheb, Loket, Jáchymov, Ostrov, Horní Slavkov. Památkové zóny jsou i v dalších městech a obcích. Návštěvníky jsou rovněž vyhledávány jednotlivé kulturní, technické a přírodní památky a zajímavosti. V horských územích, zejména v Krušných horách a částečně i v Slavkovském lese, jsou příznivé podmínky pro zimní sporty, pro jejichž provozování jsou k dispozici sjezdovky, běžecké trati a další zařízení. Pro sportovně založené hosty jsou k dispozici speciální zařízení pro golf a jezdecký sport. V posledních letech se rozvíjí i síť cyklistických stezek. Pro kulturně orientované návštěvníky je k dispozici široká síť kulturních zařízení a jsou pořádány různé mezinárodní kulturní akce – festivaly, soutěže, přehlídky. Nedostatečně je zatím rozvinuta venkovská turistika. Kvalitní vybavení lázeňských míst umožňuje i rozšíření tzv. kongresové turistiky, zejména v Karlových Varech a v Mariánských Lázních. V poslední době se rozvíjí i síť informačních center pro návštěvníky.

S ohledem na metodické změny, které zaznamenalo statistické šetření o kapacitě ubytovacích zařízení, došlo k revizi údajů o kapacitě ubytovacích zařízení za roky 2000 – 2004. Metodické změny a vysoká nonresponse u šetření návštěvnosti ubytovacích zařízení mají za následek problematickou srovnatelnost údajů v časové řadě.

Přestože je Karlovarský kraj co do rozlohy 3. nejmenší s absolutně nejnižším počtem obyvatel, řadil se v roce 2004 počtem hromadných ubytovacích zařízení na 9. místo, počtem lůžek na 7. místo, počtem hostů na 8. místo a počtem zahraničních hostů dokonce na 2. místo hned po kraji Hl. město Praha. Pro cizince je Karlovarský kraj stále velmi atraktivní.

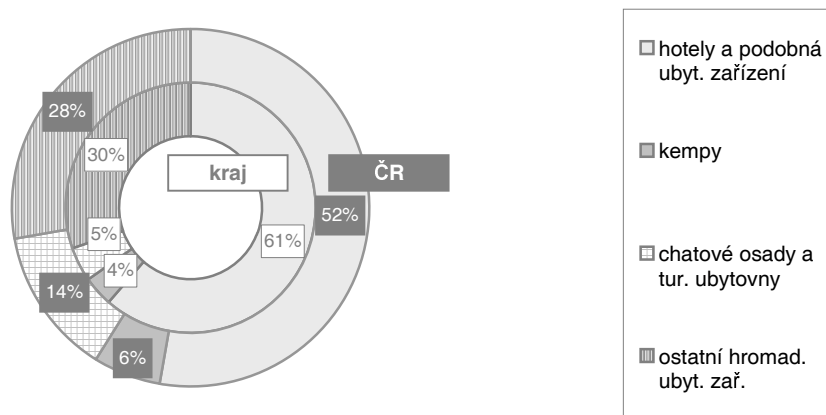
Tab. 5.8.1 Kapacita hromadných ubytovacích zařízení¹⁾

	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000
Ubytovací zařízení celkem	400	417	436	453	423	105,8
z toho:						
hotely	154	155	166	170	168	109,1
penzióny	113	119	124	131	116	102,7
kempy	20	22	19	20	20	100,0
chatové osady	6	6	7	7	5	83,3
turistické ubytovny	30	29	29	31	23	76,7
Lůžka v ubytovacích zařízeních celkem	24 194	25 995	26 723	27 546	26 609	110,0
z toho:						
hotely	13 432	12 949	12 582	13 389	13 499	100,5
penzióny	2 889	3 045	3 052	3 045	2 785	96,4
kempy	696	872	937	1 046	1 012	145,4
chatové osady	460	459	548	521	400	87,0
turistické ubytovny	981	977	1 023	1 040	776	79,1
Průměrná cena za ubytování (Kč)	478	508	481	510	538	112,6
Počet pracujících osob celkem	7 494	7 800	7 624	7 789	7 611	101,6

¹⁾ v letech 2000 - 2002 stav k 31. 7., v letech 2003 - 2004 stav k 31. 12.

Po progresivním růstu počtu **hromadných ubytovacích zařízení** v letech 2000 – 2003, došlo meziročně v roce 2004 k poklesu o 30 zařízení, přesto v relaci k roku 2000 byl rostoucí trend zachován o 23 zařízení (tj. o 5,8%). Ve struktuře ubytovacích zařízení v roce 2004 převažují hotely (39,7%) a penzióny (27,4%), ani proti roku 2000 nedošlo k výraznějším změnám. V důsledku rostoucích nároků na ubytovací služby, zejména zahraniční klientely, dochází k poklesu podílu turistických ubytoven ve prospěch hotelů.

Graf 19 Lůžka v hromadných ubytovacích zařízeních k 31. 12. 2004

S rostoucím počtem lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních o 10% proti roku 2000 na 26 609 se nepatrně zvýšil i **počet lůžek na jedno zařízení** z 60,5 na 62,9 lůžek v roce 2004. Z hlediska počtu zařízení se jich v roce 2004 nejvíce nacházelo na území okresu Karlovy Vary (52,5%), nejméně pak na Sokolovsku (12,5%). Okres Karlovy Vary zároveň nabízí i nejvyšší lůžkovou kapacitu (53,7%), Sokolovsko jen 6,3%. Přitom na Chebsku připadá na jedno hromadné ubytovací zařízení 71,9 lůžek a v okrese Sokolov jen 31,6 lůžek.

Rostoucí inflace a zejména růst cen energií, se projevily na růstu **průměrné ceny za ubytování** o 60 Kč na 538 Kč v roce 2004. V průběhu celého sledovaného období se Karlovarský kraj drží druhou nejvyšší cenu po kraji Hl. město Praha a v roce 2004 převyšuje republikový průměr o 201 Kč.

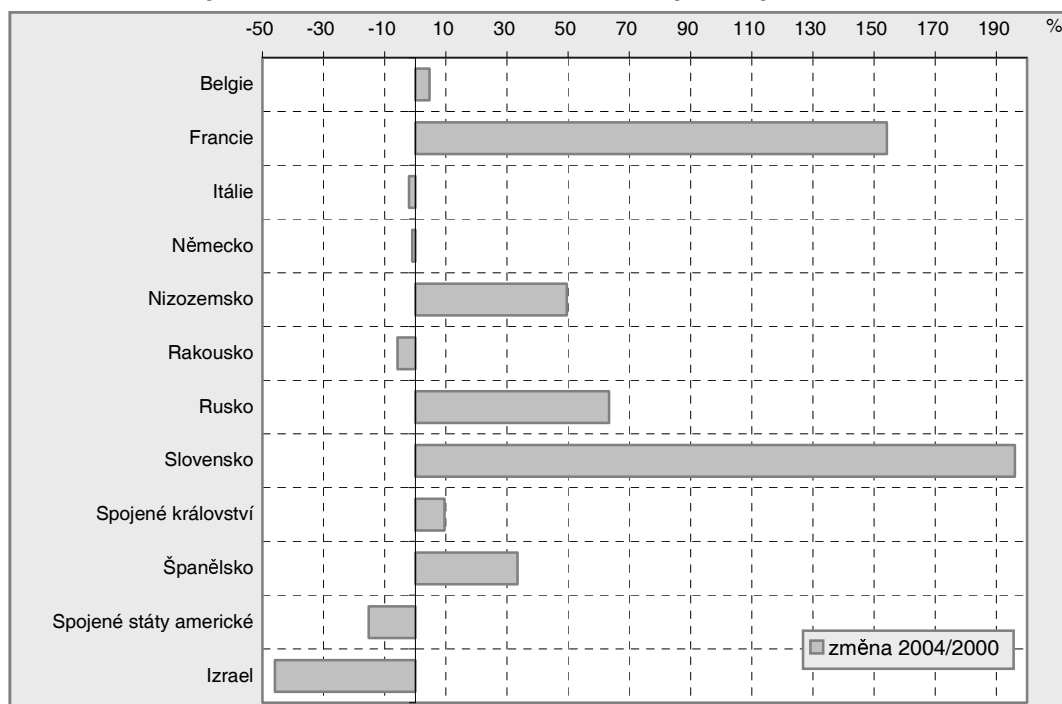
Tab. 5.8.2 Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních cestovního ruchu

	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000
Počet příjezdů hostů	550 567	575 403	615 038	532 860	564 543	102,5
v tom:						
Česká republika	191 490	179 380	216 603	179 666	177 572	92,7
zahraniční hosté	359 077	396 023	398 435	353 194	386 971	107,8
z toho (%):						
Německo	66,8	69,8	67,7	64,6	61,4	¹⁾ -5,4
Rusko	6,4	6,2	6,6	7,9	9,7	¹⁾ 3,3
Nizozemsko	2,9	1,6	2,9	4,6	4,1	¹⁾ 1,2
Spojené státy americké	2,6	2,2	2,7	2,3	2,1	¹⁾ -0,5
Počet přenocování	3 769 166	3 768 320	4 007 266	3 785 126	3 803 526	100,9
v tom:						
Česká republika	1 511 998	1 245 525	1 508 240	1 358 034	1 268 763	83,9
zahraniční hosté	2 257 168	2 522 795	2 499 026	2 427 092	2 534 763	112,3
z toho (%):						
Německo	69,6	71,9	70,6	68,0	65,2	¹⁾ -4,4
Rusko	12,8	12,4	12,0	13,8	17,5	¹⁾ 4,7
Nizozemsko	1,3	1,0	1,7	2,3	1,9	¹⁾ 0,6
Spojené státy americké	2,2	2,1	2,3	2,4	2,0	¹⁾ -0,2
Průměrná doba pobytu (dny)	7,0	7,0	7,5	8,1	7,7	¹⁾ 0,7
z toho zahraniční hosté	6,8	7,3	7,3	7,9	7,6	¹⁾ 0,8

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000

Podle výsledků **návštěvnosti** Karlovarského kraje je možno konstatovat, že se na ní neprojevil pokles zájmu o cestování, způsobený teroristickými útoky v roce 2001, ani rozsáhlými povodněmi v roce 2002. Spíše je možné pozorovat sníženou návštěvnost v roce 2003, na níž se odrazilo mimořádně horké a suché léto. Celkově se počet hostů proti roku 2000 zvýšil o 2,5%, přitom se počet hostů z ČR snížil o 7,3% a naopak zahraniční klientela zaznamenala nárůst o 7,8%. To se projevilo i na změně struktury návštěvnosti, kdy vzrostla zahraniční návštěvnost o 3,3 procentního bodu na 68,5% v roce 2004.

Graf 20 Změna počtu zahraničních hostů v hromadných ubytovacích zařízeních

Nejvíce **zahraničních hostů** do Karlovarského kraje dlouhodobě směřuje z Německa (61,4% v roce 2004), přesto jejich podíl zaznamenal pokles (5,4 procentního bodu proti roku 2000) ve prospěch zahraničních hostů zejména z Ruska, Afrických zemí a Nizozemska.

Průměrná doba pobytu se v kraji ve sledovaném období pohybovala od 7,0 dne (roky 2000 a 2001) do 8,1 dne (rok 2003). V roce 2004 pobývali hosté v Karlovarském kraji průměrně 7,7 dne, což znamená ve srovnání s ostatními kraji výrazně nejdelší dobu pobytu a proti republikovému průměru delší pobyt v kraji o 3,4 dne.

Tab. 5.8.3 Hosté v lázeňských ubytovacích zařízeních

	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000
Počet příjezdů hostů	140 642	145 701	138 146	138 828	148 970	105,9
v tom:						
Česká republika	53 077	49 605	47 365	47 310	46 606	87,8
zahraniční hosté	87 565	96 096	90 781	91 518	102 364	116,9
Počet přenocování	1 674 061	1 770 450	1 762 445	1 789 472	1 808 371	108,0
v tom:						
Česká republika	746 784	722 868	721 907	739 581	683 456	91,5
zahraniční hosté	927 277	1 047 582	1 040 538	1 049 891	1 124 915	121,3
Průměrná doba pobytu (dny)	12,9	13,2	13,8	13,9	13,1	¹⁾ 0,2
z toho zahraniční hosté	11,6	11,9	12,5	12,5	12,0	¹⁾ 0,4

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000

V Karlovarském kraji se nachází nejvýznamnější koncentrace **lázeňských míst** v ČR. Na území okresu Karlovy Vary leží lázeňská místa Karlovy Vary a Jáchymov. Lázeňský provoz v Kyselce zanikl po roce 1989. V chebském okrese pak Mariánské Lázně, Františkovy Lázně a Lázně Kynžvart. Rozvoj lázeňství a návštěvnost lázní jsou velmi závislé na vnitřní, evropské i celosvětové politické situaci. V polistopadových letech došlo k podstatným změnám zejména ve vlastnických vztazích a organizačních strukturách. Zatímco v Jáchymově, Františkových a Mariánských Lázních vznikly akciové společnosti, které získaly rozhodující část lázeňských zařízení, v Karlových Varech došlo k ustavení více menších společností. Vedle akciových společností pak existují v kraji nadále lázeňská zařízení ministerstva národní obrany a vnitra. Dětská lázeňská zařízení zatím zůstala státní. V kraji poskytuje lázeňské služby celkem 82 lázeňských zařízení, tj. 58,2 % z celé ČR, ve kterých je k dispozici téměř

13 tisíc lůžek (tj. 47,6% z ČR). **Průměrná cena za ubytování** za rok 2004 byla v Karlovarském kraji nejvyšší a dosáhla 1 074 Kč, čímž převýšila republikový průměr o 247 Kč.

Postupně se měnila i **skladba lázeňských hostů**. Po značném poklesu počátkem devadesátých let opět docházelo k růstu počtu hostů, který byl z většiny tvořen hosty zahraničními zhruba ze 60 zemí všech světadílů. Značný podíl, zejména v Karlových Varech, představují hosté ze zemí bývalého Sovětského svazu, jejichž počet v posledních letech převýšil počet hostů německých.

Lázeňské léčby v roce 2004 v Karlovarském kraji využilo 148 970 osob (40,1% z celé ČR), z nichž zahraniční klientela představovala 62,3%, přičemž podíl zahraničních hostů v celorepublikovém průměru činil jen 35,4%. Průměrná doba léčebného pobytu v kraji (13,1 dne v roce 2004) byla druhá nejkratší mezi kraji a o 2,8 dne kratší proti republikovému průměru.

Tab. 5.8.4 Tuzemské delší a kratší cesty¹⁾

	Delší cesty			Kratší cesty		
	2003	2004	index 2004/2003	2003	2004	index 2004/2003
Počet cest celkem (tis.)	287,2	240,1	83,6	651,4	466,2	71,6
Celkový počet přenocování (tis.)	2 375,1	2 256,6	95,0	1 264,7	933,8	73,8
Průměrný počet přenocování na 1 cestu	8,3	9,4	113,3	1,9	2,0	105,3
Celkové výdaje (mil. Kč)	1 040,2	899,6	86,5	776,6	720,4	92,8
Průměrné výdaje na 1 cestu (Kč)	3 621	3 747	103,5	1 192	1 545	129,6

¹⁾ z výběrového šetření cestovního ruchu

Intenzita cestování v ČR je zjišťována výběrovým šetřením cestovního ruchu. Jedná se o dvoustupňový náhodný výběr, jednotka výběru prvního stupně je sčítací obvod, ve druhém stupni se provádí prostý náhodný výběr bytů ve sčítacích obvodech. Údaje zjištěné ve výběrovém šetření jsou pomocí koeficientů přepočteny na celou populaci starší 15 let.

Dle výsledků šetření se proti roku 2003 snížilo v kraji tuzemské kratší i delší cestování. K nárůstu však došlo u průměrného počtu přenocování na 1 cestu obou kategorií a zároveň vzrostly průměrné výdaje na 1 cestu, u kratších cest dokonce o 29,6%. Zjištěné průměrné výdaje na 1 delší cestu byly v Karlovarském kraji 4. nejvyšší (republikový průměr převýšily o 11,4%) a u kratších cest byly dokonce nejvyšší při překročení průměru ČR o 92,9%).

5.9 Věda, výzkum a informační technologie

Pojmy **výzkum a vývoj** jsou v České republice definovány zákonem č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů. Pro účely tohoto zákona se rozumí výzkumem a vývojem systematická tvůrčí práce konaná za účelem získání nových znalostí nebo jejich využití.

Tab. 5.9.1 Zaměstnanci a výdaje výzkumu a vývoje

	2001	2002	2003	2004	Změna v % 2004/2001
Zaměstnanci výzkumu a vývoje (FTE) ¹⁾	104	90	121	115	10,6
z toho sektor					
podnikatelský	49	53	66	72	46,9
Výzkumní pracovníci (FTE) ¹⁾	69	48	58	54	-21,7
z toho sektor					
podnikatelský	29	28	28	23	-20,7
Vnitřní výdaje na výzkum a vývoj (mil. Kč)	67,8	77,2	91,7	96,4	42,2
z toho sektor					
podnikatelský	59,4	68,1	73,5	74,4	25,3

¹⁾ FTE: počet pracovníků přepočtený na plný pracovní úvazek

Zaměstnanci výzkumu a vývoje jsou míněni výzkumní pracovníci, kteří provádějí přímo výzkum a vývoj, a dále pomocní, techničtí, administrativní a jiní pracovníci pracující na pracovištích výzkumu a vývoje v jednotlivých zpravodajských jednotkách. Těchto zaměstnanců pracovalo v roce 2004 v Karlovarském kraji 115, což představuje nárůst proti roku 2000 o 11 osob (tj. o 10,6%). Z toho výzkumní pracovníci představovali 47,0% v roce 2004, v roce 2000 jich bylo 66,3%.

Vnitřní výdaje na výzkum a vývoj tvoří všechny vnitřní výdaje vynaložené v rámci zpravodajské jednotky nebo sektoru ekonomiky bez ohledu na zdroj jejich financování. Vnitřní výdaje na výzkum a vývoj tvoří neinvestiční výdaje a pořízení dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku na výzkum a vývoj. V Karlovarském kraji v roce 2004 směřovalo na výzkum a vývoj 96,4 mil. Kč, z toho v rámci podnikatelského sektoru 77,2%. Vnitřní výdaje na výzkum a vývoj v kraji v relaci k roku 2000 vzrostly o 42,2%.

Karlovarský kraj neoplývá vědeckovýzkumným potenciálem. Podíl pracovníků zabývajících se výzkumem a vývojem v kraji, stejně jako podíl vnitřních výdajů na výzkum a vývoj, představuje pouhé 0,3% z úhrnu ČR. Přesto růst výdajů na výzkum a vývoj dává dobré předpoklady k tomu, že se zaostávání kraje v ekonomické oblasti nebude prohlubovat.

Tab. 5.9.2 Informační a komunikační technologie v domácnostech

	Karlovarský kraj			Česká republika		
	2003	2004	index 2004/2003	2003	2004	index 2004/2003
Domácnosti celkem (v tisících)	201	127	63,2	4 064	4 110	101,1
z nich vybavené (%):						
pevnou telefonní linkou	60,7	56,1	¹⁾ -4,6	62,9	61,9	¹⁾ -1,0
osobním počítačem	21,9	27,4	¹⁾ 5,5	23,8	29,5	¹⁾ 5,7
z toho připojeným k internetu	15,9	17,1	¹⁾ 1,2	14,8	19,4	¹⁾ 4,6
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let (v tisících)	255,5	257,0	100,6	8 658,5	8 676,9	100,2
z nich mající k dispozici pro soukromé účely (%):						
mobilní telefon	76,8	77,2	¹⁾ 0,4	66,0	73,9	¹⁾ 7,9
osobní počítač (PC) doma	28,2	33,4	¹⁾ 5,2	32,6	35,9	¹⁾ 3,3
internet doma	22,5	20,6	¹⁾ -1,9	20,8	23,8	¹⁾ 3,0
přenosný PC	.	.	¹⁾ x	2,4	3,1	¹⁾ 0,7

¹⁾ rozdíl 2004 - 2003 v procentních bodech

Informační společnost je termín používaný v souvislosti se zaváděním, rozvojem a šířením nových, především informačních a komunikačních technologií (počítač, internet, elektronické obchodování, mobilní telefony atd.), umožňujících rychlý přenos dat a informací v podobě datové, zvukové a audiovizuální do nejrůznějších oblastí každodenního života, způsobem jejich používání a vlivem na společnost.

Pojem **informační a komunikační technologie** (dále jen ICT) obecně zahrnuje technologie, systémy, aktivity a procesy, které se podílejí na zobrazení, zpracování, skladování a přenosu informací a dat elektronickou cestou.

Údaje vycházejí z periodického ročního statistického šetření o využívání informačních a komunikačních technologií (ICT) v domácnostech a mezi jednotlivci (fyzickými osobami), které provádí Český statistický úřad již 2 roky. Šetření bylo realizováno (formou samostatného formuláře) v rámci Výběrového šetření pracovních sil ČSU (VŠPS), což umožnilo propojení se socio-demografickými charakteristikami osob v jednotlivých domácnostech. Jednalo se o šetření provedené metodou interview „face to face“ na výběrovém vzorku cca 10 000 jednotlivců ve věku 15 let a více. Shodně s metodikou VŠPS proběhlo převážení výsledků na celkovou populaci ČR.

Z výsledků šetření vyplývá, že v Karlovarském kraji klesá podíl domácností vybavených **pevnou telefonní linkou** rychleji než v celé ČR a i podíl těchto domácností (56,1%) byl v roce 2004 proti republikovému průměru nižší o 5,8 procentního bodu. Přitom ve srovnání s ostatními kraji se Karlovarský kraj řadí na 12. místo.

Na rozdíl od vybavenosti pevnou linkou, vybavení domácností **osobním počítačem a připojením k internetu** zaznamenává růst. U vybavení osobním počítačem dochází k nárůstu o 5,5 procentního bodu na 27,4% a u připojení k internetu není nárůst tak výrazný (o 1,2 procentního bodu na 17,1% v roce 2004). V obou případech ve vybavenosti zaostává kraj za republikovým průměrem.

Republikový průměr kraj převyšuje v podílu vybavení jednotlivců mobilním telefonem pro soukromé účely o 3,4 procentního bodu a podíl 77,2% řadí kraj na 4. místo mezi 14 kraji.

Přestože podíl jednotlivců majících k dispozici pro soukromé účely doma osobní počítač a internet je vyšší než podíl domácností, přesto krajské podíly zůstávají pod úrovní republikového průměru.

5.10 Veřejná ekonomika (veřejné rozpočty, hospodaření územních samosprávních celků)

Veřejné rozpočty jsou tvořeny rozpočty krajského úřadu, obcí a dobrovolných svazků obcí. Územní rozpočty prošly v roce 2003 podstatnou změnou, která navazovala na reformu veřejné správy – agendy a prostředky ze zrušených okresních úřadů byly převedeny na obce a kraje, z tohoto důvodu bude v této stati přiblížen pouze rok 2003 a 2004.

Hospodaření **územních rozpočtů** v obou letech skončilo převahou příjmů nad výdaji. Zatímco v roce 2003 dosáhl přírůstek 152,0 mil. Kč, v roce 2004 přesáhl dokonce 155,7 mil. Kč. Na kladné bilanci roku 2004 se podílí hospodaření Krajského úřadu Karlovarského kraje (59,2%) a hospodaření obcí Karlovarského kraje (41,9%). Pouze dobrovolné svazky obcí zaznamenaly schodek, který se však proti roku 2003 snížil o 10,4% a dosáhl v roce 2004 celkem 1,8 mil. Kč, což činí (-1,1%) na podílu hospodaření celého území. Skutečností bylo, že vývoj hospodaření veřejných rozpočtů v kraji neodpovídal republikovému vývoji, zde byla v obou letech zaznamenána převaha výdajů nad příjmy.

Obrat veřejných rozpočtů (součet příjmů a výdajů) dosáhl v roce 2004 celkem 20,8 mld. Kč a meziročně se zvýšil jen o 715,0 mil. Kč. Na celkovém obratu se v roce 2004 podílel rozpočet krajského úřadu hodnotou 34,0% (v roce 2003 33,5%), rozpočet obcí hodnotou 64,6% (v roce 2003 65,0%). Podíl rozpočtu svazků obcí dosáhl v roce 2004 celkem 1,4% a byl proti roku 2003 nižší o 0,1 procentního bodu.

Tab. 5.10.1 Bilance příjmů a výdajů veřejných rozpočtů k 31. 12.

	v tis. Kč							
	Územní rozpočet celkem		v tom					
			Krajský úřad Karlovarského kraje		Obce Karlovarského kraje		Dobrovolné svazky obcí	
2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	
Příjmy celkem	10 125 823	10 485 216	3 424 347	3 587 066	6 558 139	6 750 181	143 337	147 969
Výdaje celkem	9 973 841	10 329 466	3 301 487	3 494 868	6 511 828	6 684 848	160 526	149 750
Saldo	151 982	155 750	122 860	92 198	46 311	65 333	-17 189	-1 781

Příjmy krajského úřadu v roce 2004 dosáhly částky 3,6 mld. Kč, proti roku 2003 se zvýšily o 162,7 mil. Kč (o 4,8%). Hlavním zdrojem příjmů kraje byly dotace, v roce 2004 se podílely na celkových příjmech hodnotou

82,1%, v roce 2003 činil podíl 83,9%. U daňových příjmů dosáhl podíl v roce 2004 celkem 13,6% (v roce 2003 13,1%).

Tab. 5.10.2 Příjmy veřejných rozpočtů k 31. 12.

v tis. Kč

	Krajský úřad Karlovarského kraje		Obce Karlovarského kraje		Dobrovolné svazky obcí	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004
	Daňové příjmy	449 033	489 792	2 598 627	2 701 864	12
z toho:						
daně z příjmů fyzických osob	130 746	145 236	666 442	758 056	-	-
daně z příjmů právnických osob	128 495	141 619	728 739	692 562	-	-
daň z přidané hodnoty	189 316	202 168	701 448	740 683	12	-
Nedaňové příjmy	87 360	96 117	916 334	913 317	81 615	93 707
z toho:						
příjmy z vlastní činnosti	36 769	1 858	259 577	236 347	327	501
odvody příspěvkových organizací	38 914	49 243	8 533	11 889	-	-
příjmy z pronájmu majetku	1 770	7 033	408 973	407 041	80 663	86 213
Kapitálové příjmy	14 459	54 787	402 794	527 776	4 000	1 162
z toho:						
příjmy z prodeje dlouhodobého majetku	13 109	53 967	350 030	394 569	-	98
Přijaté dotace	2 873 495	2 946 370	2 640 384	2 607 224	57 710	53 100
v tom:						
neinvestiční přijaté dotace	2 731 182	2 697 728	2 219 817	2 236 887	2 571	2 038
investiční přijaté dotace	142 312	248 642	420 567	370 337	55 139	51 062
Příjmy celkem	3 424 347	3 587 066	6 558 139	6 750 181	143 337	147 969

Příjmy rozpočtu obcí Karlovarského kraje v roce 2004 dosáhly částky 6,7 mld. Kč, proti roku 2003 byly o 192,0 mil. Kč vyšší (o 2,9%). Hlavními zdroji příjmů obcí jsou daňové příjmy a dotace, daňové příjmy tvořily v roce 2004 celkem 40,0% příjmů a dotace 38,6% (v roce 2003 to bylo 39,6%, resp. 40,3%). Struktura příjmů z daní je v obou letech podobná, podíl daně z přidané hodnoty se pohybuje okolo 27%, podíl daně z příjmu fyzických osob a podíl daně z příjmu právnických osob zhruba okolo 26 až 28%.

Tab. 5.10.3 Výdaje veřejných rozpočtů k 31. 12.

v tis. Kč

	Krajský úřad Karlovarského kraje		Obce Karlovarského kraje		Dobrovolné svazky obcí	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004
	Běžné výdaje	3 091 675	3 119 586	4 976 941	5 061 203	10 964
z toho:						
platy zaměstnanců a ost. platby za provedenou práci	139 345	88 190	547 213	564 293	224	72
nákup vody, paliv, energie, služeb a ostatní nákupy	61 919	90 036	1 298 579	1 282 304	3 745	5 165
neinvestiční dotace podnikatelským subjektům	38 203	42 091	84 890	95 505	0	-
neinvestiční transfery příspěvkovým a pod. organizacím	1 399 932	1 392 373	1 771 823	1 826 276	-	-
neinvestiční transfery obyvatelstvu	3 157	3 512	439 836	457 037	-	-
Kapitálové výdaje	209 812	375 282	1 534 887	1 623 645	149 562	142 656
z toho:						
investiční nákupy a související výdaje	30 530	216 918	1 402 530	1 460 613	149 562	132 807
investiční dotace podnikatelským subjektům	-	19 791	21 554	26 606	-	-
investiční dotace příspěvkovým organizacím	171 222	116 994	38 306	32 029	-	-
Výdaje celkem	3 301 487	3 494 868	6 511 828	6 684 848	160 526	149 750

Výdaje krajského úřadu v roce 2004 dosáhly částky 3,5 mld. Kč, proti roku 2003 se zvýšily o 193,4 mil. Kč (o 5,8%), růst výdajů byl tedy o 1,0 procentního bodu vyšší než růst příjmů. Běžné výdaje v roce 2004 dosáhly částky 3,1 mld. Kč, na celkových výdajích se podílely ve výši 89,3%. Téměř 45% této částky tvořily neinvestiční transfery příspěvkovým organizacím, zejména v odvětví školství, zdravotnictví, sociální péče a kultury.

Celkové výdaje obcí Karlovarského kraje dosáhly v roce 2004 částky 6,7 mld. Kč, proti roku 2003 se zvýšily o 173,0 mil. Kč (o 2,6%), v tomto případě předstihlo tempo růstu příjmů růst výdajů, a to o 0,3 procentního bodu. Běžné výdaje v roce 2004 tvořily 75,7% a dosáhly 5,1 mld. Kč, nárůst proti roku 2003 je patrný u všech položek běžných výdajů kromě výdajů na nákup vody, paliv, energií, služeb a ostatních nákupů, kde došlo k úsporám.

6. Životní prostředí

6.1 Ovzduší

Emise je děj, při kterém jsou vnášeny cizorodé látky různého skupenství do ovzduší. Uvádějí se v kilogramech za hodinu nebo v tunách za rok. Množství uvedených znečišťujících látek vypouštěných do ovzduší je celostátně sledováno v rámci tzv. Registru emisí a zdrojů znečišťování ovzduší (REZZO). Stacionární zdroje jsou členěny podle tepelného výkonu, míry vlivu technologického procesu na znečišťování ovzduší nebo rozsahu znečišťování a jsou zahrnuty v dílčích souborech REZZO 1 – 3, mobilní zdroje znečišťování ovzduší jsou pak začleněny v dílčím souboru REZZO 4. Správou databáze REZZO za celou Českou republiku je pověřen Český hydrometeorologický ústav (ČHMÚ). Jednotlivé dílčí databáze REZZO 1 – 4 tvoří součást Informačního systému kvality ovzduší (ISKO) provozovaného rovněž ČHMÚ. Tento informační systém působí jako jeden ze základních článků soustavy nástrojů pro sledování a hodnocení kvality ovzduší v ČR.

Měrné emise jsou emise znečišťujících látek za určité časové období připadající na jednotku plochy území nebo na obyvatele.

Imise jsou měřeny na monitorovacích stanicích, zde se stanovují průměrné hodinové, denní, roční koncentrace pro dané místo. V analýze se jimi nezabýváme, jelikož hodnotíme celé území.

Tab. 6.1.1 Měrné emise základních znečišťujících látek REZZO 1-3

	v t/km ² /rok					
	2000	2001	2002	2003	Změna v %	
					2003/ 2000	průměrná roční
Emise tuhé	0,83	0,76	0,52	0,55	-33,8	-12,9
Oxid siřičitý SO ₂	6,64	6,56	5,21	4,83	-27,2	-10,0
Oxidy dusíku NO _x	2,71	2,60	2,47	2,55	-6,2	-2,1
Oxid uhelnatý CO	3,28	2,93	1,66	1,31	-60,1	-26,4

Vlivem odsiřování elektráren se výrazně snížilo znečištění ovzduší všemi základními znečišťujícími látkami. V roce 2003 množství emisí REZZO 1 – 3 – tuhé látky v tunách na km² v Karlovarském kraji činily jen 11,6% skutečnosti roku 1994, u SO₂ to bylo 28,4%, u NO_x v tunách na km² nebyl pokles tak výrazný (66,1% skutečnosti roku 1994), avšak u CO v tunách na km² je již příznivější situace, jen 17,5% skutečnosti roku 1994.

Tab. 6.1.2 Měrné emise oxidu siřičitého (SO₂) REZZO 1-3 podle okresů

	v t/km ² /rok					
	2000	2001	2002	2003	Změna v %	
					2003/ 2000	průměrná roční
Česká republika	3,26	3,09	2,92	2,86	-12,3	-4,3
Karlovarský kraj	6,64	6,56	5,21	4,83	-27,2	-10,0
Cheb	1,10	1,06	0,61	0,64	-41,4	-16,3
Karlovy Vary	1,07	0,91	0,65	0,78	-26,6	-9,8
Sokolov	25,53	25,56	20,74	18,76	-26,5	-9,8

Z jednotlivých měrných emisí základních znečišťujících látek REZZO 1 – 3 výsledky Karlovarského kraje za rok 2003 překračovaly republikový průměr u SO₂ (o 1,97 t/km²/rok) a u NO_x (o 0,49 t/km²/rok). Ve znečištění SO₂ se Karlovarský kraj řadí na 3. místo (po krajích Ústeckém a Moravskoslezském). Naopak v kraji došlo k příznivějšímu vývoji znečištění proti republikovému průměru u tuhých látek (o 0,09 t/km²/rok) a u CO dokonce o 2,15 t/km²/rok.

Celkově lze v rámci kraje konstatovat, že pokud jde o znečištění, vykazuje nejhorší situaci okres Sokolov, nejlepší výsledky pak okres Karlovy Vary. Nejvýraznější rozdíly mezi okresy byly zaznamenány právě u znečištění SO₂ (okres Cheb – 0,64, okres Sokolov – 18,76 t/km²/rok). Menší, ale také významné byly rozdíly u NO_x (okres Karlovy Vary – 0,31, okres Sokolov – 10,14 t/km²/rok). Ze 76 okresů ČR se okres Sokolov ve znečištění tuhými látkami řadí na 9. místo, u SO₂ na 7. místo, u NO_x na 10. místo, nejpříznivější je pouze znečištění CO, kde je okres Sokolov zařazen až na 43. místo.

6.2 Voda

Na území ČR je umístěno 257 profilů (míst měření) státní sítě sledování jakosti vody v tocích, na kterých se provádějí analýzy základních fyzikálně-chemických parametrů. Tekoucí povrchové vody se podle jakosti zařazují do pěti tříd: I – neznečištěná voda, II – mírně znečištěná voda, III – znečištěná voda, IV – silně znečištěná voda, V – velmi silně znečištěná voda.

Tab. 6.2.1 Jakost vody ve vybraných tocích a profilech

Pramen: ČHMÚ

Tok - vybraný profil Znečišťující látka	Znečištění v mg/l				Stupeň znečištění (třída) ¹⁾			
	2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004
Ohře - Hubertus								
biologická spotřeba kyslíku (BSK ₅)	2,1	2,2	1,9	3,0	II	III	II	III
dusičnanový dusík (N-NO ₃ ⁻)	2,4	2,3	2,4	2,0	II	I	II	I
Svatava - Sokolov								
biologická spotřeba kyslíku (BSK ₅)	1,4	1,5	1,3	2,5	I	II	II	III
dusičnanový dusík (N-NO ₃ ⁻)	1,3	1,2	1,3	1,2	I	I	I	I
Rolava - Rybáře								
biologická spotřeba kyslíku (BSK ₅)	1,3	1,5	1,6	1,9	II	II	II	II
dusičnanový dusík (N-NO ₃ ⁻)	1,1	1,2	1,6	1,3	I	I	I	I
Teplá - Karlovy Vary								
biologická spotřeba kyslíku (BSK ₅)	1,6	1,4	1,2	2,0	II	II	II	II
dusičnanový dusík (N-NO ₃ ⁻)	1,1	1,3	1,0	1,1	I	I	I	I
Bystřice - Ostrov nad Ohří								
biologická spotřeba kyslíku (BSK ₅)	3,6	3,4	4,8	3,7	III	III	IV	IV
dusičnanový dusík (N-NO ₃ ⁻)	1,5	1,3	1,2	2,1	I	I	I	II
Ohře - Citice								
biologická spotřeba kyslíku (BSK ₅)	1,8	1,8	2,0	3,0	II	II	II	III
dusičnanový dusík (N-NO ₃ ⁻)	2,6	2,8	2,5	2,3	II	II	II	II

¹⁾ zatřídění do tříd podle ČSN 75 7221

Podle výsledků Českého hydrometeorologického ústavu bylo v roce 2004 naměřeno na všech sledovaných tocích Karlovarského kraje, s výjimkou Bystřice v Ostrově nad Ohří, nejvyšší **znečištění** (biologická spotřeba kyslíku) v průběhu celého sledovaného období. Biologická spotřeba kyslíku (BSK₅) je množství kyslíku spotřebovaného k aerobnímu biochemickému rozkladu organických látek obsažených ve vodě po dobu 5 dnů při standardních podmínkách. Také by se dalo říci rychlost, se kterou se kyslík ztrácí z vody při jejím očišťování. Čím více kyslíku je potřeba, tím je voda více znečištěná. Pokud jde o znečištění dusičnanovým dusíkem, pak právě v roce 2004 na Bystřici bylo naměřeno nejvyšší znečištění (2,1 mg/l) za celé sledované období. Dusičnanový dusík je přítomen v hnojivech na polích, ale také ve fekáliích, v těch je více přítomen amoniakální dusík, oba dusíky spolu s fosforem podporují růst mikroorganismů (tzv. zelená voda). U ostatních toků znečištění touto látkou klesá. Podle stupně (třídy) znečištění hodnotí ČHMÚ jako nejčistší toky v kraji ve sledovaném období Rolavu – Rybáře a Teplou – Karlovy Vary.

Tab. 6.2.2 Čištění odpadních vod

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/ 2000	průměrná roční
Počet čistíren odpadních vod	71	70	69	77	90	26,8	6,1
Vypouštěné odpadní vody do veřejné kanalizace (tis. m ³)	21 156	19 147	16 284	16 485	17 113	-19,1	-5,2
Čištěné odpadní vody bez srážkových vod (tis. m ³)	20 779	19 062	15 893	16 475	17 053	-17,9	-4,8
Podíl čištěných odpadních vod (%)	98,2	99,6	97,6	99,9	99,6	¹⁾ 1,4	x

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

Na území Karlovarského kraje v roce 2004 bylo **90 čistíren odpadních vod** (z toho 93,3% mechanicko-biologických). Krajský podíl z úhrnu ČR činí 4,5%. Proti roku 2000 se počet čistíren odpadních vod zvýšil o 19. Celková denní kapacita čistíren odpadních vod v kraji představuje 145 487 m³, tj. 3,8% z ČR.

Do **veřejné kanalizace** bylo v roce 2004 v kraji vypuštěno 17 113 tis. m³ **odpadních vod** (tj. 3,2% z úhrnu ČR), což v relaci k roku 2000 znamená pokles o 19,1%. Objem vypouštěných odpadních vod se snižuje, zejména snahou domácností šetřit z důvodu neustále rostoucích poplatků za vodné a stočné. Podíl čištěných odpadních vod v kraji má vzrůstající tendenci a v roce 2004 činil 99,6%. Republikový podíl tím překročil o 5,2 procentního bodu a Karlovarský kraj tak zařadil po kraji Hl. město Praha na 2. místo mezi 14 kraji.

6.3 Půda

Ke 31.12.2004 se Karlovarský kraj rozkládal na 331 453 ha, z toho **zemědělská půda** činila 37,6%. Zatímco celková výměra kraje ani výměra zemědělské půdy od roku 1994 nezaznamenala výraznější změny, výměra **orné půdy** poklesla o 19,9% (tj. o 14 094 ha) na 56 821 ha.

Tab. 6.3.1 Pozemky k 31. 12. 2004 podle druhů a podle okresů

Zdroj: Český úřad zeměměřický a katastrální

	Podíl z celkové výměry						Podíl ze zemědělské půdy					v %
	zemědě- lská půda	z toho orná půda	lesní půda	vodní plochy celkem	zasta- věné plochy	ostatní plochy	orná půda	chmel- nice	vinice	zahrady a ovocné sady	trvalé travnaté porosty	
Česká republika	54,1	38,7	33,5	2,0	1,7	8,7	71,6	0,3	0,4	4,9	22,8	
Karlovarský kraj	37,6	17,1	43,2	2,1	1,0	16,1	45,6	x	x	2,9	51,5	
Cheb	46,9	26,9	39,8	3,1	1,0	9,1	57,3	x	x	2,3	40,3	
Karlovy Vary	37,0	16,6	41,7	1,8	0,9	18,5	44,8	x	x	2,9	52,2	
Sokolov	27,3	6,3	50,7	1,6	1,1	19,3	22,9	x	x	4,1	72,9	

Karlovarský kraj měl v roce 2004 ze všech 14 krajů nejnižší podíl **zemědělské půdy** z celkové výměry kraje (37,6%) a ze všech 76 okresů republiky vykazuje nejnižší podíl okres Sokolov (27,3%). Kraj je pod úrovní republikového podílu o 16,5 procentního bodu.

Stejná je situace u podílu **orné půdy** z celkové výměry, kdy 6,3% v okrese Sokolov je nejnižší podíl mezi okresy a 17,1% v Karlovarském kraji je nejnižší hodnota mezi kraji v republice. Do republikového podílu chybí kraji 21,6 procentního bodu.

Výšší podílu **lesní půdy** z celkové výměry kraje (43,2%) zaujímá kraj 2. pořadí za krajem Libereckým a republikový podíl překračuje o 9,7 procentního bodu. Okres Sokolov s podílem 50,7% se řadí na 5. místo.

Karlovarský kraj mezi kraji a okres Sokolov mezi okresy vykazují nejnižší podíl orné půdy a naopak nejvyšší podíl **trvalých travnatých porostů** ze zemědělské půdy

Na 1 obyvatele kraje v roce 2004 připadlo 41,0 km² zemědělské půdy, tj. přibližně stejně jako v republikovém průměru (41,8 km²). Poměrně významné rozdíly jsou mezi jednotlivými okresy, kdy v okresech Cheb a Karlovy Vary připadá na 1 obyvatele téměř 50 km² zemědělské půdy, zatímco v okrese Sokolov jen 22 km², což je v souladu se zaměřením okresu na průmyslovou výrobu.

6.4 Odpady

Statistické zjišťování produkce **odpadů** se provádí prostřednictvím statistického výkazu u ekonomických subjektů s 20 a více zaměstnanci (u odvětví, která se zabývají nakládáním s odpadem OKEČ 90 vykazují všechny subjekty, OKEČ 37 – zpracování druhotných surovin, OKEČ 5155 – velkoobchod s chemickými výrobky a OKEČ 5157 – velkoobchod s odpadem a šrotem vykazují subjekty od 5 zaměstnanců), v případě komunálního odpadu je vybrán soubor obcí a údaje za ČR jsou dopočteny. Od 1.1.2002 vstoupil v platnost nový zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech, který zavádí novou definici odpadu a některých základních pojmů. Z tohoto důvodu lze v případě podnikového odpadu provést pouze srovnání posledních tří let, u komunálního odpadu produkovaného obyvatelstvem lze srovnávat celé sledované období.

Tab. 6.4.1 Produkce odpadů a vybrané způsoby nakládání s odpady

	2000	2001	2002 ¹⁾	2003	2004
Celková produkce odpadů	773 959	838 714	624 058	699 899	702 515
Nakládání s odpady celkem	841 383	895 825	717 424	627 327	861 241
z toho:					
recyklace, získání složek	12 363	11 510	97 398	6 413	8 149
spalování	1 824	4 099	15 190	23 664	20 423
skládkování a ost. způsoby ukládání v úrovni nebo pod úrovní terénu	314 055	403 229	279 911	249 667	387 442

¹⁾ změna definice odpadu

Z celkového množství odpadu (702 515 t) vyprodukovaného v Karlovarském kraji v roce 2004 pochází téměř 15% z obcí. Na odpadu celé ČR se kraj podílel 2,6%. Meziročně došlo v kraji k navýšení celkové produkce odpadu o 0,4%. V množství tohoto odpadu na jednoho obyvatele se kraj s objemem 2,3 tuny řadí na 5. místo ze 14 krajů. Ve srovnání s průměrem ČR je o 0,3 tuny na obyvatele nižší.

Z hlediska **nakládání s odpady** bylo v roce 2004 v kraji využito jako paliva nebo k výrobě energie 2,4% odpadu, recyklováno, regenerováno či kompostováno bylo 1,2% odpadu. Největší podíl odpadů (45,0%) je odstraňován skládkováním nebo jinými způsoby uložen v úrovni nebo pod úrovní terénu, což je zatím nejrozšířenější způsob likvidace odpadů. Celkem 6,4% odpadu bylo biologicky upraveno a 2,4% bylo spáleno. Na rekultivace a terénní úpravy bylo v roce 2004 použito 26,9% odpadu.

6.5 Investice na ochranu životního prostředí

Investice na ochranu životního prostředí v Karlovarském kraji za rok 2003 dosáhly nejnižší hodnoty od roku 2000, a to 534,9 mil. Kč (v běžných cenách). Pouze v roce 2000 směřovala rozhodující část investic (54,8%) do oblasti nakládání s odpadními vodami. V ostatních letech naopak na ochranu ovzduší a klimatu, přitom v roce 2001 to bylo až 61,3%. Z hlediska vývoje struktury pořízených investic dochází ve sledovaných letech k výraznému poklesu podílu výdajů na nakládání s odpadními vodami (o 16,1 procentního bodu), naopak nárůst doznal podíl výdajů na ochranu ovzduší a klimatu (o 8,6 procentního bodu) a na nakládání s odpady (o 5,0 procentních bodů).

Tab. 6.5.1 Pořízené investice na ochranu životního prostředí

v mil. Kč (běžné ceny)

	2000	2001	2002	2003	Index 2003/2000
Celkem	773,0	1 050,0	635,8	534,9	69,2
v tom:					
ochrana ovzduší a klimatu	312,2	643,3	346,9	262,0	83,9
nakládání s odpadními vodami	423,3	363,0	261,6	207,0	48,9
nakládání s odpady	7,0	28,1	11,4	31,7	454,5
ostatní	30,6	15,7	16,0	34,2	111,9

V roce 2003 byly v Karlovarském kraji hlavním zdrojem financování pořízených investic na ochranu životního prostředí vlastní zdroje a rozpočtové prostředky (67,0%). Granty a dotace z veřejných rozpočtů se na financování podílely 10,9% a úvěry, půjčky a finanční výpomoci 12,0%. Ve srovnání s republikovým průměrem byl podíl vlastních zdrojů a rozpočtových prostředků o 9,3 procentního bodu vyšší na úkor podílu grantů a dotací a úvěrů a půjček.

Tab. 6.5.2 Pořízené investice na ochranu životního prostředí podle okresů

v mil. Kč (běžné ceny)

	2000	2001	2002	2003	Index 2003/ 2000	Struktura v %	
						2000	2003
Karlovarský kraj	773,0	1 050,0	635,8	534,9	69,2	100,0	100,0
Cheb	124,6	121,5	213,8	85,9	69,0	16,1	16,1
Karlovy Vary	300,3	134,1	69,7	187,6	62,5	38,8	35,1
Sokolov	348,2	794,4	352,3	261,4	75,1	45,0	48,9

Za celé sledované období byly v úhrnu v kraji pořízeny investice na ochranu životního prostředí v celkové hodnotě 2 993,8 mil. Kč (v běžných cenách), z toho směřovalo 58,7% na území okresu Sokolov, 23,1% na Karlovarsko a 18,2% na Chebsko.

Neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí představovaly za rok 2003 v Karlovarském kraji 499,5 mil. Kč, což činilo jen 2,2% z celkových nákladů vynaložených v ČR. Největší podíl v kraji připadal na nakládání s odpadními vodami (60,2%), na nakládání s odpady (26,0%) a na ochranu ovzduší a klimatu (10,5%).

Ekonomický přínos z aktivit na ochranu životního prostředí v kraji v roce 2003 dosáhl 377,9 mil. Kč, tj. pouze 1,7% z úhrnu ČR. Rozhodující přínos pocházel z nakládání s odpadními vodami (64,8%).

6.6 Chráněná území

Podle Zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny je rozlišováno 6 kategorií zvláště chráněných území: národní parky a chráněné krajinné oblasti (ty jsou označovány jako velkoplošná chráněná území), národní přírodní památky, národní přírodní rezervace, přírodní památky a přírodní rezervace (jsou označovány jako maloplošná chráněná území). Ze jmenovaných kategorií se na území Karlovarského kraje nenachází pouze národní park.

Z přírodovědeckého hlediska lze Karlovarský kraj zařadit k vysoce významným regionům, které se vyznačují velkou pestrostí přírodních ekosystémů, vysokou koncentrací chráněných území a botanicky a zoologicky významnými lokalitami.

Do **systemu chráněného krajinného komplexu** Karlovarského kraje spadá Slavkovský les, Tepelská vrchovina a přilehlá část Chebské pánve. Na severovýchodě navazuje na toto území už dlouho vyhaslý stratovulkán Doupských hor. Celá tato kopcovitá až hornatá krajina je prostoupena více než tisíci vývěry, jimiž se derou na povrch minerální vody i suché výdechy plynů (zvané fumaroly), hlavně štiplavého oxidu uhličitého a páchnoucího sirovodíku. Dále se na území kraje v hlubokém kaňonovitém údolí řeky Ohře mezi Loktem a Karlovými Vary nachází malebná skupina skal – Svatošské skály, které jsou národní přírodní památkou. Národní přírodní

rezervací se v roce 1962 stala oblast slanisek, slatin, rašelinišť a malých jezírek Soos, která leží asi 5 km severovýchodně od Františkových Lázní. Celá oblast je proslulá nejen unikátní flórou a faunou, ale i geologickými útvary.

Na území Karlovarského kraje se dále nachází archeologická památková rezervace Tašovice, 3 městské památkové rezervace (Františkovy Lázně, Cheb a Loket), 11 městských památkových zón (Mariánské Lázně, Horní Slavkov, Bečov nad Teplou, Horní Blatná, Jáchymov, Karlovy Vary, Ostrov nad Ohří, Teplá, Toužim, Valeč, Žlutice), 2 vesnické památkové rezervace (Doubrava, Nový Drahov), 8 vesnických památkových zón (Dolní Lažany, Dolní Rychnov, Královské Poříčí, Beranov, Kojšovice, Kosmová, Popovice, Salajna), krajinná památková zóna Valečsko a 7 ochranných památkových pásem (Čistá u Rovné – ochranné pásmo dolu Jeroným, Chlum Sváté Máří – ochranné pásmo areálu poutního kostela, Krásný Les – ochranné pásmo hradu a zámku Horní Hrad a osady, Dalovice – zámek, Lázně Kyselk, Bochov, Nejdek – ochranné pásmo kulturních památek).

Tab. 6.6.1 Chráněná území podle okresů k 31. 12. 2004

Pramen: Agentura ochrany krajiny a přírody

v ha

	Národní parky ¹⁾	Chráněné krajinné oblasti ¹⁾	Maloplošná chráněná území			
			národní přírodní památka	národní přírodní rezervace	přírodní památka	přírodní rezervace
Karlovarský kraj	-	59 372,8	165,8	1 605,9	746,7	824,8
Cheb	-	19 396,5	155,4	505,4	8,0	483,3
Karlovy Vary	-	19 927,2	10,5	929,6	590,7	207,3
Sokolov	-	20 049,1	-	170,9	148,0	134,2

¹⁾ data z GIS, mohou se lišit od jinde publikovaných

Z celkové rozlohy Karlovarského kraje zaujímají chráněné krajinné oblasti 17,9% plochy a rozprostření těchto oblastí do jednotlivých okresů je velmi vyrovnané.

7. Regionální spolupráce

7.1 Mikroregiony

Mikroregiony jsou účelově založená společenství obcí, zejména venkovských. Těmto společenstvím jde o regionální spolupráci, při které se zintenzivňuje společné prosazování zájmů a záměrů s cílem komplexního rozvoje mikroregionu. Dříve vznikaly mikroregiony většinou monotematicky zaměřené a po dosažení účelu nepokračovaly v další činnosti.

Tab. 7.7.1 Mikroregiony se sídlem v Karlovarském kraji

Zdroj: Ústav územního rozvoje Brno

Název	Rok vzniku	Okres	Adresa sídla mikroregionu	Počet členských obcí	
				celkem	z toho mimo kraj
Sdružení Krušné hory - západ Účelové sdružení obcí Slavkovský les pro obnovu venkova	1994	Karlovy Vary	Klínovecká 1407 363 01 Ostrov	19	-
	1995	Karlovy Vary	Masarykovo náměstí 143 364 61 Teplá	25	6
Vladař - sdružení obcí Žluticka	1996	Karlovy Vary	Velké náměstí 137 364 52 Žlutice	51	20
Sdružení obcí pro rozvoj Kraslicka a okolí	1996	Sokolov	Nám. 28. října 1438 358 20 Kraslice	8	-
SCK - Sdružení Centrální Krušnohoří	1998	Karlovy Vary	Náměstí republiky 1 362 51 Jáchymov	11	5
Sdružení Ašsko	1999	Cheb	Kamenná 52 352 01 Aš	5	-
Mariánskolázeňsko dobrovolný svazek obcí	1999	Cheb	Plzeňská 32 354 71 Velká Hleďsebe	15	3
Sokolov-západ	2000	Sokolov	Rokycanova 1929 356 20 Sokolov	4	-
Sdružení obcí a firem mikroregionu Chebská pánev	2001	Cheb	Křížovatka č.p. 26 351 34 p. Skalná	7	-
Svazek obcí Svatavka	2001	Sokolov	Krajková 295 357 08 Krajková	3	-
Mikroregion Sokolov - východ	2001	Sokolov	Lázeňská 114 357 41 Královské Poříčí	11	-
Sdružení obcí Mariolázeňsko	2003	Cheb	Plzeňská 32 354 71 Velká Hleďsebe	7	-
Region Karlovarský venkov	2003	Karlovy Vary	Hroznětínská 130 360 01 Otovice	3	-
Svazek obcí Kamenné vrchy	2003	Cheb	Nám. 5.května 164 351 37 Luby	8	-
Svazek obcí Kaolín	2003	Sokolov	Komenského 1077 357 35 Chodov	4	-
Mikroregion Chebsko	2003	Cheb	nám. Krále Jiřího z Poděbrad 14 350 20 Cheb	11	-
Svazek obcí Doupovské hory	2003	Karlovy Vary	Velké náměstí čp. 144, 364 52 Žlutice	9	-
Mikroregion Pod Chlumem	2004	Sokolov	Dasnice č. 42 357 09 Habartov	7	-
Mikroregion Hvězda	2004	Karlovy Vary	Kolová č. 16 362 14 Kolová	5	-

Dnešní evidované mikroregiony mají právní formu svazku obcí dle § 49 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích a jejich předmětech činnosti. Jde především o úkoly v oblasti školství, sociální péče, zdravotnictví, kultury, požární ochrany, veřejného pořádku, ochrany životního prostředí, cestovního ruchu a péče o zvířata, o zabezpečování čistoty obce, správy veřejné zeleně a veřejného osvětlení, shromažďování a odvoz komunálních odpadů a jejich nezávadného zpracování, využití nebo zneškodnění zásobování vodou, odvádění a čištění odpadních vod, o zavádění, rozšiřování a zdokonalování sítí technického vybavení a systémů veřejné osobní dopravy k zajištění dopravní obslužnosti daného území, o úkoly v oblasti ochrany ovzduší, úkoly související se zabezpečováním přestavby vytápění nebo ohřevu vody tuhými palivy na využití ekologicky vhodnějších zdrojů tepelné energie v obytných a jiných objektech ve vlastnictví obcí, o provoz lomů, pískoven a zařízení sloužících k těžbě a úpravě nerostných surovin, o správu majetku obcí, zejména místních komunikací, lesů, domovního a bytového fondu, sportovních, kulturních zařízení a dalších zařízení spravovaných obcemi.

Různorodost podmínek v jednotlivých mikroregionech způsobuje jejich významné rozdíly zejména v ekonomické úrovni (rozdílné možnosti uplatnění obyvatel na trhu práce, rozdílná úroveň dostupnosti veřejných služeb apod.). Z tohoto hlediska je významné stanovení disparit mikroregionů dle dostupných statistických ukazatelů. Monitorováním mikroregionů a hodnocením jejich rozdílností se v České republice zabývá Ústav územního rozvoje v Brně z pověření Ministerstva pro místní rozvoj. Jednotlivé mikroregiony v souladu s programem obnovy venkova zpracovávají rozvojové dokumenty pro svá území, na základě kterých je možno dle daných pravidel čerpat finanční prostředky ze strukturálních fondů a jiných zdrojů.

Na území Karlovarského kraje mělo v roce 2005 sídlo 19 mikroregionů, které sdružovaly 109 obcí kraje. Dva nejmenší mikroregiony sdružují jen 3 členské obce, největší mikroregiony pak 31 členských obcí Karlovarského kraje. V průměru na jeden mikroregion připadá 10 obcí. Na území okresu Karlovy Vary má sídlo 7 mikroregionů, v okresech Cheb a Sokolov po šesti. Celkem bylo v roce 2005 v kraji do mikroregionů zapojeno 82,6% obcí, nejvíce na Chebsku (92,3%), nejméně na Sokolovsku (82,6%). Přitom 33 obcí Karlovarského kraje mělo členství ve dvou mikroregionech současně a dvě obce dokonce ve třech.

7.2 Euroregiony

Euroregiony jsou nástroje rozvoje přeshraničních vztahů. Po roce 1989, po otevření hranic, započala ve střední a východní Evropě přeshraniční spolupráce vážavě. Postupem doby se přeshraniční spolupráce ukázala jako nutnost. Jsou v ní zahrnuty všechny aspekty soužití obyvatel, obcí a regionů s cílem odstranit geografické nevýhody příhraničních oblastí, jakož i značné rozdíly v hospodářské výkonnosti, příjmech, infrastruktuře atd., a to především podél vnější hranice EU, ale i mezi dotčenými státy. Lidé na obou stranách této hranice museli mnohdy také nově pochopit a naplnit životem společné historické vědomí a najít nové více evropsky orientované způsoby myšlení. Dalším problémem jsou četné příhraniční oblasti s menšinami, jež vyžadují mimořádně citlivý přístup.

Hlavní motivy této přeshraniční spolupráce jsou přeměna hranice coby dělící čáry na místo setkání sousedů; překonání vzájemných předsudků a animozit mezi obyvatelstvem příhraničních oblastí, jež jsou výsledkem historického dědictví; budování demokracie a funkční regionální a komunální správy; překonání národní periferní polohy a izolace; podpora hospodářského růstu a životní úrovně; rychlé začlenění do, resp. přiblížení se k Evropské unii.

V roce 1991/1992 byla založena tři pracovní sdružení Euregia Egrensis:
Euregio Egrensis pracovní sdružení Čechy,
Euregio Egrensis pracovní sdružení Bavorsko,
Euregio Egrensis pracovní sdružení Vogtlandsko / Západní Krušnohoří.

3. února 1993 došlo v Chebu ke sloučení tří pracovních sdružení na základě společné dohody. Dnes zaujímá **oblast Euregia Egrensis** celkem plochu cca 17 tis.km² s přibližně 2 mil. obyvateli. To se stalo de facto „okamžikem narození“ dnešního evropského regionu Euregio Egrensis a odpovídající organizace. Pojem Euregio je zkrácenou formou pojmu „evropský region“. Pojem Egrensis je latinského původu a je odvozen od historického označení oblasti kolem města Cheb (německy Eger).

Stěžejní **cíle práce Euregia Egrensis** udává společné prezídium, které se skládá ze tří zástupců prezidií pracovních sdružení a je podporováno sídly těchto tří pracovních sdružení. K projednávání přeshraničních společných projektů byly zřízeny k jednotlivým projektům společné pracovní skupiny / výbory. V jednotlivých zemských pracovních sdruženích byly zřízeny přeshraniční výbory k jednotlivým tématům a odborným oblastem, jako např. „hospodářství, infrastruktura, pracovní trh“, ochrana životního prostředí a ekologie“, „cestovní ruch, rekreace a turismus“ a „kultura, práce s mládeží a sport“.

Členská základna pracovního sdružení Čechy se skládá na Karlovarsku z obcí: Bochov, Chyše, Karlovy Vary, Ostrov, Pšov, Štědrá, Valeč v Čechách, Žlutice a Sdružení Krušné hory – Západ (Abertamy, Boží Dar, Dalovice, Děpoltovice, Horní Blatná, Hroznětín, Jáchymov, Jenišov, Loket, Merklín, Nová Role, Nové Hamry, Otovice, Pernink, Potůčky, Smolné Pece) a Sdružení Slavkovský Les (Bečov nad Teplou, Bezvěrov, Krásné Udolí, Krsy, Mnichov, Otročin, Stanovice, Teplá, Teplička, Úterý, Útvin, Zádub . Závašín). Na Sokolovsku se skládá z obcí: Citice, Dolní Rychnov, Horní Slavkov, Chodov, Sokolov a Sdružení obcí pro rozvoj Kraslicka (Bublava, Dolní Nivy, Jindřichovice, Kraslice, Oloví, Přebuz, Rotava, Stříbrná, Šindelová). Na Chebsku se skládá z obcí: Aš, Františkovy Lázně, Hranice, Cheb, Krásná, Lázně Kynžvart, Libá, Luby, Mariánské Lázně, Skalná, Vlkovice.

Regionální rozvojová agentura Egrensis (RRAE) je zájmové sdružení právnických osob, založené 12. června 1998. Jejimi zakladateli byly Euregio Egrensis (zájmové sdružení obcí a měst), Regionální hospodářská komora Západ (sdružení OHK Cheb a OHK Tachov), Okresní agrární komora Karlovy Vary, Okresní agrární komora Sokolov a Ekonomická fakulta Cheb Západočeské university v Plzni. Současné složení členské základny je 33% Karlovarský kraj, 33% Euregio Egrensis, 33% podnikatelské subjekty a 1% Fakulta ekonomická ZČU.

V letech 1999 – 2001 se RRAE zúčastnila tvorby základních rozvojových dokumentů Karlovarského kraje. Byly to Regionální operační program pro NUTS II Severozápad, Strategie regionálního rozvoje budoucího Karlovarského kraje a Program rozvoje Karlovarského kraje. V rámci svých dalších aktivit uzavřela RRAE smlouvu o ustavení a činnosti Regionálního informačního místa agentury CzechInvest a smlouvu na činnost regionálního koordinátora České centrály cestovního ruchu. Ve spolupráci s CzechInvestem hledá RRAE možnosti získání zahraničních investorů do Karlovarského kraje. Kromě výše uvedených činností se RRAE soustředí na několik prioritních oblastí. Především je to rozvoj malého a středního podnikání a rozvoj cestovního ruchu a lázeňství. Na tyto priority agentura zaměřuje svoji poradenskou činnost. V součinnosti s hospodářskými a agrárními komorami agentura prohlubuje kontakty s podnikatelskými subjekty na německé straně hranic. Další oblastí je pomoc menším městům, obcím a mikroregionům při tvorbě rozvojových dokumentů.

Mimořádný význam zejména z hlediska seznámení se s procedurami a postupy v oblasti regionálního rozvoje Evropské unie má pro agenturu zabezpečování činnosti Sekretariátu Programu 98 Fondu malých projektů Phare CBC a Programu 99 a 2000 Společného fondu malých projektů Phare CBC. Získané zkušenosti budou využity v rámci pomoci EU z předstrukturálních fondů (Phare II, ISPA a SAPARD). Postupným přechodem z menších projektů na větší by agentura měla být časem schopna zadministrovat i velké projekty, které rozsahem odpovídají běžně realizovaným projektům v členských zemích EU (v rámci strukturálních fondů).

V celém regionu chce RRAE vystupovat jako zdroj cenných informací pro podnikatelský sektor a pro místní samosprávu. Základem by měl být Regionální informační systém, který agentura za pomoci Centra pro regionální rozvoj při Ministerstvu místního rozvoje spravuje. Vzhledem k možnosti přístupu k informacím o Evropské unii bude agentura publikační činností v regionálním tisku napomáhat ke zvyšování informovanosti o EU.

7.3 Vnější vztahy

V rámci **konceptu vnějších vztahů** Karlovarského kraje je věnována zvláštní pozornost spolupráci Karlovarského kraje se zahraničím. Geografická poloha kraje při hranici s Bavorskem a Saskem v první řadě vybízí spolupracovat s partnery na opačné straně hranice. V bavorsko – českém pohraničí vznikaly po otevření železné opony četná opatření pro rozvoj sousedských vztahů. Ze strany státu byly položeny základy již na počátku 90. let díky přeshraničním rozvojovým konceptům: Trojúhelník Bavorsko-Čechy-Sasko; Střední bavorsko-české pohraničí; Bavorský les-Šumava-Mühlviertel. Hlavní myšlenkou při vypracování rozvojových konceptů byla partnerská spolupráce mezi Bavorskem a Českou republikou, včleněny byly také Horní Rakousko a Sasko.

Jedním z realizovaných projektů je projekt „Dobré sousedství v česko-bavorském pohraničí“, který vznikl za účelem budování a udržování sousedských vztahů, výměny zkušeností, informací, realizace různých projektů a setkání. Jako první dílčí projekt byl realizován projekt „Česko-bavorská výměna v oblasti mateřských škol“.

Vedle činnosti Euregionů a v mnoha případech jimi podpořené vznikly v minulých letech početné přeshraniční kontakty a opatření. Rozvinuly se většinou na základě velkého osobního angažmá zúčastněných a často už existují mnoho let. Jako příklady uvádíme rozmanité vztahy mezi universitami v pohraničí, kdy dochází k výměně vyučujících a studentů, k organizaci společných přednášek, ke společným výzkumným projektům a k poskytování stipendií. Na mnoha středních školách v pohraničí jsou organizovány výměnné pobyty studentů, návštěvy školních tříd nebo vzájemné hospitace učitelů. Bavorské hospodářské komory navazovaly v pohraničí již

brzo po otevření železné opony kontakty v Česku a kooperují s různými partnery v Česku. Podporují přeshraniční aktivity mimo jiné pomocí informačních akcí, výstav, mezikulturních školení nebo individuální nabídky poradenství. Na mnoha místech jsou pořádány setkání a společné akce prostřednictvím sportovních, hudebních a dalších spolků z Česka a Bavorska.

Dobrá spolupráce je především závislá na náladě v pohraničí a kvalitě sousedských vztahů. Zvláštní příspěvek ke zlepšení postoje k sousedům a k větší otevřenosti vůči sousedům přinášejí projekty, při kterých jsou společně aktivní obyvatelé na obou stranách hranice. Pro start a provedení projektů často chybí nutné informace o správních postupech, zákonných rámcových podmínkách, možných partnerech či možnostech finanční podpory. Také v některých oblastech stále ještě existují předsudky a výhrady, jež mají příčinu např. v částečně negativních zprávách v médiích, ale jsou také podmíněny rozdíly životní úrovně v pohraničí a pozdějším působením historických událostí. Dále potíže s jazykovým porozuměním někdy zatěžují přeshraniční spolupráci. Zatímco právě mladí Češi vidí často nutnost a šanci v učení němčiny jako jedné z řečí EU, je zájem Němců o češtinu nepatrný. Tyto výsledky se opírají o výzkum, který byl proveden v roce 2001 z pověření Bavorského státního ministerstva pro zemský rozvoj a životní prostředí.

8. Mezikrajské srovnání

Cílem kapitoly „Mezikrajské srovnání“ je kvantifikovat postavení kraje a změnu postavení kraje v období let 2000 – 2004, a to ve čtyřech oblastech: demografické, sociální, ekonomické a v oblasti životního prostředí.

Pro kvantifikaci postavení kraje byl zvolen následující postup. Původně bylo navrženo a roztříděno do jednotlivých okruhů 86 ukazatelů. Na základě dat roku 2000 byly vypočteny korelační koeficienty mezi ukazateli samostatně v rámci každého okruhu (nebyly testovány korelační vazby mezi ukazateli napříč čtyřmi vybranými okruhy a nebyly testovány vazby mezi vývojovými indexy). Byly vyloučeny ukazatele (například hrubý domácí produkt), u nichž korelační koeficient¹⁾ v absolutní hodnotě přesáhl hodnotu 0,8 (stejný jev by mohl mít při ponechání závislých ukazatelů v mezikrajském srovnání několikanásobnou váhu). U více obdobných ukazatelů rozhodovalo, který z nich se používá nejčastěji, jak je dostupný, jakou má vypovídací hodnotu (metodická přesnost výpočtu, schopnost věrohodně zachytit sledovaný jev), popř. na základě variačního koeficientu²⁾ (u ukazatelů se srovnatelnou významností a dostupností se pro zdůraznění rozdílů ponechal ten variabilnější). Zbýlých 47 ukazatelů se dále rozdělilo na ukazatele vhodné pro posouzení postavení kraje v celém období (průměr let 2000 – 2004, jedinečná data např. ze sčítání lidu, domů a bytů a z nepravidelných šetření) a využitelné pro posouzení změny postavení kraje v čase (u ukazatelů, které jsou k dispozici v časové řadě).

Váhy ukazatelů byly stanoveny metodou párového srovnávání, a to na třech úrovních (expertní metoda). Na úrovni ústředí ČSÚ se stanovení vah zúčastnilo 8 pracovníků, v krajských reprezentacích ČSÚ více než 100 zaměstnanců a bylo využito i zkušeností 37 externích odborníků. Každý zpracovatel vyplnil pro každý okruh ukazatelů tabulky preferencí (2 = důležitější ukazatel, 1 = stejně důležitý nebo nelze určit, 0 = méně důležitý ukazatel), které byly zprůměrovány za všechny skupiny zpracovatelů. Průměrné preference byly zaokrouhleny na 2 desetinná místa, tj. došlo ke zjemnění určení důležitosti (např. 1,35 = „o něco důležitější“ ukazatel). Po zprůměrování výsledných preferencí za tři výše uvedené skupiny posuzovatelů byly vypočteny váhy ukazatelů jako podíl součtu preferencí pro daný ukazatel k součtu preferencí v daném okruhu ukazatelů. Váhy jsou vypočteny zvlášť pro posouzení celkového postavení kraje a zvlášť pro změnu postavení kraje v čase. V časové řadě je k dispozici méně ukazatelů, proto se váhy pro postavení kraje (v tabulkách označené jako „váhy“) liší od vah pro změnu postavení kraje v čase („váhy ČR“).

Ukázka vyplnění zpracovatelem

	Ž1	Ž2	Ž3	Ž4	Ž5	Ž6	Ž7	Ž8	Ž9	Σb _i
Ž1		2	0	0	2	2	2	2	2	12
Ž2	0		0	0	0	1	1	0	2	4
Ž3	2	2		0	2	2	2	2	2	14
Ž4	2	2	2		2	2	2	2	2	16
Ž5	0	2	0	0		2	2	2	2	10
Ž6	0	1	0	0	0		1	0	2	4
Ž7	0	1	0	0	0	1		0	2	4
Ž8	0	2	0	0	0	2	2		2	8
Ž9	0	0	0	0	0	0	0	0		0

Výsledná tabulka preferencí za oblast životního prostředí

	Ž1	Ž2	Ž3	Ž4	Ž5	Ž6	Ž7	Ž8	Ž9	Σb _i	Váhy	Váhy ČR
Ž1		1,27	0,93	0,61	0,59	0,61	0,58	0,69	1,03	6,31	0,088	0,094
Ž2	0,73		0,69	0,33	0,32	0,37	0,31	0,36	0,72	3,83	0,053	0,055
Ž3	1,07	1,31		0,76	0,81	0,70	0,66	0,81	1,22	7,34	0,102	0,109
Ž4	1,39	1,67	1,24		1,09	0,87	1,08	1,29	1,52	10,13	0,141	0,154
Ž5	1,41	1,68	1,19	0,91		0,93	1,04	1,26	1,48	9,89	0,137	0,150
Ž6	1,39	1,63	1,30	1,13	1,07		1,14	1,28	1,61	10,56	0,147	0,160
Ž7	1,42	1,69	1,34	0,92	0,96	0,86		1,39	1,53	10,12	0,140	0,153
Ž8	1,31	1,64	1,19	0,71	0,74	0,72	0,61		1,39	8,32	0,115	0,124
Ž9	0,97	1,28	0,78	0,48	0,52	0,39	0,47	0,61		5,50	0,076	x

Z dat bylo nutné vypočítat normované hodnoty³⁾ a určit jejich vzdálenost od antioptima. Jako antioptimum byla stanovena minimální hodnota ukazatele mezi kraji (u ukazatelů pozitivně působících na danou oblast – v tabulce

¹⁾ podle vzorce
$$r_{xy} = \frac{n \sum x_i y_i - \sum x_i \sum y_i}{\sqrt{n \sum x_i^2 - (\sum x_i)^2} \cdot \sqrt{n \sum y_i^2 - (\sum y_i)^2}}$$
; byla použita funkce MS Excel =CORREL(pole1;pole2)

²⁾ podle vzorce $V_K = \frac{s}{\bar{x}}$, kde s je směrodatná odchylka a $\bar{x}$ je průměr

³⁾ Z-transformace $Z_{ki} = \frac{x_{ki} - \bar{x}_k}{s_k}$, kde k značí jednotku (kraj) a i znak (ukazatel). Takto upravené hodnoty mají nulový průměr a jednotkovou směrodatnou odchylku a jsou mezi sebou vzájemně porovnatelné.

8.1 označeno jako směr působení s kladným znaménkem) či maximální hodnota mezi kraji (u ukazatelů s negativním směrem působení, u nichž platí „čím více, tím hůře“). Vypočtením vzdálenosti normovaných dat od antioptima v absolutní hodnotě se zajistil stejný směr pohybu všech ukazatelů. Výsledný syntetický ukazatel představuje součet násobků vzdáleností od antioptima a příslušných vah za jednotlivé kraje v každém ze čtyř okruhů. Z tohoto výpočtu vychází i stanovení výsledného pořadí kraje v oblasti demografické, sociální, ekonomické a v oblasti životního prostředí.

Pro **celkové hodnocení postavení kraje** ve sledovaném období byly vstupními daty průměry hodnot za roky 2000 – 2004 a jedinečná data, která nejsou k dispozici v časové řadě. Pro posouzení změny postavení kraje ve vybraných ukazatelích v letech 2000 – 2004 bylo základem stanovení indexu (podle dostupnosti dat, nejčastěji 2004/2000). Další postup (normování, určení antioptima, vypočtení vzdálenosti v absolutní hodnotě, součet vzdáleností vynásobených vahou a stanovení pořadí kraje v rámci okruhu) se při posuzování celkového postavení kraje a změny postavení kraje v čase nelišil.

Přestože vypočtené hodnoty mají povahu **syntetických ukazatelů** (zahrnují v sobě vážený vliv jednotlivých proměnných) a měly by tedy mít větší vypovídací hodnotu než samostatné dílčí ukazatele, je třeba k jejich interpretaci přistupovat obezřetně. Výsledná hodnota syntetického ukazatele silně závisí na rozsahu výběru ukazatelů a jejich vypovídací hodnotě (tj. schopnosti věrně kvantifikovat stav a vývoj v daném problémovém okruhu) – ta byla zohledněna i při stanovování vah. Ne všechny problémové okruhy bylo možné statisticky popsat, ať už z důvodu absence těchto údajů v regionálním členění nebo z důvodu vysoké korelace s ostatními ukazateli. S opatrností je třeba přistupovat i k hodnocení vývoje. Kromě zadaného období let 2000 – 2004, které je pro posuzování vývoje velmi krátké, je výsledek ovlivněn samotnou konstrukcí vývojového indexu, vycházejícího z krajních let. Svou roli hraje i vnitřní diferenciací krajů, zejména vliv krajského centra (popř. aglomerace) v sídelní struktuře kraje, která výrazně ovlivňuje hodnotu ukazatele za celý kraj a zčásti zakrývá stav a vývoj v periferních či venkovských oblastech kraje.

Tab. 8.1 Ukazatele použité v mezikrajském srovnání

	Okruh Ukazatel	Váha	Váha ČŘ	Směr pús.	Data za roky
Demografický vývoj					
D1	Standardizovaná hrubá míra úmrtnosti (standard: věková struktura ČR)	0,168	0,211	-	2000 - 2004
D2	Přírůstek (úbytek) obyvatelstva stěhováním na 1 000 obyvatel	0,232	0,293	+	2000 - 2004
D3	Index stáří (podíl osob ve věku 65+ k osobám ve věku 0-14 let)	0,295	0,380	-	2000 - 2004
D4	Podíl dětí živě narozených mimo manželství (v %)	0,096	0,116	-	2000 - 2004
D5	Podíl osob 15letých a starších s vysokoškolským vzděláním (v %; SLDB)	0,209	x	+	2001
Sociální vývoj					
S1	Dokončené byty na 1 000 obyvatel	0,054	0,075	+	2000 - 2004
S2	Míra ekonomické aktivity (v %; VŠPS)	0,070	0,096	+	2000 - 2004
S3	Podíl zaměstnaných v primární sféře (v %; VŠPS)	0,048	0,067	-	2000 - 2004
S4	Míra registrované nezaměstnanosti (v %)	0,086	0,120	-	2000 - 2004
S5	Žáci SOŠ s maturitou, gymnázií a VOŠ na 1 000 obyvatel	0,048	0,066	+	2000 - 2004
S6	Průměrné procento pracovní neschopnosti	0,053	0,074	-	2000 - 2004
S7	Lékaři na 1 000 obyvatel	0,057	0,078	+	2000 - 2004
S8	Lůžka v léčebných zařízeních na 1 000 obyvatel	0,050	0,070	+	2000 - 2004
S9	Lůžka v zařízeních sociální péče na 1 000 obyvatel	0,047	0,066	+	2000 - 2003
S10	Nevyřízené žádosti o umístění v domech s pečovatelskou službou na 1 000 obyvatel	0,040	0,055	-	2000 - 2003
S11	Průměrná měsíční výše plného starobního důchodu (v Kč)	0,066	0,091	+	2000 - 2004
S12	Zjištěné trestné činy na 1 000 obyvatel	0,047	0,065	-	2000 - 2004
S13	Sebevraždy na 100 000 obyvatel	0,030	0,042	-	2000 - 2004
S14	Průměrný čistý roční peněžní příjem na 1 člena domácnosti (v Kč; Mikrocensus)	0,083	x	+	2002
S15	Podíl domácností s čistým peněžním příjmem menším než životní minimum (v %; Mikrocensus)	0,075	x	-	2002
S16	Průměrný počet osob v trvale obydleném bytě (SLDB)	0,042	x	-	2001
S17	Podíl bytů v domech postavených v letech 1981 - 2001 (v %; SLDB)	0,033	x	+	2001
S18	Podíl vyjíždějících zaměstnaných osob z obce bydliště celkem (v %; SLDB)	0,048	x	-	2001
S19	Účast voličů ve volbách do zastupitelstev krajů (v %) ¹⁾	0,023	0,031	+	2000, 2004
Ekonomický vývoj					
E1	Průměrná hrubá měsíční mzda (v Kč)	0,120	0,173	+	2000 - 2004
E2	Rozdíl mezi odvětvím s nejvyšší a nejnižší průměrnou měsíční mzdou (v %)	0,066	0,089	-	2000 - 2004
E3	Podnikatelská aktivita (v %; podíl OSVČ na zaměstnaných z VŠPS)	0,100	0,135	+	2000 - 2004
E4	Podíl zemědělské půdy na celkové rozloze území (v %)	x	0,060	+	2000 - 2004
E5	Tržby z průmyslové činnosti na 1 zaměstnance (v tis. Kč, b. c.)	0,101	0,140	+	2000 - 2004
E6	Stavební práce podle dodavatelských smluv podle místa stavby na 1 000 obyvatel (v mil. Kč, b. c.)	0,092	0,125	+	2000 - 2004

¹⁾ v Praze účast ve volbách do zastupitelstva hlavního města Prahy 1998 a 2002

Tab. 8.1 Ukazatele použité v mezikrajském srovnání

dokončení

Okruh Ukazatel	Váha	Váha ČŘ	Směr pús.	Data za roky	
E7	Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních na 1 000 obyvatel	0,067	0,090	+	2000 - 2004
E8	Registrovaná vozidla na 1 000 obyvatel	0,044	0,056	+	2000 - 2004
E9	Výdaje na výzkum a vývoj na 1 obyvatele (v Kč)	0,095	0,131	+	2001 - 2003
E10	Přijaté dotace celkem na 1 000 obyvatel (v tis. Kč; obecní rozpočty)	0,074	x	+	2004
E11	Investiční nákupy a související výdaje na 1 000 obyvatel (v tis. Kč; krajské a obecní rozpočty)	0,080	x	+	2004
E12	Podíl osob (15letých a starších), které mají k dispozici PC doma (v %)	0,050	x	+	2003, 2004
E13	Podíl obhospodařované zemědělské půdy na celkové rozloze kraje (v %; strukturální šetření)	0,054	x	+	2003
E14	Podíl obyvatel v obcích bez autobusového a železničního spojení (v %)	0,057	x	-	2000
Životní prostředí					
Ž1	Hustota obyvatelstva (v osobách/km ²)	0,088	0,094	-	2000 - 2004
Ž2	Podíl obyvatel v obcích do 300 obyvatel (v %)	0,053	0,055	+	2000 - 2004
Ž3	Podíl lesní půdy na celkové rozloze území (v %)	0,102	0,109	+	2000 - 2004
Ž4	Emise oxidu siřičitého (v t/km ² ; REZZO 1-3)	0,141	0,154	-	2000 - 2003
Ž5	Emise oxidu uhelnatého (v t/km ² ; REZZO 1-3)	0,137	0,150	-	2000 - 2003
Ž6	Pořízené investice na ochranu životního prostředí na 1 obyvatele (v Kč)	0,147	0,160	+	2000 - 2003
Ž7	Podíl čištěné odpadní vody na celkovém množství vypouštěné odpadní vody (v %)	0,140	0,153	+	2000 - 2004
Ž8	Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na veřejnou kanalizaci (v %)	0,115	0,124	+	2000 - 2004
Ž9	Specifická potřeba vody na 1 obyvatele celkem (v l/den; cenzus veřejných vodovodů a kanalizací)	0,076	x	-	2001

8.1 Demografický vývoj

Posuzování **demografického vývoje** na základě popsaných výpočtů má omezené využití vzhledem k velkému počtu ukazatelů, které byly z původního výběru vyloučeny pro vzájemnou korelaci. Navzdory nízkému počtu ukazatelů (5, z toho 4 v časové řadě) se pořadí v jednotlivých demografických ukazatelích u krajů velmi lišilo, nebyl žádný kraj, který by byl výrazně lepší nebo výrazně horší ve všech ukazatelích, naopak v případě několika krajů se u různých ukazatelů sešly zároveň pozitivní i negativní extrémy. Výsledné pořadí demografického vývoje do značné míry záviselo také na zvolených vahách ukazatelů a zejména na extrémních výkyvech vzdáleností normovaných hodnot od antioptima (především u přírůstku stěhování).

V souhrnném pořadí za **demografickou oblast** byl vyhodnocen Středočeský kraj jako kraj s nejlepším postavením, a to díky enormně vysokému relativnímu přírůstku stěhování. Tento jev souvisí s celorepublikovým trendem stěhování lidí z velkoměst, v tomto případě z Prahy, ale také se soustředováním obyvatel do oblastí s dobrou dostupností pracovních příležitostí. Hlavní město Praha dosáhlo v přírůstku stěhování druhého nejlepšího výsledku především v důsledku stěhování ze zahraničí. Příznivé hodnoty syntetického ukazatele byly zjištěny kromě Středočeského kraje a Hlavního města Prahy také u krajů Jihomoravského, Jihočeského a Vysočiny. Postavení Hlavního města Prahy ovlivnila zejména nejnížší standardizovaná míra úmrtnosti (což se dá připsat mj. dobře dostupné zdravotní péči) a nejvyšší podíl osob s vysokoškolským vzděláním (tito lidé nacházejí nejlepší uplatnění právě v hlavním městě). Stejně ukazatele se, spolu s relativně nízkým podílem dětí narozených mimo manželství, pozitivně odrazily i v hodnocení Jihomoravského kraje. Základem příznivé hodnoty syntetického ukazatele u Jihočeského kraje byly vyrovnané nadprůměrné výsledky v jednotlivých ukazatelích.

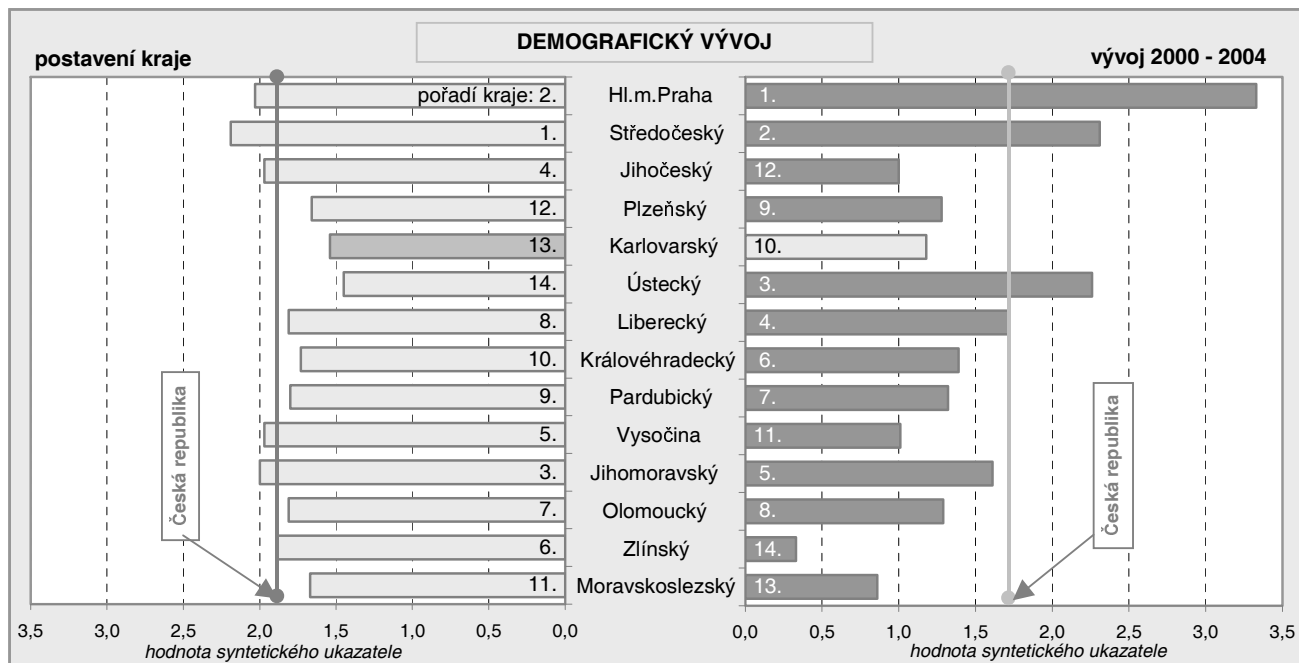
Na základě syntetického ukazatele z oblasti demografie bylo jako nejhorší vyhodnoceno postavení kraje Ústeckého a Karlovarského, v obou případech zejména vlivem nepříznivě vysoké standardizované míry úmrtnosti, vysokého podílu dětí narozených mimo manželství a nízkého podílu vysokoškoláků v populaci. Ústecký kraj přitom dosáhl nejlepší hodnoty v ukazateli s nejvyšší vahou – v indexu stárí, a třetího nejpříznivějšího postavení v přírůstku stěhování; ve zbývajících ukazatelích se však výsledky tohoto kraje řadily k nejhorším. Postavení Karlovarského kraje je výsledkem působení podobných faktorů, na rozdíl od kraje Ústeckého je zde však relativně vysoký příliv cizinců kompenzován negativním saldem vnitřní migrace. Nepříznivá demografická situace je také v krajích Plzeňském, Královéhradeckém a Moravskoslezském. Společným jmenovatelem pro první dva jmenované kraje je nepříznivá věková struktura, v posledně zmiňovaném kraji pak vyšší úmrtnost doprovázená dlouhodobě negativní bilancí vnitřního stěhování.

Ve vývoji postavení krajů v demografické oblasti v letech 2000 – 2004 si vedle Hlavního města Prahy a Středočeského kraje, kde migrace působila na zpomalení demografického stárnutí, velmi polepšil i kraj Ústecký

a Liberecký. Naproti tomu v Karlovarském kraji, který má z hlediska demografie obdobné postavení jako Ústecký, nebyl vývoj v posledních letech tak příznivý – vinou přetrvávající vysoké úmrtnosti a rychlejší dynamiky populačního stárnutí. Nejméně příznivý demografický vývoj v čase zaznamenal kraj Zlínský a Moravskoslezský, podprůměrné hodnoty však nacházíme ve všech migračně uzavřenějších moravských krajích. Postavení Jihočeského kraje se postupně zhoršovalo zejména vlivem vývoje standardizované úmrtnosti.

Graf 21 Postavení krajů - demografický vývoj

8.2 Sociální vývoj

V **sociální oblasti** se potvrdilo dominantní postavení Hlavního města Prahy; příznivých hodnot syntetického ukazatele dosáhly dále kraje Plzeňský, Středočeský a Jihočeský. Naproti tomu ze sociálního hlediska byla situace nejproblémovější v Moravskoslezském, Ústeckém a Zlínském kraji, nepříznivě je možné hodnotit stav i v krajích Libereckém a Olomouckém. Hlavním faktorem, který ovlivňuje postavení kraje v této oblasti, je situace na trhu práce. Především na ní závisí vývoj příjmové situace domácností, bytové výstavby, ale i dalších ukazatelů.

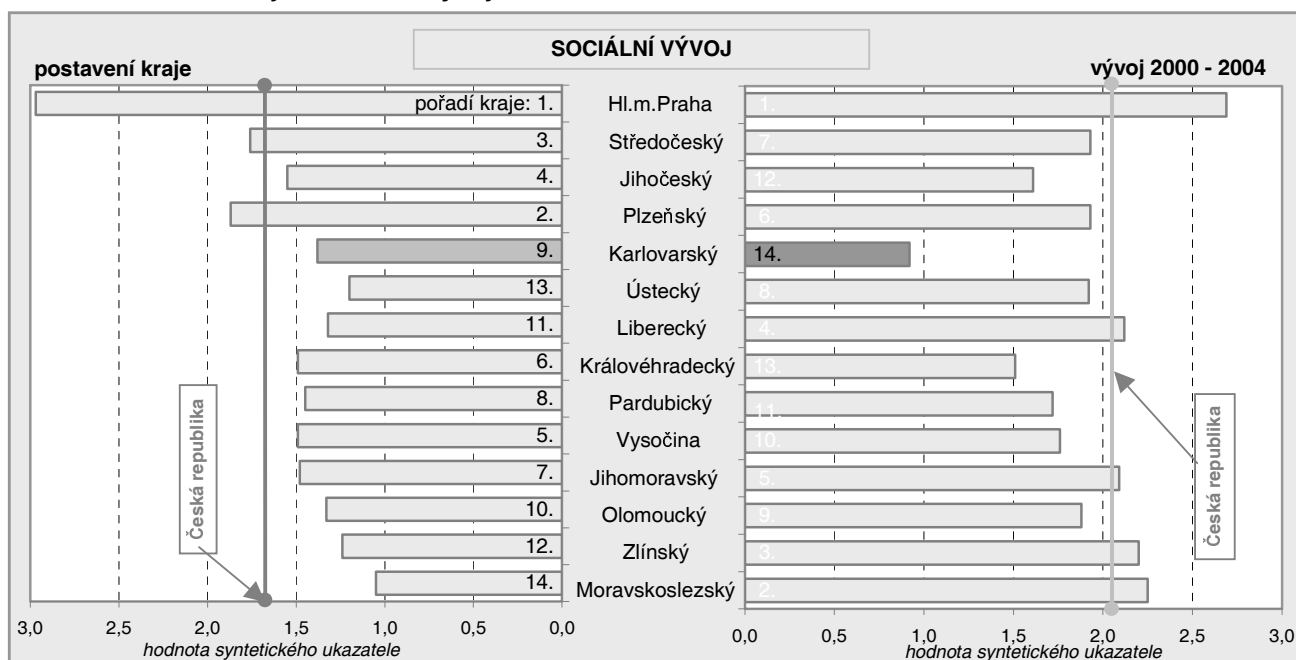
Hlavní město Praha dosáhlo nejlepší pozice ve 12 z 19 sledovaných ukazatelů. Praha má však v sociální oblasti postavení jen obtížně srovnatelné s ostatními kraji, a to vlivem koncentrované nabídky pracovních příležitostí. Stejný faktor ovlivnil i postavení sousedního Středočeského kraje. Hodnoty syntetického ukazatele u krajů s nejlepším postavením příznivě ovlivnily zejména vysoké příjmy domácností (vč. důchodců), vysoká míra ekonomické aktivity, nadprůměrná intenzita bytové výstavby a příznivé hodnoty ukazatelů v oblasti zdravotnictví. Na nízké úrovni se udržovaly nezaměstnanost a pracovní neschopnost.

Stejně ukazatele (zejména problematická situace na trhu práce) se promítly i do postavení sociálně nejvíce znevýhodněných krajů. Moravskoslezský kraj má nejnižší příjmy domácností na osobu, Ústecký kraj nejvyšší míru nezaměstnanosti a nejnižší relativní počet dokončených bytů, Zlínský pak mj. nejnižší míru ekonomické aktivity a nejvyšší procento pracovní neschopnosti. Zhoršené sociální postavení Olomouckého kraje je výsledkem především vysoké nezaměstnanosti a nízkých příjmů domácností (vč. důchodců). V případě Libereckého kraje mají podstatný vliv relativně nižší kapacity ve zdravotnických a sociálních zařízeních a vyšší kriminalita.

Změna postavení v sociální oblasti mezi roky 2000 a 2004 již tak předvídatelná není. Hlavní město Praha se sice ještě více vzdálilo od ostatních regionů, výraznější posun byl však zaznamenán také v krajích Moravskoslezském, Zlínském a Libereckém, jejichž zaostávání za ostatními kraji se již dále neprohlubovalo. Vývoj Hlavního města Prahy ovlivnilo další zlepšení dostupnosti zdravotní a sociální péče. Moravskoslezský kraj se určitým zvýšením bytové výstavby, poklesem kriminality a procenta pracovní neschopnosti dostal ve srovnání těchto ukazatelů před Ústecký a Zlínský kraj. V Libereckém kraji došlo ke zlepšení úrovně v 11 ze 14 sociálních ukazatelů sledovaných v čase. Nejhorší sociální vývoj v období let 2000 – 2004 zaznamenal Karlovarský kraj, a to zejména příznivým vývojem ve 4 ze 14 sociálních ukazatelů sledovaných v čase (především ukazatelů trhu práce). Mírné

zhoršení sociální situace v porovnání s ostatními kraji zaznamenal i Královéhradecký, Jihočeský a také Pardubický kraj.

Graf 22 Postavení krajů - sociální vývoj

8.3 Ekonomický vývoj

Posuzování **ekonomického vývoje** je ovlivněno tím, že data z této oblasti jsou dostupná pouze podle sídla podniku a ne podle místa skutečné ekonomické činnosti, což se může ve výsledcích projevit především v méně lidnatých krajích. Ukazatel podíl zemědělské půdy, u kterého jsou údaje k dispozici v časové řadě, byl pro posouzení postavení krajů nahrazen ukazatelem podíl obhospodařované zemědělské půdy ze strukturálního šetření v roce 2003, který má lepší vypovídací hodnotu.

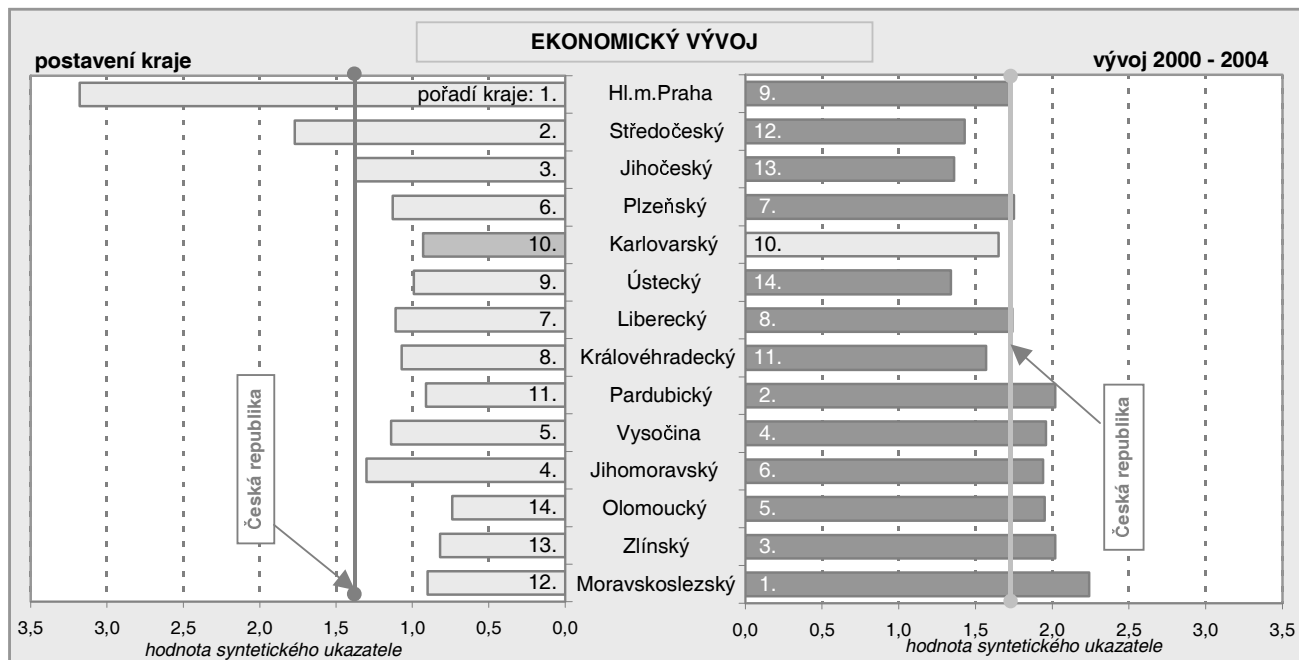
Souhrnné hodnocení postavení krajů svědčí o těsné spjatosti ekonomického vývoje se sociálním a v menší míře i demografickým vývojem. Nejlepší ekonomické postavení zaznamenaly Hlavní město Praha, dále Středočeský a Jihočeský kraj, ale i kraj Jihomoravský, naproti tomu nejhůře na tom byl Olomoucký, Zlínský, Moravskoslezský a Pardubický kraj. Hlavní město Praha dosáhlo nejlepších výsledků v 10 ze 13 sledovaných ekonomických ukazatelů; k tomu přispěla (obdobně jako u Středočeského kraje) zejména průměrná hrubá měsíční mzda, míra podnikatelské aktivity, tržby z průmyslové činnosti na zaměstnance, objem stavebních prací, výdaje na výzkum a vývoj či podíl osob využívajících doma osobní počítač. Vyšší úroveň mzdové diference představuje jediný ukazatel, kde byla pozice Prahy nepříznivá (tento stav je však výsledkem výrazné segmentace zdejšího pracovního trhu; nadprůměrný výskyt špičkově placených míst souvisí mj. i s mezinárodní funkcí metropole).

Na nepříznivém postavení Olomouckého kraje se podepsala zejména nejnížší průměrná hrubá měsíční mzda, druhá nejnížší míra podnikatelské aktivity, nižší produktivita práce v průmyslu, ale i nejmenší podíl osob, které mají k dispozici doma počítač. Příznivá hodnota syntetického ukazatele Jihočeského kraje je odrazem nadprůměrných výsledků ve většině jednotlivých ukazatelů (např. třetí nejlepší výsledek v případě objemu stavebních prací). Jihomoravský kraj lze charakterizovat relativně vysokými výdaji na výzkum a vývoj na obyvatele, dobrou vybavenost domácností počítačem a výrazně nadprůměrnými objemy přijatých dotací a investičních nákupů z veřejných rozpočtů. Pro ekonomicky nejvíce znevýhodněné kraje jsou kromě nízkých mezd, malé podnikatelské aktivity a slabšího cestovního ruchu typické buď nižší tržby z průmyslové činnosti, nebo nízký objem stavebních prací.

Také z hlediska změny ekonomického postavení mezi rokem 2000 a 2004 nalezneme určité paralely se sociálním vývojem. Výjimku tvořil Pardubický kraj, kde změna k lepšímu v ekonomické oblasti (druhá nejpříznivější) nebyla provázána obdobným vývojem v sociální oblasti (čtvrtý nejhorší výsledek). Ve sledovaném období si nejvíce polepšil kraj Moravskoslezský, Pardubický, Zlínský a také Vysočina. K příznivým změnám došlo u zmíněných krajů zejména v tržbách z průmyslové činnosti a ve výdajích na výzkum a vývoj. K největšímu relativnímu zhoršení došlo u Ústeckého, Jihočeského a Středočeského kraje. Přispělo k tomu v porovnání s ostatními kraji nižší tempo růstu tržeb z průmyslové činnosti a průměrných mezd. Všechny moravské kraje zaznamenaly ve sledovaném

období příznivý ekonomický vývoj, ačkoliv stav jejich ekonomiky byl s výjimkou Jihomoravského kraje hodnocen jako podprůměrný.

Graf 23 Postavení krajů - ekonomický vývoj

8.4 Životní prostředí

Rozdílná povaha ukazatelů hodnotících **životní prostředí** způsobila určitou nejednoznačnost výsledků. Pro výraznou většinu krajů je typický souběh jak výrazně pozitivních, tak i negativních výsledků v dílčích ukazatelích, relativně vyrovnaný průběh lze vysledovat pouze u krajů Pardubického a Královéhradeckého. Podle hodnot syntetického ukazatele lze kraje rozdělit do tří skupin: a) kraje s nejvyšší koncentrací ekologických problémů (Moravskoslezský a Ústecký kraj a Hlavní město Praha), b) kraje s nepříznivým stavem životního prostředí (kraje tvořící region soudržnosti Severovýchod, tj. Liberecký, Královéhradecký a Pardubický), c) ostatní kraje s celkově spíše příznivým stavem životního prostředí. Hodnota syntetického ukazatele u všech osmi krajů z třetí skupiny převyšovala ve všech případech úroveň ČR a rozdíly mezi těmito kraji byly zanedbatelné.

Tři kraje s nejméně příznivým životním prostředím jsou vedle vysokého stupně urbanizace znevýhodněny především extrémně vysokými hodnotami měrných emisí (v některých případech převyšujícími celorepublikové hodnoty až desetinásobně). Specifika výhradně městského prostředí Prahy se projevují v porovnání s ostatními kraji kvalitní ekologickou infrastrukturou (čištění odpadních vod, kanalizační a vodovodní síť) podpořenou mj. i významnými investicemi. Dalším charakteristickým rysem je vysoká intenzita využívání zdrojů (např. nejvyšší potřeba vody navzdory relativně vysoké ceně).

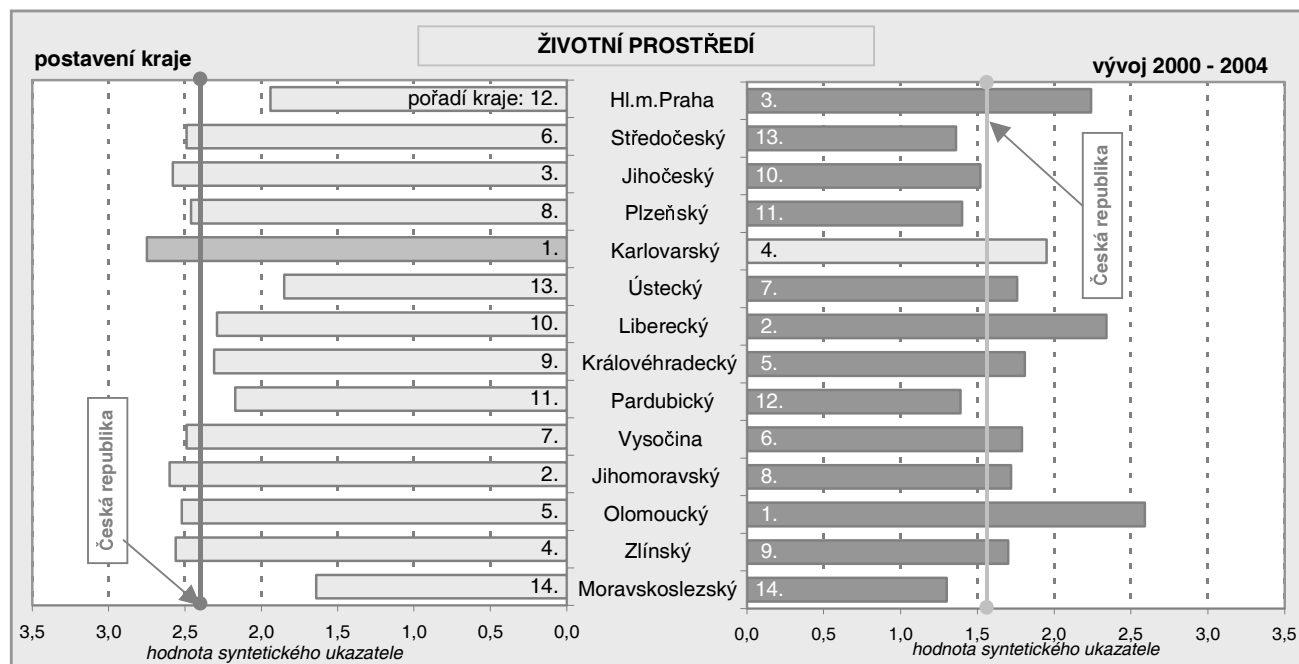
Spojícím článkem mezi kraji regionu Severovýchod jsou nízké investice do životního prostředí a dosud méně rozvinutá ekologická infrastruktura. Dílčí environmentální problémy se nevyhýbají ani skupině nejlépe hodnocených krajů, o čemž svědčí např. fakt, že úroveň měrných emisí oxidu siřičitého v celkově nejlépe hodnoceném kraji Karlovarském stále zůstává oproti republikovým hodnotám na téměř dvojnásobné úrovni.

Lze říci, že problémy životního prostředí jsou spíše než na jednotlivé kraje vázány na typ sídelní struktury. Specifikem městského prostředí je zejména horší stav ovzduší, vyšší zatížení automobilovou dopravou, specifické využití ploch (nižší lesnatost, větší hustota zástavby), ve venkovském prostředí je problematickým faktorem nedostatečná rozvinutost ekologické infrastruktury (především v oblasti vodního hospodářství). Tato negativa se promítají do úrovně celých krajů v závislosti na tom, v jakém poměru jsou jednotlivé typy osídlení v dané kraji rozšířeny.

Snižování emisí, ale i další faktory jako zvyšování podílu čištěné odpadní vody způsobily, že nejpříznivější vývoj ve sledovaném období zaznamenal Olomoucký kraj, Liberecký kraj a Hlavní město Praha. Syntetický ukazatel změny postavení u Libereckého kraje byl příznivě ovlivněn i přílivem investic na ochranu životního prostředí. Změnu postavení k horšímu v letech 2000 – 2004 u Středočeského, Moravskoslezského a Pardubického kraje

způsobily zejména emise. Poslední dva zmiňované kraje jsou také jedinými případy, kde došlo k souběhu nepříznivého stavu i nepříznivého vývoje, obecně se však neprokázala žádná závislost mezi krátkodobými vývojovými tendencemi a celkovou dosaženou úrovní životního prostředí krajů.

Graf 24 Postavení krajů – životní prostředí

8.5 Postavení Karlovarského kraje mezi ostatními kraji

Pro Karlovarský kraj byl syntetický ukazatel postavení krajů v **demografické oblasti** vyhodnocen jako druhý nejhorší. Ve všech hodnocených ukazatelích se Karlovarský kraj pohybuje ve srovnání s republikovým průměrem v negativním směru. Zvláště významný je rozdíl u indexu stárí, který je indikátorem demografického vývoje s nejvyšší vahou. Také u podílu živě narozených dětí mimo manželství (14. pozice) a standardizované hrubé míry úmrtnosti (13. pozice) jsou rozdíly významné, i když oba ukazatele mají nižší váhy. Kraj společně s krajem Ústeckým vykazuje nejnižší podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním.

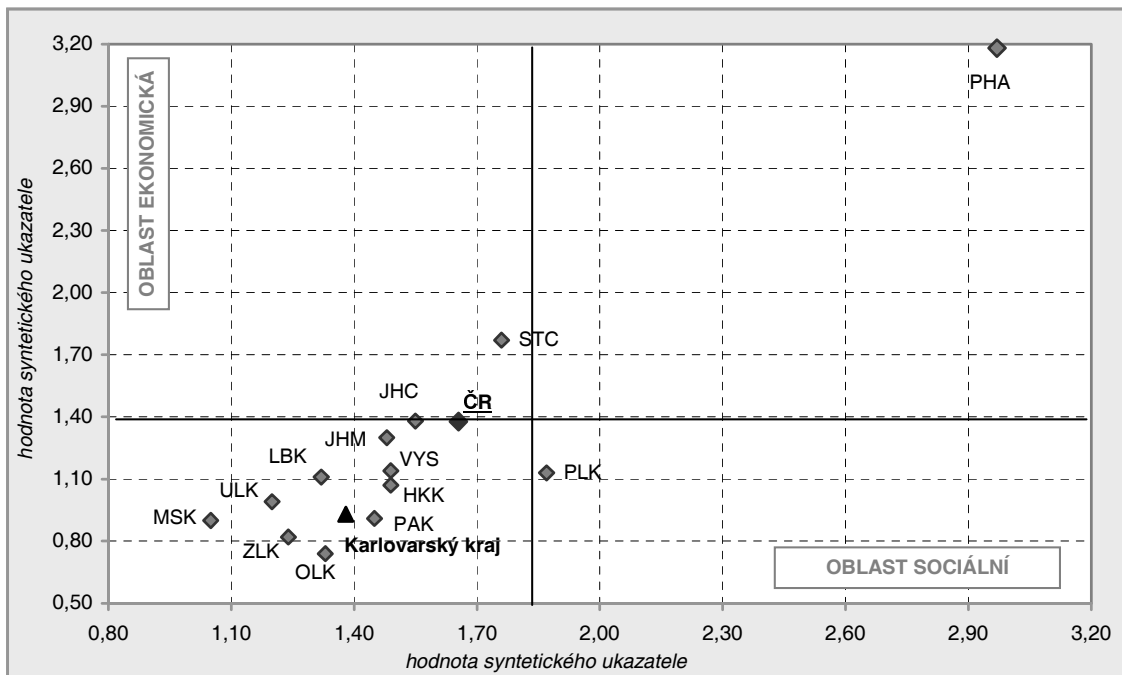
Z pohledu vývoje demografických ukazatelů kraj nedosahuje průměru ostatních krajů, za nejdynamičtějšími kraji (Hlavním městem Prahou a Středočeským krajem) však výrazně zaostává (10. pozice). Ke kladnému vývoji přispívá migrační atraktivita kraje, která se projevila aktivním migračním saldem, záporně se naopak odráží zrychlené tempo stárnutí populace. Nejméně příznivý vývoj standardizované úmrtnosti (14. pozice) nedává dobré předpoklady do budoucna.

V **sociální oblasti** se Karlovarský kraj zařadil mezi kraje s nepříznivým stavem (syntetický ukazatel obsadil 9. pozici). Z 19 hodnocených ukazatelů (vesměs s nejmenšími vahami) se kraj pouze jednou umístil na 1. pozici (míra ekonomické aktivity dle VŠPS), na druhém pólu zaujal dvakrát poslední 14. místo (lůžka v léčebných zařízeních na 1 000 obyvatel a účast ve volbách). Nejčteněji vyskytované pořadí je šesté, které je přiřazeno pěti ukazatelům (lékaři na 1 000 obyvatel, nevyřízené žádosti o umístění v DPS na 1 000 obyvatel, průměrná měsíční výše plného starobního důchodu, průměrný čistý roční peněžní příjem na člena domácnosti dle Mikrocenzu, podíl vyjíždějících zaměstnaných osob z obce bydliště podle SLDB).

Nadprůměrné výsledky vykazuje kraj zejména v míře ekonomické aktivity (1. pořadí), zaměstnanosti v primární sféře (3. pořadí), nemocnosti (3. pořadí), kriminalitě (12. pořadí) včetně sebevražd (11. pořadí), ale také v ukazatelích sociální péče a dle výsledků SLDB také v průměrném počtu osob v trvale obydlených bytech (3. pořadí). Ačkoliv v kraji byly 6. nejvyšší starobní důchody a podle Mikrocenzu 2002 šesté nejvyšší roční příjmy na osobu, podíl domácností s příjmem pod hranici životního minima je společně s krajem Zlínským nejvyšší. Dalšími ukazateli. Které staví kraj do negativního světla je vysoká míra registrované nezaměstnanosti (10. pozice) a nižší počet studentů středních škol (12. pozice).

Vývoj Karlovarského kraje v sociální oblasti v letech 2000 – 2004 byl ve srovnání s ostatními kraji absolutně nejhorší, výsledek syntetického ukazatele umístil kraj na 14. místo, a tím se i výrazně prohloubil odstup kraje od nejdynamičtější se rozvíjejícího kraje Hlaví město Praha.

Graf 25 Vazba mezi postavením krajů v ekonomické a sociální oblasti

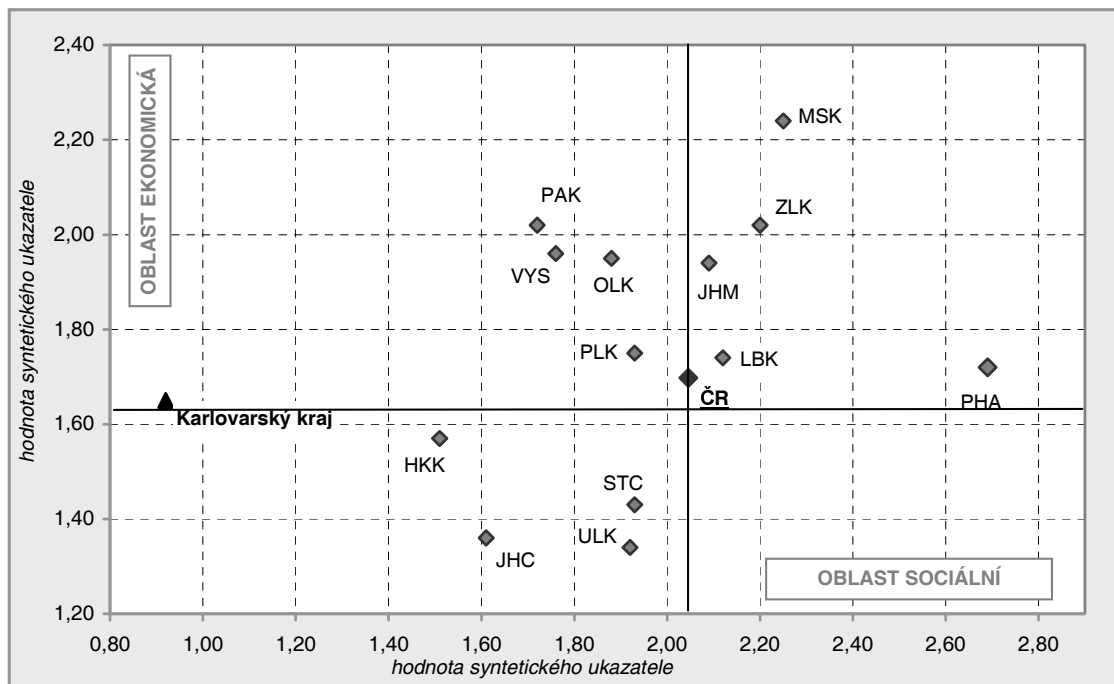
Ekonomické postavení Karlovarského kraje bylo páté nejhorší. Ze 14 hodnocených ukazatelů (jde o ukazatele vesměs s vyššími vahami než v sociální oblasti) se kraj pouze jedenkrát umístil na 1. pozici, avšak dvakrát na 14. pozici. Na umístění syntetického ukazatele a celkovém negativním hodnocení kraje v ekonomické oblasti se odrazila nízká mzdová úroveň (12. pozice) a nejnižší tržby z průmyslové činnosti na 1 zaměstnance (14. pozice). Předpoklady pro rozvoj kraje nedávají ani nejnižší výdaje na výzkum a vývoj na 1 obyvatele (14. pozice), nízké přijaté dotace na 1 000 obyvatel (10. pozice), nízké investiční nákupy z veřejných rozpočtů (8. pozice) a jedna z nejnižších vybaveností obyvatel PC doma (12. pozice). Špatné klimatické podmínky a nevhodná geografická poloha pro zemědělství se odráží v absolutně nejnižším podílu zemědělské půdy. Kraj dosahuje nadprůměrné výsledky v polaritě mezd (1. pozice), v objemu stavebních prací na 1 000 obyvatel (5. pozice), v rozvinutém cestovním ruchu (2. pozice). Nadprůměrná dopravní obslužnost venkova se odráží v nízké vybavenosti automobily (12. pozice).

V ekonomickém vývoji stejně jako v ekonomickém postavení byl kraj vyhodnocen jako pátý nejhorší. Nadprůměrná dynamika výdajů na výzkum a vývoj (2. pozice) a růst objemu stavebních prací (3. pozice) dávají dobré předpoklady pro to, že se zaostávání kraje nebude do budoucna prohlubovat.

V oblasti **životního prostředí** dosáhl Karlovarský kraj nejlepší výsledek syntetického ukazatele. Ke kladnému hodnocení kraje přispěl vysoký podíl zalesnění, vysoký podíl čištěných odpadních vod, vysoký podíl bytů napojených na veřejnou kanalizaci (u všech tří ukazatelů 2. pořadí), vysoký podíl investic na ochranu životního prostředí (3. pořadí). Celkové výsledky syntetického ukazatele výrazně nezhoršil ani ukazatel s poměrně vysokou vahou – vysoké emise oxidu siřičitého (13. pořadí) ani vysoký podíl obyvatel v obcích do 300 obyvatel (11. pořadí).

V letech 2000 až 2004 zaznamenal Karlovarský kraj v oblasti životního prostředí poměrně příznivý růst. Na celkovém 4. pořadí se projevilo to, že vlivem nízkého přírůstku obyvatel se nedaří zvyšovat jeho hustotu a nelze ani zvyšovat podíl bytů napojených na veřejnou kanalizaci (oba ukazatele 13. pozice). Na 12. pozici zůstal i růst pořizovaných investic na ochranu životního prostředí. Pozitivní vliv na syntetický ukazatel mělo tempo snižování emisí oxidu siřičitého (3. pořadí) a zejména pak oxidu uhelnatého (1. pořadí), oba tyto ukazatele mají poměrně vysoké váhy.

Graf 26 Vazba mezi ekonomickým a sociálním vývojem krajů v letech 2000 - 2004

V **souhrnném pohledu** se ukázalo postavení Karlovarského kraje ve vybraných ukazatelích čtyř sledovaných okruhů jako podprůměrné s výjimkou životního prostředí. Ze 47 hodnocených ukazatelů se kraj umístil pětikrát na poslední pozici a šestkrát na pozici předposlední, naopak nejlepší pozici zaujal pouze ve dvou případech a druhou nejlepší pozici pětikrát. U některých rozhodujících ukazatelů (tj. s vyšší vahou na celkovém hodnocení) je patrné určité zaostávání kraje za úrovní celé ČR. Výjimku tvoří z demografické oblasti index stáří, z oblasti sociální zejména míra ekonomické aktivity, zaměstnanost v primární sféře, nemocnost a kriminalita. V oblasti ekonomické lepší výsledky kraj vykazuje nad republikovým průměrem v polaritě mezd, v objemu stavebních prací, v cestovním ruchu a v dopravní obslužnosti. Pokud jde o životní prostředí je celkově kraj hodnocen jako nejlepší, i když v určitých ukazatelích v relaci s průměrem ČR mírně zaostává. Jisté zaostávání kraje se projevilo i v tendencích krátkodobého vývoje posledních pěti let (zachycených čtyřmi desítkami ukazatelů).

V porovnání s nejbližšími sousedními kraji lze v obecné rovině pozorovat relativně shodné postavení Karlovarského kraje v oblasti demografické. V oblasti sociální a ekonomické se výrazněji lepšími výsledky odlišuje Plzeňský kraj. Ve sféře životního prostředí se kraj Karlovarský a Ústecký umístily na opačných pólech hodnotící škály, kraj Plzeňský pak zaujal středovou pozici. Zároveň je nutno zdůraznit vyšší vývojovou dynamiku základních vývojových tendencí obou sousedních krajů, s výjimkou životního prostředí.

Tab. 8.2 Postavení kraje v celém sledovaném období

Česká republika	Hl. m. Praha	Středo-český	Jiho-český	Plzeň-ský	Karlo-varský	Ústecký	Libe-recký	Králo-véhra-decký	Pardu-bický	Vysoči-na	Jihomo-ravský	Olo-moucký	Zlínský	Morav-skoslez-ský
Demografický vývoj														
Hodnota syntetického ukazatele														
1,89	2,03	2,19	1,97	1,66	1,54	1,45	1,81	1,73	1,80	1,97	2,00	1,81	1,89	1,67
Pořadí														
x	2	1	4	12	13	14	8	10	9	5	3	7	6	11
Sociální vývoj														
Hodnota syntetického ukazatele														
1,65	2,97	1,76	1,55	1,87	1,38	1,20	1,32	1,49	1,45	1,49	1,48	1,33	1,24	1,05
Pořadí														
x	1	3	4	2	9	13	11	6	8	5	7	10	12	14
Ekonomický vývoj														
Hodnota syntetického ukazatele														
1,38	3,18	1,77	1,38	1,13	0,93	0,99	1,11	1,07	0,91	1,14	1,30	0,74	0,82	0,90
Pořadí														
x	1	2	3	6	10	9	7	8	11	5	4	14	13	12
Životní prostředí														
Hodnota syntetického ukazatele														
2,41	1,94	2,49	2,58	2,46	2,75	1,85	2,29	2,31	2,17	2,49	2,60	2,52	2,56	1,64
Pořadí														
x	12	6	3	8	1	13	10	9	11	7	2	5	4	14

Tab. 8.3 Změna postavení kraje během sledovaného období

Česká republika	Hl. m. Praha	Středo-český	Jiho-český	Plzeň-ský	Karlo-varský	Ústecký	Libe-recký	Králo-véhra-decký	Pardu-bický	Vysoči-na	Jihomo-ravský	Olo-moucký	Zlínský	Morav-skoslez-ský
Demografický vývoj														
Hodnota syntetického ukazatele														
1,68	3,33	2,31	1,00	1,28	1,18	2,26	1,72	1,39	1,32	1,01	1,61	1,29	0,33	0,86
Pořadí														
x	1	2	12	9	10	3	4	6	7	11	5	8	14	13
Sociální vývoj														
Hodnota syntetického ukazatele														
2,05	2,69	1,93	1,61	1,93	0,92	1,92	2,12	1,51	1,72	1,76	2,09	1,88	2,20	2,25
Pořadí														
x	1	7	12	6	14	8	4	13	11	10	5	9	3	2
Ekonomický vývoj														
Hodnota syntetického ukazatele														
1,70	1,72	1,43	1,36	1,75	1,65	1,34	1,74	1,57	2,02	1,96	1,94	1,95	2,02	2,24
Pořadí														
x	9	12	13	7	10	14	8	11	2	4	6	5	3	1
Životní prostředí														
Hodnota syntetického ukazatele														
1,54	2,24	1,36	1,52	1,40	1,95	1,76	2,34	1,81	1,39	1,79	1,72	2,59	1,70	1,30
Pořadí														
x	3	13	10	11	4	7	2	5	12	6	8	1	9	14

Tab. 8.4 Pořadí krajů v jednotlivých ukazatelích - postavení kraje v celém sledovaném období^{*)}

	Váha	Hl. m. Praha	Středo- český	Jiho- český	Plzeň- ský	Karlo- varský	Ústecký	Libe- recký	Králo- véhra- decký	Pardu- bický	Vysoči- na	Jihomo- ravský	Olo- moucký	Zlínský	Morav- skoslez- ský
Demografický vývoj															
D1	0,168	1	11	7	9	13	14	10	3	6	4	2	8	5	12
D2	0,232	2	1	5	4	8	3	7	12	11	9	6	13	10	14
D3	0,295	14	10	6	13	2	1	4	11	8	5	12	7	9	3
D4	0,096	7	6	5	10	14	13	12	8	4	1	3	9	2	11
D5	0,209	1	11	5	4	13	14	9	8	10	12	2	3	7	6
Sociální vývoj															
S1	0,054	2	1	6	3	12	14	11	9	5	7	4	10	8	13
S2	0,070	2	6	7	4	1	5	3	8	9	10	12	11	14	13
S3	0,048	1	8	13	9	3	5	4	10	11	14	7	12	6	2
S4	0,086	1	5	2	3	10	14	6	4	8	7	11	12	9	13
S5	0,048	1	14	2	11	12	10	13	7	4	6	3	8	5	9
S6	0,053	1	2	5	6	3	4	12	9	8	7	10	11	14	13
S7	0,057	1	14	7	3	6	11	9	5	10	13	2	4	12	8
S8	0,050	1	12	11	2	14	4	13	5	10	3	7	8	9	6
S9	0,047	14	11	12	9	4	1	13	8	5	10	7	3	2	6
S10	0,040	2	4	12	3	6	8	13	14	7	9	1	11	5	10
S11	0,066	1	4	10	5	6	3	7	9	11	14	8	13	12	2
S12	0,047	14	11	6	7	10	13	12	4	3	1	9	5	2	8
S13	0,030	5	3	9	13	11	12	8	6	4	1	2	14	10	7
S14	0,083	1	2	5	3	6	11	4	9	12	8	7	13	10	14
S15	0,075	1	4	5	2	13	12	9	7	8	3	10	6	14	11
S16	0,042	1	8	8	4	3	2	5	6	11	13	12	10	14	6
S17	0,033	14	1	6	7	9	11	13	8	3	4	10	5	2	12
S18	0,048	1	14	9	8	6	4	2	7	12	11	5	10	13	3
S19	0,023	1	10	8	5	14	13	9	4	2	3	7	11	6	12
Ekonomický vývoj															
E1	0,097	1	2	8	4	12	5	6	9	11	13	7	14	10	3
E2	0,054	12	14	2	11	1	8	4	7	9	3	13	5	10	6
E3	0,082	1	2	6	10	8	12	3	4	9	11	7	13	5	14
E5	0,083	3	1	7	6	14	2	10	11	4	9	13	12	8	5
E6	0,076	1	9	3	2	5	6	12	4	10	13	8	7	14	11
E7	0,055	1	10	5	6	2	13	3	4	12	9	7	11	8	14
E8	0,036	4	3	2	1	12	10	8	5	7	6	9	11	13	14
E9	0,077	1	2	8	9	14	13	5	11	4	12	3	10	6	7
E10	0,071	1	11	7	14	10	3	5	13	9	6	2	8	12	4
E11	0,055	1	5	2	4	8	13	10	14	7	6	3	12	9	11
E12	0,061	1	4	7	10	12	13	9	11	6	3	2	14	8	5
E13	0,056	1	5	8	9	13	11	14	6	3	2	4	7	12	10
E14	0,066	1	6	8	13	10	11	7	5	14	4	1	1	12	9
Životní prostředí															
Ž1	0,088	14	5	1	2	4	11	9	7	6	3	12	8	10	13
Ž2	0,053	14	3	2	4	11	10	8	6	5	1	9	7	12	13
Ž3	0,102	14	13	5	4	2	10	1	8	11	9	12	7	3	6
Ž4	0,141	11	9	3	5	13	14	6	7	10	2	1	4	8	12
Ž5	0,137	13	10	2	6	7	12	11	8	9	3	1	5	4	14
Ž6	0,147	1	4	8	11	3	2	14	13	10	9	5	6	7	12
Ž7	0,140	1	3	13	6	2	14	10	9	8	12	4	7	5	11
Ž8	0,115	1	14	3	8	2	4	12	10	13	9	6	11	7	5
Ž9	0,076	14	4	5	11	13	12	10	8	6	3	7	1	2	9

^{*)} seznam ukazatelů je uveden v tab. 8.1

Tab. 8.5 Pořadí krajů v jednotlivých ukazatelích - změna postavení kraje během sledovaného období⁷⁾

	Váha ČŘ	Hl. m. Praha	Středo- český	Jiho- český	Plzeň- ský	Karlo- varský	Ústecký	Libe- recký	Králo- véhra- decký	Pardu- bický	Vysoči- na	Jihomo- ravský	Olo- moucký	Zlínský	Morav- skoslez- ský
Demografický vývoj															
D1	0,211	4	9	13	11	14	2	3	10	8	6	5	1	12	7
D2	0,293	1	2	7	10	3	4	13	6	11	9	5	14	12	8
D3	0,380	2	1	9	5	12	3	4	6	7	11	8	10	13	14
D4	0,116	4	6	12	7	1	2	3	10	11	14	8	9	13	5
Sociální vývoj															
S1	0,075	2	1	3	7	6	12	4	11	10	8	5	13	14	9
S2	0,096	8	3	11	9	14	1	2	13	7	5	10	12	6	4
S3	0,067	1	6	4	3	14	2	13	5	8	7	10	12	9	11
S4	0,120	8	3	9	5	14	1	12	13	6	10	7	2	11	4
S5	0,066	7	14	13	8	12	4	11	10	2	9	6	5	3	1
S6	0,074	10	13	14	11	9	4	5	6	7	12	3	8	2	1
S7	0,078	1	14	13	6	10	5	9	8	2	12	11	7	3	4
S8	0,070	4	13	6	11	14	12	1	9	10	3	7	8	2	5
S9	0,066	1	14	12	3	13	11	2	7	6	9	4	10	8	5
S10	0,055	3	10	12	4	13	6	1	7	14	9	5	2	8	11
S11	0,091	1	2	4	8	11	14	3	5	10	12	6	9	7	13
S12	0,065	9	1	5	13	12	14	11	10	7	8	6	3	2	4
S13	0,042	2	8	12	10	1	13	5	7	14	9	3	11	4	6
S19	0,031	4	1	6	8	9	10	3	2	5	7	12	14	13	11
Ekonomický vývoj															
E1	0,173	7	13	14	6	10	12	3	9	5	1	2	4	11	8
E2	0,089	10	7	9	6	14	5	2	1	12	13	11	4	3	8
E3	0,135	12	1	6	13	5	9	11	3	14	10	7	2	4	8
E4	0,060	14	9	7	5	12	10	4	3	6	8	11	13	2	1
E5	0,140	13	8	12	9	11	14	7	10	1	6	3	4	2	5
E6	0,125	4	10	8	1	3	7	9	13	6	11	5	14	12	2
E7	0,090	1	7	5	3	12	14	13	10	9	8	2	6	4	11
E8	0,056	2	9	11	13	5	7	8	12	10	14	6	4	3	1
E9	0,131	9	14	6	13	2	8	12	10	5	3	11	7	4	1
Životní prostředí															
Ž1	0,094	5	14	12	11	13	9	10	8	7	6	4	1	3	2
Ž2	0,055	8	13	11	9	4	14	2	7	12	5	10	6	3	1
Ž3	0,109	2	8	3	12	7	4	10	11	6	5	14	1	13	9
Ž4	0,154	2	10	8	11	3	6	1	7	13	5	14	4	9	12
Ž5	0,150	2	13	5	3	1	12	6	9	8	10	11	4	7	14
Ž6	0,160	14	6	10	11	12	13	2	3	9	4	1	7	5	8
Ž7	0,153	8	5	12	13	4	1	3	7	9	14	11	2	10	6
Ž8	0,124	12	2	7	6	13	11	5	10	9	1	4	3	8	14

⁷⁾ seznam ukazatelů je uveden v tab. 8.1

9. Závěr

Specifika kraje v demografická oblasti

- Po Hl. městě Praze nejvyšší podíl cizinců z obyvatelstva kraje (4,8%)
- Podle projekce obyvatelstva lze očekávat výrazný pokles počtu obyvatel a v návaznosti na to podstatné stárnutí populace (růst indexu stáří i naděje dožití při narození)
- Nejvyšší podíl obyvatel ve věku 15 – 64 let (71,8%)
- Společně s Ústeckým krajem nejnižší průměrný věk (38,8 roku)
- Dle výsledků SLDB 2001 po Ústeckém kraji 2. nejnižší podíl osob s vysokoškolským vzděláním (5,6%), nejvyšší podíl osob se základním a neukončeným vzděláním (27,9%)
- Dle výsledků SLDB 2001 nejvyšší podíl rozvedených (10,8%) a nejnižší podíl ženatých a vdaných (42,2%)
- Nejvyšší podíl dětí narozených mimo manželství (47,6%)
- Nejvyšší novorozenecká (3,8‰) a kojenecká (5,9‰) úmrtnost
- 2. nejnižší (po kraji Vysočina) úmrtnost (9,9 na 1 000 obyvatel středního stavu)
- nejvyšší počet potratů na 1 000 obyvatel (5,3‰)
- nejvyšší počet potratů na 1 000 živě narozených dětí (559,1)
- po Hl. městě Praha 2. nejvyšší sňatečnost (5,6 sňatku na 1 000 obyvatel středního stavu)
- rostoucí průměrný věk osob vstupujících do manželství, zejména do prvního
- po Ústeckém kraji 2. nejvyšší rozvodovost (3,8 rozvedených manželství na 1 000 obyvatel)
- absolutně nejkratší délka trvání rozvedených manželství (11,0 roků)

Specifika kraje v sociální oblasti

-

Tab. 1 Postavení kraje v České republice ve vybraných ukazatelích

	Měřicí jednotka	Karlovarský kraj		Podíl na ČR v %	
		2000	2004	2000	2004
ÚZEMÍ (k 31. 12.)					
Rozloha	km ²	3 314	3 315	4,2	4,2
Počet obcí		132	132	2,1	2,1
Hustota obyvatelstva	osoby/km ²	91,9	91,9	¹⁾ 129,7	¹⁾ 129,6
Podíl městského obyvatelstva	%	81,8	80,7	¹⁾ 70,9	¹⁾ 70,2
OBYVATELSTVO					
Počet obyvatel (k 31. 12.)	osoby	304 433	304 588	3,0	3,0
Na 1 000 obyvatel					
živě narození	‰	9,5	9,6	¹⁾ 8,8	¹⁾ 9,6
zemřelí	‰	9,9	9,9	¹⁾ 10,6	¹⁾ 10,5
Průměrný věk (k 31. 12.)		37,7	38,8	¹⁾ 38,8	¹⁾ 39,8
muži	roky	36,3	37,4	37,1	38,2
ženy	roky	39,1	40,2	40,3	41,3
Naděje dožití při narození					
muži	roky	70,78	71,30	¹⁾ 71,32	¹⁾ 72,29
ženy	roky	77,03	77,49	¹⁾ 78,03	¹⁾ 78,77
Bydlení					
Dokončené byty		416	503	1,7	1,6
na 1 000 obyvatel		1,4	1,7	¹⁾ 2,5	¹⁾ 3,2
Zaměstnanost a mzdy					
Zaměstnaní (VŠPS)	tis. osob	150,8	142,8	3,2	3,0
primární sektor	%	2,3	2,9	¹⁾ 5,1	¹⁾ 4,3
sekundární sektor	%	40,6	43,1	¹⁾ 39,5	¹⁾ 39,2
terciární sektor	%	57,1	54,0	¹⁾ 55,4	¹⁾ 56,5
Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance	Kč	11 717	15 414	¹⁾ 13 614	¹⁾ 18 035
zemědělství, lesnictví, rybolov	Kč	10 262	13 279	¹⁾ 10 300	¹⁾ 13 171
průmysl	Kč	12 214	15 628	¹⁾ 13 589	¹⁾ 17 503
stavebnictví	Kč	11 746	15 504	¹⁾ 13 531	¹⁾ 18 071
Nezaměstnanost (k 31. 12.)					
Neumístění uchazeči o zaměstnání	osoby	13 174	18 726	2,9	3,5
Volná pracovní místa	místa	1 542	1 196	3,0	2,3
Míra registrované nezaměstnanosti	%	8,02	²⁾ 11,60	¹⁾ 8,78	^{1), 2)} 10,33
Školství					
Děti, žáci, studenti škol (denní studium)					
mateřských	osoby	8 561	8 197	3,1	2,9
základních	osoby	32 209	27 819	3,0	3,0
gymnází	osoby	3 280	3 362	2,4	2,4
středních odborných	osoby	5 740	5 805	2,9	2,8
středních odborných učilišť	osoby	5 244	5 476	3,0	3,1
vyšších odborných	osoby	196	233	0,9	0,9
Zdravotnictví					
Lékaři celkem (přepočtený počet)	osoby	1 052	1 103	2,7	2,7
na 1 000 obyvatel	osoby	3,5	3,6	¹⁾ 3,7	¹⁾ 4,0
z toho v nestátních zařízeních	osoby	848	1 068	3,2	3,3
Nemocnice		7	5	3,3	2,5
lůžka		1 776	1 734	2,6	2,6
na 1 000 obyvatel		5,8	5,7	¹⁾ 6,6	¹⁾ 6,4
Počet nemocensky pojištěných	osoby	119 004	111 108	2,6	2,5
Průměrná pracovní neschopnost	%	6,180	5,685	¹⁾ 6,455	¹⁾ 5,857
Sociální zabezpečení					
Místa v zařízeních sociální péče celkem	místa	2 551	2 631	3,4	3,3
Příjemci důchodů celkem	osoby	69 061	70 806	2,7	2,7
Průměrný měsíční důchod celkem	Kč	6 112	7 045	¹⁾ 6 169	¹⁾ 7 118
starobní	Kč	6 243	7 190	¹⁾ 6 292	¹⁾ 7 270

Tab. 1 Postavení kraje v České republice ve vybraných ukazatelích

dokončení

	Měřicí jednotka	Karlovarský kraj		Podíl na ČR v %	
		2000	2004	2000	2004
KRIMINALITA					
Zjištěné trestné činy		10 675	10 349	2,7	2,9
na 1 000 obyvatel		35,0	34,1	¹⁾ 38,1	¹⁾ 34,4
DOPRAVNÍ NEHODY, POŽÁRY					
Dopravní nehody celkem		6 900	6 610	3,3	3,4
na 1 000 obyvatel		22,7	21,8	¹⁾ 20,6	¹⁾ 19,3
Usmrčené osoby		50	37	3,7	3,0
Těžce zraněné osoby		212	171	3,8	3,5
Požáry celkem		920	904	4,4	4,3
Makroekonomické ukazatele					
Hrubý domácí produkt v tržních cenách	mil. Kč	52 932	65 798	2,5	2,4
na 1 obyvatele	Kč	173 778	216 639	¹⁾ 209 302	¹⁾ 271 161
Podíl sektorů na hrubé přidané hodnotě					
primární	%	3,0	2,5	¹⁾ 3,9	¹⁾ 3,3
sekundární	%	45,0	42,9	¹⁾ 38,5	¹⁾ 37,9
terciární	%	51,9	54,6	¹⁾ 57,6	¹⁾ 58,8
Tvorba hrubého fixního kapitálu na 1 obyvatele	Kč	36 768	67 642	¹⁾ 57 913	¹⁾ 72 873
Organizační struktura					
Počet registrovaných subjektů		60 903	74 580	3,0	3,2
obchodní společnosti		4 172	5 388	2,0	2,2
fyzické osoby		50 347	59 614	3,0	3,2
ZEMĚDĚLSTVÍ					
Osevní plochy celkem (k 31. 5.)	ha	54 187	42 270	1,8	1,6
Sklizeň: obiloviny celkem	t	73 193	131 519	1,1	1,5
brambory celkem	t	7 710	6 405	0,5	0,7
Hospodářská zvířata (k 1. 4. násl. roku)					
skot celkem	kusy	31 994	34 689	2,0	2,5
prasata celkem	kusy	48 741	42 349	1,4	1,5
PRŮMYSL					
(podniky s 20 a více zaměstnanci)					
Průměrný evidenční počet zaměstnanců	fyz. osoby	38 801	34 759	3,3	3,1
Tržby za prodej výrobků a služeb průmyslové povahy	mil. Kč b. c.	37 438	43 707	2,0	1,8
STAVEBNICTVÍ					
Průměrný evidenční počet zaměstnanců	fyz. osoby	3 126	2 929	1,9	1,9
Stavební práce podle dodavatelských smluv	mil. Kč b. c.	2 765	3 941	1,4	1,4
Cestovní ruch					
Hromadná ubytovací zařízení celkem		400	423	5,4	5,5
lůžka		24 194	26 609	5,5	6,1
Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních	osoby	550 567	564 543	5,1	4,6
z toho cizinci	osoby	359 077	386 971	7,5	6,4
Podíl chráněných území na rozloze	%	.	18,9	¹⁾ .	¹⁾ 15,9
Měrné emise (REZZO 1 - 3)					
oxid siřičitý SO ₂	t/km ²	6,64	³⁾ 4,83	¹⁾ 3,26	^{1), 3)} 2,86
oxidy dusíku NO _x	t/km ²	2,71	³⁾ 2,55	¹⁾ 2,06	^{1), 3)} 2,06
oxid uhelnatý CO	t/km ²	3,28	³⁾ 1,31	¹⁾ 4,05	^{1), 3)} 3,46

¹⁾ průměr ČR

²⁾ v metodice platné do 30. 6. 2004

³⁾ údaje za rok 2003

Jednotlivé ukazatele metodicky navazují na údaje publikované v příslušných kapitolách analýzy.

Tab. 2 Vývoj kraje v letech 2000 - 2004

	Měsíční jednotka	2000	2001	2002	2003	2004
Území, osídlení (k 31. 12.)						
Výměra půdy celkem	ha	331 440	331 433	331 436	331 457	331 453
v tom: zemědělská půda	ha	125 539	125 394	124 705	124 615	124 590
z toho orná	ha	58 457	57 378	57 114	57 008	56 821
nezemědělská půda	ha	205 901	206 039	206 731	206 842	206 862
z toho lesní pozemky	ha	142 896	142 913	143 202	143 297	143 298
Počet obcí celkem		132	132	132	132	132
se statutem města		28	28	28	28	28
Podíl městského obyvatelstva	%	81,8	81,4	81,1	80,9	80,7
Hustota obyvatelstva	osoby/km ²	91,8	91,6	91,8	91,8	91,9
Obyvatelstvo						
Střední stav obyvatelstva celkem	osoby	304 599	303 888	303 761	304 078	303 722
z toho ženy	osoby	155 661	155 023	155 132	155 239	155 141
Počet obyvatel (k 31. 12.) celkem	osoby	304 433	303 714	304 220	304 249	304 588
z toho ženy	osoby	155 195	155 023	155 445	155 314	155 549
Obyvatelé ve věku (k 31. 12.)						
0 - 14	osoby	51 501	50 115	49 691	48 426	47 459
z toho ženy	osoby	24 973	24 250	24 068	23 381	22 910
15 - 64	osoby	216 517	217 159	217 556	218 316	218 843
z toho ženy	osoby	108 487	108 674	108 951	109 207	109 447
65 a více	osoby	36 382	36 440	36 973	37 507	38 286
z toho ženy	osoby	22 112	22 099	22 426	22 726	23 192
Průměrný věk obyvatel celkem	roky	37,7	38,0	38,3	38,5	38,8
Na 1 000 obyvatel středního stavu						
živě narození	‰	9,5	9,6	9,7	9,5	9,6
zemřelí	‰	9,9	10,3	9,4	10,2	9,9
přistěhovalí	‰	6,2	9,0	16,9	13,2	14,0
vystěhovalí	‰	7,2	10,6	15,5	12,4	12,5
přirozený přírůstek	‰	-0,4	-0,7	0,3	-0,7	-0,4
přírůstek stěhováním	‰	-1,0	-1,7	1,3	0,8	1,5
celkový přírůstek	‰	-1,4	-2,4	1,7	0,1	1,1
sňatky	‰	6,1	5,9	6,0	5,2	5,6
rozvody	‰	3,8	3,5	3,8	4,1	3,8
potraty	‰	6,6	6,0	5,8	5,7	5,3
Kojenecká úmrtnost ¹⁾	‰	5,2	3,8	3,1	8,3	5,9
Novorozenecká úmrtnost ²⁾	‰	3,8	2,1	1,4	5,9	3,8
Potratovost ³⁾	‰	688,3	621,0	600,9	593,2	556,4
Bydlení						
Dokončené byty		416	565	449	524	503
na 1 000 obyvatel		1,4	1,9	1,5	1,7	1,7
Zaměstnanost a mzdy						
Zaměstnaní (VŠPS)	tis. osob	150,8	147,8	145,8	146,9	142,8
primární sektor	%	2,3	3,4	3,6	2,9	2,9
sekundární sektor	%	40,6	40,4	40,3	42,3	43,1
terciární sektor	%	57,1	56,2	56,1	54,8	54,0
Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance ⁴⁾						
zemědělství, lesnictví, rybolov	Kč	11 717	12 647	13 517	14 477	15 414
průmysl	Kč	10 262	11 102	11 788	11 962	13 279
stavebnictví	Kč	12 214	13 037	13 895	14 729	15 628
stavebnictví	Kč	11 746	12 778	13 410	14 241	15 504

Tab. 2 Vývoj kraje v letech 2000 - 2004

1. pokračování

	Měsíční jednotka	2000	2001	2002	2003	2004
Nezaměstnanost (k 31. 12.)⁵⁾						
Uchazeči o zaměstnání	osoby	13 174	14 062	16 115	17 362	18 726
z toho ženy	osoby	6 032	6 371	7 285	7 983	8 812
Volná pracovní místa	místa	1 542	1 401	1 226	1 147	1 196
Míra registrované nezaměstnanosti ⁶⁾	%	8,02	8,71	10,07	10,62	11,60
Školství						
Mateřské školy		155	151	147	140	138
děti	osoby	8 561	8 140	8 183	8 227	8 197
Základní školy		109	109	109	107	102
žáci celkem	osoby	32 209	31 430	30 570	29 236	27 819
Gymnázia		8	8	8	8	9
žáci denního studia	osoby	3 280	3 188	3 327	3 293	3 362
Střední odborné školy		25	25	25	25	24
žáci denního studia	osoby	5 740	5 567	5 572	5 618	5 805
Střední odborná učiliště		19	19	18	19	19
žáci denního studia	osoby	5 244	5 447	5 376	5 470	5 476
Vyšší odborné školy		2	2	2	2	2
žáci denního studia	osoby	196	230	232	235	233
Vysoké školy		1	1	1	1	1
studenti v prezenčním studiu (české státní občanství)	osoby	1 024	1 176	1 316	1 443	1 799
Kultura						
Divadla		9	9	11	11	11
Stálá kina		38	30	29	29	26
Muzea (včetně poboček)		22	25	28	28	28
Veřejné knihovny (včetně poboček)		154	144	142	142	145
Zdravotnictví						
Lékaři celkem	přepočtené osoby	1 052	1 072	1 063	1 096	1 103
z toho v nestátních zařízeních	přepočtené osoby	848	764	753	1 054	1 068
na 1 000 obyvatel		3,5	3,5	3,5	3,6	3,6
Obyvatelé na 1 lékaře	osoby	289	284	286	277	275
Nemocnice		7	5	5	5	5
lůžka		1 776	1 712	1 688	1 710	1 734
lékaři	přepočtené osoby	182	186	180	200	197
Odborné léčebné ústavy		4	4	4	3	4
lůžka		358	368	398	323	393
z toho léčebny pro dlouhodobě nemocné		3	3	3	3	4
lůžka		283	293	323	323	393
Lékaři v ambulantní péči	přepočtené osoby	702	699	705	717	728
obyvatelé na 1 lékaře	osoby	434	435	431	424	417
Samostatné ordinace praktického lékaře						
pro dospělé		121	120	119	119	118
pro děti a dorost		65	64	62	60	64
stomatologa		134	136	137	137	140
Lékárny a výdejny		65	69	71	75	80
Místa v jeslích		-	-	-	-	-

Tab. 2 Vývoj kraje v letech 2000 - 2004

2. pokračování

	Měřicí jednotka	2000	2001	2002	2003	2004
Pracovní neschopnost						
Průměrný počet nemocensky pojištěných	osoby	119 004	116 828	115 207	114 249	111 108
Průměrná pracovní neschopnost	%	6,180	6,541	6,717	6,569	5,685
pro nemoc	%	5,600	5,949	6,105	5,955	5,117
pro pracovní úrazy	%	0,204	0,216	0,219	0,218	0,211
pro ostatní úrazy	%	0,376	0,376	0,393	0,397	0,357
Sociální zabezpečení						
Počet zařízení sociální péče celkem		34	35	37	36	40
místa		2 551	2 483	2 519	2 465	2 631
Příjemci důchodů celkem	osoby	69 061	69 484	69 407	69 775	70 806
starobních plných	osoby	37 802	38 183	37 854	38 070	39 066
Průměrný měsíční důchod celkem	Kč	6 112	6 620	6 636	6 865	7 045
starobní plný	Kč	6 243	6 751	6 770	7 002	7 190
Kriminalita, nehody						
Zjištěné trestné činy		10 675	10 243	11 135	10 591	10 349
na 1 000 obyvatel		35,0	33,7	36,7	34,8	34,1
Dopravní nehody		6 900	5 898	5 693	6 290	6 610
usmrcení	osoby	50	53	35	55	37
těžce zranění	osoby	212	208	183	192	171
lehce zranění	osoby	756	722	752	823	936
způsobené hmotné škody	mil. Kč	218,2	254,8	247,8	270,7	294,0
Makroekonomické ukazatele						
Hrubý domácí produkt v tržních cenách	mil. Kč	52 932,5	54 246,7	58 618,1	61 475,8	65 798,1
na 1 obyvatele	Kč	173 778	178 509	192 974	202 171	216 639
průměr ČR = 100	%	83,0	78,8	81,5	80,7	79,9
Podíl sektorů na hrubé přidané hodnotě:						
primární	%	3,0	3,0	2,7	2,5	2,5
sekundární	%	45,0	43,8	43,2	42,4	42,9
terciární	%	51,9	53,2	54,1	55,1	54,6
Tvorba hrubého fixního kapitálu						
na 1 obyvatele	Kč	36 768	63 761	56 609	63 909	67 642
Organizační struktura						
Počet registrovaných subjektů (k 31. 12.)		60 903	63 164	70 591	73 656	74 580
z toho:						
obchodní společnosti celkem		4 172	4 450	4 628	4 957	5 388
družstva		109	116	119	127	134
státní podniky		44	36	31	30	28
soukromí podnikatelé		45 473	46 993	53 108	54 873	54 542
samostatně hospodařící rolníci ⁷⁾		1 761	1 793	1 812	1 846	1 834
Zemědělství						
Osevní plochy celkem (k 31. 5.) ⁸⁾	ha	54 187	55 042	44 297	40 038	42 270
z toho:						
obiloviny celkem	ha	23 245	24 788	24 223	22 132	25 694
brambory celkem	ha	422	367	251	231	263
řepka	ha	5 924	7 126	6 375	4 881	5 645
Sklizeň vybraných plodin ⁸⁾						
obiloviny celkem	t	73 193	83 521	93 779	80 036	131 519
brambory celkem	t	7 710	5 228	6 325	4 770	6 405
řepka	t	13 876	18 803	14 550	6 710	19 272
Hektarové výnosy vybraných plodin ⁸⁾						
obiloviny celkem	t	3,18	3,41	3,87	3,62	5,12
brambory celkem	t	18,28	14,23	25,20	20,68	24,45
řepka	t	2,36	2,65	2,28	1,37	3,41

Tab. 2 Vývoj kraje v letech 2000 - 2004

dokončení

	Měřicí jednotka	2000	2001	2002	2003	2004
Hospodářská zvířata						
(k 1. 3. následujícího roku) ⁹⁾						
skot celkem	kusy	31 994	31 855	34 819	34 434	34 689
prasata celkem	kusy	48 741	50 955	47 703	43 128	42 349
drůbež celkem	kusy	485 954	433 984	354 752	244 111	249 401
ovce celkem	kusy	9 074	9 827	10 553	10 474	13 276
Intenzita chovu skotu ¹⁰⁾	ks/100 ha	32,8	32,7	35,7	34,3	32,3
prasat ¹¹⁾	ks/100 ha	102,4	107,1	100,2	94,0	88,5
Průmysl¹²⁾						
Počet podniků		89	93	94	92	94
Průměrný evidenční počet zaměstnanců	fyz. osoby	29 737	30 458	29 178	27 419	27 010
	mil. Kč					
Tržby z průmyslové činnosti	b. c.	29 804,2	31 967,1	30 498,9	32 284,5	35 045,3
Stavebnictví¹³⁾						
Počet podniků		61	57	60	59	60
Průměrný evidenční počet zaměstnanců	fyz. osoby	3 126	3 091	3 139	2 907	2 929
Stavební práce podle dodavatelských smluv	mil. Kč					
	b. c.	2 764,6	3 040,4	3 452,2	3 314,3	3 940,6
Stavební povolení						
Počet vydaných stavebních povolení		4 366	3 992	3 701	3 851	4 192
	mil. Kč					
Předpokládaná hodnota staveb	b. c.	7 170	5 962	5 300	6 325	8 181
Cestovní ruch						
Hromadná ubytovací zařízení celkem		400	417	436	453	423
lůžka		24 194	25 995	26 723	27 546	26 609
Hosté v hromadných ubyt. zařízeních	osoby	550 567	575 403	615 038	532 860	564 543
z toho cizinci	osoby	359 077	396 023	398 435	353 194	386 971
Podíl chráněných území na rozloze	%	.	.	.	.	18,9
Měrné emise (REZZO 1 - 3)						
oxid siřičitý SO ₂	t/km ²	6,64	6,56	5,21	4,83	.
oxidy dusíku NO _x	t/km ²	2,71	2,60	2,47	2,55	.
oxid uhelnatý CO	t/km ²	3,28	2,93	1,66	1,31	.

¹⁾ zemřelí do 1 roku na 1 000 živě narozených

²⁾ zemřelí do 28 dnů na 1 000 živě narozených

³⁾ potraty na 1 000 narozených celkem

⁴⁾ bez menších podniků, podle sídla podniku

⁵⁾ evidovaná nezaměstnanost podle údajů úřadů práce

⁶⁾ v metodice platné do 30. 6. 2004

⁷⁾ v roce 2004 včetně zemědělských podnikatelů

⁸⁾ do roku 2001 vč. "hobby aktivit" obyvatel

⁹⁾ od roku 2002 k 1. 4.

¹⁰⁾ vztaženo k zemědělské půdě

¹¹⁾ vztaženo k orné půdě

¹²⁾ průmyslové podniky se 100 a více zaměstnanci, sídlo v kraji

¹³⁾ stavební podniky s 20 a více zaměstnanci, sídlo v kraji

Tab. 3 Vybrané ukazatele podle krajů v roce 2004

	Měřicí jednotka	Česká republika	v tom kraje						
			Hlavní město Praha	Středo-český	Jiho-český	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký
Území, osídlení (k 31. 12.)									
Výměra půdy celkem	ha	7 886 838	49 608	1 101 464	1 005 731	756 106	331 453	533 488	316 300
v tom: zemědělská půda	%	54,1	42,3	60,6	49,2	50,7	37,6	52,0	44,5
z toho orná	%	71,6	73,5	83,2	64,6	68,9	45,6	67,0	49,3
nezemědělská půda	%	45,9	57,7	39,4	50,8	49,3	62,4	48,0	55,5
z toho lesní pozemky	%	73,0	17,2	70,3	73,6	80,1	69,3	62,2	79,7
Počet obcí celkem		6 249	1	1 146	623	501	132	354	216
se statutem města		527	1	74	45	46	28	46	36
Podíl městského obyvatelstva	%	70,2	100,0	54,6	63,9	66,7	80,7	79,3	77,9
Počet částí obcí		15 077	147	2 783	1 975	1 543	516	1 140	763
Hustota obyvatelstva	osoby/km ²	129,6	2 359,6	103,9	62,2	72,7	91,9	154,1	135,2
Obyvatelstvo									
Střední stav obyvatelstva celkem	osoby	10 206 923	1 165 617	1 137 748	625 421	549 216	303 722	820 619	427 395
z toho ženy		5 235 193	609 819	581 228	318 296	280 366	155 141	418 764	219 302
Počet obyvatel (k 31. 12.) celkem	osoby	10 220 577	1 170 571	1 144 071	625 712	549 618	304 588	822 133	427 563
z toho ženy		5 239 664	611 463	584 150	318 465	280 463	155 549	419 302	219 299
Podíl obyvatel ve věku (k 31. 12.)									
0 - 14 let	%	14,9	12,5	15,1	15,3	14,6	15,6	15,9	15,7
15 - 64 let	%	71,0	71,8	70,8	70,8	70,8	71,8	71,7	71,4
65 a více let	%	14,0	15,7	14,1	13,9	14,6	12,6	12,4	13,0
Průměrný věk (k 31. 12.)	roky	39,8	41,7	39,8	39,5	40,2	38,8	38,8	39,2
Naděje dožití při narození (průměr let 2003 - 2004)									
muži	roky	72,29	74,07	71,98	72,79	72,27	71,30	70,17	72,35
ženy	roky	78,77	79,59	78,37	79,06	78,62	77,49	77,23	78,30
Na 1 000 obyvatel									
živě narození	‰	9,6	9,5	9,9	9,5	9,2	9,6	10,5	10,1
zemřelí	‰	10,5	11,0	11,1	10,3	10,9	9,9	10,9	10,2
přistěhovalí	‰	5,2	24,7	21,6	9,3	10,2	14,0	10,5	10,4
vystěhovalí	‰	3,4	18,9	13,2	8,2	9,3	12,5	8,6	10,7
celkový přírůstek	‰	0,9	4,3	7,3	0,3	-0,9	1,1	1,5	-0,4
sňatky	‰	5,0	5,8	5,1	4,8	5,1	5,6	5,4	5,3
rozvody	‰	3,2	3,4	3,4	2,9	3,3	3,8	4,1	3,4
potraty	‰	4,0	3,9	4,1	3,9	4,9	5,3	5,7	4,9
Kojenecká úmrtnost ¹⁾	‰	3,7	3,1	3,6	2,4	4,4	5,9	5,2	3,2
Bydlení									
Dokončené byty		32 268	5 924	6 127	2 193	2 032	503	888	1 316
na 1 000 obyvatel		3,2	5,1	5,4	3,5	3,7	1,7	1,1	3,1
Zaměstnanost a mzdy									
Zaměstnaní (VŠPS)	tis. osob	4 706,6	601,3	547,2	296,6	263,3	142,8	358,1	204,3
primární sektor	%	4,3	0,4	4,7	6,1	4,4	2,9	2,2	3,3
sekundární sektor	%	39,2	20,6	37,0	41,7	43,0	43,1	38,4	51,7
terciární sektor	%	56,5	79,0	58,3	52,2	52,7	54,0	59,3	44,8
Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance ²⁾	Kč	18 035	22 437	17 704	15 771	16 831	15 414	16 320	16 231
zemědělství, lesnictví, rybolov	Kč	13 171	14 056	13 919	12 795	13 378	13 279	12 409	12 003
průmysl	Kč	17 503	22 344	19 309	16 591	17 667	15 628	17 642	16 801
stavebnictví	Kč	18 071	24 176	16 473	16 203	16 718	15 504	15 991	16 747

v tom kraje							Měřicí jednotka	
Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský		
Území, osídlení (k 31. 12.)								
475 824	451 860	692 555	706 674	515 892	396 377	553 506	ha	Výměra půdy celkem
58,8	60,6	60,6	60,2	53,5	49,4	51,4	%	v tom: zemědělská půda
69,2	73,4	77,4	83,6	75,4	64,4	62,7	%	z toho orná
41,2	39,4	39,4	39,8	46,5	50,6	48,6	%	nezemědělská půda
75,0	74,6	77,2	69,8	74,7	78,3	72,9	%	z toho lesní pozemky
448	452	729	647	394	304	302		Počet obcí celkem
43	32	33	47	26	30	40		se statutem města
68,0	61,2	57,6	63,2	57,6	61,2	76,7	%	Podíl městského obyvatelstva
1 072	995	1 443	871	755	438	636		Počet částí obcí
115,0	111,8	74,7	158,9	123,1	149,0	227,2	osoby/km ²	Hustota obyvatelstva
Obyvatelstvo								
546 995	505 193	517 282	1 122 391	635 449	591 287	1 258 588	osoby	Střední stav obyvatelstva celkem
280 833	257 969	261 660	578 255	326 347	303 189	644 024		z toho ženy
547 296	505 285	517 153	1 123 201	635 126	590 706	1 257 554	osoby	Počet obyvatel (k 31. 12.) celkem
280 778	257 854	261 563	578 323	326 201	303 031	643 223		z toho ženy
Podíl obyvatel ve věku (k 31. 12.)								
15,1	15,6	15,8	14,7	15,1	15,0	15,5	%	0 - 14 let
70,1	70,0	70,0	70,7	70,9	70,7	71,6	%	15 - 64 let
14,7	14,4	14,3	14,6	14,0	14,3	12,9	%	65 a více let
40,1	39,6	39,3	40,0	39,6	39,6	39,1	roky	Průměrný věk (k 31. 12.)
Naděje dožití při narození (průměr let 2003 - 2004)								
73,13	72,90	73,26	72,92	72,62	71,80	70,88	roky	muži
79,18	78,76	79,43	79,61	79,13	79,54	78,17	roky	ženy
Na 1 000 obyvatel								
9,5	9,5	9,3	9,5	9,3	8,8	9,4	‰	živě narození
10,5	10,3	9,8	10,3	10,0	10,1	10,4	‰	zemřelí
9,7	9,2	8,4	9,5	6,7	6,7	4,6	‰	přistěhovalí
9,2	8,8	8,6	8,1	7,9	7,4	5,8	‰	vystěhovalí
-0,5	-0,4	-0,7	0,6	-1,9	-2,0	-2,2	‰	celkový přírůstek
4,8	4,6	4,7	5,0	4,6	4,6	4,7	‰	sňatky
3,3	2,9	2,4	2,9	3,1	2,6	3,5	‰	rozvody
4,2	3,4	3,3	3,5	3,3	3,3	3,9	‰	potraty
5,4	3,7	2,5	2,3	4,9	3,3	4,2	‰	Kojenecká úmrtnost ¹⁾
Bydlení								
1 322	1 580	1 581	3 842	1 462	1 494	2 004		Dokončené byty
2,4	3,1	3,1	3,4	2,3	2,5	1,6		na 1 000 obyvatel
Zaměstnanost a mzdy								
251,0	230,0	237,9	509,1	275,0	267,3	522,7	tis. osob	Zaměstnaní (VŠPS)
6,1	6,2	10,4	5,1	7,0	4,0	3,0	%	primární sektor
39,5	45,6	44,4	38,5	41,2	46,3	44,8	%	sekundární sektor
54,4	48,3	45,3	56,4	51,7	49,7	52,1	%	terciární sektor
Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance ²⁾								
15 732	15 579	15 562	16 226	15 448	15 629	16 909	Kč	zemědělství, lesnictví, rybolov
14 351	13 100	12 790	12 614	12 964	13 400	12 501	Kč	průmysl
15 747	15 750	16 330	16 026	15 468	15 949	18 524	Kč	stavebnictví
15 707	15 164	15 098	16 991	18 062	16 355	15 506	Kč	

Tab. 3 Vybrané ukazatele podle krajů v roce 2004

	Měřicí jednotka	Česká republika	v tom kraje						
			Hlavní město Praha	Středo-český	Jiho-český	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký
Nezaměstnanost (k 31. 12.)³⁾									
Uchazeči o zaměstnání	osoby	541 675	26 727	44 012	23 021	21 051	18 726	73 493	20 299
ženy		276 254	14 042	23 727	12 487	11 144	8 812	36 995	10 650
absolventi škol a mladiství		47 260	2 069	3 882	2 210	1 840	1 479	5 215	1 632
se zdravotním postižením		74 672	3 100	6 001	3 239	3 023	1 935	9 000	3 042
dosažitelní uchazeči		509 510	24 415	41 657	21 281	19 645	18 064	69 428	18 854
Volná pracovní místa	místa	51 203	14 598	6 475	3 239	4 416	1 196	2 948	2 547
Míra registrované nezaměstnanosti (nová metodika)	%	9,47	3,58	6,85	6,59	6,74	10,75	15,85	8,22
Školství									
Mateřské školy		4 776	307	614	296	258	138	323	208
děti	osoby	280 487	27 646	31 063	18 694	14 876	8 197	22 072	12 327
Základní školy		3 785	219	471	239	207	102	247	181
žáci celkem	osoby	917 738	85 584	101 540	57 819	47 641	27 819	76 504	39 819
Gymnázia		345	58	33	24	14	9	24	13
žáci denního studia	osoby	142 374	23 295	12 771	9 059	6 490	3 362	8 884	4 858
Střední odborné školy		812	100	75	59	33	24	73	41
žáci denního studia	osoby	208 929	30 323	17 408	13 399	10 493	5 805	16 621	7 967
Střední odborná učiliště		514	46	54	39	27	19	45	19
žáci denního studia	osoby	175 975	16 752	14 839	11 863	9 325	5 476	15 040	8 085
Vyšší odborné školy		174	36	18	15	5	2	11	8
žáci denního studia	osoby	25 033	5 605	2 045	2 254	959	233	1 336	734
Vysoké školy - počet škol		62	29	3	3	2	1	2	1
studenti v prezenčním studiu (s českým státním občanstvím)	osoby	216 226	81 760	568	7 761	14 280	1 799	5 976	5 802
Kultura									
Divadla		271	84	25	14	14	11	16	9
Stálá kina		626	34	57	54	33	26	62	25
Muzea (včetně poboček)		841	74	117	68	44	28	52	35
Veřejné knihovny (včetně poboček)		6 523	84	904	634	556	145	355	244
Zdravnictví									
Lékaři celkem	přep. osoby	40 371	7 930	3 405	2 226	2 341	1 103	2 715	1 437
z toho v nestátních zařízeních		32 409	4 242	3 288	2 184	1 632	1 068	2 649	1 424
na 1 000 obyvatel		4,0	6,8	3,0	3,6	4,3	3,6	3,3	3,4
Obyvatelé na 1 lékaře	osoby	253	147	334	281	235	275	302	297
Střední zdravotničtí pracovníci	přep. osoby	105 077	18 829	8 786	5 824	6 052	3 125	7 797	3 858
Nemocnice		197	25	25	10	11	5	20	9
lůžka		65 488	10 327	5 715	3 798	3 581	1 734	5 644	2 637
na 1 000 obyvatel		6,4	8,9	5,0	6,1	6,5	5,7	6,9	6,2
lékaři (lůžková část)	přep. osoby	8 867	1 677	717	512	489	197	651	373
Odborné léčebné ústavy		166	16	24	9	5	4	12	7
lůžka		23 189	2 585	2 847	973	1 883	393	1 452	507
z toho léčebny pro dlouhodobě nemocné		73	6	13	4	2	4	5	2
lůžka		7 272	953	1 069	438	340	393	418	126
Lékaři v ambulantní péči	přep. osoby	29 230	5 816	2 430	1 620	1 716	728	1 949	1 011
obyvatelé na 1 lékaře	osoby	349	200	468	386	320	417	421	423

v tom kraje							Měřicí jednotka	
Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský		
Nezaměstnanost (k 31. 12.)³⁾								
22 526	24 399	24 531	66 207	39 591	31 606	105 486	osoby	Uchazeči o zaměstnání
11 488	12 414	13 116	33 441	19 717	16 125	52 096		ženy
2 188	2 359	2 581	6 397	3 412	3 092	8 904		absolventi škol a mladiství
3 422	3 951	3 535	9 787	5 518	4 981	14 138		se zdravotním postižením
21 277	22 987	23 404	62 369	37 300	29 097	99 732		dosažitelní uchazeči
2 075	2 039	1 273	3 448	2 513	1 762	2 674	místa	Volná pracovní místa
7,67	8,94	8,85	10,69	11,73	9,53	15,66	%	Míra registrované nezaměstnanosti (nová metodika)
Školství								
298	312	286	614	353	306	463		Mateřské školy
15 695	15 120	15 216	30 624	18 583	16 693	33 681	osoby	děti
256	232	257	440	279	233	422		Základní školy
50 253	47 244	50 965	100 060	57 455	55 046	119 989	osoby	žáci celkem
18	20	18	40	20	15	39		Gymnázia
7 530	7 268	6 813	18 174	9 695	7 726	16 449	osoby	žáci denního studia
51	43	38	85	48	52	90		Střední odborné školy
11 421	10 862	10 425	22 496	12 271	13 606	25 832	osoby	žáci denního studia
35	30	29	45	41	32	53		Střední odborná učiliště
9 271	8 253	9 588	21 473	11 681	11 575	22 754	osoby	žáci denního studia
11	10	12	16	7	11	12		Vyšší odborné školy
1 147	1 435	1 873	3 108	1 064	1 151	2 089	osoby	žáci denního studia
1	2	1	9	2	2	4		Vysoké školy - počet škol
6 810	5 473	59	47 439	10 986	4 565	22 948	osoby	studenti v prezenčním studiu (s českým státním občanstvím)
Kultura								
20	16	6	16	8	9	23		Divadla
48	40	47	56	47	35	62		Stálá kina
62	54	52	80	45	52	78		Muzea (včetně poboček)
498	423	610	732	520	405	413		Veřejné knihovny (včetně poboček)
Zdravotnictví								
2 151	1 686	1 629	4 785	2 541	1 919	4 502	přep. osoby	Lékaři celkem
1 642	1 644	1 556	3 315	1 958	1 853	3 954		z toho v nestátních zařízeních
3,9	3,3	3,1	4,3	4,0	3,2	3,6		na 1 000 obyvatel
254	300	318	235	250	308	280	osoby	Obyvatelé na 1 lékaře
5 738	4 344	4 737	12 201	6 412	5 215	12 158	přep. osoby	Střední zdravotničtí pracovníci
12	10	6	23	10	11	20		Nemocnice
3 728	2 702	2 925	8 028	3 667	3 377	7 625		lůžka
6,8	5,3	5,7	7,2	5,8	5,7	6,1		na 1 000 obyvatel
441	320	359	1 191	565	358	1 015	přep. osoby	lékaři (lůžková část)
15	7	11	11	13	10	22		Odborné léčebné ústavy
1 072	1 254	2 200	1 465	1 784	1 625	3 149		lůžka
5	3	4	3	5	4	13		z toho léčebny pro dlouhodobě nemocné
459	252	373	423	526	388	1 114		lůžka
1 615	1 274	1 142	3 428	1 818	1 437	3 246	přep. osoby	Lékaři v ambulantní péči
339	397	453	327	350	411	388	osoby	obyvatelé na 1 lékaře

Tab. 3 Vybrané ukazatele podle krajů v roce 2004

	Měřicí jednotka	Česká republika	v tom kraje						
			Hlavní město Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký
Samostatné ordinace praktického lékaře									
pro dospělé		4 460	518	473	288	241	118	321	186
pro děti a dorost		2 107	240	240	137	104	64	159	96
stomatologa		5 419	847	492	328	315	140	375	215
Léčárny a výdejny		2 302	312	214	150	134	80	185	104
Místa v jeslích		1 616	325	96	90	76	-	298	-
Pracovní neschopnost									
Průměrný počet nemocensky pojištěných	osoby	4 389 251	863 895	434 613	254 733	230 214	111 108	288 969	164 459
Průměrná pracovní neschopnost	%	5,857	4,605	5,405	6,027	6,021	5,685	5,884	6,489
pro nemoc	%	5,256	4,271	4,834	5,338	5,280	5,117	5,334	5,869
pro pracovní úrazy	%	0,222	0,131	0,218	0,283	0,315	0,211	0,230	0,235
pro ostatní úrazy	%	0,379	0,203	0,352	0,406	0,426	0,357	0,320	0,386
Sociální zabezpečení									
Zařízení sociální péče celkem ⁴⁾		1 073	45	113	58	54	40	105	43
místa ⁴⁾		79 074	4 718	7 975	4 356	4 369	2 631	8 560	2 699
Příjemci důchodů celkem	osoby	2 625 685	293 364	292 670	156 986	142 551	70 806	203 710	106 522
starobních plných	osoby	1 371 420	170 204	148 655	80 655	76 048	39 066	102 964	54 080
Průměrný měsíční důchod	Kč	7 118	7 601	7 120	7 035	7 127	7 045	7 057	7 032
starobní plný	Kč	7 270	7 778	7 269	7 162	7 231	7 190	7 262	7 202
Kriminalita, nehody									
Zjištěné trestné činy		351 090	97 302	37 776	16 396	16 815	10 349	32 348	15 352
na 1 000 obyvatel		34,4	83,5	33,2	26,2	30,6	34,1	39,4	35,9
Dopravní nehody		196 484	29 598	26 161	13 707	12 308	6 610	14 533	8 757
na 1 000 obyvatel		19,3	25,4	23,0	21,9	22,4	21,8	17,7	20,5
usmrcení	osoby	1 215	56	191	103	75	37	110	38
těžce zranění	osoby	4 878	428	812	335	189	171	391	182
způsobené hmotné škody	mil. Kč	9 687	1 799	1 537	652	622	294	600	379
Makroekonomické ukazatele									
Hrubý domácí produkt v tržních cenách	mil. Kč	2 767 717	637 704	288 888	150 970	137 911	65 798	188 041	94 451
na 1 obyvatele	Kč	271 161	547 096	253 912	241 389	251 106	216 639	229 146	220 991
průměr ČR = 100	%	100,0	201,8	93,6	89,0	92,6	79,9	84,5	81,5
Podíl na hrubé přidané hodnotě									
primární sektor	%	3,3	0,1	4,2	6,2	4,3	2,5	1,9	2,0
sekundární sektor	%	37,9	18,0	44,1	41,1	42,1	42,9	50,0	48,6
terciární sektor	%	58,8	81,9	51,7	52,7	53,6	54,6	48,1	49,4
Tvorba hrubého fixního kapitálu	mil. Kč	743 807	214 631	76 184	45 337	37 491	20 544	46 381	28 586
na 1 obyvatele	Kč	72 873	184 135	66 960	72 491	68 263	67 642	56 519	66 885
průměr ČR = 100	%	100,0	252,7	91,9	99,5	93,7	92,8	77,6	91,8
Organizační struktura (k 31. 12.)									
Počet registrovaných subjektů		2 352 601	417 123	262 821	142 796	125 065	74 580	163 874	108 207
z toho:									
obchodní společnosti celkem		244 537	84 717	19 979	11 123	10 018	5 388	13 403	8 656
družstva		13 334	5 372	951	701	417	134	412	372
státní podniky		803	211	88	40	24	28	66	38
soukromí podnikatelé		1 674 595	269 424	194 328	102 538	89 028	54 542	118 656	82 020
zemědělství podnikatelé a samostatně hospodařící rolníci		99 669	1 347	11 829	8 473	5 232	1 834	6 724	4 235

v tom kraje							Měřicí jednotka	
Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský		
239	219	220	525	296	287	529		Samostatné ordinace praktického lékaře
121	102	104	228	143	120	249		pro dospělé
300	247	246	605	353	334	622		pro děti a dorost
141	110	107	251	132	122	260		stomatologa
148	48	65	110	100	130	130		Léčárny a výdejny
								Místa v jeslích
								Pracovní neschopnost
222 950	203 411	198 512	488 910	222 843	233 801	470 833	osoby	Průměrný počet nemocensky pojištěných
6,033	6,099	6,103	6,161	6,399	6,883	6,824	%	Průměrná pracovní neschopnost
5,374	5,449	5,349	5,617	5,695	6,116	5,974	%	pro nemoc
0,272	0,247	0,303	0,207	0,224	0,227	0,250	%	pro pracovní úrazy
0,387	0,403	0,451	0,337	0,480	0,540	0,600	%	pro ostatní úrazy
								Sociální zabezpečení
67	48	52	123	79	93	153		Zařízení sociální péče celkem ⁴⁾
4 388	4 133	3 690	9 033	6 277	6 179	10 066		místa ⁴⁾
146 737	132 372	134 413	301 175	163 584	156 443	324 352	osoby	Příjemci důchodů celkem
75 963	69 939	70 911	155 365	86 104	79 937	161 529	osoby	starobních plných
7 069	7 012	7 015	7 004	6 980	6 969	7 156	Kč	Průměrný měsíční důchod
7 162	7 096	7 060	7 189	7 081	7 094	7 344	Kč	starobní plný
								Kriminalita, nehody
12 572	10 519	8 526	32 008	15 352	10 619	35 156		Zjištěné trestné činy
23,0	20,8	16,5	28,5	24,2	18,0	27,9		na 1 000 obyvatel
10 180	8 563	8 911	18 911	9 949	8 324	19 972		Dopravní nehody
18,6	16,9	17,2	16,8	15,7	14,1	15,9		na 1 000 obyvatel
76	67	66	122	84	62	128	osoby	usmrcení
354	331	253	415	321	244	452	osoby	těžce zranění
456	353	545	851	449	365	785	mil. Kč	způsobené hmotné škody
								Makroekonomické ukazatele
133 767	116 639	121 318	285 855	134 376	131 789	280 210	mil. Kč	Hrubý domácí produkt v tržních cenách
244 549	230 880	234 530	254 684	211 467	222 885	222 638	Kč	na 1 obyvatele
90,2	85,1	86,5	93,9	78,0	82,2	82,1	%	průměr ČR = 100
								Podíl na hrubé přidané hodnotě
5,3	5,9	9,7	3,9	5,9	3,9	2,1	%	primární sektor
41,8	44,4	46,9	36,1	39,5	48,1	47,9	%	sekundární sektor
52,9	49,7	43,4	60,0	54,6	48,0	50,0	%	terciární sektor
28 303	21 601	27 083	78 668	30 405	29 041	59 552	mil. Kč	Tvorba hrubého fixního kapitálu
51 743	42 758	52 356	70 090	47 848	49 115	47 316	Kč	na 1 obyvatele
71,0	58,7	71,8	96,2	65,7	67,4	64,9	%	průměr ČR = 100
								Organizační struktura (k 31. 12.)
122 313	102 319	95 816	252 506	129 075	128 679	227 427		Počet registrovaných subjektů
								z toho:
9 574	7 669	6 073	30 406	8 386	11 178	17 967		obchodní společnosti celkem
578	382	552	1 492	491	299	1 181		družstva
39	31	19	90	39	20	70		státní podniky
88 077	72 955	66 500	175 285	96 748	93 317	171 177		soukromí podnikatelé
								zemědělské podnikatelé
7 889	5 916	7 796	13 552	7 567	8 728	8 547		a samostatně hospodařící rolníci

Tab. 3 Vybrané ukazatele podle krajů v roce 2004

	Měřicí jednotka	Česká republika	v tom kraje							
			Hlavní město Praha	Středo-český	Jiho-český	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	
Zemědělství										
Osevní plochy (k 31. 5.)	ha	2 665 713	8 915	505 506	284 375	216 650	42 270	152 524	43 457	
z toho: obiloviny celkem	ha	1 607 251	5 605	311 917	171 272	128 166	25 694	107 110	25 950	
brambory celkem	ha	35 973	17	7 538	5 219	1 635	263	948	441	
řepka	ha	259 460	1 217	51 215	34 523	24 607	5 645	3 878	5 203	
Sklizeň vybraných plodin										
obiloviny celkem	t	8 783 801	33 966	1 757 895	873 063	669 427	131 519	608 443	132 325	
brambory celkem	t	861 798	398	176 918	130 134	39 747	6 405	21 073	10 718	
řepka	t	934 674	4 886	191 173	117 304	85 706	19 272	14 687	18 491	
Hektarové výnosy vybraných plodin:										
obiloviny celkem	t	5,46	6,06	5,63	5,11	5,23	5,12	5,68	5,11	
brambory celkem	t	23,96	23,41	23,47	24,93	24,31	24,45	22,21	24,30	
řepka	t	3,60	4,01	3,73	3,40	3,48	3,41	3,79	3,55	
Hospodářská zvířata (k 1. 4. 2005)										
skot celkem	kusy	1 397 308		154 934		211 413	155 285	34 689	39 652	38 051
prasata celkem	kusy	2 876 834		415 646		348 209	212 974	42 349	116 604	43 166
drůbež celkem	kusy	25 372 333		4 907 240		4 647 242	1 869 222	249 401	1 530 870	112 016
ovce a berani	kusy	140 197		12 247		21 244	14 547	13 276	10 379	7 529
Intenzita chovu skotu ⁵⁾	ks/100 ha	38,5		26,1		48,4	48,0	32,3	18,4	38,0
prasiat ⁶⁾	ks/100 ha	105,8		78,2		121,5	94,9	88,5	73,9	95,3
Průmysl⁷⁾										
Počet podniků		8 184	741	838	547	512	268	538	428	
Průměrný evidenční počet zaměstnanců	fyz. osoby	1 129 615	103 309	120 519	69 351	72 377	34 759	80 488	61 925	
Tržby z průmyslové činnosti	mil. Kč b. c.	2 371 494	262 396	406 060	117 453	137 217	43 707	216 540	105 257	
Stavebnictví⁷⁾										
Počet podniků		2 404	341	202	164	142	60	217	82	
Průměrný evidenční počet zaměstnanců	fyz. osoby	157 982	36 643	10 811	9 157	7 883	2 929	11 551	4 049	
Stavební práce podle dodavatelských smluv	mil. Kč b. c.	278 207	100 377	16 560	13 558	11 805	3 941	15 107	8 089	
Stavební povolení										
Vydaná stavební povolení		153 622	13 106	27 647	10 739	10 421	4 192	8 170	6 233	
Předpokládaná hodnota staveb	mil. Kč b. c.	315 072	51 222	40 790	14 729	15 788	8 181	14 420	7 473	
Cestovní ruch										
Hromadná ubytovací zařízení		7 640	598	560	1 007	426	423	402	926	
lůžka		433 214	68 913	30 112	51 685	21 810	26 609	20 036	39 964	
Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních	osoby	12 219 689	3 863 989	854 987	1 068 596	519 024	564 543	355 225	752 473	
z toho cizinci	osoby	6 061 225	3 470 279	268 155	317 742	170 586	386 971	148 441	250 575	
Podíl chráněných území na rozloze	%	15,9	5,3	9,0	21,0	10,6	18,9	26,9	32,5	
Měrné emise (REZZO 1 - 3) ⁸⁾										
oxid siřičitý SO ₂	t/km ²	2,86	3,81	2,37	1,13	1,53	4,83	13,60	1,42	
oxidy dusíku NO _x	t/km ²	2,06	6,18	1,65	0,47	0,66	2,55	11,80	0,66	
oxid uhelnatý CO	t/km ²	3,46	6,13	2,46	1,19	1,49	1,31	3,11	2,24	

¹⁾ zemřelí do 1 roku na 1 000 živě narozených

²⁾ bez menších podniků, podle sídla podniku

³⁾ evidovaná nezaměstnanost podle údajů úřadů práce

⁴⁾ předběžné údaje

⁵⁾ vztaženo k zemědělské půdě

⁶⁾ vztaženo k orné půdě

⁷⁾ podniky s 20 a více zaměstnanci, sídlo v kraji

⁸⁾ údaje roku 2003

v tom kraje							Měřicí jednotka	
Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský		
Zemědělství								
174 018	190 480	296 971	322 395	186 054	103 901	138198	ha	Osevní plochy (k 31. 5.)
95 216	101 274	164 004	216 799	111 605	61 495	81145	ha	z toho: obiloviny celkem
1 318	1 826	11 890	2 610	781	526	961	ha	brambory celkem
20 250	22 833	32 585	16 806	16 768	7 536	16394	ha	řepka
Sklizeň vybraných plodin								
537 018	551 488	819 729	1 245 082	647 795	347 939	428 112	t	obiloviny celkem
30 914	43 285	293 284	56 047	18 424	12 356	22 095	t	brambory celkem
76 771	82 874	110 572	60 754	64 278	28 467	59 439	t	řepka
Hektarové výnosy vybraných plodin:								
5,64	5,44	5,00	5,68	5,80	5,64	5,27	t	obiloviny celkem
23,46	23,70	24,67	21,47	23,59	23,49	22,97	t	brambory celkem
3,79	3,63	3,39	3,62	3,83	3,78	3,63	t	řepka
Hospodářská zvířata (k 1. 4. 2005)								
109 527	121 379	218 625	75 511	96 851	60 730	80 661	kusy	skot celkem
209 737	193 783	391 482	433 761	215 185	104 796	149 142	kusy	prasata celkem
1 519 845	1 559 590	1 231 383	4 303 093	613 279	1 184 033	1 645 119	kusy	drůbež celkem
8 863	8 678	7 655	4 104	5 517	14 321	11 837	kusy	ovce a berani
46,0	49,9	57,1	20,5	40,2	38,0	36,1	ks/100 ha	Intenzita chovu skotu ⁵⁾
118,9	100,8	131,3	133,0	115,2	99,4	106,1	ks/100 ha	prasat ⁶⁾
Průmysl⁷⁾								
505	485	467	964	518	656	717		Počet podniků
67 722	64 223	64 203	108 445	67 112	71 203	143 979	fyz. osoby	Průměrný evidenční počet zaměstnanců
101 149	160 836	106 268	162 544	105 767	128 324	317 978	mil. Kč b. c.	Tržby z průmyslové činnosti
Stavebnictví⁷⁾								
125	134	115	298	122	144	259		Počet podniků
5 990	7 755	7 004	20 127	8 894	8 604	16 584	fyz. osoby	Průměrný evidenční počet zaměstnanců
7 929	9 708	7 863	35 568	14 597	11 786	21 320	mil. Kč b. c.	Stavební práce podle dodavatelských smluv
Stavební povolení								
8 540	6 419	8 196	20 344	8 488	7 021	12 789		Vydaná stavební povolení
13 315	12 387	11 725	28 468	13 124	12 562	24 115	mil. Kč b. c.	Předpokládaná hodnota staveb
Cestovní ruch								
966	281	357	490	344	370	490		Hromadná ubytovací zařízení
43 985	15 006	18 544	30 168	18 614	21 415	26 353		lůžka
951 492	338 687	399 005	1 014 514	417 663	522 355	597 136	osoby	Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních
298 128	53 018	64 194	345 930	97 405	81 608	108 193	osoby	z toho cizinci
22,6	9,8	9,6	7,0	11,9	30,6	18,0	%	Podíl chráněných území na rozloze
Měrné emise (REZZO 1 - 3) ⁸⁾								
1,79	4,73	0,61	0,55	1,22	1,95	5,35	t/km ²	oxid siřičitý SO ₂
0,70	3,30	0,40	0,65	0,80	0,93	4,38	t/km ²	oxidy dusíku NO _x
2,26	2,24	1,42	0,85	1,33	1,33	25,82	t/km ²	oxid uhelnatý CO

Tab. 4 Vybrané ukazatele podle okresů v roce 2004

	Měřicí jednotka	Karlovarský kraj	v tom okresy		
			Cheb	Karlovy Vary	Sokolov
Území, osídlení (k 31. 12.)					
Výměra půdy celkem	ha	331 453	93 273	162 820	75 360
v tom: zemědělská půda	%	37,6	46,9	37,0	27,3
z toho orná	%	45,6	57,3	44,8	22,9
nezemědělská půda	%	62,4	53,1	63,0	72,7
z toho lesní pozemky	%	69,3	75,0	66,3	69,7
Počet obcí celkem		132	39	55	38
se statutem města		28	9	9	10
Podíl městského obyvatelstva	%	80,7	84,7	78,3	79,9
Hustota obyvatelstva	osoby/km ²	91,9	96,3	74,6	123,8
Obyvatelstvo					
Střední stav obyvatelstva celkem	osoby	303 722	89 400	120 973	93 349
z toho ženy	osoby	155 141	45 808	62 147	47 186
Počet obyvatel (k 31. 12.) celkem	osoby	304 588	89 838	121 430	93 320
z toho ženy	osoby	155 549	46 072	62 324	47 153
Obyvatelé ve věku (k 31. 12.)					
0 - 14	osoby	47 459	13 901	17 922	15 636
z toho ženy	osoby	22 910	6 751	8 676	7 483
15 - 64	osoby	218 843	64 991	86 567	67 285
z toho ženy	osoby	109 447	32 587	43 430	33 430
65 a více	osoby	38 286	10 946	16 941	10 399
z toho ženy	osoby	23 192	6 734	10 218	6 240
Průměrný věk obyvatel celkem	roky	38,8	38,8	39,7	37,7
Na 1 000 obyvatel					
živě narození	‰	9,6	9,6	9,3	9,8
zemřelí	‰	9,9	9,8	10,5	9,4
přistěhovaní	‰	14,0	20,6	19,2	11,5
vystěhovaní	‰	12,5	17,8	16,3	13,1
přirozený přírůstek	‰	-0,4	-0,2	-1,1	0,4
přírůstek stěhování	‰	1,5	2,8	2,9	-1,6
celkový přírůstek	‰	1,1	2,6	1,8	-1,2
sňatky	‰	5,6	5,0	6,2	5,5
rozvody	‰	3,8	4,1	3,5	3,8
potraty	‰	5,3	6,1	4,7	5,5
Kojenecká úmrtnost ¹⁾	‰	5,9	5,8	7,1	4,4
Novorozenecká úmrtnost ²⁾	‰	3,8	3,5	3,5	4,4
Potratovost ³⁾	‰	556,4	628,3	500,9	557,6
Bydlení					
Dokončené byty		503	114	285	104
na 1 000 obyvatel		1,7	1,3	2,4	1,1
Zaměstnanost a mzdy⁴⁾					
Průměrný evidenční počet zaměstnanců	fyz. osoby	72 689	20 716	30 181	21 792
Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance	Kč	15 414	15 017	15 134	16 180
Nezaměstnanost (k 31. 12.)⁵⁾					
Uchazeči o zaměstnání	osoby	18 726	4 608	7 298	6 820
z toho ženy	osoby	8 812	2 149	3 415	3 248
Volná pracovní místa	místa	1 196	421	449	326
Míra registrované nezaměstnanosti (nová metodika)	%	10,75	8,81	10,35	13,19

Tab. 4 Vybrané ukazatele podle okresů v roce 2004

1. pokračování

	Měřicí jednotka	Karlovarský kraj	v tom okresy		
			Cheb	Karlovy Vary	Sokolov
Školství					
Mateřské školy		138	37	57	44
děti	osoby	8 197	2 490	3 117	2 590
Základní školy		102	29	42	31
žáci celkem	osoby	27 819	7 861	10 319	9 639
Gymnázia		9	4	3	2
žáci denního studia	osoby	3 362	1 318	1 442	602
Střední odborné školy		24	6	11	7
žáci denního studia	osoby	5 805	1 514	2 797	1 494
Střední odborná učiliště		19	5	10	4
žáci denního studia	osoby	5 476	1 750	2 164	1 562
Vyšší odborné školy		2	-	2	-
žáci denního studia	osoby	233	-	233	-
Vysoké školy (počet škol)		1	-	1	-
Kultura					
Divadla		11	3	7	1
Stálá kina a multikina		26	7	11	8
Muzea (včetně poboček)		28	11	11	6
Veřejné knihovny (vč. poboček)		145	46	66	33
Zdravotnictví					
Lékaři celkem	přep. osoby	1 103	332	516	255
z toho v nestátních zařízeních	přep. osoby	1 068	320	498	249
na 1 000 obyvatel		3,6	3,7	4,3	2,7
Obyvatelé na 1 lékaře	osoby	275	269	235	366
Nemocnice		5	2	2	1
Odborné léčebné ústavy		4	1	1	2
z toho léčebny pro dlouhodobě nemocné		4	1	1	2
Lékaři v ambulantní péči	přep. osoby	728	206	326	196
obyvatelé na 1 lékaře	osoby	417	434	371	476
Samostatné ordinace praktického lékaře					
pro dospělé		118	34	53	31
pro děti a dorost		64	18	26	20
stomatologa		140	41	63	36
Lékárny a výdejny		80	27	35	18
Místa v jeslích		-	-	-	-
Pracovní neschopnost					
Průměrný počet nemocensky pojištěných	osoby	111 108	32 498	48 125	30 485
Průměrná pracovní neschopnost	%	5,685	5,433	6,025	5,417
pro nemoc	%	5,117	4,913	5,434	4,834
pro pracovní úrazy	%	0,211	0,197	0,220	0,210
pro ostatní úrazy	%	0,357	0,323	0,371	0,372
Sociální zabezpečení					
Zařízení sociální péče celkem ⁶⁾		40	13	17	10
místa ⁶⁾		2 631	936	1 111	584
Příjemci důchodů celkem	osoby	70 806	20 217	29 631	20 958
starobních plných	osoby	39 066	10 949	16 524	11 593

Tab. 4 Vybrané ukazatele podle okresů v roce 2004

dokončení

	Měřicí jednotka	Karlovarský kraj	v tom okresy		
			Cheb	Karlovy Vary	Sokolov
Průměrný měsíční důchod celkem	Kč	7 045	6 986	7 051	7 092
starobní plný	Kč	7 190	7 046	7 189	7 328
Kriminalita, nehody					
Zjištěné trestné činy		10 349	2 893	4 592	2 864
na 1 000 obyvatel		34,1	32,4	38,0	30,7
Dopravní nehody		6 610	1 987	2 845	1 778
usmrcení	osoby	37	12	13	12
těžce zranění	osoby	171	63	63	45
lehce zranění	osoby	936	200	462	274
způsobené hmotné škody	mil. Kč	294,0	88,1	119,0	86,9
Organizační struktura					
Počet registrovaných subjektů (k 31. 12.)		74 580	25 437	32 014	17 129
z toho:					
obchodní společnosti celkem		5 388	1 614	2 828	946
družstva		134	56	67	11
státní podniky		28	15	9	4
soukromí podnikatelé		54 542	18 679	22 698	13 165
zemědělníci podnikatelé a samostatně hospodařící rolníci		1 834	429	1 011	394
Stavebnictví⁷⁾					
Počet podniků	fyz.	60	13	29	18
Průměrný evidenční počet zaměstnanců	osoby	2 929	622	1 438	869
Stavební práce podle dodavatelských smluv	mil. Kč b. c.	3 940,6	848,9	2 004,5	1 087,3
Stavební povolení					
Vydaná stavební povolení	mil. Kč	4 192	2 003	1 422	767
Předpokládaná hodnota staveb	b. c.	8 181	1 493	3 339	3 349
Cestovní ruch					
Hromadná ubytovací zařízení		423	148	222	53
lůžka		26 609	10 639	14 297	1 673
Životní prostředí					
Měrné emise (REZZO 1 - 3) ⁸⁾					
oxid siřičitý SO ₂	t/km ²	4,83	0,64	0,78	18,76
oxidy dusíku NO _x	t/km ²	2,55	0,32	0,31	10,14
oxid uhelnatý CO	t/km ²	1,31	1,32	1,13	1,68

¹⁾ zemřelí do 1 roku na 1 000 živě narozených

²⁾ zemřelí do 28 dnů na 1 000 živě narozených

³⁾ potraty na 1 000 narozených celkem

⁴⁾ bez menších podniků, podle sídla podniku

⁵⁾ evidovaná nezaměstnanost podle údajů úřadů práce

⁶⁾ předběžné údaje

⁷⁾ stavební podniky s 20 a více zaměstnanci, sídlo v okrese

⁸⁾ údaje za rok 2003

Tab. 5 Vybrané údaje o správních obvodech obcí s rozšířenou působností k 31. 12. 2004

	Počet					Výměra (ha)	Podíl (%)		
	obcí	částí obcí	katastrů	obyva- tel	jednotek v RES		zemědělské půdy	lesních pozemků	zastavě- ných ploch
Karlovarský kraj	132	516	561	304 588	74 580	331 453	37,6	43,2	1,0
v tom správní obvody:									
Aš	5	22	24	17 266	3 831	14 375	38,7	48,9	1,2
Cheb	21	106	126	50 862	14 574	49 685	57,5	27,1	1,1
Karlovy Vary	40	177	175	89 054	23 585	119 643	37,5	38,0	0,9
Kraslice	8	29	39	14 094	2 753	26 466	22,5	69,0	0,6
Mariánské Lázně	14	56	61	24 715	7 652	40 534	40,6	49,5	0,9
Ostrov	14	54	46	29 371	7 809	31 854	27,0	59,9	1,0
Sokolov	30	72	90	79 226	14 376	48 893	29,9	40,7	1,3

Tab. 6 Bydlení a bytová výstavba podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností

	Byty celkem	v tom		Neobydlené byty užívané k rekreaci	Dokončené byty		Zrušené byty
		trvale obydlené	neobydlené		celkem	na 1 000 obyvatel	
	SLDB k 1. 3. 2001				v roce 2004		
Karlovarský kraj	125 486	115 913	9 573	1 659	503	1,7	7
v tom správní obvody:							
Aš	6 968	6 380	588	85	25	1,5	-
Cheb	20 025	18 569	1 456	199	72	1,4	1
Karlovy Vary	38 471	35 272	3 199	553	172	1,9	2
Kraslice	6 019	5 335	684	280	14	1,0	1
Mariánské Lázně	10 549	9 587	962	126	22	0,9	-
Ostrov	11 428	10 484	944	238	108	3,7	2
Sokolov	32 026	30 286	1 740	178	90	1,1	1

Tab. 7 Pohyb obyvatelstva ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností v roce 2004

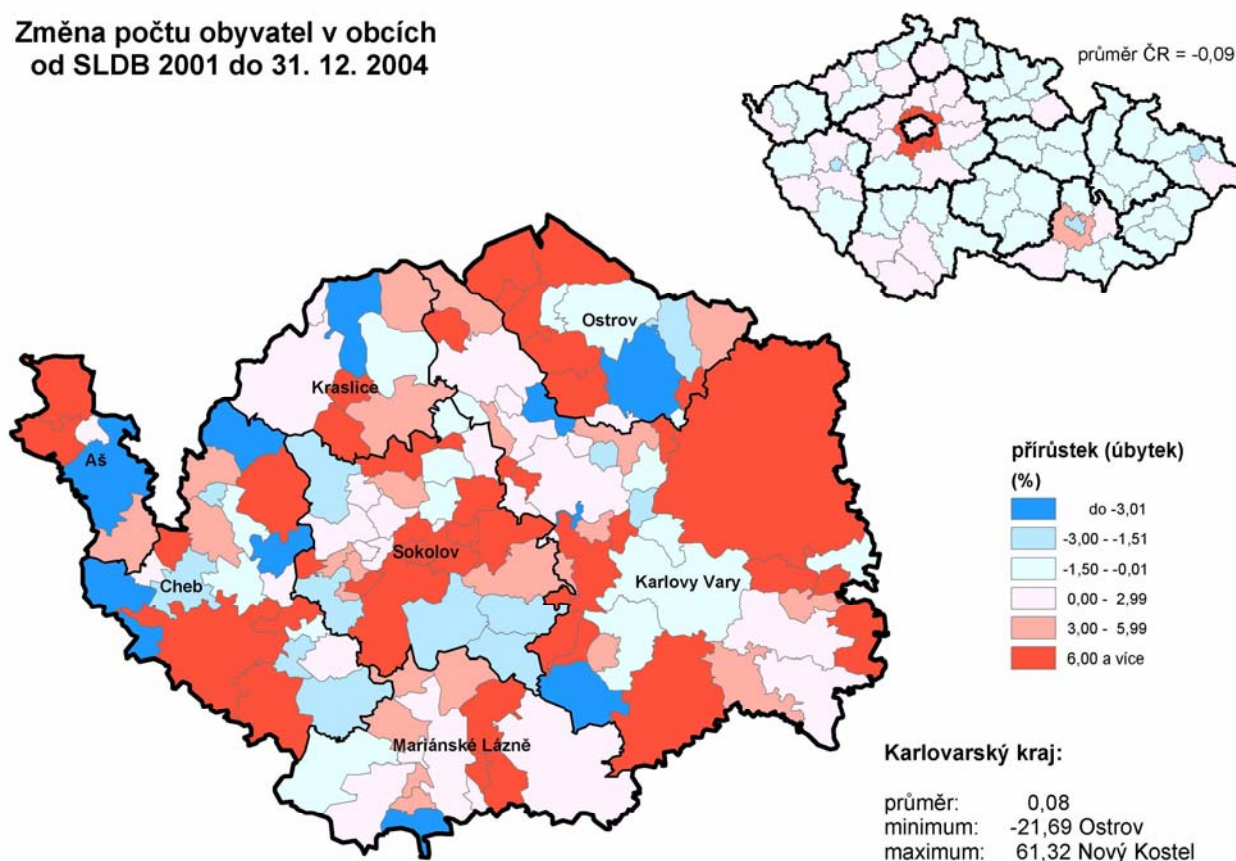
	Sňatky	Rozvody	Živě narození	Potraty	Zemřelí	Přirozený přírůstek	Přírůstek stěhováním	Celkový přírůstek
Karlovarský kraj	1 716	1 145	2 903	1 624	3 020	-117	456	339
v tom správní obvody:								
Aš	113	78	150	93	172	-22	14	-8
Cheb	240	200	536	354	462	74	249	323
Karlovy Vary	526	312	784	359	953	-169	43	-126
Kraslice	66	61	116	70	145	-29	73	44
Mariánské Lázně	110	97	206	118	277	-71	-38	-109
Ostrov	218	105	310	187	277	33	340	373
Sokolov	443	292	801	443	734	67	-225	-158
Relativní údaje (na 1 000 obyvatel středního stavu)								
Karlovarský kraj	5,6	3,8	9,6	5,3	9,9	-0,4	1,5	1,1
v tom správní obvody:								
Aš	6,6	4,5	8,7	5,4	10,0	-1,3	0,8	-0,5
Cheb	4,7	4,0	10,6	7,0	9,1	1,5	4,9	6,4
Karlovy Vary	5,9	3,5	8,8	4,0	10,7	-1,9	0,5	-1,4
Kraslice	4,7	4,3	8,2	5,0	10,3	-2,1	5,2	3,1
Mariánské Lázně	4,5	3,9	8,3	4,8	11,2	-2,9	-1,5	-4,4
Ostrov	7,5	3,6	10,7	6,4	9,5	1,1	11,7	12,9
Sokolov	5,6	3,7	10,1	5,6	9,3	0,8	-2,8	-2,0

Tab. 8 Nezaměstnanost podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností k 31. 12. 2004

	Registrovaní uchazeči o zaměstnání						Míra nezaměstnanosti (%) ¹⁾	
	celkem	z toho podíl (v %)						
		ženy	ve věku		délka evidence			
			do 24 let	50 a více	6 - 12 měs.	1 rok a více	celkem	ženy
Karlovarský	18 726	47,1	22,6	22,0	17,1	40,7	11,53	12,00
v tom správní obvody:								
Aš	704	41,2	23,3	26,1	18,2	28,8	7,79	7,06
Cheb	3 089	48,4	23,1	22,1	20,1	32,2	11,46	12,27
Karlovy Vary	5 205	47,3	19,8	25,4	17,9	42,5	10,76	11,18
Kraslice	1 044	42,9	22,3	21,1	14,9	45,7	14,18	13,71
Mariánské Lázně	1 069	44,1	21,0	27,8	15,5	28,4	7,94	7,54
Ostrov	1 839	46,0	22,2	21,9	16,3	41,1	12,09	12,49
Sokolov	5 776	48,5	25,4	17,3	15,5	46,5	13,77	14,86

¹⁾ počet registrovaných uchazečů o zaměstnání vztahený k ekonomicky aktivním ze SLDB 2001

**Změna počtu obyvatel v obcích
od SLDB 2001 do 31. 12. 2004**

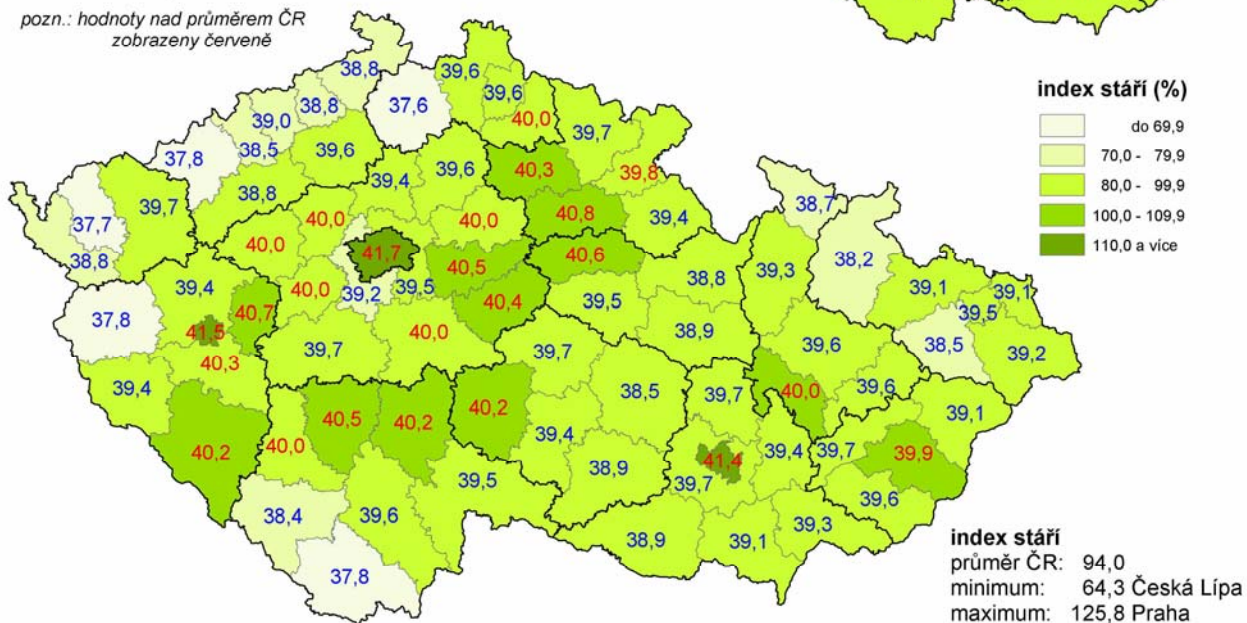

Index stáří a průměrný věk obyvatel (stav k 31.12.2004)

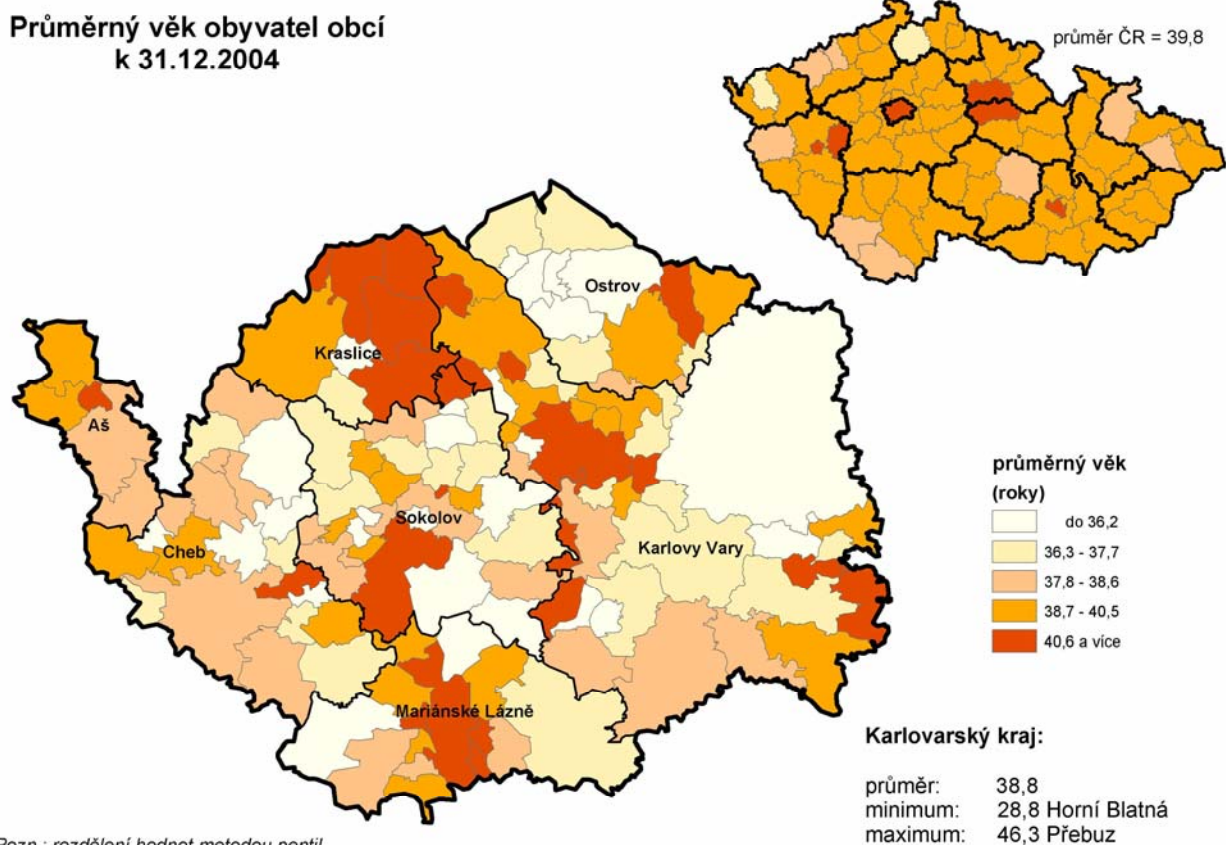
průměrný věk

průměr ČR: 39,8
 minimum: 37,6 Česká Lípa
 maximum: 41,7 Praha

pozn.: hodnoty nad průměrem ČR
 zobrazeny červeně

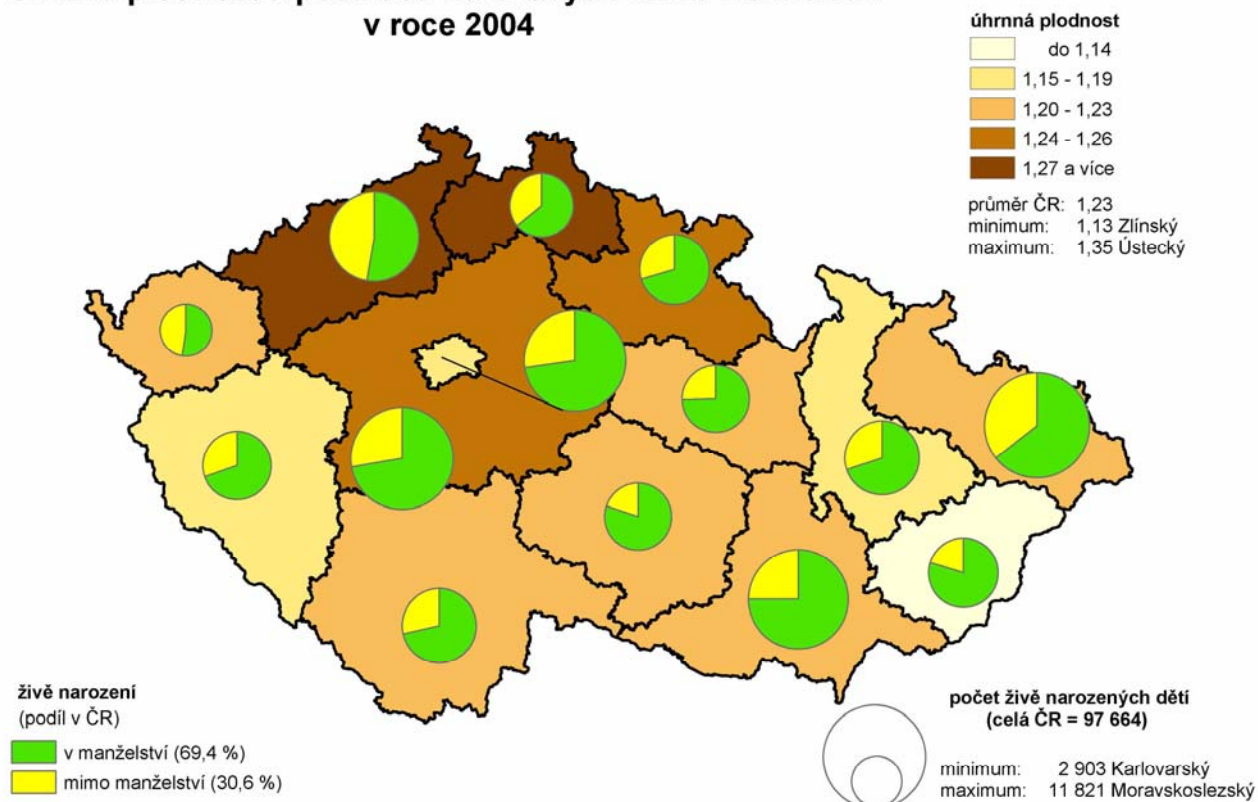
Průměrný věk obyvatel obcí k 31.12.2004

Pozn.: rozdělení hodnot metodou pentil

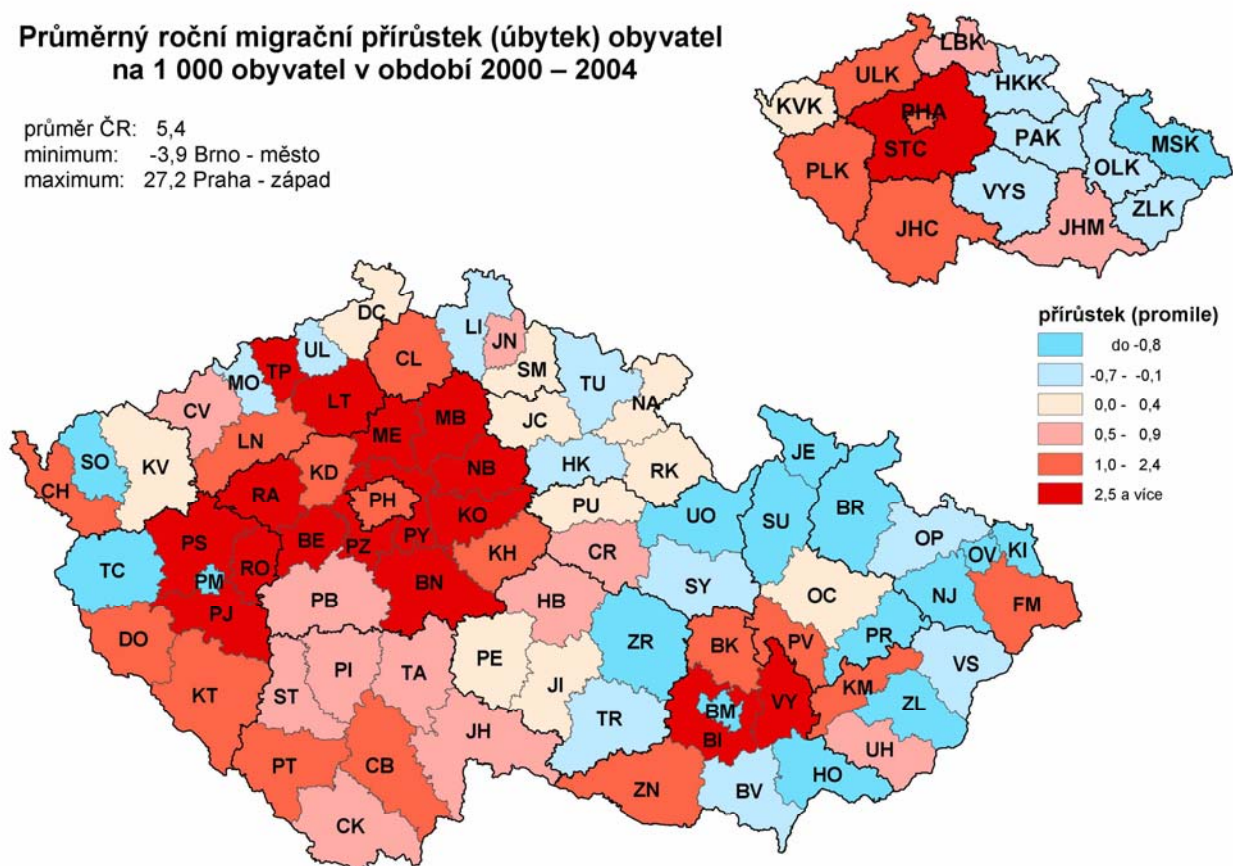

Úhrnná plodnost a podíl dětí narozených mimo manželství v roce 2004

Průměrný roční migrační přírůstek (úbytek) obyvatel na 1 000 obyvatel v období 2000 – 2004

průměr ČR: 5,4
 minimum: -3,9 Brno - město
 maximum: 27,2 Praha - západ

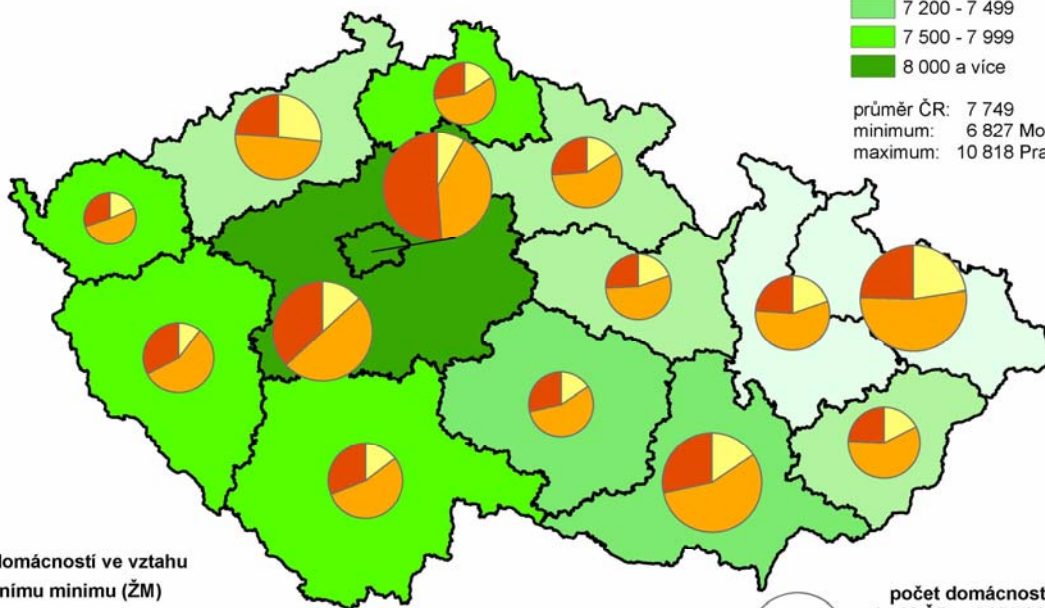
Příjmy domácností v roce 2002

(průměrný čistý měsíční příjem na osobu)

příjem na osobu
(Kč)

- do 6 999
- 7 000 - 7 199
- 7 200 - 7 499
- 7 500 - 7 999
- 8 000 a více

průměr ČR: 7 749
minimum: 6 827 Moravskoslezský
maximum: 10 818 Praha

podíl domácností ve vztahu
k životnímu minimu (ŽM)

- do 1,49 ŽM
- 1,50 - 2,49 ŽM
- 2,50 a více ŽM

počet domácností
(celá ČR = 4 053 811)

minimum: 119 583 Karlovarský
maximum: 525 914 Praha

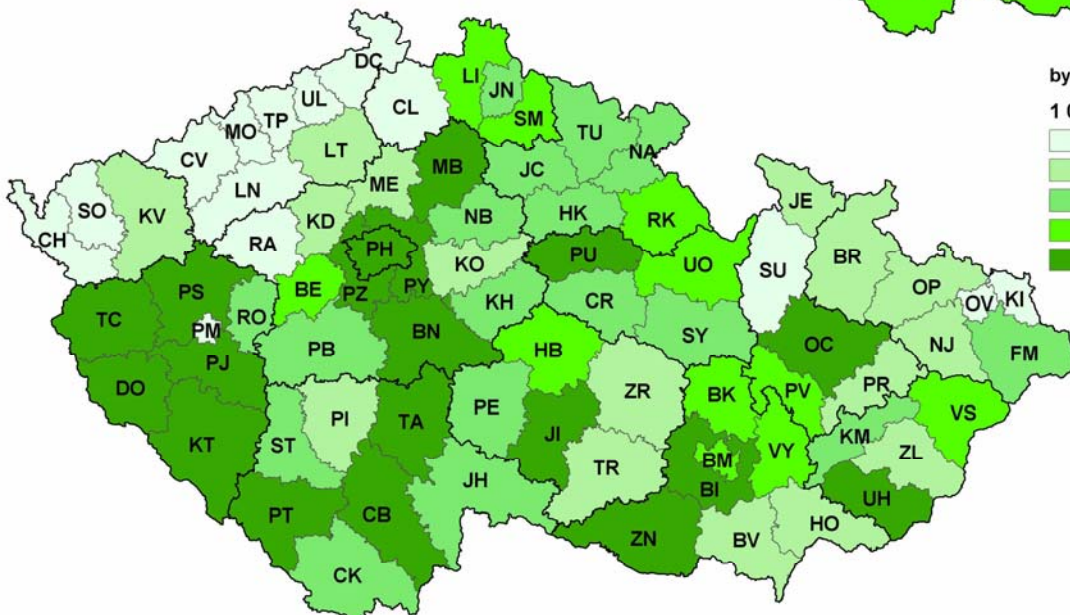
Dokončené byty na 1 000 obyvatel v letech 2000 – 2004

průměr ČR: 13,4
minimum: 2,7 Most
maximum: 51,2 Praha - západ

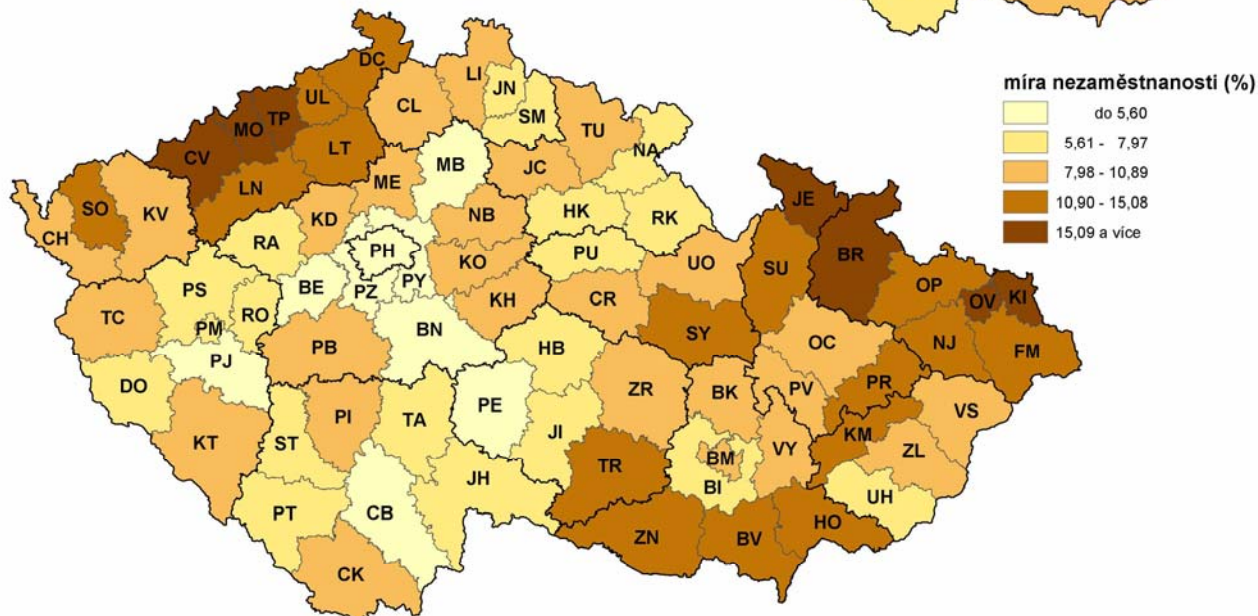
byty na
1 000 obyvatel

- do 8,5
- 8,6 - 11,5
- 11,6 - 13,9
- 14,0 - 15,9
- 16,0 a více

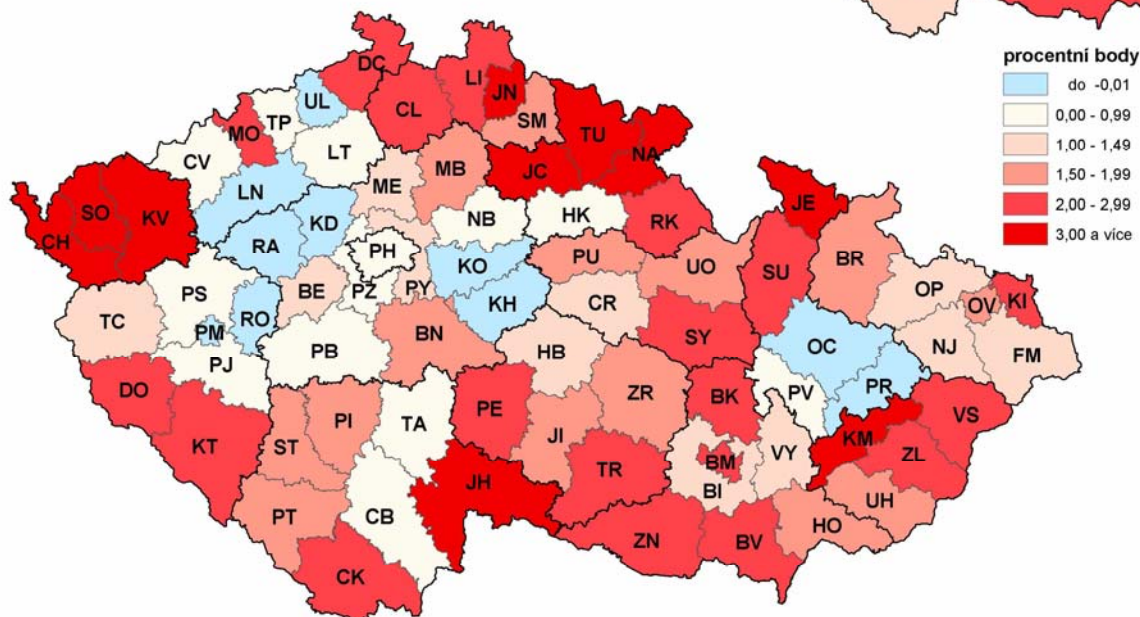
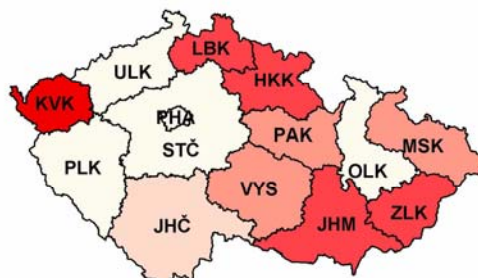
Míra registrované nezaměstnanosti k 31. 12. 2004 (nová metodika)

průměr ČR: 9,47
 minimum: 2,94 Praha - západ
 maximum: 22,71 Most

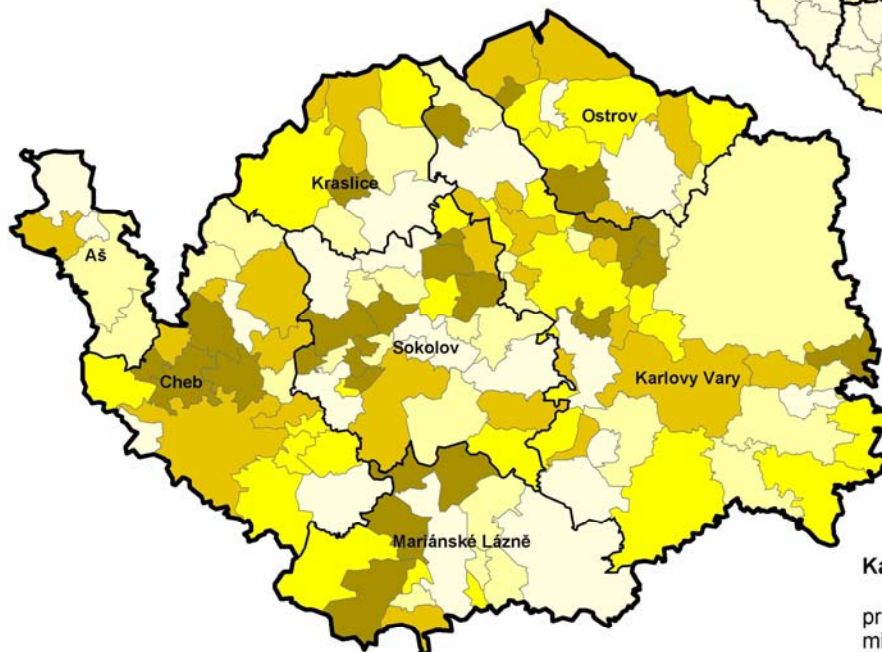
Změna míry registrované nezaměstnanosti mezi roky 2000 a 2004 (stav k 31. 12.)

průměr ČR: 1,55
 minimum: -1,12 Rakovník
 maximum: 5,86 Jeseník

Míra nezaměstnanosti v obcích k 31.12.2004
(registrovaní uchazeči k ekonomicky aktivním
ze SLDB 2001)

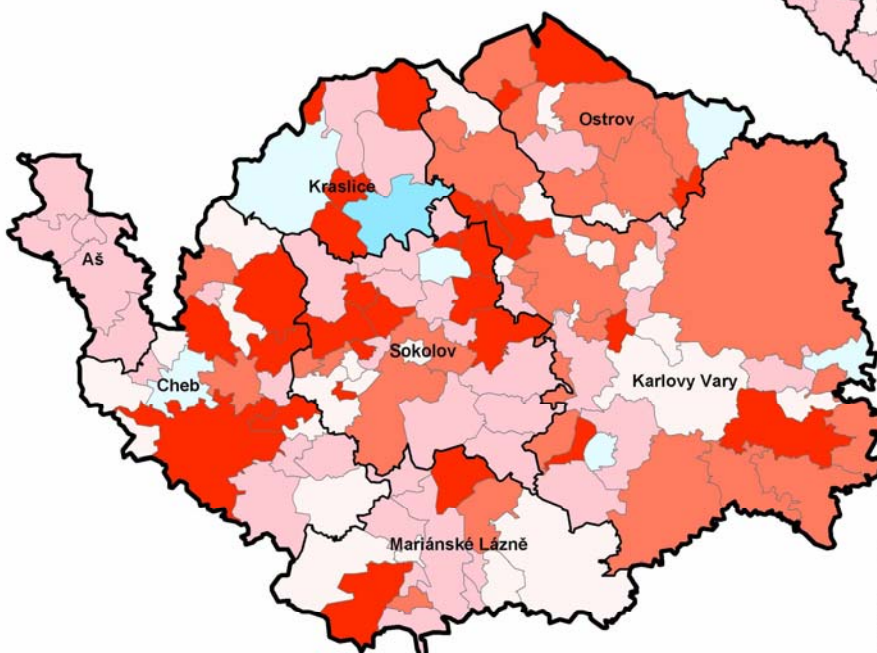
průměr ČR = 10,31

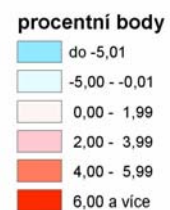
Karlovarský kraj:

průměr: 11,53
minimum: 2,50 Pomezí nad Ohří
maximum: 43,71 Horní Blatná

**Změna míry nezaměstnanosti v obcích
mezi roky 2000 a 2004**
(stav k 31. 12.)

průměr ČR = 1,60

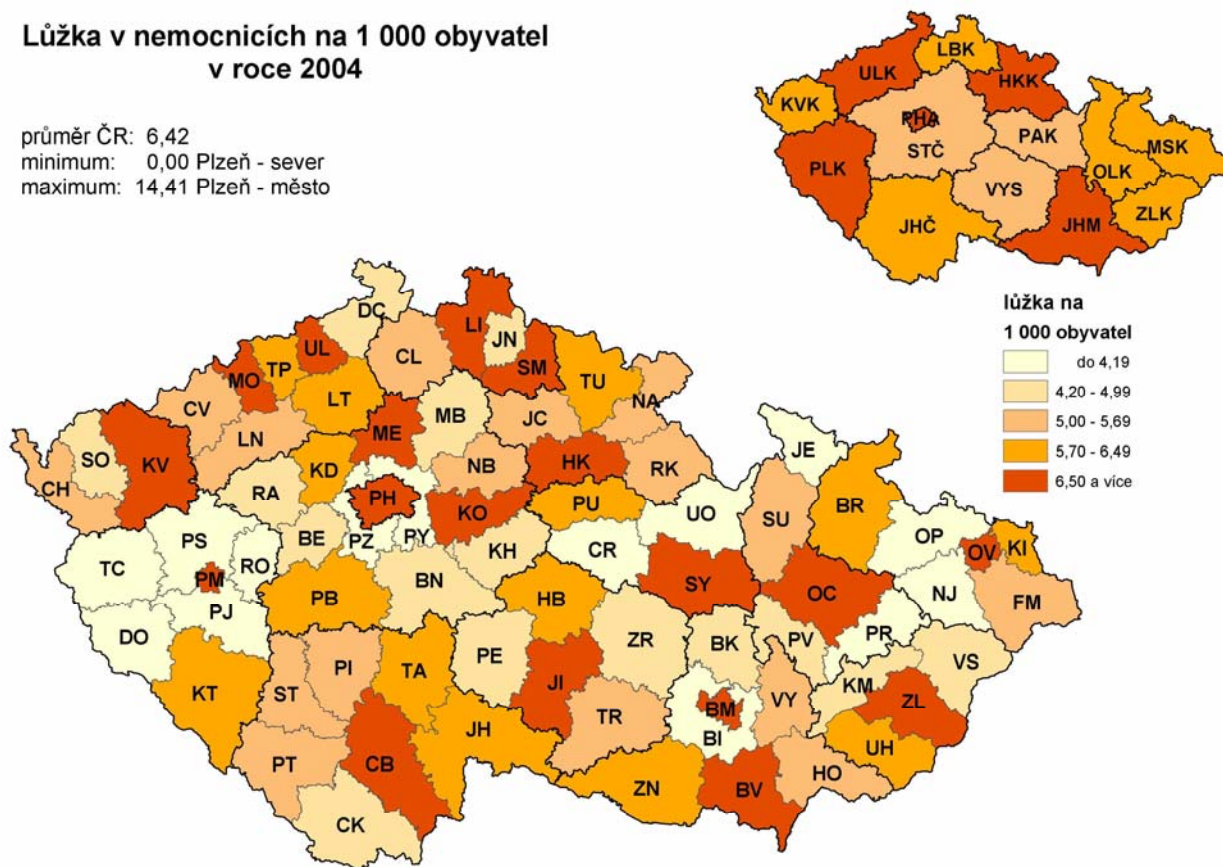

Karlovarský kraj:

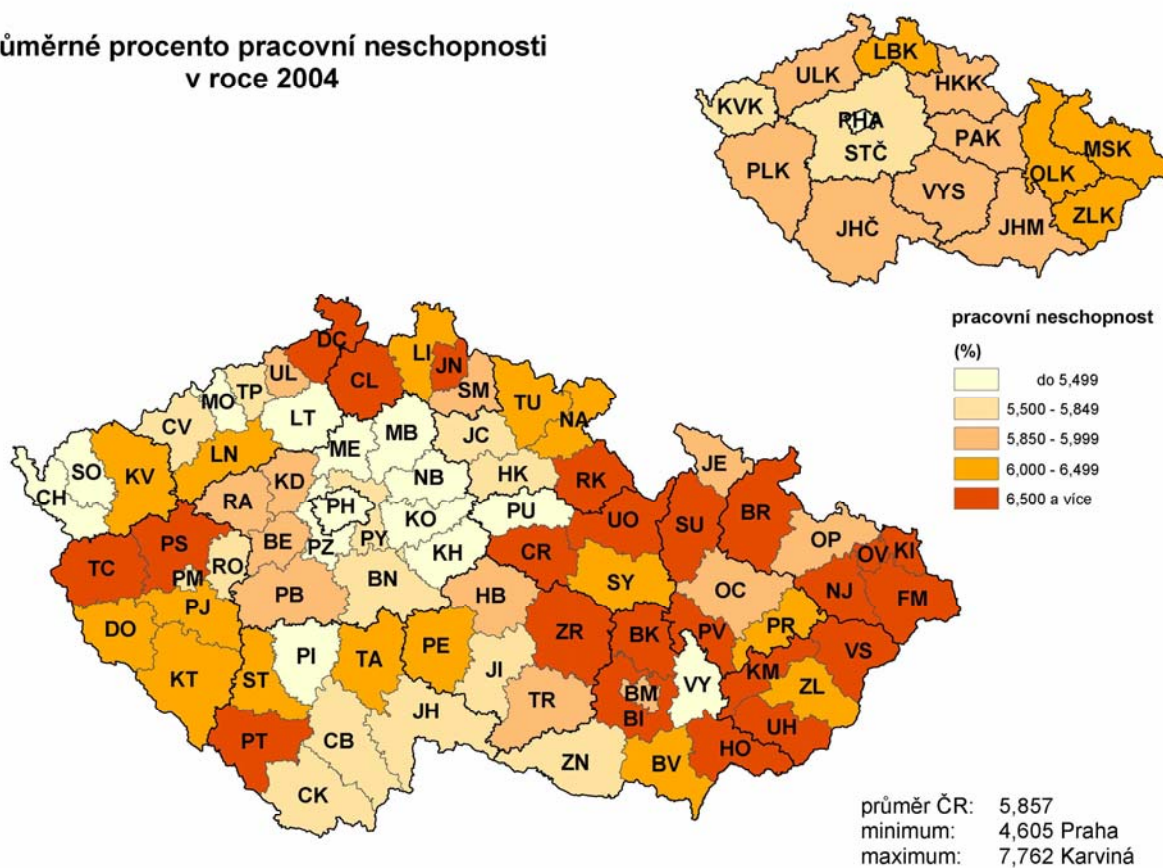
průměr: 3,42
minimum: -12,28 Jindřichovice
maximum: 13,77 Horní Blatná

Lůžka v nemocnicích na 1 000 obyvatel v roce 2004

průměr ČR: 6,42
 minimum: 0,00 Plzeň - sever
 maximum: 14,41 Plzeň - město

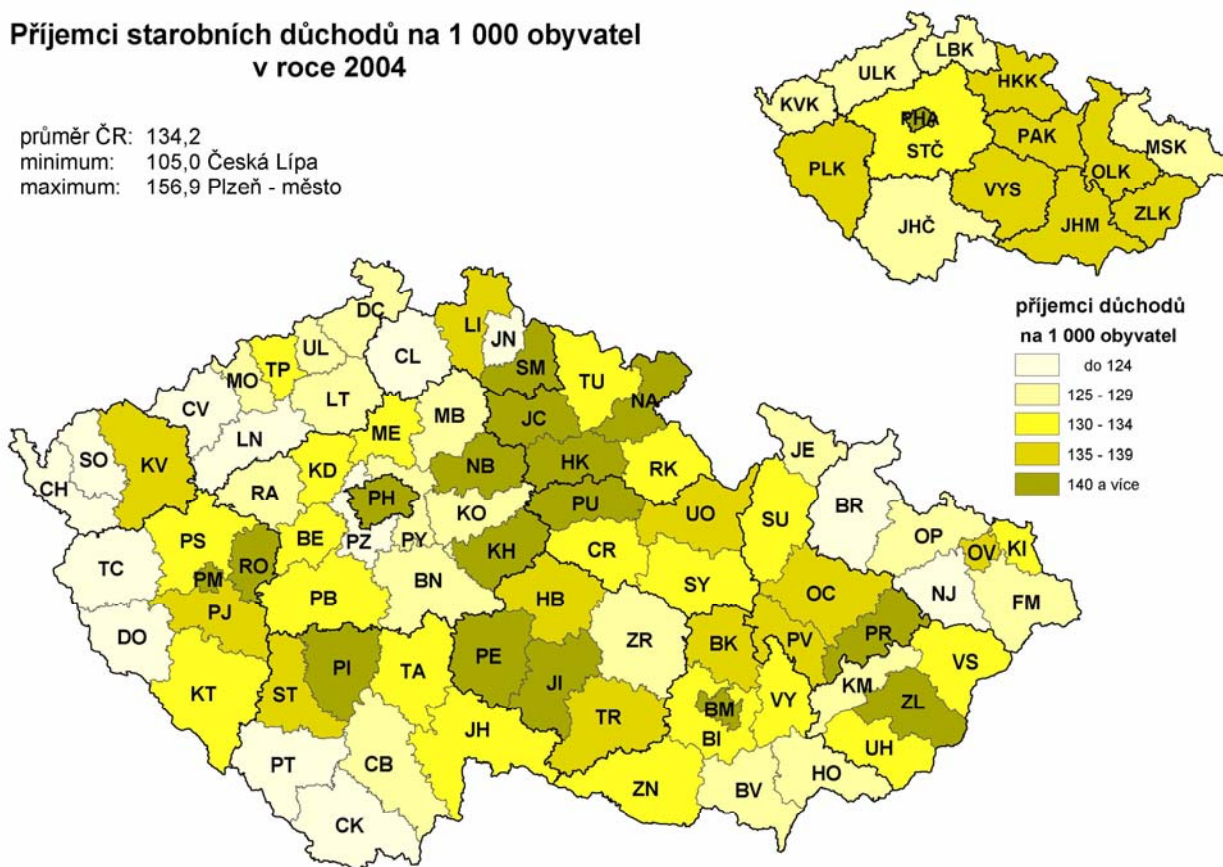
Průměrné procento pracovní neschopnosti v roce 2004

Příjemci starobních důchodů na 1 000 obyvatel v roce 2004

průměr ČR: 134,2
 minimum: 105,0 Česká Lípa
 maximum: 156,9 Plzeň - město

Hrubý domácí produkt (HDP) a hrubá přidaná hodnota (HPH) v roce 2004

HDP na obyvatele
(ČR = 100%)

do 79,9
80,0 - 84,9
85,0 - 89,9
90,0 - 99,9
100,0 a více

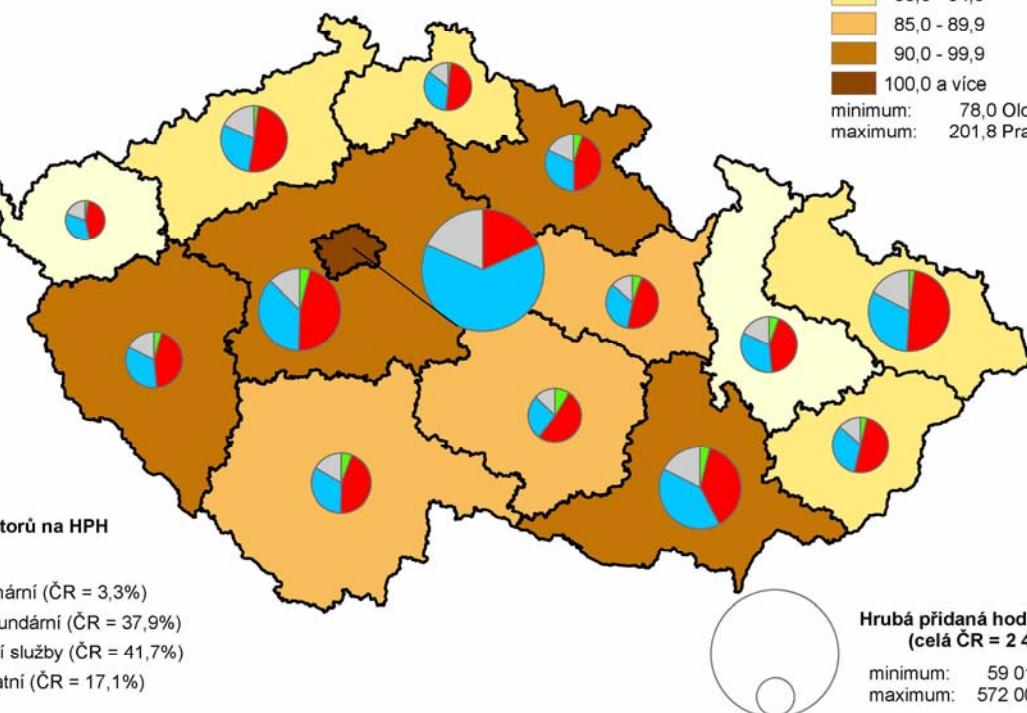
minimum: 78,0 Olomoucký
 maximum: 201,8 Praha

podíl sektorů na HPH
(%)

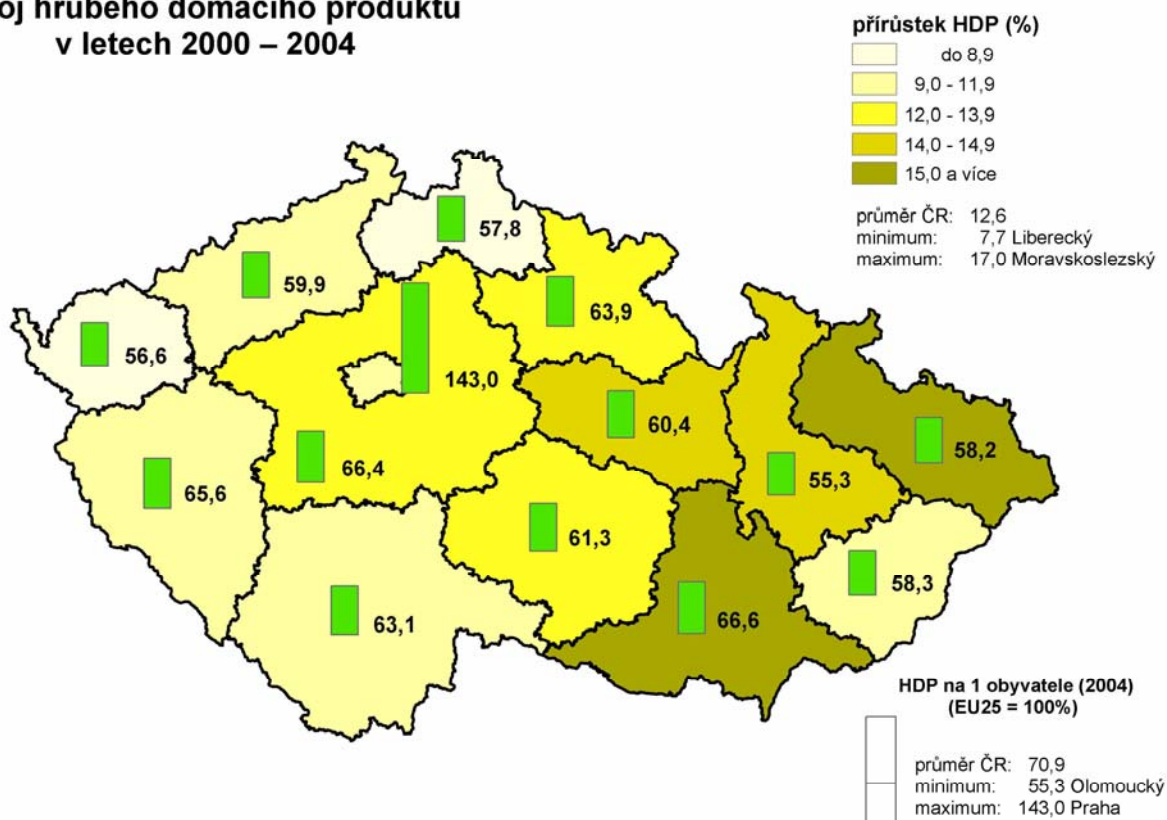
primární (ČR = 3,3%)
sekundární (ČR = 37,9%)
tržní služby (ČR = 41,7%)
ostatní (ČR = 17,1%)

Hrubá přidaná hodnota v mil. Kč
(celá ČR = 2 483 852)

minimum: 59 019 Karlovarský
 maximum: 572 000 Praha

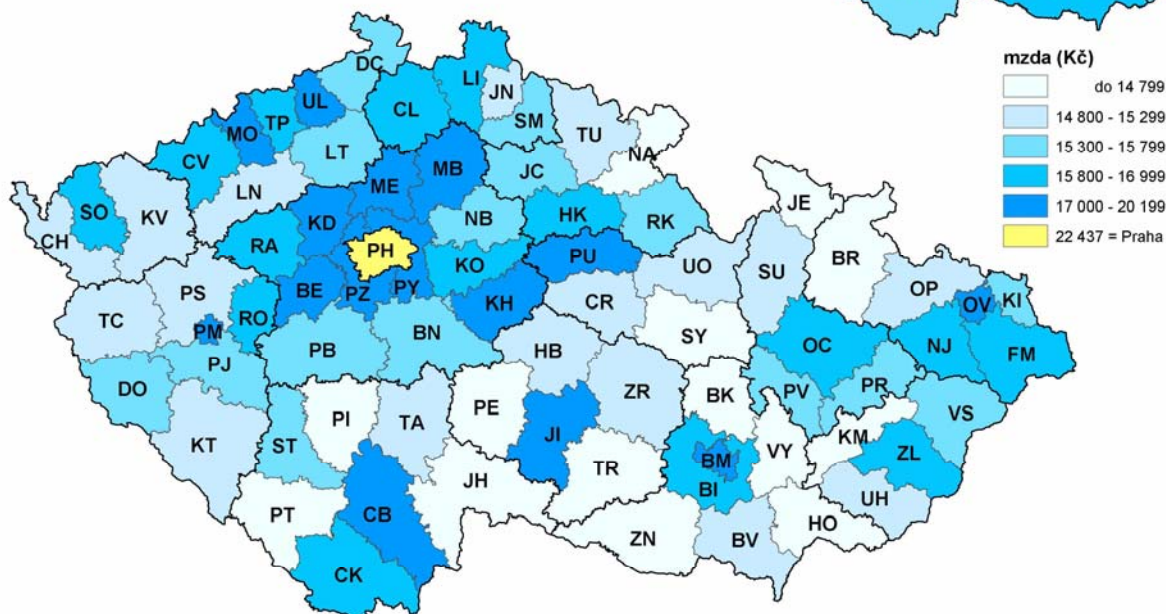

Vývoj hrubého domácího produktu v letech 2000 – 2004

Průměrná hrubá měsíční mzda (fyzické osoby) v roce 2004

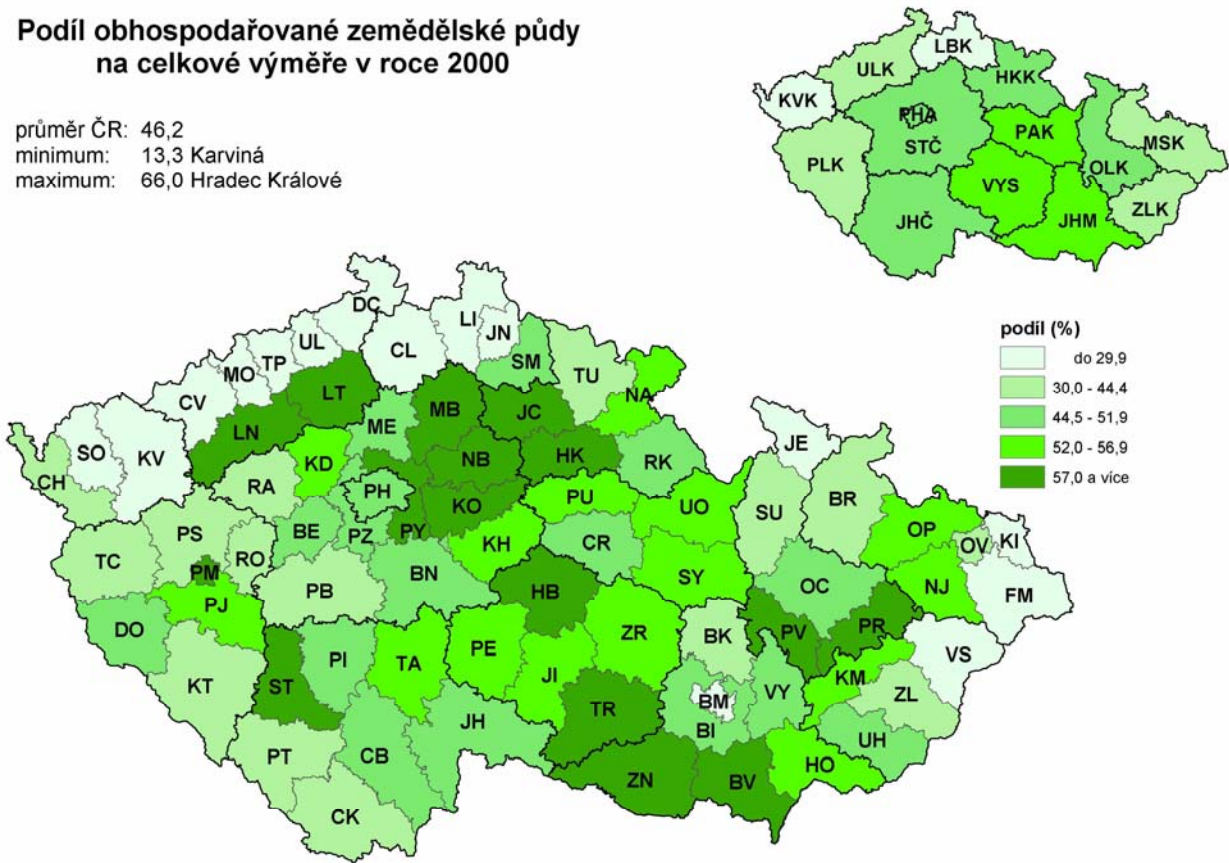
průměr ČR: 18 035
minimum: 13 860 Jeseník
maximum: 20 112 Mladá Boleslav
(mimo Prahu)

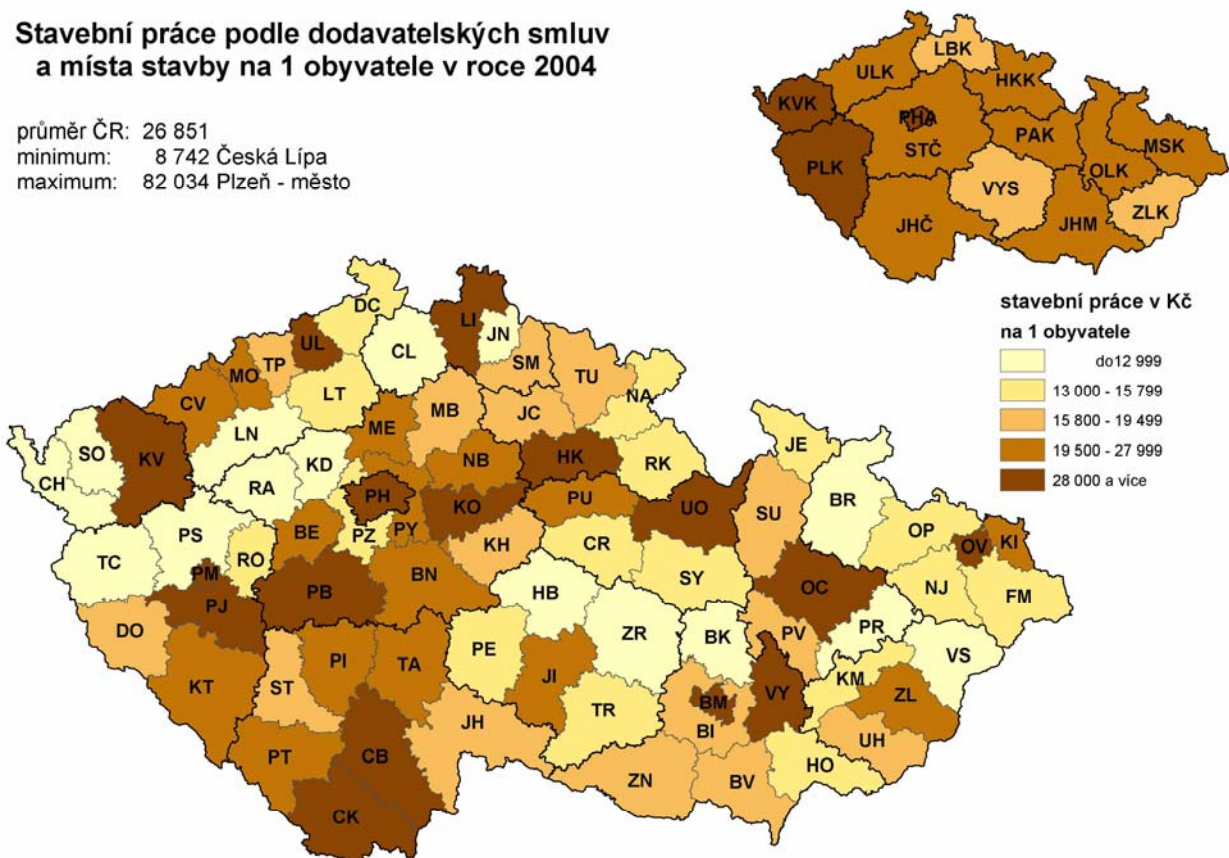
Podíl obhospodařované zemědělské půdy na celkové výměře v roce 2000

průměr ČR: 46,2
 minimum: 13,3 Karviná
 maximum: 66,0 Hradec Králové

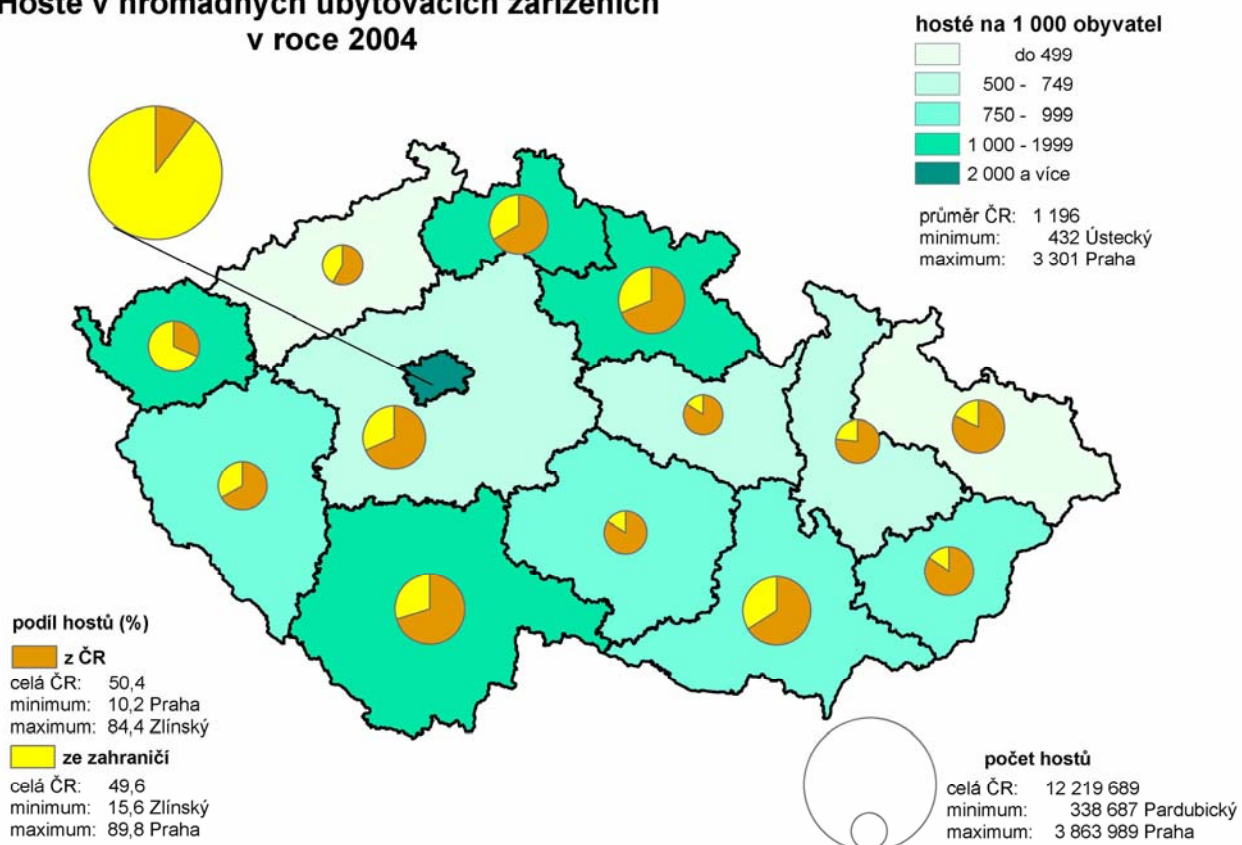

Stavební práce podle dodavatelských smluv a místa stavby na 1 obyvatele v roce 2004

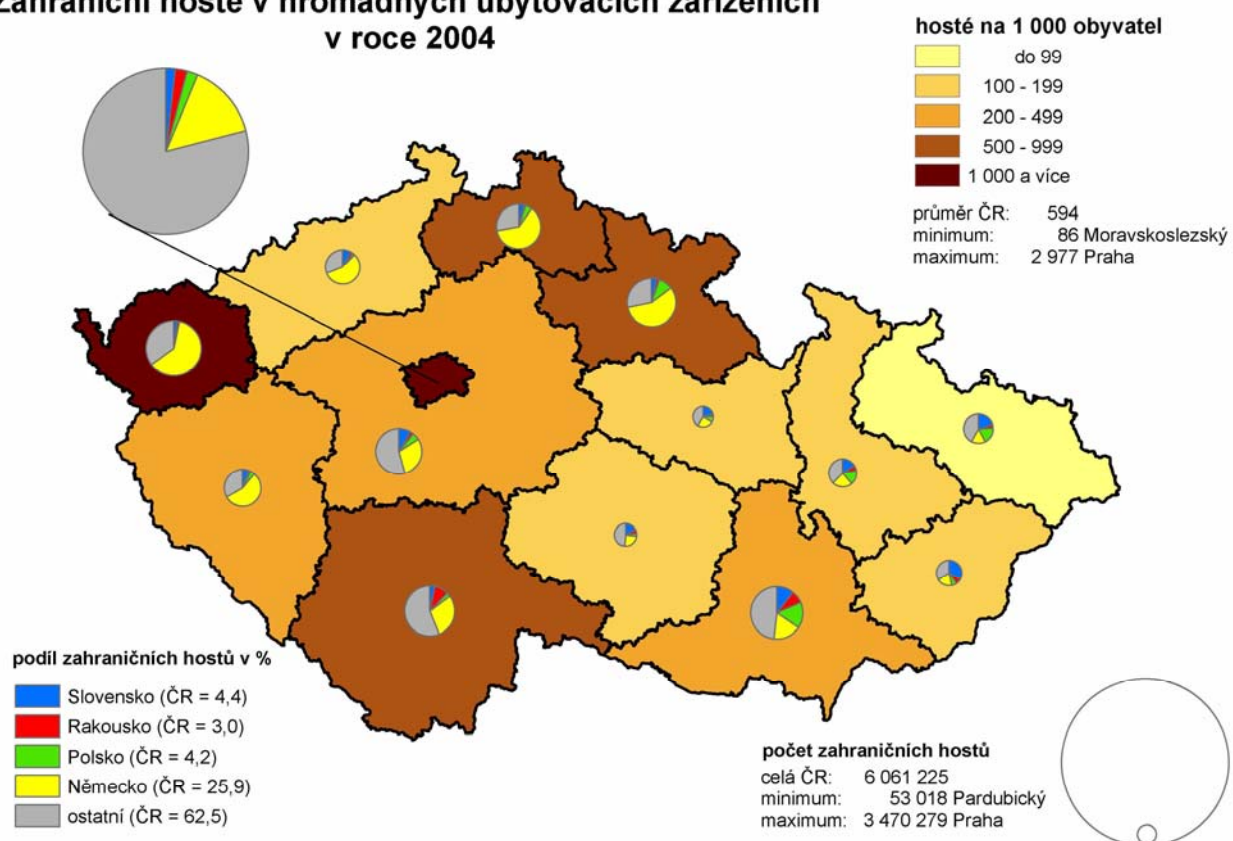
průměr ČR: 26 851
 minimum: 8 742 Česká Lípa
 maximum: 82 034 Plzeň - město

Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních v roce 2004

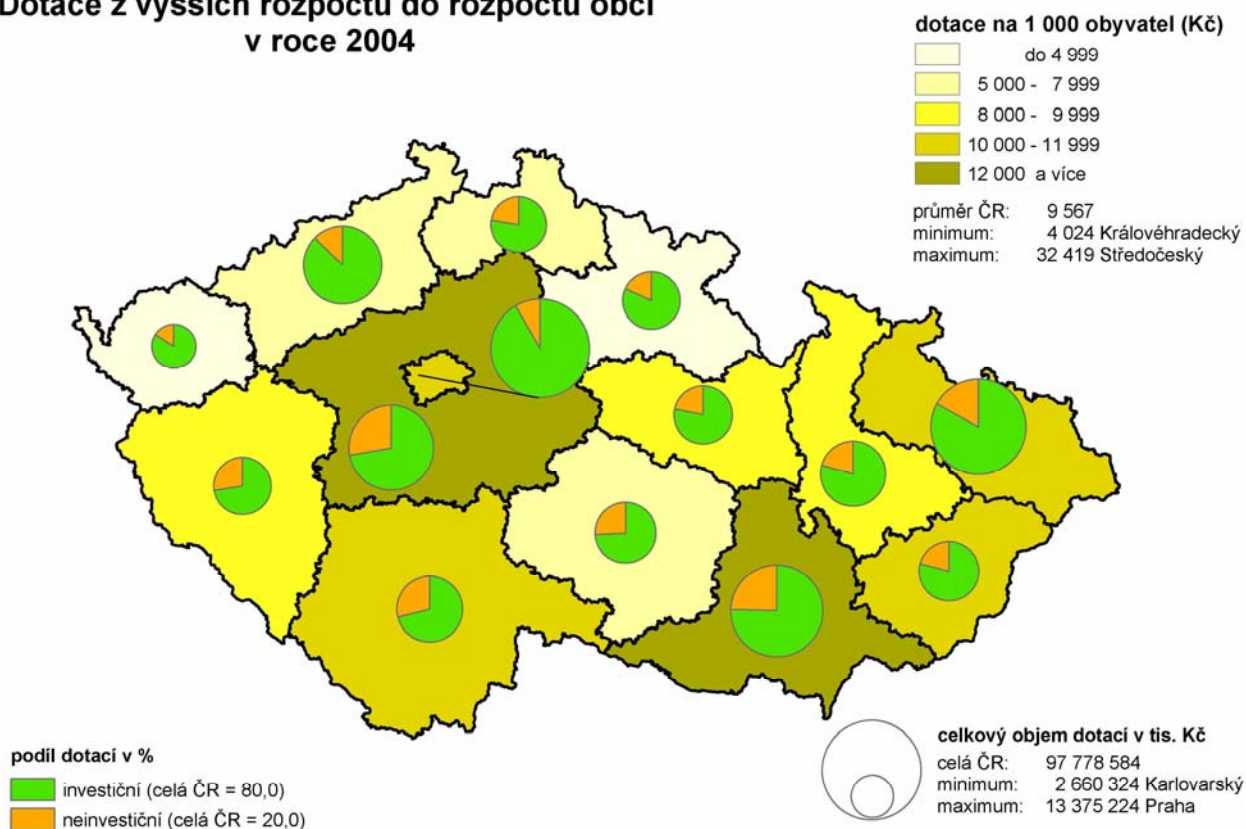

Zahraníční hosté v hromadných ubytovacích zařízeních v roce 2004

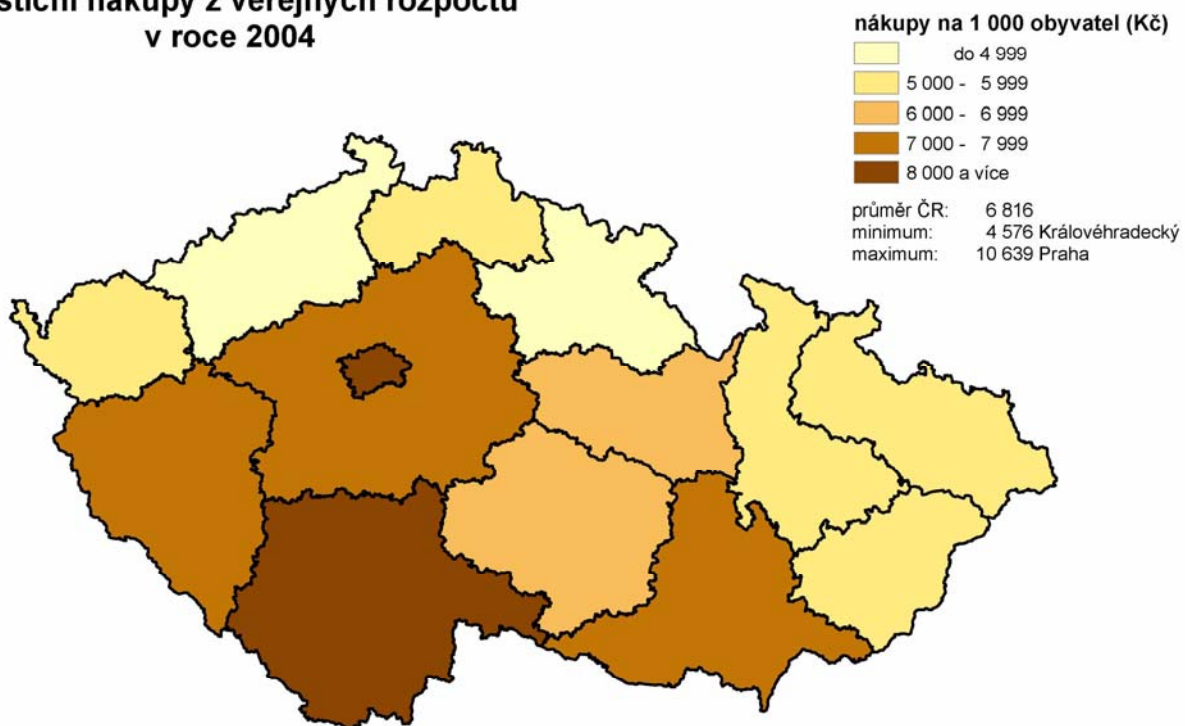

Dotace z vyšších rozpočtů do rozpočtů obcí v roce 2004

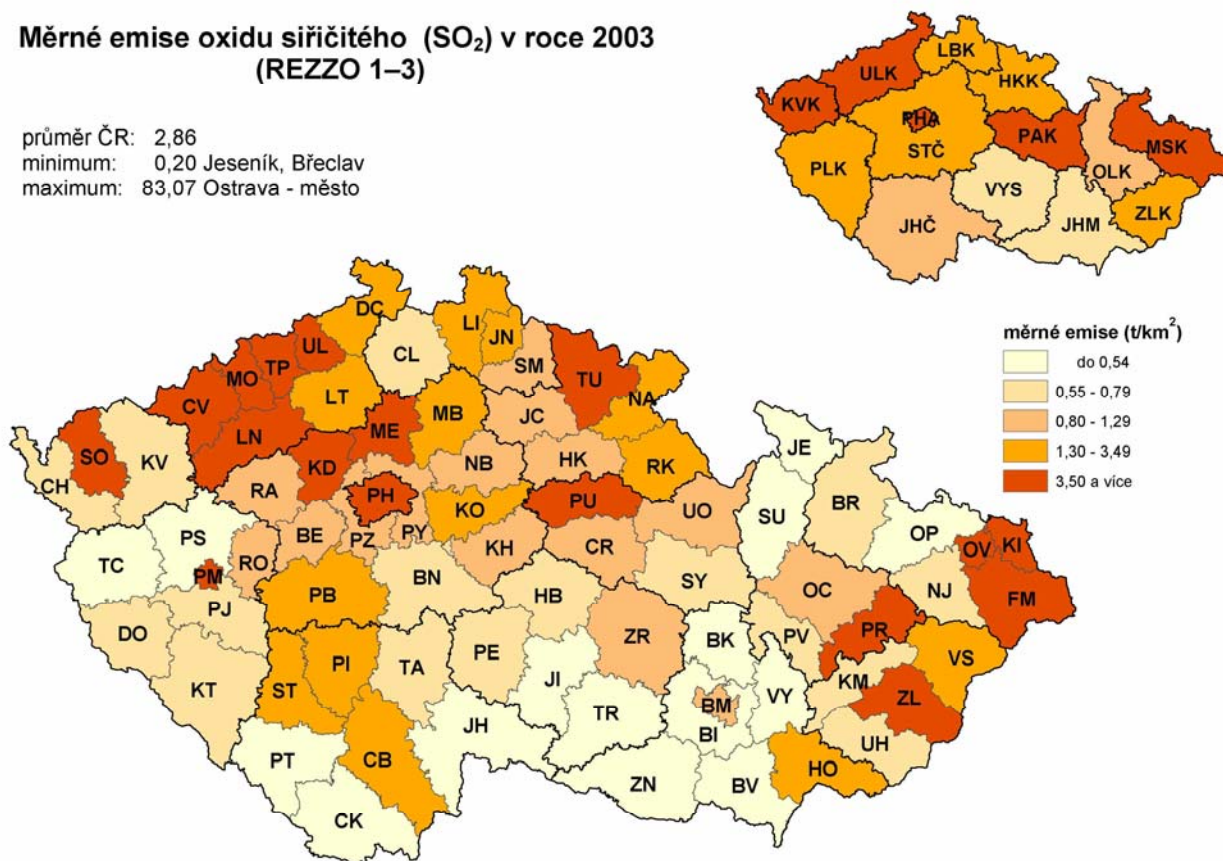

Investiční nákupy z veřejných rozpočtů v roce 2004

Měrné emise oxidu siřičitého (SO₂) v roce 2003 (REZZO 1-3)

průměr ČR: 2,86
 minimum: 0,20 Jeseník, Břeclav
 maximum: 83,07 Ostrava - město

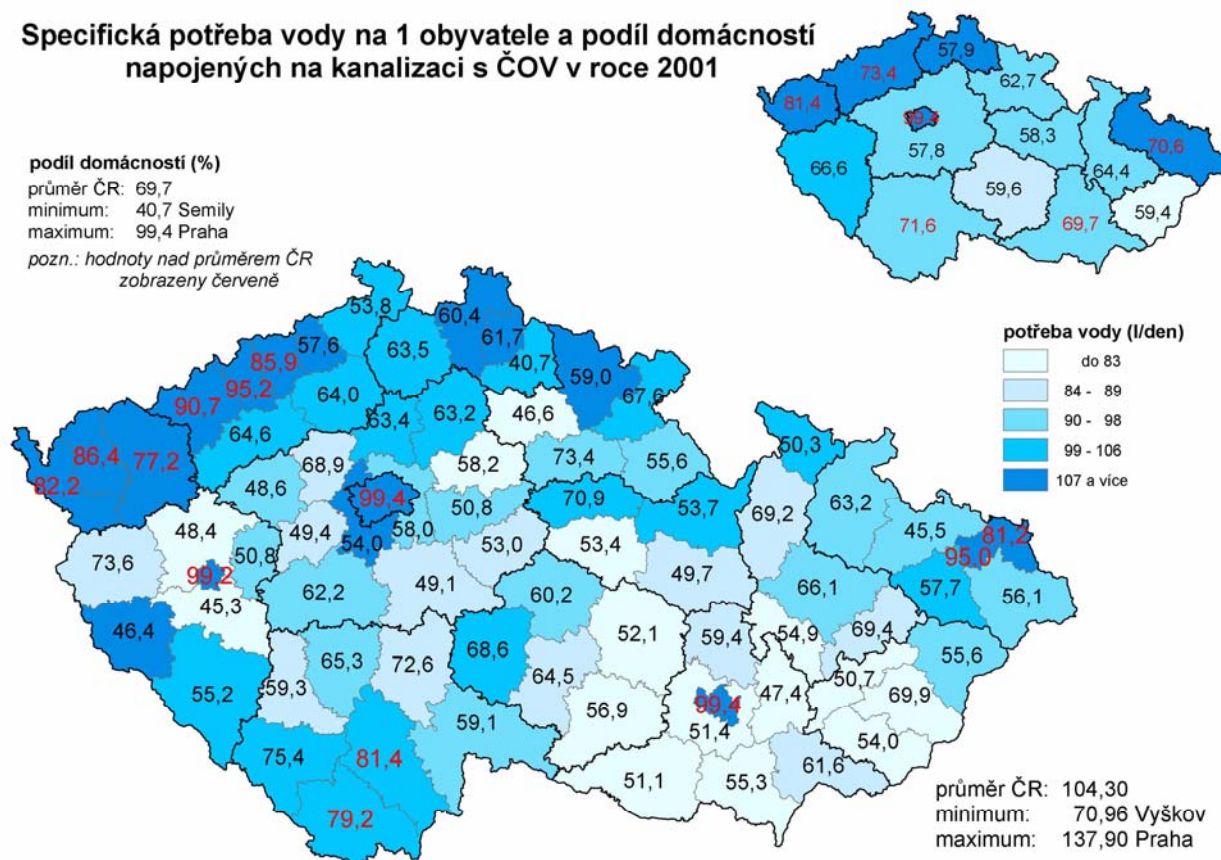

Specifická potřeba vody na 1 obyvatele a podíl domácností napojených na kanalizaci s ČOV v roce 2001

podíl domácností (%)

průměr ČR: 69,7
 minimum: 40,7 Semily
 maximum: 99,4 Praha

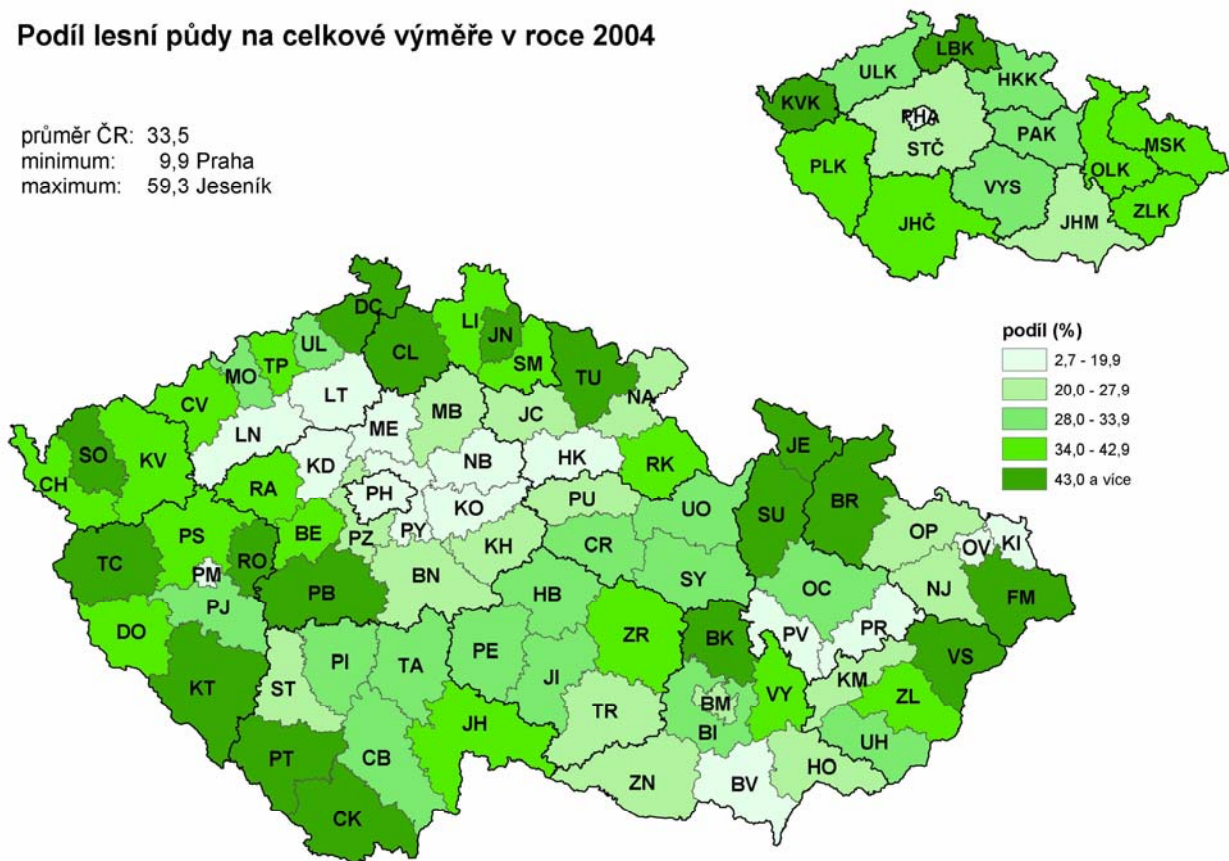
pozn.: hodnoty nad průměrem ČR
 zobrazeny červeně

Podíl lesní půdy na celkové výměře v roce 2004

průměr ČR: 33,5
 minimum: 9,9 Praha
 maximum: 59,3 Jeseník

Pořízené investice na ochranu životního prostředí na 1 000 obyvatel v roce 2003

průměr ČR: 1 900
 minimum: 335 Blansko
 maximum: 6 801 Brno - město

